

ઓગસ્ટ, 2022

વર્તમાન વિશેષ™

GPSC | DySO | Dy. મામલતદાર | PSI / ASI | તલાટી કમ મંત્રી |

જુનિયર ક્લાર્ક | TET / TAT | વગેરે સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષા માટે ઉપયોગી... | અંક : 5

દ્વિન ડેક્રિસિટ સમસ્યા

ઓટોનોમસ ફ્લાઈંગ વિંગ ટેકનોલોજી કેમોન્સ્ટ્રેટરનું DRDO દ્વારા સફળ પરીક્ષણ

ભગવાન 871બ્લાયજીની રથયાત્રા

SBM (U) 2.0 અંતર્ગત સુધારેલા 'સ્વચ્છ પ્રમાણપત્ર પ્રોટોકોલ'ની શરૂઆત

જેમ્સ વેબ સ્પેસ ટેલિસ્કોપ દ્વારા લેવાયેલી તસવીર પ્રસિદ્ધ

દ્રૌપદી મુર્મૂ : ભારતના 15માં અને સૌ પ્રથમ આદિવાસી મહિલા રાષ્ટ્રપતિ

જાપાનના ભૂતપૂર્વ વડાપ્રધાન શિન્જો આબેની હત્યા

G7 GERMANY 2022

ગુજરાત જ્ઞાન ગુરૂ ક્વિઝ' (G3Q) નો રાજ્યવ્યાપી શુભારંભ

સિંગલીલા રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાનમાં 20 લાલ પાંડા લાવવામાં આવશે

નરેન્દ્ર મોદી દ્વારા 'વાણિજ્ય ભવન'નું ઉદ્ઘાટન

વિમ્બલ્ડન 2022 : નોવાક જોકોવિચ & એલિના સેબાકિના વિજેતા

રેયાલી ફોસીલ પાર્ક ડાયનાસોર મ્યુઝિયમ

તિશાન : ભારતની પ્રથમ સ્વાયત્ત નેવિગેશન સુવિધા

12U2 વર્ચ્યુઅલ શિખર સંમેલન

ટાઈમ મેગેઝિનના 2022ના વિશ્વના મહાન સ્થળોમાં અમદાવાદ અને કેરળનો સમાવેશ

FREE

આઝાદીના લડવૈયા ભાગ-૧

સંપાદક
વિકાસ પટેલ

WEBSANKUL®
PUBLICATION

305, Shalin Galeriya, 3rd floor, Nr. RTO, Sector-4, Gandhinagar.

Ph.: 7777991357 / 6358289897

WEBSANKUL TEAM

Editor

વિકાસ પટેલ

Executive Editor

કાર્તિક બારડ, નિતિન નંદાણિયા, દેવાંગ,
વિરેન્દ્ર આહિર

Faculty Team

અકરમ શેરસિયા, ભરત નકુમ, શૈલેષ હડિયા,
રવિરાજ ડાભી, પ્રશાંત ચૌહાણ, જીજ્ઞેશ ગઢિયા,
વિશાલ સોલંકી, જય ડોબરિયા, સુરજ ભટ્ટ, પાઝલ
સલ્લા, યાજ્ઞિક સભાયા, બકુલ પરમાર, તરુણ
કતારીયા

Content Team

કાનજી કુછડિયા, સુરજ પટેલ, ઝાલા
યોગેશકુમાર, દક્ષાબા રાણા, કિષ્ના ધોરજીયા,
ચૌહાણ કુલદીપસિંહ, સંદીપ પ્રજાપતિ, પ્રકાશકુમાર
પ્રજાપતિ, જીગર દરજી, પટેલ મચુરભાઈ, ધુપદ
પટેલ, સંજય સોનગરા, ભાવસિંહ સરવૈયા, અપૂર્વ
પાંચોટીયા, યશવંતકુમાર પરમાર

Typing Team

ખુશ્બુ સોલંકી, પ્રિયંકા લેઉવા, હિતેન્દ્રસિંહ
રાજપાલ, હિમાંશીબેન રાઓલ, કોમલ પરમાર,
કોમલ પ્રજાપતિ, મિતલ નાણાવટી, કોમલ રાવળ,
નરેન્દ્રભાઈ ગોહિલ, ઋત્વાબેન દવે, વાઘેલા
ધારાબેન, પ્રકાશભાઈ પરમાર, મહેમદ ઇલિયાસ
દાણી, અંસારી બસીઝદીન નિઝામુદ્દીન, કરણસિંહ
ગોહિલ, સુરેખાબેન બરંડા, ભાવનાબેન પટેલ,
દેવેન્દ્રભાઈ ઠક્કર, ચેતનભાઈ નાયી, અજય રબારી

Designing Work

અંશ વાણાણી, મહેશ રખિયાણીયા, પ્રશાંત દરજી,
મેહુલ ચૌહાણ, કિશન ભુટાણી, હાર્દિક લાખાણી,
ધુવ ચૌહાણ

વર્તમાન વિશેષ ઓગસ્ટ, 2022

ગુજરાતના તમામ મહેનતુ વિદ્યાર્થીઓને અર્પણ

Book Name : વર્તમાન વિશેષ ઓગસ્ટ, 2022

Copyright© : WebSankul®

Pages : 120

Price : Rs. 90/-

Book Design : WebSankul

Email : publication@websankul.com

Contact No : 77 77 99 13 48, 96 01 60 83 48

Website : www.websankul.com

© Strictly reserved with the Editor

No Part of this Publication may be reproduced or distributed in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise or stored in a database or retrieval system without prior written permission of the publishers.

સંપાદક તથા પ્રકાશક દ્વારા પુસ્તકના તમામ તથ્યોની યોગ્યતા તપાસમાં આવી છે, તેમ છતાં કોઈપણ ક્ષતિ માટે પ્રકાશક, સંપાદક, મુદ્રક જવાબદાર રહેશે નહીં.

પ્રિય વિદ્યાર્થી મિત્રો, ટીમ વેબસંકુલ ફરી એકવાર આપની સમક્ષ હાજર છે વર્તમાન વિશેષના વિશ્લેષિત અંક સાથે જેની અંદર તાજેતરની દરેક ઘટનાઓનું 360° સાથેનું એક સકારાત્મક અને સરળ પરિભાષાનું ચિત્ર આપની સમક્ષ એક રસપ્રદ વાર્તાના સ્વરૂપે શક્ય તેટલી સરળ શૈલીમાં રજૂ થયેલ છે.

“ વર્તમાન પ્રવાહ”..... એ હવે પછી માત્ર એક ઘટનાઓનું સંગ્રહમાળખું ન રહેતા એક વિશાળ અને વિસ્તૃત પરિપ્રેક્ષ્ય થઈ ગયો છે. સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાના આ નવા યુગમાં કે જ્યાં માહિતી કે જે અમુક સમય પહેલા માત્ર “FACT BASED CONCEPT” નો વિષય હતો તે એક “SYSTEMATIC ALL DIMENSION ANALYSIS” ના વિસ્તૃત વટવૃક્ષમાં રૂપાંતરિત થઈ ગયો છે. અને ટીમ વેબસંકુલ પોતાના આ મેગેઝીન દ્વારા વિદ્યાર્થીને સમય અને મહેનત બંનેને બચાવીને વિદ્યાર્થીગણ સમક્ષ એક સરળ છતા ઊંડાણ સાથેના એક વિશિષ્ટ અભ્યાસક્રમને ફરી એકવાર આપની જ્ઞાનભૂખના તૃપ્તિકરણ માટે પીરસી રહી છે.

આશા છે કે.... આ પ્રયત્ન પણ દરેક વખતની જેમ આપના જ્ઞાનને પ્રજ્વલિત કરશે.

વિકાસ પટેલ

તમને સરકારી અધિકારી બનાવવા માટે આવી
રહી છે ગુજરાતની સર્વશ્રેષ્ઠ ફેકલ્ટી ટીમ

GPSC CLASS 1/2

Date **31-01-2023**

Time **10:30 to 12:30**

Fees **50000** (~~65000~~)

(Offer Valid till 31 January)

Address : 1st Floor, Ashwamegha Complex, Sargasan Cross Roads,
KH-0 Circle, Gandhinagar, Gujarat - 382421

 77788 98734 | 90549 03902 | 96249 43920 | 90549 06546

INDEX

Cover Story : દ્રૌપદી મુર્મૂ : ભારતના 15મા અને સૌપ્રથમ આદિવાસી મહિલા રાષ્ટ્રપતિ બન્યા

ગુજરાત વિશેષ

- ‘ગુજરાત જ્ઞાન ગુરૂ ક્વિઝ’નો અમદાવાદના સાયન્સ સિટીથી રાજ્યવ્યાપી શુભારંભ 08
- ભરૂચ જિલ્લાના દહેજ ખાતે ઔદ્યોગિક ઉપયોગ હેતુ ભારતના પ્રથમ સરકારી ડિસેલિનેશન પ્લાન્ટનું ઉદ્ઘાટન 09
- ગુજરાતના કચ્છ જિલ્લામાં ભારતની સૌપ્રથમ ‘બાલિકા પંચાયત’ ની શરૂઆત 09
- મુખ્યમંત્રી શ્રી દ્વારા બનાસકાંઠાના મેમદપુર પ્રાથમિક શાળા ખાતેથી 17મા શાળા પ્રવેશોત્સવનો પ્રારંભ 09
- દેશના સૌપ્રથમ અને વિશ્વના ત્રીજા ફોસીલ પાર્ક ડાયનાસોર મ્યુઝિયમ ફેઈજ -2 ના વિકાસકામોનું લોકાર્પણ 10
- સ્ટેચ્યૂ ઓફ યુનિટી ખાતે દેશના રાજ્યોના રમત-ગમત અને યુવા બાબતોના મંત્રીઓની પ્રથમ ‘રાષ્ટ્રીય પરિષદ’ 10
- ખાનગી ધોરણે વાહનો માટે ઓટોમેટેડ ટેસ્ટિંગ સ્ટેશનો સ્થાપવા નીતિ જાહેર 11
- વિશ્વ બેંક દ્વારા ગુજરાતમાં ‘એક્સિલરેટેડ લર્નિંગ’ માટે વધારાના 25 કરોડ ડોલરની ફાળવણી 11
- 36મી નેશનલ ગેમ્સની મેજબાની ગુજરાત કરશે 12
- શ્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલ દ્વારા અમદાવાદ જિલ્લા પંચાયતની ‘દિવ્યાંગ સમીપે’ યોજનાનો પ્રારંભ 12
- મુખ્યમંત્રીના હસ્તે અમદાવાદ ખાતે ‘ગરિમા સેલ’નો આરંભ... 13
- ગુજરાત વિધાનસભા ખાતે ‘યુવા મોડેલ એસેમ્બલી’ કાર્યક્રમનું આયોજન 13
- કેન્દ્રીય ગૃહમંત્રી શ્રી અમિત શાહ દ્વારા ગાંધીનગર ખાતે e-FIR પ્રોજેક્ટનું લોકાર્પણ 14

પુરસ્કાર વિશેષ

- ટાઈમ મેગેઝિનના 2022ના વિશ્વના મહાન સ્થળોમાં અમદાવાદ અને કેરળનો સમાવેશ 15
- પ્રથમ ‘ભારત પશુ આરોગ્ય સમિટ-2022’નું નવી દિલ્હી ખાતે આયોજન 15

અહેવાલ / સૂચકાંક વિશેષ

- વિશ્વમાં ખાદ્ય સુરક્ષા અને પોષણ સ્થિતિ અહેવાલ 16
- વિશ્વ બેંક દ્વારા વૈશ્વિક નાણાકીય સમાવેશન અહેવાલની ચોથી આવૃત્તિની રજૂઆત..... 17
- નીતિ આયોગ દ્વારા ભારતના ગિગ અને પ્લેટફોર્મ અર્થતંત્ર પરના પ્રથમ અહેવાલની રજૂઆત..... 18
- રિન્યૂએબલ્સ 2022 ગ્લોબલ સ્ટેટસ રિપોર્ટ..... 19
- ગ્લોબલ ટ્રેન્ડ્સ રિપોર્ટ - 2021..... 19
- નીતિ આયોગ અને વર્લ્ડ ફૂડ પ્રોગ્રામે ‘ટેક હોમ રાશન’ રિપોર્ટ બહાર પાડ્યો..... 20
- નાણાંમંત્રી સીતારામન દ્વારા ‘બિઝનેસ રિફોર્મ્સ એક્શન પ્લાન (BRAP), 2020’ની આવૃત્તિ જાહેર..... 21
- ગ્લોબલ લાઈવેબિલિટી ઇન્ડેક્સ - 2022..... 21
- રાષ્ટ્રીય ખાદ્ય સુરક્ષા અધિનિયમ માટે રાજ્ય રેન્કિંગ ઇન્ડેક્સ -2022ની પ્રથમ આવૃત્તિની રજૂઆત..... 22
- જિલ્લાઓ માટેનો સૌપ્રથમ પર્ફોર્મન્સ ગ્રેડિંગ ઇન્ડેક્સ (PGI-D) રજૂ કરાયો..... 23
- ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યાંક અહેવાલ - 2022..... 24
- વર્લ્ડ ઇકોનોમિક ફોરમ દ્વારા ગ્લોબલ જેન્ડર ગેપ ઇન્ડેક્સ 2022 જાહેર ; ભારત વિશ્વમાં 135 મા સ્થાને..... 25
- કેન્દ્રીય શિક્ષણ મંત્રાલય દ્વારા નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂશનલ રેન્કિંગ ફ્રેમવર્ક (NARF) રેન્કિંગની સાતમી આવૃત્તિ જાહેર..... 26
- ઇન્ડિયા ઇનોવેશન ઇન્ડેક્સ - 2021..... 28

યોજના વિશેષ

- મહિલા અને બાળ વિકાસ મંત્રાલય દ્વારા 'મિશન વાત્સલ્ય' માટે માર્ગદર્શિકાની રજૂઆત..... 29
- 'મિશન શક્તિ' યોજના માટે માર્ગદર્શિકાની રજૂઆત 30
- વસ્ત્રો/કપડાની નિકાસ માટે રાજ્ય અને કેન્દ્રીય કર તેમજ વસૂલાત યોજનાની છૂટછાટમાં વધારો..... 30
- સ્વચ્છ ભારત મિશન (શહેરી) – 2.0 અંતર્ગત સુધારેલા 'સ્વચ્છ પ્રમાણપત્ર પ્રોટોકોલ'ની શરૂઆત 31
- ONORC યોજના સમગ્ર દેશમાં કાર્યરત થઈ 32

બંધારણ અને રાજ્યવ્યવસ્થા વિશેષ

- કેન્દ્રીય મંત્રી દ્વારા ભારત-NCAP ને શરૂ કરવા માટે લવાયેલા ડ્રાફ્ટ નોટિફિકેશનને મંજૂરી..... 33
- રાજ્યની સ્થાનિક સ્વરાજ્યની સંસ્થાઓમાં અન્ય પછાત વર્ગોના પ્રતિનિધિત્વ નિર્ધારિત કરવા અંગે સ્વતંત્ર પંચની રચના..... 33

અર્થતંત્ર વિશેષ

- 'ઉદ્યમી ભારત' કાર્યક્રમ : વડાપ્રધાન દ્વારા 'RAMP' યોજના, 'CBFTE યોજના' નો પ્રારંભ..... 34
- IFSCA એ સ્ટાર્ટઅપ્સમાં રોકાણની સુવિધા માટે એન્જલ ફંડ્સ માટે નિયમનકારી માળખું બહાર પાડ્યું..... 37
- દ્વિન ડેફિસિટ સમસ્યા..... 35
- ક્રિસિલે નાણાકીય વર્ષ 2023 દરમિયાન ભારતની GDP વૃદ્ધિ 7.3% રહેવાનો અંદાજ મૂક્યો..... 38
- વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદી દ્વારા 'વાણિજ્ય ભવન' નું ઉદ્ઘાટન અને 'NIRYAT' પોર્ટલ લોન્ચ..... 36
- તારંગા હિલ, અંબાજી, આબુરોડ નવી રેલવે પરિયોજના મંજૂર 38
- GST કાઉન્સિલની 47 મી બેઠક..... 36

વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી વિશેષ

- જેમ્સ વેબ સ્પેસ ટેલિસ્કોપની મદદથી બ્રહ્માંડની ઉત્પત્તિના સમયની તસવીર પ્રસિદ્ધ 39
- આર્ચિભટ-1 : એનાલોગ ચિપસેટનો પ્રોટોટાઇપ 41
- અગ્રિકલ કોસમોસ દ્વારા 3D પ્રિન્ટેડ રોકેટ એન્જિન માટે ભારતની પ્રથમ સુવિધાનું ઉદ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું 39
- યુનિયન બેંકે પોતાનું મેટાવર્સ વર્ચ્યુઅલ લાઉન્જ 'યુનિ-વર્સ' લોન્ચ કર્યું..... 41
- હર્મિટ સ્પાયવેર..... 40
- GEMCOVAC-19 : કોરોના સામે ભારતની પ્રથમ સ્વદેશી mRNA વેક્સિનને મંજૂરી..... 42
- ભારતની પ્રથમ સ્વાયત્ત નેવિગેશન સુવિધા 'તિહાન'ની શરૂઆત 40

સંરક્ષણ વિશેષ

- કોલકાતા ખાતે Y-3023 દૂનાગિરી, પ્રોજેક્ટ – 17A લોન્ચ..... 43
- ઓટોનોમસ ફ્લાઇંગ વિંગ ટેકનોલોજી ડેમો-સ્ટ્રેટરનું DRDO દ્વારા સફળ પરીક્ષણ..... 45
- 35 વર્ષ સુધી દેશની સેવા કર્યા બાદ 'INS સિંધુધ્વજ' સેવામુક્ત..... 43
- INS સતપુડા અને P-81 એરક્રાફ્ટે RIMPAC એક્સરસાઇઝ 2022માં ભારતનું પ્રતિનિધિત્વ કર્યું..... 46
- એડવાન્સ લાઇટ હેલિકોપ્ટર (ALH) માર્ક – III કોસ્ટગાર્ડમાં સામેલ... 44
- DRDO દ્વારા લેઝર ગાઇડેડ એન્ટિ ટેન્ક ગાઇડેડ મિસાઇલ અને હાઇસ્પીડ એક્સપાન્ડેબલ એરિયલ ટાર્ગેટ 'અભ્યાસ'નું સફળ પરીક્ષણ 45

પર્યાવરણ વિશેષ

- સિંગાલીલા રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાનમાં 20 લાલ પાંડા લાવવામાં આવશે..... 47
- 2nd UN ઓશન કોન્ફરન્સ અને લિસ્બન ડિકલેરેશન 49
- દિલ્હી-મુંબઈ એક્સપ્રેસ વે પર બનશે દેશનો પ્રથમ ઈ-હાઇવે..... 48
- રાજ્યસભાના સાંસદ પરિમલ નથવાણી દ્વારા એશિયાટિક સિંહો પર એક ખાસ શ્રેણી 'ધ પ્રાઇડ કિંગડમ'નું નિર્માણ..... 49
- અમદાવાદને મેગાસિટી સભ્ય તરીકે C-40 માં સ્થાન..... 48

રમતગમત વિશેષ

- વિમ્બલ્ડન 2022 : પુરૂષ શ્રેણીમાં નોવાક જોકોવિચ અને મહિલા શ્રેણીમાં એલિના રીબાકિના વિજેતા..... 50
- રણજી ટ્રોફી 2022માં મધ્યપ્રદેશની ટીમ વિજેતા 51
- કેન્દ્રીય મંત્રી શ્રી અનુરાગ ઠાકુર દ્વારા રમતવીરોને રોકડ પુરસ્કારો, રાષ્ટ્રીય કલ્યાણ અને પેન્શન માટેની સુધારેલી યોજનાઓની શરૂઆત..... 51

કલા અને સંસ્કૃતિ વિશેષ

- અમદાવાદમાં ભગવાન જગન્નાથજીની 145મી રથયાત્રા 52
- ‘યુનેસ્કો વર્ષ 2003 સંમેલન’ની આંતરસરકારી સમિતિમાં ભારતની નિમણૂક 53
- શ્રીનગર ખાતે સ્વામી રામાનુજાચાર્યની શાંતિ પ્રતિમાનું અનાવરણ 53

રાષ્ટ્રીય વિશેષ

- પ્રધાનમંત્રી દ્વારા ગાંધીનગર ખાતેથી ‘ડિજિટલ ઇન્ડિયા વીક-2022’નું ઉદ્ઘાટન..... 54
- રાજ્ય સ્ટાર્ટઅપ રેન્કિંગ-2021ની તૃતીય આવૃત્તિની કેન્દ્રીય મંત્રીશ્રી પીયૂષ ગોયલ દ્વારા રજૂઆત..... 55
- વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદી દ્વારા ‘પ્રગતિ મેદાન સંકલિત ટ્રાન્ઝિટ કોરિડોર પ્રોજેક્ટનું’ લોકાર્પણ 56
- રાજસ્થાનના સિકર જિલ્લામાં યુરેનિયમનો મોટો જથ્થો મળી આવ્યો 57
- વિશ્વ બેંકે ભારતના આરોગ્ય ક્ષેત્રને ટેકો આપવા માટે 1 બિલિયન ડોલરની લોન મંજૂર કરી..... 59
- ઉત્તર-પૂર્વીય ક્ષેત્રને કૃષિ નિકાસ કેન્દ્ર તરીકે પ્રોત્સાહન આપવા માટે કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા વ્યૂહરચના ઘડવામાં આવી..... 60
- IIT - દિલ્હીમાં વિદ્વાનો અને સંશોધકોને વસતી ગણતરીના માર્ઈકોડેટાને વપરાશમાં લેવા મદદ કરવા માટે નવા વસતી ગણતરી ડેટા વર્કસ્ટેશનનું અનાવરણ 61
- રાજ્યના કૃષિ અને બાગાયત મંત્રીઓની રાષ્ટ્રીય પરિષદનું કાર્ણાટકના બેંગલુરુ ખાતે આયોજન..... 61
- ગ્રાહક બાબતોના વિભાગ દ્વારા ‘રિપેર કરવાનો અધિકાર’ પર વ્યાપક ફેમવર્ક વિકસાવવા માટે સમિતિની રચના 62
- નેશનલ ઈ-ગવર્નન્સ સર્વિસ ડિલિવરી એસેસમેન્ટમાં કેન્દ્રીય મંત્રાલયના પોર્ટલ હેઠળ ગૃહ મંત્રાલયની વેબસાઈટ પ્રથમ ક્રમે.. 62
- આસામ અને અરૂણાચલ પ્રદેશ રાજ્ય દ્વારા સરહદ વિવાદ માટે કરાર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા 63
- CCPAએ હોટેલ અને રેસ્ટોરન્ટ દ્વારા વસૂલાતા સર્વિસ ચાર્જ સંબંધે માર્ગદર્શિકા જાહેર કરી 63
- ગ્રાહક બાબતોના વિભાગ દ્વારા ગ્રાહકોના સશક્તિકરણ તેમજ સભાનતા કેળવવા માટે ‘જાગૃતિ’ નામના શુભંકરનું અનાવરણ 63
- અખિલ ભારતીય શિક્ષા સમાગમ અને ઉચ્ચ શિક્ષણ પરનું વારાણસી ડિક્લેરેશન 64
- સુરતમાં નેચરલ ફાર્મિંગ કોન્કલેવ યોજાઈ..... 65
- ભારતનો સૌથી મોટો ફ્લોટિંગ સોલાર પાવર પ્રોજેક્ટ તેલંગાણાના રામાગુંડમ ખાતે શરૂ થયો 67
- કૃષિ પર ત્રણ દિવસીય ‘ગ્રાન્ડ હેકાથોન’નું આયોજન કરવામાં આવ્યું..... 68
- કેન્દ્રીય આરોગ્ય મંત્રાલય અને પંચાયતી રાજ મંત્રાલય દ્વારા આગામી વર્ષ 2025 સુધીમાં ભારતમાંથી ક્ષયરોગને સમાપ્ત કરવા માટે સમજૂતી પત્ર પર હસ્તાક્ષ..... 69
- રાજસ્થાન રાજ્ય દ્વારા કોર્ટ કેસોના ઝડપી નિકાલ માટે ભારતની પ્રથમ કૃત્રિમ બુદ્ધિમત્તા(AI) આધારિત લોક અદાલતની શરૂઆત 70

આંતરરાષ્ટ્રીય વિશેષ

• 48મી G7 (Group of Seven) સમિટનું જર્મની ખાતે આયોજન....	71	• રવાંડા ખાતે 26th કોમનવેલ્થ સરકારના વડાઓની બેઠક	74
• ભારત-મેક્સિકોએ અંતરિક્ષ સહયોગ માટે સમજૂતી ઉપર હસ્તાક્ષર કર્યા.....	72	• પ્રથમ I2U2 વર્ચ્યુઅલ શિખર સંમેલનનું આયોજન.....	75
• વિશ્વ વેપાર સંગઠનની 12th મંત્રી પરિષદનું સ્વિટ્ઝર્લેન્ડના જીનીવા ખાતે આયોજન.....	73	• ઈન્ડોનેશિયાના બાલી ખાતે 3rd G-20 નાણામંત્રી અને સેન્ટ્રલ બેંક ગવર્નર મીટિંગ - 2022નું આયોજન.....	76

વ્યક્તિ વિશેષ

• નીતિ આયોગના નવા મુખ્ય કારોબારી અધિકારી તરીકે પરમેશ્વરન અચ્ચરની નિમણૂક.....	77	• ટી. રાજા કુમાર ફાઈનાન્શિયલ એક્શન ટાસ્ક ફોર્સ(FATF)ના નવા પ્રમુખ બન્યાં	81
• જાપાનના ભૂતપૂર્વ વડાપ્રધાન શિન્ઝો આબેની હત્યા	78	• ‘જાહેર ક્ષેત્રના સાહસોના પિતા’ તરીકે જાણીતા ડૉ. વી. કૃષ્ણમૂર્તિનું તાજેતરમાં અવસાન	82
• નીતિન ગુપ્તાને CBDT ના નવા ચેરમેન તરીકે નિયુક્ત કરાયા.....	80	• મહારાષ્ટ્રના મુખ્યમંત્રી પદે એકનાથ શિંદેના હોદ્દા અને ગુપ્તતાના શપથ.....	82
• સંયુક્ત રાષ્ટ્રમાં ભારતના કાયમી પ્રતિનિધિ તરીકે રૂચિરા કમ્બોજની નિમણૂક	80		

દિવસ વિશેષ

83 થી 90

સવાલ - જવાબ વિશેષ

91 થી 103

Maths - Reasoning Practice Questions

104 થી 105

English : Prepositions

106 થી 107

ગુજરાતી વ્યાકરણ : સમાનાર્થી અને વિરુદ્ધાર્થી શબ્દો

108 થી 109

તલાટી પ્રેક્ટિસ પ્રશ્નપત્ર

110 થી 115

Cover Story દ્રૌપદી મુર્મૂ : ભારતના 15મા અને સૌપ્રથમ આદિવાસી મહિલા રાષ્ટ્રપતિ બન્યા

- તાજેતરમાં જ ઓડિશાના મયુરભંજ જિલ્લાના રાયરંગપુરના આદિવાસી નેતા દ્રૌપદી મુર્મૂએ ભારતના 15મા રાષ્ટ્રપતિ તરીકે શપથ લીધા, આ સાથે જ તેઓ ભારતનું સર્વોચ્ચ બંધારણીય પદ સંભાળનાર પ્રથમ આદિવાસી અને દ્વિતીય મહિલા બન્યા હતા.
- (25 જુલાઈ, 2022ના રોજ) દેશના 14મા રાષ્ટ્રપતિ રામનાથ કોવિંદનો કાર્યકાળ પૂર્ણ થતાં, દ્રૌપદી મુર્મૂએ દેશના 15માં રાષ્ટ્રપતિ તરીકે તેમનું સ્થાન લીધું હતું. સંસદના સેન્ટ્રલ હોલમાં તેમની શપથવિધિ દરમિયાન ભારતના મુખ્ય ન્યાયાધીશ એન.વી.રમન્ના એ તેમને રાષ્ટ્રપતિ પદના શપથ લેવડાવ્યા હતા.
- તેમણે રાષ્ટ્રપતિ પદની ચૂંટણીમાં વિપક્ષના રાષ્ટ્રપતિ પદના ઉમેદવાર યશવંત સિંહા સાથે સ્પર્ધા કરી અને બહુમતી પ્રાપ્ત કરી હતી. જેમાં કુલ મત મૂલ્ય 10,86,431 માંથી તેણીને 6,76,803 અને યશવંત સિંહાને 3,80,177 મત પ્રાપ્ત થયાં હતાં. ઉલ્લેખનીય છે કે દ્રૌપદી મુર્મૂ ભારતની આઝાદી પછી જન્મેલા પ્રથમ અને સૌથી યુવા રાષ્ટ્રપતિ બન્યા છે.

પરિચય

- તેમનો જન્મ 20 જૂન, 1958ના રોજ ઓડિશાના મયુરભંજ જિલ્લામાં આવેલા ઉપરબેડા ગામમાં સંથાલી જાતિમાં થયો હતો.
- દ્રૌપદી મુર્મૂના પિતા અને તેમના દાદા પંચાયતી રાજ વ્યવસ્થા હેઠળ સરપંચ તરીકે ચૂંટાયા હતા.
- તેણીના લગ્ન શ્યામ ચરણ મુર્મૂ સાથે થયા પરંતુ તેઓ ઓછી ઉંમરમાં જ અવસાન પામ્યા. તેમને સંતાનોમાં બે પુત્રો અને એક પુત્રી હતા, જો કે વર્તમાન સમયે બંને પુત્રો અવસાન પામ્યા છે અને એક માત્ર પુત્રી-ઈતિશ્રી જીવિત છે.
- તેમની પુત્રી ઈતિશ્રી મુર્મૂના લગ્ન ગણેશચંદ્ર હેમ્બરમ સાથે થયા હતા.

અધ્યાપન કારકિર્દી

- રાજકારણમાં પ્રવેશતા પહેલા તેણીએ શાળામાં ભણાવવાનું શરૂ કર્યું હતું. તેણીએ વર્ષ 1994 થી વર્ષ 1997 સુધી રાયરંગપુરમાં આવેલી શ્રી ઓરોબિંદો ઈન્સ્ટિટ્યુટ ઓફ એજ્યુકેશન એન્ડ રિસર્ચ ઈન્સ્ટિટ્યૂટમાં આસિસ્ટન્ટ પ્રોફેસર તરીકે કામ કર્યું હતું.
- ઉલ્લેખનીય છે કે, તેણીએ વર્ષ 1979 થી વર્ષ 1983 સુધી ઓડિશા સરકારના ઉર્જા અને સિંચાઈ વિભાગમાં જુનિયર સહાયક તરીકે પણ કાર્ય કર્યું હતું.
- નોંધનીય છે કે વર્ષ 2016 દરમિયાન તેણીએ પહાડપુરમાં આવેલા તેમના ઘરને ગરીબ બાળકો માટેની SLS રહેણાક શાળામાં રૂપાંતરિત કર્યું. જેમાં ધોરણ 10 સુધી બાળકોને મફત આવાસ અને શિક્ષણ પૂરું પાડવામાં આવે છે.
- SLS એ તેમના પતિ અને પુત્રોના નામ શ્યામ ચરણ-લક્ષ્મણ-સિપુનના નામે શરૂ કરાયેલું ટ્રસ્ટ છે તથા વર્તમાન સમયે આ ટ્રસ્ટ હેઠળ શાળાનું સંચાલન તેમની પુત્રી દ્વારા કરવામાં આવે છે.

રાજકીય કારકિર્દી

- તેણી વર્ષ 1997માં ઓડિશાના રાયરંગપુર જિલ્લામાંથી પ્રથમ વખત જિલ્લા કાઉન્સિલર તરીકે ચૂંટાઈ આવ્યા હતા.
- બાદમાં રાયરંગપુર વિધાનસભા બેઠક પરથી વર્ષ 2000 અને વર્ષ 2009માં એમ બે વખત ધારાસભ્ય બન્યાં હતાં.
- તેણીએ વર્ષ 2000 થી 2004 દરમિયાન ઓડિશા સરકારમાં સ્વતંત્ર હવાલો ધરાવતા રાજ્ય મંત્રી તરીકે પરિવહન અને વાણિજ્ય વિભાગ સંભાળ્યો હતો.
- વર્ષ 2007માં તેણીને ઓડિશા વિધાનસભા દ્વારા શ્રેષ્ઠ ધારાસભ્ય માટે 'નીલકંઠ પુરસ્કાર' એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો.
- વર્ષ 2002 થી 2009 તથા વર્ષ 2013 થી 2015 દરમિયાન તેઓ મયુરભંજ જિલ્લા ભાજપના અનુસૂચિત જાતિ મોરચાના કાર્યકારિણી

પિતાનું નામ	બિરાંચી નારાયણ ટુડુ
પતિનું નામ	શ્યામ ચરણ મુર્મૂ
પુત્રી	ઈતિશ્રી મુર્મૂ
પુત્રો	લક્ષ્મણ અને સિપુન
વતન	મયુરભંજ, ઓડિશા
શૈક્ષણિક લાયકાત	B.A.
કોલેજ	રમા દેવી મહિલા કોલેજ, ભુવનેશ્વર
વંશીયતા	સંથાલ જનજાતિ
એવોર્ડ	શ્રેષ્ઠ ધારાસભ્ય માટે નીલકંઠ એવોર્ડ (2007)

સભ્ય રહ્યા હતા.

- વર્ષ 2015 થી વર્ષ 2021 સુધી તેણીએ આરખંડનાં 9મા અને સૌપ્રથમ મહિલા રાજ્યપાલ તરીકે સેવા આપી હતી.
- તેણી ઓડિશાના પ્રથમ મહિલા આદિવાસી નેતા હતા જેમને કોઈ ભારતીય રાજ્યના રાજ્યપાલ તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા હોય.
- ઉલ્લેખનીય છે કે તેણી આરખંડ રાજ્યની રચના બાદ પાંચ વર્ષનો કાર્યકાળ પૂર્ણ કરનાર પ્રથમ મહિલા રાજ્યપાલ છે.
- આરખંડના ગવર્નર તરીકે દ્રૌપદી મુર્મૂ એ વર્ષ 2017 દરમિયાન છોટા નાગપુર ટેનન્સી એક્ટ, 1908 અને સંથાલ પરગણા ટેનન્સી એક્ટ, 1949માં સુધારા માટે આરખંડ વિધાનસભા દ્વારા મંજૂર કરાયેલ બિલને મંજૂરી આપવાનો ઇનકાર કર્યો હતો.
- આ બિલ હેઠળ આદિવાસીઓને તેમની જમીનની માલિકી બદલાય નહીં તેની ખાતરી સાથે જમીનના વ્યાપારી ઉપયોગ કરવાનો અધિકાર આપવા સંબંધિત જોગવાઈઓ આપવામાં આવી હતી.

રાષ્ટ્રપતિની ચૂંટણી

સામાન્ય માહિતી

- દેશના પ્રથમ નાગરિક અને રાજ્યના વડા એવા રાષ્ટ્રપતિની ચૂંટણી બેલેટ મારફતે યોજાય છે.
- આ વખતે રાષ્ટ્રપતિની ચૂંટણી માટેના મતદાતામંડળમાં 4,807 મતદારો હતા. જેમાં રાજ્યસભાના 233, લોકસભાના 543 અને વિધાનસભાઓના 4,033 સભ્યો સામેલ છે.
- વોટિંગ દરમિયાન દરેક સભ્યની કોઈ ચોક્કસ 'વોટ વેલ્યૂ' (મત મૂલ્ય) નક્કી કરાયેલી છે.
- આ વખતે દરેક સાંસદોના વોટની વેલ્યૂ 700 નક્કી કરવામાં આવી હતી. જ્યારે દરેક રાજ્યના ધારાસભ્યોની વોટ વેલ્યૂ જે તે રાજ્યની વસતી આધારિત હોય છે. જેમ કે, ઉત્તર પ્રદેશમાં દરેક ધારાસભ્યની વોટ વેલ્યૂ 208 છે. જ્યારે મિઝોરમમાં આ મૂલ્ય 8 અને તમિલનાડુમાં 176 છે.
- છેવટે તમામ ધારાસભ્યોના મતનું કુલ વેઈટેજ 5,43,231 અને સંસદસભ્યોના વોટનું વેઈટેજ 5,43,200 હોવાથી ઈલેક્ટોરલ કોલેજમાં સામેલ તમામ સભ્યોના વોટનું કુલ વેઈટેજ 10,86,431 થાય છે.
- કોઈ પણ ઉમેદવારને ચૂંટણી જીતવા માટે આ કુલ વેઈટેજના 50 ટકાથી વધુની જરૂર પડે છે.

બંધારણીય જોગવાઈઓ

- બંધારણના અનુચ્છેદ 62(1) અનુસાર રાષ્ટ્રપતિનો કાર્યકાળ સમાપ્ત થાય તે પહેલા જ નવા રાષ્ટ્રપતિની ચૂંટણી યોજવી ફરજિયાત છે.
- રાષ્ટ્રપતિની ચૂંટણી અને તેની પ્રક્રિયા બંધારણના અનુચ્છેદ 54 અને 55ના આધારે કરવામાં આવે છે.
- અનુચ્છેદ 324 અનુસાર રાષ્ટ્રપતિની ચૂંટણી ભારતનું ચૂંટણી પંચ કરે છે.
- રાષ્ટ્રપતિની ચૂંટણીની જોગવાઈઓ ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ 54 માં નિર્ધારિત છે. સંસદે તેમની ચૂંટણી માટે રાષ્ટ્રપતિ અને ઉપરાષ્ટ્રપતિ ચૂંટણી અધિનિયમ, 1952 ઘડ્યો છે અને તેના આધારે રાષ્ટ્રપતિ અને ઉપરાષ્ટ્રપતિ ચૂંટણી નિયમો, 1974 બનાવાયા છે.

ભારતના રાષ્ટ્રપતિ બનવા માટેની લાયકાત

- તે/તેણી ભારતીય નાગરિક હોવા જોઈએ.
- તેમણે 35 વર્ષની ઉંમર પૂર્ણ કરી હોવી જોઈએ.
- તે વ્યક્તિ હાઉસ ઓફ ધ પીપલ એટલે કે લોકસભાના સભ્ય તરીકે ચૂંટાવા માટે લાયક હોવી જોઈએ.
- કેન્દ્રીય અથવા રાજ્ય સરકાર અંતર્ગત 'ઓફિસ ઓફ પ્રોફિટ' (લાભના પદ)ના પદ પર ન હોવા જોઈએ

લાભનું પદ (Office of Profit)

- બંધારણમાં 'લાભ ના પદ' ને વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવેલ નથી પરંતુ અનુચ્છેદ-102(1) (a) તથા અનુ-191(1) માં તેનો ઉલ્લેખ જોઈ શકાય છે.
- જો કોઈ ધારાસભ્ય અથવા સાંસદ સરકારી ઓફિસ ધરાવે છે અને તેનાથી કોઈ લાભ મેળવે છે તો તેને 'ઓફિસ ઓફ પ્રોફિટ' કહી શકાય.
- જો કે કોઈ વ્યક્તિ રાષ્ટ્રપતિ અથવા ઉપરાષ્ટ્રપતિનો હોદ્દો ધરાવતો હોય તો તે રાષ્ટ્રપતિ તરીકે ચૂંટણી માટે લાયક છે. જો કોઈ વ્યક્તિ રાજ્યપાલનું પદ સંભાળતી હોય તો તે રાષ્ટ્રપતિ તરીકે ચૂંટણી માટે લાયક છે. જો કોઈ વ્યક્તિ કેન્દ્રીય/રાજ્ય મંત્રીનો હોદ્દો ધરાવતી હોય તો તે રાષ્ટ્રપતિ તરીકે ચૂંટણી માટે લાયક છે.

મતદાર મંડળ

- રાષ્ટ્રપતિની ચૂંટણી જનતા દ્વારા પ્રત્યક્ષ રીતે કરવામાં આવતી નથી, પરંતુ રાષ્ટ્રપતિને નીચેના સભ્યોનું બનેલું મતદાર મંડળ (ઈલેક્ટોરલ કોલેજ) ચૂંટે છે :
- સંસદનાં બંને ગૃહનાં ચૂંટાયેલા સભ્યો,
- રાજ્યોની વિધાનસભાના ચૂંટાયેલા સભ્યો
- દિલ્હી અને પુડુચેરી કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશના ચૂંટાયેલા સભ્યો
- સંસદનાં બંને ગૃહના નામાંકિત સભ્યો તથા વિધાનસભામાં નિમણૂક પામેલ સભ્યો રાષ્ટ્રપતિની ચૂંટણીમાં ભાગ લેતા નથી.
- રાષ્ટ્રપતિની ચૂંટણીમાં વાપરવામાં આવતા બેલેટ પેપર સંસદ સભ્ય માટે લીલા રંગનાં હોય છે, જ્યારે વિધાનસભ્ય માટે ગુલાબી રંગના હોય છે.

ચૂંટણી પ્રક્રિયા અને મતોનું મૂલ્ય

- રાષ્ટ્રપતિની ચૂંટણી પ્રમાણસર પ્રતિનિધિત્વ અને એકલ હસ્તાંતરિત (Single Transferable Vote) / ક્રમિક મતપદ્ધતિને આધારે ગુપ્ત મતદાનથી યોજાય છે.
- ચૂંટણી પ્રસંગે જુદાં-જુદાં રાજ્યોના પ્રતિનિધિત્વના પ્રમાણમાં બની શકે ત્યાં સુધી એકરૂપતા જાળવવામાં આવે છે જે માટે નીચેની રીતે મતનું મૂલ્ય ગણવામાં આવે છે :
  - રાજ્યની વિધાનસભાના ચૂંટાયેલા દરેક સભ્યને તે રાજ્યની વસ્તીના સંખ્યાને તે સભાના ચૂંટાયેલા કુલ સભ્યોની સંખ્યા વડે ભાગતા જે ભાગાકાર આવે તેમાં એક હજારના ગુણાંક હોય તેટલા મતો હોય છે.
  - 84માં બંધારણીય સુધારાની જોગવાઈ અનુસાર વર્ષ 1971ની વસ્તીગણતરીને આધારે મતોનું મૂલ્ય નિર્ધારિત કરવામાં આવે છે.
  - એક હજારના આવા ગુણાંકો કાઢ્યા પછી, શેષ પાંચસોથી ઓછી ન રહેતી હોય તો, દરેક સભ્યના મતોમાં એક મતનો ઉમેરો કરવામાં આવે છે.
- આમ ધારાસભ્યોના મતનું મૂલ્ય ;

$$= \frac{\text{રાજ્યની કુલ વસ્તી}}{\text{રાજ્ય વિધાનસભાના ચૂંટાયેલા સભ્યોની કુલ સંખ્યા}} \times \frac{1}{1000}$$

- દા.ત. ગુજરાતના 1 MLAના મતનું મૂલ્ય

$$= \frac{2,66,97,488}{182} \times \frac{1}{1000} = 147$$

- અહીં ગુજરાતની કુલ વસ્તી(2,66,97,488)એ 1971ની વસ્તી ગણતરી મુજબ ગણવામાં આવે છે જે 2026 સુધી માન્ય ગણાશે. (84 મો બંધારણીય સુધારો, 2001)
- સંસદના પ્રત્યેક ગૃહના ચૂંટાયેલા સભ્યોના મતોની સંખ્યા, બધા રાજ્યોના વિધાનસભાના સભ્યો(MLA)ના મતોના મૂલ્યને સંસદની કુલ સભ્ય સંખ્યાથી ભાગવાથી પ્રાપ્ત થાય છે.
- આમ સંસદ સભ્ય(MP)ના મતનું મૂલ્ય

$$= \frac{\text{તમામ રાજ્યના MLAના મતનું કુલ મૂલ્ય}}{\text{સંસદના ચૂંટાયેલા સભ્યોની કુલ સંખ્યા}}$$

- દા.ત. 1 સંસદ સભ્ય(MP)ના મતનું મૂલ્ય

$$= \frac{5,49,495}{776 \text{ (લોકસભા-543, રાજ્યસભા-233)}} = 708$$

- અહીં વસ્તી એટલે વર્ષ 2026 પછી કરેલી પ્રથમ વસ્તી ગણતરીને લગતા આંકડા પ્રસિદ્ધ ન કરવામાં આવે ત્યાં સુધી, વર્ષ 1971ની વસ્તી ગણતરીના આંકડા થશે.

ગણતરી

- ઉમેદવારને ચૂંટાયેલા તરીકે જાહેર કરવાનો ક્વોટા માન્ય મતોના કુલ મૂલ્યને 2 વડે વિભાજિત કરીને અને ભાગફળમાં એક ઉમેરીને, શેષ જો હોય તો અવગણીને નક્કી કરવામાં આવે છે.
- ઉદાહરણ તરીકે બધા ઉમેદવારો દ્વારા મળેલા માન્ય મતોનું કુલ મૂલ્ય 1,00,001 હોય તો ચૂંટાવા માટે જરૂરી ક્વોટા છે :
  - $(1,00,001 / 2) + 1 = (50,000.50 + 1) / 2$
  - ક્વોટા = 50,000 + 1 = 50,001
  - આથી 50,001 મત મૂલ્ય મેળવનાર ઉમેદવારને ચૂંટણીનો વિજેતા ઘોષિત કરવામાં આવે છે.

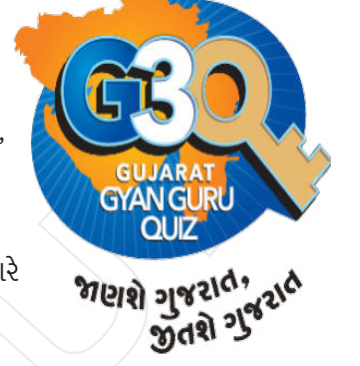
વિશેષ

- નીલમ સંજીવ રેડ્ડીનો જન્મ 19 મે, 1913ના રોજ થયેલો અને તેમણે 25 જુલાઈ, 1977ના રોજ રાષ્ટ્રપતિ તરીકે શપથ લીધા ત્યારે તેમની ઉંમર 64 વર્ષ, 2 માસ અને 6 દિવસ હતી.
- જ્યારે દ્રૌપદી મુર્મૂ 64 વર્ષ, 1 માસ અને 5 દિવસની વયે ભારતના રાષ્ટ્રપતિ બન્યા છે.
- સૌથી મોટી ઉંમરમાં રાષ્ટ્રપતિ બનનાર કે. આર. નારાયણન 77 વર્ષ 5 મહિના અને 21 દિવસની ઉંમરે રાષ્ટ્રપતિ બન્યા હતા.

‘ગુજરાત જ્ઞાન ગુરૂ ક્વિઝ’નો અમદાવાદના સાયન્સ સિટીથી રાજ્યવ્યાપી શુભારંભ

- અમદાવાદ સાયન્સ સિટી ખાતેથી મુખ્યમંત્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલે તાજેતરમાં દેશની સૌથી મોટી એવી ‘ગુજરાત જ્ઞાન ગુરૂ ક્વિઝ’નો આરંભ કરાવ્યો હતો. આ અંતર્ગત આગામી 75 દિવસ દરમિયાન તાલુકા, જિલ્લા અને રાજ્યકક્ષાએ આ ક્વિઝ યોજાશે.
- જેમાં શાળા-કોલેજના વિદ્યાર્થીઓ તેમજ સામાન્ય નાગરિકો સહિત 25 લાખથી વધુ સ્પર્ધકો ભાગ લેશે. વેબસાઈટ, ઈ-પુસ્તિકા અને ઓનલાઈન સ્પર્ધાના માધ્યમથી આ રાજ્યવ્યાપી સ્પર્ધાને ડિજિટલ બનાવવામાં આવી છે.

ગુજરાત જ્ઞાન ગુરૂ ક્વિઝ

- ઉદ્દેશ :** સરકારની વિવિધ યોજનાઓ અને નીતિ-નિયમો સહિત સામાન્ય જ્ઞાનથી વિદ્યાર્થીઓ-નાગરિકો અવગત થાય તે ‘ગુજરાત જ્ઞાન ગુરૂ ક્વિઝ’ નો ઉદ્દેશ છે. તેની મદદથી દરેક પ્રશ્નોના જવાબ ગૂગલમાંથી જાણી લેતી આજની પેઢીને સ્મૃતિ આધારિત જવાબો આપવાની અને મનન-ચિંતન કરવાની ટેવ પડશે.

મહત્વપૂર્ણ બાબતો

- રાજ્ય સરકારની દરેક યોજનાઓ સામાન્યમાં સામાન્ય માનવીને કેન્દ્રમાં રાખીને તૈયાર કરવામાં આવે છે અને છેવાડાના માનવી સુધી આ યોજનાઓ પહોંચે એવી તમામ પ્રકારની વ્યવસ્થાઓ રાજ્ય સરકાર દ્વારા કરવામાં આવી રહી છે, તેમાં આ ક્વિઝ એક અગત્યનો ભાગ ભજવશે.
- તાજેતરમાં રાજ્યના શિક્ષણ વિભાગ દ્વારા આ મેગા ક્વિઝ સ્પર્ધાનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે. આ ક્વિઝમાં રાજ્યના ધોરણ 9 થી 12, કોલેજ અને યુનિવર્સિટી કક્ષાએ અભ્યાસ કરતાં તમામ વિદ્યાર્થીઓ ભાગ લઈ રહ્યા છે.
- વિદ્યાર્થીઓ માટે આ ક્વિઝ દરરોજ યોજાશે અને 15 અઠવાડિયા સુધી સતત ચાલશે.
- આ ક્વિઝમાં વિદ્યાર્થીઓ ઉપરાંત રાજ્યના અભ્યાસ ન કરતા હોય તેવા સામાન્ય નાગરિકો પણ ભાગ લઈ શકશે જેને અલગ સ્વરૂપે પ્રોત્સાહિત કરવામાં આવશે.

ક્વિઝ માળખું

- આ ક્વિઝ માટે હજારો પ્રશ્નો સમાવવામાં આવ્યા છે. જેમાં કેન્દ્ર સરકાર તેમજ રાજ્ય સરકારની વિવિધ યોજનાઓ, યોજનાઓના મુખ્ય ઉદ્દેશો, લાભાર્થીઓ, અત્યાર સુધી યોજનામાં પ્રાપ્ત થયેલી સિદ્ધિઓ, લાભાર્થીઓની સંખ્યા અને રકમ તથા વિદ્યાર્થીઓના અનુભવગત પ્રશ્નોને પણ આ ક્વિઝમાં સમાવવામાં આવ્યા છે. તે માટે પ્રશ્નબેંક તપાસ કમિટીની પણ રચના કરવામાં આવી છે.

- આ ક્વિઝ અઠવાડિયામાં દર રવિવારથી ચાલુ થઈને દર શુક્રવારે સમાપ્ત થશે અને દર શનિવારે વિજેતા જાહેર થશે.

ત્રણ તબક્કામાં ક્વિઝનું આયોજન

- ‘ગુજરાત જ્ઞાન ગુરૂ ક્વિઝ’માં અંદાજે 25 લાખથી વધુ વિદ્યાર્થીઓ ભાગ લઈ શકે તે મુજબનું આયોજન પણ કરવામાં આવ્યું છે.
- ક્વિઝનું આયોજન ત્રણ તબક્કામાં કરવામાં આવશે જે નીચે મુજબ છે :

તબક્કો	કઈ કક્ષાએ આયોજન	ક્વિઝનું ફોર્મેટ
પ્રથમ	તાલુકા-નગરપાલિકા/ વોર્ડ કક્ષાએ	ઓનલાઈન
દ્વિતીય	જિલ્લા-મહાનગરપાલિકા કક્ષાએ	ઓનલાઈન
તૃતીય	રાજ્યકક્ષાએ	ઓફલાઈન

વિજેતાઓનું સન્માન

- રાજ્યકક્ષાની ગ્રાન્ડ ફિનાલે મેગા ક્વિઝમાં 75 શાળા કક્ષાના અને 75 કોલેજ કક્ષાના એમ કુલ 150 વિદ્યાર્થીઓને વિજેતા જાહેર કરવામાં આવશે.
- રાજ્યકક્ષાના વિજેતાઓને ત્રણ દિવસની ભારતના પ્રવાસન સ્થળો, યાત્રાધામો, ઉદ્યોગગૃહો અને ભારતની વિકાસગાથા દર્શાવતા સ્થળોની મુલાકાત કરાવાશે.
- ગ્રાન્ડ ફિનાલે મેગા ક્વિઝમાં કોલેજકક્ષાના પ્રથમ, દ્વિતીય અને તૃતીય ક્રમે વિજેતાઓને અનુક્રમે રૂ. 5 લાખ, રૂ. 3 લાખ અને રૂ. 1.5 લાખ ઈનામ આપવામાં આવશે.
- તેમજ ગ્રાન્ડ ફિનાલે મેગા ક્વિઝમાં શાળા કક્ષાના પ્રથમ, દ્વિતીય અને તૃતીય ક્રમે વિજેતાઓને અનુક્રમે રૂ. 3 લાખ, રૂ. 2 લાખ અને રૂ. 1 લાખ ઈનામ આપવામાં આવશે.

ભરૂચ જિલ્લાના દહેજ ખાતે ઔદ્યોગિક ઉપયોગ હેતુ ભારતના પ્રથમ સરકારી ડિસેલિનેશન પ્લાન્ટનું ઉદ્ઘાટન

- માત્ર ઔદ્યોગિક ઉપયોગ માટે ભારતના પ્રથમ સરકારી ડિસેલિનેશન પ્લાન્ટનું ઉદ્ઘાટન ગુજરાતના વર્તમાન મુખ્યમંત્રી શ્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલ દ્વારા તાજેતરમાં ભરૂચ જિલ્લાના દહેજ ખાતે કરવામાં આવ્યું હતું.

- ભારતના આ પ્રથમ સરકારી ડિસેલિનેશન પ્લાન્ટની સ્થાપના કુલ 881.19 કરોડના ખર્ચ સાથે કરવામાં આવી હતી.
- આ ડિસેલિનેશન પ્લાન્ટનું નિર્માણ કાર્ય લાર્સન એન્ડ ટૂથ્રો કંપની તેમજ ટેક્ટન કંપનીની સંયુક્ત સાહસ કંપનીને આપવામાં આવ્યું હતું. ઉપરાંત ગુજરાત ઔદ્યોગિક વિકાસ નિગમ (GIDC) દ્વારા તેમજ આ પ્લાન્ટનું સંચાલન અને જાળવણી માટે લાભાર્થી ઔદ્યોગિક એકમો દ્વારા એક વિશેષ હેતુ વાહન (Special Purpose Vehicle) એવા 'દહેજ ટેસલ ફાઉન્ડેશન'ની રચના કરવામાં આવી હતી.
- દહેજમાં હાલ ઉદ્યોગો માટે પાણીની દૈનિક જરૂરિયાત આશરે 200 MLD (Million Liter Per Day) છે, જે વર્તમાનમાં નર્મદા નદીમાંથી મેળવવામાં આવે છે પરંતુ હવેથી આ પ્લાન્ટ દ્વારા દહેજ ખાતેના ઉદ્યોગોને દરરોજ 100 MLD ટ્રીટ્ડ દરિયાનું પાણી પહોંચાડવામાં આવશે.

ડિસેલિનેશન પ્લાન્ટ સંબંધિત મહત્વની બાબતો

- ઉદ્યોગોમાં પાણીની વધતી માંગને કારણે ગુજરાતના ભૂતપૂર્વ મુખ્યમંત્રી શ્રી વિજયભાઈ રૂપાણી દ્વારા વર્ષ 2019માં ભરૂચ જિલ્લાના દહેજ ખાતે આ ડિસેલિનેશન પ્લાન્ટનો પાયો નાખવામાં આવ્યો હતો.
- ગુજરાત ઔદ્યોગિક વિકાસ નિગમ (GIDC) એ આ પ્લાન્ટ માટે દહેજમાં લગભગ 25 એકર જમીન ફાળવી છે, જે એકસ્ટ્રા રિવર્સ ઓસ્મોસિસ (RO) દ્વારા સમુદ્રના ખારા પાણીને ટ્રીટ કરશે.
- વિશેષ :** ભારતના કુલ ચાર પેટ્રોલિયમ, કેમિકલ્સ અને પેટ્રોકેમિકલ્સ ઇન્વેસ્ટમેન્ટ રિજન્સ (Petroleum, Chemicals & Petrochemicals Investment Regions - PCPIRs) જેવા કે આંધ્રપ્રદેશ(વિશાખાપટ્ટનમ), ગુજરાત(દહેજ), ઓડિશા(પારાદીપ) અને તમિલનાડુ (કુડ્ડાલોર અને નાગપટ્ટનમ) આવેલા છે, જે પૈકી વર્તમાનમાં દહેજ PCPIR એકમાત્ર કાર્યરત છે.

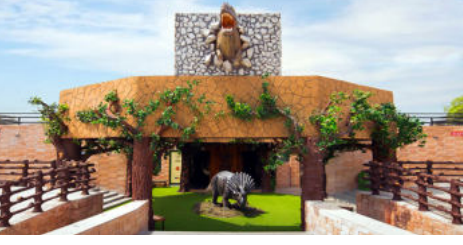
ગુજરાતના કચ્છ જિલ્લામાં ભારતની સૌપ્રથમ 'બાલિકા પંચાયત' ની શરૂઆત

- તાજેતરમાં, ભારતની સૌપ્રથમ 'બાલિકા પંચાયત'ની શરૂઆત ગુજરાતના કચ્છ જિલ્લાના કુનરીયા, માસ્કા, મોટાગુઆ અને વડસર ગામમાં કરવામાં આવી હતી.
- આ બાલિકા પંચાયતનો હેતુ છોકરીઓના સામાજિક અને રાજકીય વિકાસને પ્રોત્સાહન આપવાનો તેમજ રાજકારણમાં છોકરીઓની સક્રિય ભાગીદારીની ખાતરી કરવાનો છે.
- બાલિકા પંચાયત એ 'બેટી બચાવો, બેટી પઢાવો' અભિયાન અંતર્ગત ગુજરાત સરકારની મહિલા અને બાળ વિકાસ કલ્યાણ વિભાગની એક અનોખી પહેલ છે.
- આ બાલિકા પંચાયતનું સંચાલન 10 થી 21 વર્ષની વયજૂથ ધરાવતી છોકરીઓ દ્વારા કરવામાં આવે છે તેમજ તેનો મુખ્ય ઉદ્દેશ છોકરીઓના સામાજિક અને રાજકીય વિકાસને પ્રોત્સાહન આપવાની સાથે સમાજમાંથી બાળ લગ્ન અને દહેજ પ્રથા જેવી દુષ્ટ પ્રથાઓ દૂર કરવાનો છે.
- ઉપરાંત, આગામી સમયમાં મહિલા અને બાળ વિકાસ મંત્રાલય સમગ્ર દેશમાં બાલિકા પંચાયત શરૂ કરવાની યોજના બનાવી રહ્યું છે.
- વિશેષ :** બાલિકા પંચાયતની પ્રથમ ચૂંટણી કચ્છ જિલ્લાના કુનરીયા ગામ ખાતે સફળતાપૂર્વક યોજાઈ હતી.

મુખ્યમંત્રી શ્રી દ્વારા બનાસકાંઠાના મેમદપુર પ્રાથમિક શાળા ખાતેથી 17મા શાળા પ્રવેશોત્સવનો પ્રારંભ

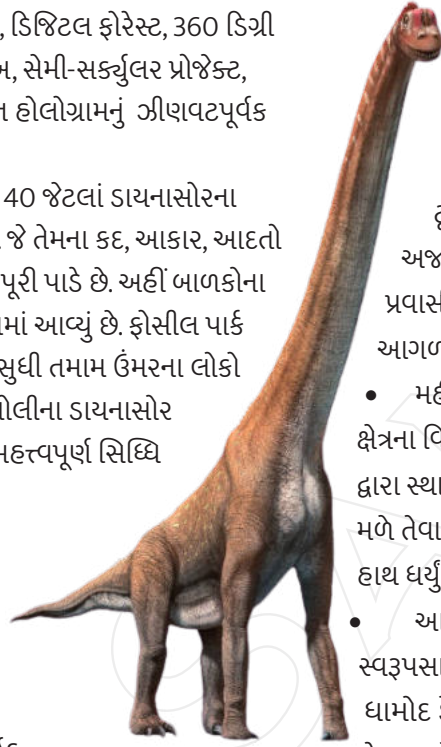
- ગુજરાત રાજ્ય સરકાર દ્વારા સમગ્ર રાજ્યમાં 23 થી 25 જૂન, 2022 દરમિયાન શાળા પ્રવેશોત્સવનો શુભારંભ કરવામાં આવ્યો હતો.
- આ અંતર્ગત મુખ્યમંત્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલે બનાસકાંઠા જિલ્લાના વડગામ તાલુકાની મેમદપુર પ્રાથમિક શાળા ખાતેથી 17મા કન્યા - કેળવણી મહોત્સવ અને શાળા પ્રવેશોત્સવનું નેતૃત્વ કરીને રાજ્યવ્યાપી પ્રારંભ કરાવ્યો હતો.
- હાલના વડાપ્રધાન અને તત્કાલીન મુખ્યમંત્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદીએ ગુજરાતના શાળા શિક્ષણની સ્થિતિ બદલવા અને બાળકોના પ્રારંભિક શિક્ષણને વેગ આપવા વર્ષ 2003 થી શરૂ કરાવેલા આ શાળા પ્રવેશોત્સવથી રાજ્યની શાળાઓમાં ડ્રોપ આઉટ રેશિયોમાં નોંધપાત્ર ઘટાડો થયો છે.
- શાળા પ્રવેશોત્સવ દ્વારા ગામમાં ઉત્સાહનો માહોલ ઊભો થાય છે. અને ગ્રામજનો પોતાના બાળકોને શાળાએ મોકલવા માટે પ્રોત્સાહિત થાય છે.
- ગુજરાત સરકારે વિદ્યાર્થીઓમાં શાળા જીવનથી જ શિક્ષણ સાથે સંસ્કારોનું સિંચન થાય એ માટે ધોરણ 6 થી ભગવદ્ગીતાનો અભ્યાસક્રમમાં સમાવેશ કર્યો છે.

દેશના સૌપ્રથમ અને વિશ્વના ત્રીજા ફોસીલ પાર્ક ડાયનાસોર મ્યુઝિયમ ફેઝ-2 ના વિકાસકામોનું લોકાર્પણ

ડાયનાસોર મ્યુઝિયમ ફેઝ-2

- આ પ્રસંગે મુખ્યમંત્રી તથા અન્ય મહાનુભાવોએ ડાયનાસોર મ્યુઝિયમની મુલાકાત લઈ 5-D થિયેટર, ડિજિટલ ફોરેસ્ટ, 360 ડિગ્રી વર્ચ્યુઅલ રિયાલિટી, એક્સપેરિમેન્ટ લેબ, સેમી-સર્ક્યુલર પ્રોજેક્ટ, મૂક લાઈટ, 3-D પ્રોજેક્શન મેપિંગ સહિત હોલોગ્રામનું ઝીણવટપૂર્વક નિરીક્ષણ કરી નિહાળ્યું હતું.
- ઉલ્લેખનીય છે કે, મ્યુઝિયમમાં લગભગ 40 જેટલાં ડાયનાસોરના સ્કલ્પચર પ્રદર્શનમાં મૂકવામાં આવ્યા છે. જે તેમના કદ, આકાર, આદતો અને રહેણાક વિસ્તારની સચોટ માહિતી પૂરી પાડે છે. અહીં બાળકોના મનોરંજન માટે ‘ડિનો ફન’ પણ બનાવવામાં આવ્યું છે. ફોસીલ પાર્ક અને મ્યુઝિયમ બાળકથી લઈને વડીલો સુધી તમામ ઉંમરના લોકો માટેનું એક આગવું પ્રવાસન સ્થળ છે. રૈયોલીના ડાયનાસોર મ્યુઝિયમથી ગુજરાતે પ્રવાસનક્ષેત્રે એક મહત્વપૂર્ણ સિધ્ધિ પ્રાપ્ત કરી છે.
- ગુજરાતમાં પ્રવાસન ક્ષેત્રના વિકાસ દ્વારા રોજગારીના અવસરો ઉભા થયા છે. ગુજરાતમાં આજે રીલિજિયસ ટૂરિઝમ, એડવેન્ચર ટૂરિઝમ, સ્પોર્ટ્સ ટૂરિઝમ, મેડિકલ ટૂરિઝમ, બોર્ડર ટૂરિઝમ, વાઈલ્ડ લાઈફ ટૂરિઝમ, બીચ ટૂરિઝમ જેવા વિવિધ પ્રવાસનક્ષેત્રો વિકસ્યા છે.

કેટલીક અગત્યની બાબતો

- ગુજરાત સરકારે પ્રવાસન સર્કિટ વિકસાવીને પ્રવાસન પ્રવૃત્તિને વેગ આપવાનો અભિગમ અપનાવ્યો છે. સ્ટેચ્યુ ઓફ યુનિટી, મહાકાલી ધામ પાવાગઢ, રતનમહાલ રીંછ અભયારણ્ય અને રૈયોલી ડાયનાસોર મ્યુઝિયમને ટૂરિઝમ સર્કિટમાં સમાવી રિલિજિયસ ટૂરિઝમ, વાઈલ્ડ લાઈફ ટૂરિઝમ, પ્રાગૈતિહાસિક પ્રવાસન અને વિશ્વની આધુનિક અજાયબી ધરાવતા પ્રવાસન ચારેયનો સમન્વય સાધીને વિશ્વના પ્રવાસીઓને આકર્ષિત કરી શકાય એ દિશામાં ગુજરાત સરકાર આગળ વધી રહી છે.
- મહીસાગર જિલ્લો તેના અદ્ભુત કુદરતી સૌંદર્યને કારણે પ્રવાસન ક્ષેત્રના વિકાસની અનેક સંભાવનાઓ ધરાવે છે. રાજ્ય સરકારે પ્રવાસન દ્વારા સ્થાનિકોને રોજગારી મળે, જિલ્લાની અર્થવ્યવસ્થાને પ્રોત્સાહન મળે તેવા હેતુથી ‘મહીસાગર ટૂરિસ્ટ સર્કિટ’ વિકસાવવાનું આયોજન હાથ ધર્યું છે.
- આગામી ત્રણ વર્ષમાં કડાણા એરિયા ડેવલપમેન્ટ, સ્વરૂપસાગર લેક ડેવલપમેન્ટ, કલેશ્વરી ડેવલપમેન્ટ, કેદારેશ્વર ધામોદ ડેવલપમેન્ટ, માનગઢ હિલ ડેવલપમેન્ટ તેમજ ગલતેશ્વર ડેવલપમેન્ટ, ડાકોર ડેવલપમેન્ટ જેવા અનેક કામો હાથ ધરવાનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે.

સ્ટેચ્યુ ઓફ યુનિટી ખાતે દેશના રાજ્યોના રમત-ગમત અને યુવા બાબતોના મંત્રીઓની પ્રથમ ‘રાષ્ટ્રીય પરિષદ’

- વિશ્વમાં રમત-ગમત ક્ષેત્રે ભારત શ્રેષ્ઠ પ્રદર્શન કરે તેના સામુહિક ચિંતનમંથન માટે દેશની સૌપ્રથમ એવી રમત-ગમત અને યુવા બાબતોના મંત્રીઓની દ્વિ-દિવસીય પરિષદ સ્ટેચ્યુ ઓફ યુનિટી-એકતાનગર ટેન્ટસિટી ખાતે યોજાઈ હતી.
- આ પરિષદમાં કેન્દ્રીય રમત-ગમત અને યુવા બાબતોના મંત્રી અનુરાગ ઠાકુર, કેન્દ્રીય રમત-ગમત રાજ્યમંત્રી નિશિથ પ્રમાણિક, ગુજરાતના મુખ્યમંત્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલ તેમજ દેશના વિવિધ રાજ્ય અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોના રમત-ગમત મંત્રીઓ અને કેન્દ્ર સરકારના સંબંધિત મંત્રાલયોના ઉચ્ચ અધિકારીઓ સહભાગી થયા હતાં. દેશમાં ખેલ-ફૂદ ઇકોસિસ્ટમને વધુ સંગીન બનાવવા કેન્દ્ર સરકારે ખેલો ઇન્ડિયા, ફિટ ઇન્ડિયા, આંતરરાષ્ટ્રીય યોગ દિવસ જેવા નવતર અભિગમ અપનાવ્યા છે.
- તાજેતરમાં ગુજરાત સ્પોર્ટ્સ પોલિસી પણ લોન્ચ કરવામાં આવી છે. આ ક્ષેત્રમાં વિકાસના આગામી તબક્કાઓમાં આ પોલિસી માર્ગદર્શન આપશે. સ્વર્ણિમ ગુજરાત સ્પોર્ટ્સ યુનિવર્સિટી રમતવીરોને વૈજ્ઞાનિક તાલીમ આપવાનું એક સક્ષમ માધ્યમ બની છે અને સ્પોર્ટ્સ કારકિર્દી નિર્માણનું ક્ષેત્ર પણ બની છે.

ખાનગી ધોરણે વાહનો માટે ઓટોમેટેડ ટેસ્ટિંગ સ્ટેશનો સ્થાપવા નીતિ જાહેર

- ગુજરાતના વાહન વ્યવહાર વિભાગે રાજ્યમાં વાહનોના ફિટનેસ સર્ટિફિકેટ, કેન્દ્રના માર્ગ-પરિવહન મંત્રાલયના નવા ધોરણો અનુસાર સ્થાપવા માટે પીપીપી ધોરણે ઓટોમેટેડ ટેસ્ટિંગ સ્ટેશનો સ્થાપવાની નીતિ બનાવી છે, જેમાં હેવી ગુડ્ઝ – હેવી પેસેન્જર વ્હીકલ્સને ફિટનેસ સર્ટિફિકેટ આપવાના સ્ટેશન 1 એપ્રિલ, 2023થી અને મીડિયમ ગુડ્ઝ – પેસેન્જર તથા લાઈટ મોટર વ્હીકલ્સને ફિટનેસ સર્ટિફિકેટ આપવાના સ્ટેશન 1 જૂન, 2024 થી શરૂ થાય તેવું નક્કી કરવામાં આવ્યું છે.

નીતિ અંતર્ગત મહત્વપૂર્ણ બાબતો

- રાજ્યના વાહનવ્યવહાર કમિશનર ઓટોમેટેડ સ્ટેશન સ્થાપવાની મંજૂરી આપશે, જેના માટે પ્રિલિમિનરી રજિસ્ટ્રેશન સર્ટિફિકેટ મેળવવા જેની પાસે પોતાની માલિકી અથવા તો 10 વર્ષના લીઝ ઉપર મેળવાયેલી જમીન હશે. તેમણે વાહન વ્યવહાર કમિશનરની ફરેરીએથી નિયત ફી સાથે અરજી કરવાની રહેશે.
- એક અરજદાર વધુમાં વધુ 10 સ્ટેશન સ્થાપી શકશે.
- રાજ્ય સરકારના અંદાજ મુજબ એક ઓટોમેટેડ ફિટનેસ સ્ટેશન સ્થાપવા પાછળ રૂ. 4 કરોડથી વધુ ખર્ચ થશે.
- સ્ટેશન સ્થાપનારે દર વર્ષે વાહન વ્યવહાર કમિશનર પાસેથી પ્રિલિમિનરી રજિસ્ટ્રેશન સર્ટિફિકેટ લેવાનું રહેશે.

સ્ટેશનો મંજૂર કરવા પાંચ સભ્યોની સમિતિની રચના

- રાજ્યમાં ઓટોમેટેડ ફિટનેસ ટેસ્ટિંગ સ્ટેશન સ્થાપવા માટેની અરજીઓ ચકાસીને મંજૂર કરવા માટે વાહન વ્યવહાર કમિશનરના અધ્યક્ષ સ્થાને સમિતિ રચાઈ છે, જેમાં નાણા સલાહકાર – વાહન વ્યવહાર વિભાગ, ખાસ ફરજ પરના અધિકારી, સહાયક – વાહન વ્યવહાર નિયામક અને મોટરવાહન નિરીક્ષક સભ્યો તરીકે સમાવાયા છે.

ફિટનેસ ટેસ્ટ માટે ફીનું ધોરણ

વાહનનો પ્રકાર	15 વર્ષથી ઓછી આયુ માટે	15 વર્ષથી વધુ આયુ માટે
ટુ વ્હીલર	રૂ. 400	રૂ. 500
થ્રી વ્હીલર કાર	રૂ. 600	રૂ. 1,000
મીડિયમ – હેવી વાહનો	રૂ. 1,000	રૂ. 1,300
અન્ય વાહનો	-	રૂ. 1,500

વિશ્વ બેંક દ્વારા ગુજરાતમાં 'એક્સિલરેટેડ લર્નિંગ' માટે વધારાના 25 કરોડ ડોલરની ફાળવણી

- વિશ્વ બેંકે તાજેતરમાં ભારતના ત્રણ પ્રોજેક્ટ માટે 56.2 કરોડ ડોલરના ભંડોળને મંજૂરી આપી છે.
- આ ત્રણ પ્રોજેક્ટમાં ગુજરાતના શિક્ષણ પ્રોજેક્ટ, તમિલનાડુના સમાજ સુરક્ષા પ્રોજેક્ટ તેમજ મહામારી કાળ પછી માછીમારી ક્ષેત્રમાં સુધાર લાવવા માટેના પ્રોજેક્ટનો સમાવેશ થાય છે.

મુખ્ય બાબતો

- વિશ્વ બેંકની યાદીમાં જણાવ્યા મુજબ બેંકના બોર્ડે ગુજરાતના બાળકોના શૈક્ષણિક પરિણામોમાં સુધાર માટે ચાલી રહેલા 'ગુજરાત આઉટકમ્સ ફોર એક્સિલરેટેડ લર્નિંગ' (GOAL) માટે વધારાનું 25 કરોડ ડોલરનું ભંડોળ મંજૂર કર્યું છે. આ ભંડોળની મદદથી કોવિડ-19 મહામારીથી પ્રભાવિત થયેલી વધારાની 3,000 શાળાઓને લાભ થશે.
- GOAL પ્રોજેક્ટ માટે માર્ચ 2021માં 50 કરોડ ડોલરની લોન મંજૂર થયેલી છે. મંજૂર થયેલું આ ભંડોળ તેનો એક ભાગ છે.
- પ્રત્યેક બાળકને શાળામાં ભણતા ચાલુ રાખવા, તેમના શૈક્ષણિક સ્તરમાં સુધારા લાવવા બેંકે ઘડેલા રેપિડ રિસ્પોન્સ ફ્રેમવર્ક મુજબ આ ધિરાણ મંજૂર થયું હતું.
- આ ભંડોળ શિક્ષકો અને વિદ્યાર્થીઓના માનસિક આરોગ્યને સુધારવાની પણ નેમ ધરાવે છે.
- વિશ્વ બેંક બોર્ડ ઓફ ડિરેક્ટર્સે તે ઉપરાંત મહામારી પછી ભારતના માછીમારી ક્ષેત્રમાં સુધાર લાવવા પણ 16 કરોડ ડોલરના ભંડોળને મંજૂરી આપી છે. તે ઉપરાંત તમિલનાડુના દિવ્યાંગોની સમાજ સુરક્ષા સિસ્ટમને મજબૂત કરવા માટે 16.2 કરોડ ડોલરના ભંડોળની ફાળવણી કરી છે.
- કોવિડ-19 ને કારણે વર્ષ 2020-21 માં મત્સ્ય ઉદ્યોગ ક્ષેત્રને 5.5 અબજ ડોલરનું નુકસાન પહોંચ્યું હતું. મત્સ્ય ઉત્પાદન પણ ઘટીને 40 ટકા જેટલું થઈ ગયું હતું.

36મી નેશનલ ગેમ્સની મેજબાની ગુજરાત કરશે

- ભારતીય ઓલિમ્પિક એસોસિએશનની સંમતિથી આગામી 27 સપ્ટેમ્બરથી 10 ઓક્ટોબર, 2022 દરમિયાન પ્રતિષ્ઠિત '36મી નેશનલ ગેમ્સ 2022'ની યજમાની ગુજરાત કરવા જઈ રહ્યું છે.
- છેલ્લે નેશનલ ગેમ્સ 2015માં કેરળ ખાતે આયોજિત કરાઈ હતી. કોરોના સહિતના વિવિધ કારણોસર 7 વર્ષ બાદ આ નેશનલ ગેમ્સનું આયોજન થવા જઈ રહ્યું છે.
- ગુજરાત નેશનલ ગેમ્સનું પ્રથમવાર આયોજન કરશે.

34 રમતો રમાશે, 7 હજારથી વધુ ખેલાડીઓ ભાગ લેશે

- એથલેટિક્સ, હોકી, ક્રિકેટ, વોલીબોલ, લોન ટેનિસ, જુડો, કુશ્તી, કબડ્ડી, ખો-ખો, મલ્લખંબ અને યોગાસન સહિત 34 જેટલી ઈન્ડોર અને આઉટડોર ગેમ્સમાં દેશના 7 હજારથી વધુ ટોચના ખેલાડીઓ ભાગ લેશે.

અમદાવાદ સહિતના 6 શહેરોમાં સ્પર્ધાઓ યોજાશે

- અમદાવાદ, ગાંધીનગર, સુરત, વડોદરા, રાજકોટ અને ભાવનગર જેવા 6 શહેરોને આવરી લેતા વિવિધ રમતગમતની સ્પર્ધાઓ રાજ્યભરમાં યોજાશે.
- નેશનલ ગેમ્સ માટે CM હાઈસમાં મુખ્યમંત્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલની અધ્યક્ષતામાં હાઈપાવર કમિટીની બેઠક મળી હતી. આ બેઠકમાં 36મી નેશનલ ગેમ્સના સફળ આયોજન માટે જનભાગીદારીના સમાવેશનો નિર્ણય કરાયો છે. જેના માટે 6 મહાનગરોમાં 100 જેટલી કમિટીઓની રચના કરાશે. જેમાં સામાન્ય નાગરિકોથી લઈ સમાજ જીવનમાં યોગદાન આપનાર, પ્રતિષ્ઠિત નાગરિકો, સંસ્થાઓને જવાબદારી સોંપાશે.

નેશનલ ગેમ્સ

- નેશનલ ગેમ્સની ઉત્પત્તિ ઓલિમ્પિક ચળવળમાં રહેલી છે, જેણે 1920 ના દાયકામાં દેશમાં વેગ મેળવ્યો હતો.
- ઓલિમ્પિક રમતો માટે પસંદ કરી શકાય તેવી રાષ્ટ્રીય પ્રતિભાઓની ઓળખ માટે નેશનલ ગેમ્સની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.
- ડૉ. એ. જી. નોહરેન અને હેરી કો બકના પ્રયત્નોથી નેશનલ ગેમ્સની શરૂઆત વર્ષ 1924માં 'ઈન્ડિયન ઓલિમ્પિક ગેમ્સ'ના રૂપમાં થઈ હતી. તે વખતે પ્રથમ ઈન્ડિયન ઓલિમ્પિક ગેમ્સનું આયોજન અવિભાજિત પંજાબના લાહોર ખાતે થયું હતું.
- આ ગેમ્સની પ્રથમ ત્રણ આવૃત્તિઓનું આયોજન લાહોરમાં થયું હતું.

- કલકત્તામાં વર્ષ 1938માં આઠમી આવૃત્તિના આયોજન પછી આ રમતોને 'નેશનલ ગેમ્સ' તરીકે નામ આપવામાં આવ્યું.
- આઝાદી પછી લખનૌ શહેરમાં પ્રથમ વખત નેશનલ ગેમ્સનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. જ્યારે ઓલિમ્પિકના ફોર્મેટમાં પ્રથમ વખત રાષ્ટ્રીય રમતોનું આયોજન વર્ષ 1985માં નવી દિલ્હી ખાતે કરવામાં આવ્યું હતું.
- રાષ્ટ્રીય રમતોનો સમયગાળો અને નિયમો ઈન્ડિયન ઓલિમ્પિક એસોસિએશન(IOA) દ્વારા નિર્ધારિત કરવામાં આવે છે.
- વિન્ટર નેશનલ ગેમ્સનું આયોજન આજ દિન સુધી કુલ 5 વખત કરવામાં આવ્યું છે. સૌપ્રથમ વખત વિન્ટર નેશનલ ગેમ્સનું આયોજન વર્ષ 1996માં ગુલમર્ગ ખાતે કરવામાં આવ્યું હતું. જ્યારે છેલ્લે 2008માં પણ તેનું આયોજન ગુલમર્ગ ખાતે કરવામાં આવ્યું હતું.

શ્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલ દ્વારા અમદાવાદ જિલ્લા પંચાયતની 'દિવ્યાંગ સમીપે' યોજનાનો પ્રારંભ

- ગુજરાતના મુખ્યમંત્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલે તાજેતરમાં અમદાવાદ જિલ્લા પંચાયત શિક્ષણ સમિતિની નવતર પહેલ 'દિવ્યાંગ સમીપે યોજના'નો શુભારંભ કરાવ્યો હતો.
- આ પહેલ દિવ્યાંગજનોને લર્નિંગ લોસ(શીખવાની ખોટ)માંથી બહાર કાઢવામાં આશીર્વાદરૂપ બની રહેશે.

'દિવ્યાંગ સમીપે' પહેલ

- આ યોજના અંતર્ગત અમદાવાદ જિલ્લા પંચાયત અને શિક્ષણ સમિતિ દ્વારા 21 પ્રકારની દિવ્યાંગતા ધરાવતા બાળકોને વિવિધ ઉપકરણ સહાય અને જીવન ઉપયોગી વસ્તુઓથી લાભાન્વિત કરવામાં આવ્યાં.
- 'દિવ્યાંગ સમીપે' યોજનાનો મુખ્ય હેતુ દિવ્યાંગ બાળકોને સામાન્ય બાળકો સમકક્ષ બનાવી તેમની શૈક્ષણિક અને માનસિક ક્ષમતાઓમાં વધારો કરવા નિષ્ણાત ટીમ દ્વારા એસેસમેન્ટ કરીને વિવિધ ઉપકરણો અને જુદાં જુદાં સોફ્ટવેરની સહાય અર્પણ કરવાનો છે.
- અમદાવાદ જિલ્લા પંચાયતની દિવ્યાંગ સમીપે પહેલ અંતર્ગત વિવિધ સમાજસેવી સંસ્થાઓ પણ જોડાઈ છે. જેમાં યુવા અનસ્ટોપેબલ સંસ્થા દ્વારા 506 જેટલા લેટેસ્ટ કન્ટેન્ટ સાથેના Byju's ટેબ્લેટ બાળકોને આપવામાં આવ્યા છે. વી-હિયર સંસ્થા દ્વારા 157 જેટલા ઈયર પલ્સ ડિવાઈસ આપવામાં આવ્યા છે.
- અમદાવાદ જિલ્લા પંચાયત શિક્ષણ સમિતિ અને વિવિધ સમાજસેવી સંસ્થાઓ દ્વારા આ પ્રોજેક્ટને સફળ બનાવવા કુલ રૂ. 4.43 કરોડની રકમની વિવિધ સાધન સહાય દિવ્યાંગ બાળકોને અર્પિત કરવામાં આવી છે.

મુખ્યમંત્રીના હસ્તે અમદાવાદ ખાતે 'ગરિમા સેલ'નો આરંભ

- કેન્દ્ર સરકારે જાહેર કરેલી 'રાષ્ટ્રીય શિક્ષણનીતિ-2020'ના અમલીકરણ માટે ગુજરાત પ્રયત્ન કરી રહ્યું છે. ગુજરાત સરકારે આ માટે રોડમેપ તૈયાર કર્યો છે.
- તેના ભાગરૂપે સરકારે દેશના પ્રથમ એજ્યુકેશન ક્વોલિટી એન્ડ મોનિટરિંગ ગરિમા સેલ તૈયાર કર્યો છે.
- આ ગરિમા (ગુજરાત એકેડિટેશન એન્ડ રેન્કિંગ ઈન્સ્ટિટ્યૂટ મિકેનિઝમ એન્ડ એરેન્જમેન્ટ) સેલનો પ્રારંભ મુખ્યમંત્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલ દ્વારા અમદાવાદ સ્થિત સાયન્સ સિટી ખાતેથી કરવામાં આવ્યો હતો.
- રેન્કિંગ અને રેટિંગ પર ભાર મૂકી ગુજરાત રાજ્ય ક્વોલિટી અને હોલિસ્ટિક એજ્યુકેશનની દિશામાં આગળ વધી રહ્યું છે. ત્યારે આ એજ્યુકેશન ક્વોલિટી એન્ડ મોનિટરિંગ સેલ-ગરિમા સેલ ઉચ્ચ શિક્ષણની ગુણવત્તા સુધારણા માટે ખૂબ જ મહત્વનો સાબિત થશે.
- આ સેલ રાજ્યની ઉચ્ચ શિક્ષણ સંસ્થાઓનું રાષ્ટ્રીય તેમજ આંતરરાષ્ટ્રીય રેટિંગ એજન્સીઓ દ્વારા સુપર મૂલ્યાંકન કરવામાં મહત્વની ભૂમિકા ભજવશે.
- ગરિમા સેલ એ એક નવીન પહેલ છે જે રાજ્યની ઉચ્ચ શિક્ષણ સંસ્થાઓ માટે અતિ આધુનિક અને સમયસર શિક્ષણ આપવા માટે માર્ગદર્શક બની રહેશે. ગરિમા સેલ શિક્ષકો, શૈક્ષણિક સંસ્થાઓના સંચાલકોને જરૂરી તાલીમ માર્ગદર્શન આપવામાં મદદરૂપ થશે.
- દેશના તેના પ્રકારના આ સૌપ્રથમ 'ગરિમા સેલ'નું મુખ્યમથક ગાંધીનગરના 'ઈન્ડિયન ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ટીચર્સ એજ્યુકેશન' (IITE) ખાતે હશે અને ત્યાંથી કાર્યરત થશે.
- આ પ્રસંગે મુખ્યમંત્રીના હસ્તે 'વિદ્યા સુરભી' પુસ્તકનું વિમોચન પણ કરવામાં આવ્યું હતું. ચંદીગઢ યુનિવર્સિટી સાથે MoUની પણ આપ-લે કરવામાં આવી હતી.

ગુજરાત વિધાનસભા ખાતે 'યુવા મોડેલ એસેમ્બલી' કાર્યક્રમનું આયોજન

- ગુજરાત રાજ્યની યુવા પેઢી રાજનીતિમાં સક્રિય ભાગીદારી નોંધાવે તે હેતુથી તાજેતરમાં ગુજરાત વિધાનસભા ખાતે 'ગણેશ વાસુદેવ માવળંકર સંસદીય અભ્યાસ અને તાલીમ બ્યૂરો' તેમજ 'ધી સ્કૂલ પોસ્ટ' ના સંયુક્ત ઉપક્રમે 'યુવા મોડેલ એસેમ્બલી' કાર્યક્રમનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.
- ગુજરાત વિધાનસભાના વર્તમાન અધ્યક્ષ ડૉ. નીમાબેન આચાર્ય

(જુલાઈ, 2022ની સ્થિતિએ)ના અધ્યક્ષ સ્થાને આ 'યુવા મોડેલ એસેમ્બલી'નું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું, જ્યારે આ કાર્યક્રમનું ઉદ્ઘાટન વર્તમાન મુખ્યમંત્રી શ્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલના હસ્તે કરવામાં આવ્યું હતું.

- આ યુવા મોડેલ એસેમ્બલી કાર્યક્રમના આયોજનનો મુખ્ય હેતુ વિદ્યાર્થીઓ સામાન્ય માણસના દૃષ્ટિકોણને સમજે તેમજ બજેટ અને કાયદા બનાવવાની પ્રક્રિયા પણ સમજે તેવો છે. ઉપરાંત, તેની સાથે-સાથે વિદ્યાર્થીઓને વિકાસના કામો કરવાની પ્રક્રિયાથી વાકેફ કરવાનો પણ હેતુ છે.
- યુવા મોડેલ એસેમ્બલીમાં સમગ્ર ગુજરાતમાંથી પસંદ કરેલા વિદ્યાર્થીઓને એક દિવસ માટે ધારાસભ્ય બનાવવામાં આવ્યા હતા. આ વિદ્યાર્થીઓની પસંદગી વિધાનસભાના અધિકારીઓ દ્વારા ગાંધીનગરની સરકારી કોલેજના વિદ્યાર્થીઓ તેમજ ગુજરાતની અનેક શાળાના વિદ્યાર્થીઓને 'ધી સ્કૂલ પોસ્ટ સંસ્થા' દ્વારા ઈન્ટરવ્યૂ લઈને કરવામાં આવી હતી. તેની સાથે વિધાનસભાના અધિકારીઓ દ્વારા તેમને યોગ્ય તાલીમ પણ આપવામાં આવી હતી.
- સમગ્ર ગુજરાતના વિદ્યાર્થીઓમાંથી કુલ 182 વિદ્યાર્થીઓની પસંદગી કરવામાં આવી હતી. આ 182 વિદ્યાર્થીઓમાંથી અમદાવાદના વિદ્યાર્થી **રોહન રાવલની મુખ્યમંત્રી** તરીકે પસંદગી કરવામાં આવી હતી. જ્યારે વડોદરાની વિદ્યાર્થીની **મિશ્રી શાહ વિધાનસભા અધ્યક્ષ**, ગાંધીનગરના વિદ્યાર્થી ગૌતમ દવે વિપક્ષ નેતા, અમદાવાદના વિદ્યાર્થી હર્ષ સાંઘાણી કૃષિ મંત્રી અને અમરેલીના વિદ્યાર્થી મનન ચાવડાને શિક્ષણમંત્રી બનાવવામાં આવ્યા હતાં.
- યુવા મોડેલ એસેમ્બલી કાર્યક્રમના અંતે વિદ્યાર્થીઓને પ્રોત્સાહનના ભાગરૂપે પ્રમાણપત્ર આપીને સન્માનિત કરવામાં આવ્યા હતાં. આ પ્રસંગે સંસદીય મંત્રી શ્રી રાજેન્દ્રભાઈ ત્રિવેદી, યુવા અને સાંસ્કૃતિક પ્રવૃત્તિ વિભાગના મંત્રી શ્રી હર્ષ સંઘવી, ગુજરાત વિધાનસભા શાસક પક્ષના ઈડક પંકજભાઈ દેસાઈ, ગુજરાત વિધાનસભા વિપક્ષના ઉપનેતા શૈલેષભાઈ પરમાર સહિત મંત્રીમંડળના સભ્યો, પૂર્વ મંત્રીઓ, ધારાસભ્યો, શિક્ષકો, વિદ્યાર્થીઓ અને વાલીઓ ઉપસ્થિત રહ્યા હતાં.

કેન્દ્રીય ગૃહમંત્રી શ્રી અમિત શાહ દ્વારા ગાંધીનગર ખાતે e-FIR પ્રોજેક્ટનું લોકાર્પણ

- કેન્દ્રીય ગૃહમંત્રી શ્રી અમિત શાહ દ્વારા તાજેતરમાં કરવામાં આવેલી બે દિવસીય મુલાકાત દરમિયાન ગાંધીનગર ખાતે 'વિશ્વાસ પ્રોજેક્ટ' હેઠળ ગુજરાત પોલીસના રાજ્યકક્ષાના કમાન્ડ એન્ડ કંટ્રોલ સેન્ટર 'ત્રિનેત્ર' (Trinetra) અને અન્ય અત્યાધુનિક સેવાઓના ઉદ્ઘાટન સાથે રાજ્યના ગૃહ વિભાગના 'e-FIR' પ્રોજેક્ટનું પણ લોકાર્પણ કરવામાં આવ્યું હતું.
- આ ઉપરાંત, ગૃહમંત્રી શ્રી અમિત શાહ દ્વારા ગાંધીનગર જિલ્લાના માણસા ખાતે પ્રધાનમંત્રી પોષણ અભિયાન અંતર્ગત અક્ષયપાત્ર ફાઉન્ડેશન દ્વારા નવનિર્મિત મધ્યાહન ભોજન રસોડાનું ઉદ્ઘાટન તેમજ મહાત્મા ગાંધી લાઈબ્રેરી અને સરદાર પટેલ સાંસ્કૃતિક ભવનનું પણ ઉદ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું હતું. સાથે સાથે માણસાના ચંદ્રાસર તળાવ અને સિવિલ હોસ્પિટલની પણ મુલાકાત લીધી હતી.

e-FIR પ્રોજેક્ટ સંબંધિત મહત્વની બાબતો

- આ પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત e-FIR નોંધ્યાના 48 કલાકની અંદર, પોલીસ ફરિયાદીનો સીધો સંપર્ક કરશે અને વાહન ચોરી/મોબાઈલ ફોન ચોરીના સ્થળની મુલાકાત લેશે તેમજ 21 દિવસની અંદર તપાસ પૂર્ણ કરીને અહેવાલ મોકલશે.
- ફરિયાદીને આ ઓનલાઈન ફરિયાદની નોંધણી અને તપાસમાં થયેલી પ્રગતિ વિશે ઈમેલ/એસ.એમ.એસ. દ્વારા પણ જાણ કરવામાં આવશે. તે જ સમયે પોલીસ દ્વારા ઈમેલ/એસ.એમ.એસ. દ્વારા વીમા કંપનીને પણ જાણ કરવામાં આવશે જેથી તે ફરિયાદીને તેનો વીમા દાવો સરળતાથી મેળવવામાં મદદ મળશે.
- આ e - FIR સેવાને ગુજરાત રાજ્ય પોલીસ CCTV કમાન્ડ એન્ડ કંટ્રોલ સાથે સંકલિત કરવામાં આવી છે, જેથી e - FIR નોંધાયા બાદ જો વાહન રસ્તા પરથી પસાર થશે તો તરત જ CCTV કમાન્ડ એન્ડ કંટ્રોલ પર વાહનનો નંબર ફ્લેશ થઈ જશે અને તેના દ્વારા ચોરીનો ગુનો તુરંત શોધી શકાશે.
- વિશેષ :** ગુજરાત સરકાર દ્વારા સુશાસનને પ્રોત્સાહિત કરવા વર્ષ 2019માં સિટીઝન ફર્સ્ટ મોબાઈલ એપ નામનું સિટીઝન પોર્ટલ લોન્ચ કર્યું હતું જેથી રાજ્યના નાગરિકો ઈ- ગુજકોપ ડેટાબેઝનો ઉપયોગ કરીને કેટલીક પોલીસ સેવાઓ ઓનલાઈન મેળવી શકે. તેના દ્વારા ગુજરાત રાજ્યના નાગરિકો ઘરે બેઠા કુલ 16 પોલીસ સેવાઓ મેળવવા સક્ષમ છે જેમાં વરિષ્ઠ નાગરિક નોંધણી, ભાડૂત નોંધણી, ઘરગથ્થું નોંધણી, મિસિંગ પ્રોપર્ટી રજિસ્ટ્રેશન, મિસિંગ પર્સન રજિસ્ટ્રેશન, પોલીસ NOC વગેરે જેવી સેવાઓનો સમાવેશ થાય છે.

સવાલ જવાબ વિશેષ

Que. ગુજરાતના કયા શહેરમાં ફક્ત મહિલાઓના ઉપયોગ માટે સૌપ્રથમ 'પિંક ટોઇલેટ'નું નિર્માણ કરવામાં આવશે??

A. અમદાવાદ

Que. અમદાવાદમાં ટ્રાફિક નિયમન સરળતાથી થાય અને લોકોને વાહન ચલાવવામાં વધુ સગવડતા મળે તે માટે અમદાવાદ શહેર પોલીસે ઘડેલી કઈ સ્કીમ મુખ્યમંત્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલે લોન્ચ કરી હતી?

A. એરિયા એડીપ્શન સ્કીમ

Que. તાજેતરમાં મુખ્યમંત્રી શ્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલે ગાંધીનગર ખાતેથી નવીન ફ્લોરિન ઇન્ટરનેશનલ પ્લાન્ટનું ઉદ્ઘાટન કર્યું હતું. આ પ્લાન્ટ કયા સ્થિત છે?

A. દહેજ (ભરૂચ)

Que. તાજેતરમાં, ગુજરાતના વડોદરા ખાતે સ્થિત રાષ્ટ્રીય રેલ અને પરિવહન સંસ્થા (National Rail and Transportation) નું નામ બદલીને નવું નામ શું રાખવામાં આવ્યું છે?

A. ગતિ શક્તિ વિશ્વવિદ્યાલય

વિશેષ : ગતિ શક્તિ વિશ્વવિદ્યાલયને ભારતમાં પરિવહન ક્ષેત્રના વિસ્તરણ માટે મુખ્ય સંસ્થા તરીકે વિકસાવવાની કલ્પના કરવામાં આવી, જે ભારતની આર્થિક વૃદ્ધિ અને વિકાસ માટે વ્યૂહાત્મક રીતે મહત્વપૂર્ણ છે.

Que. ગુજરાતની કઈ યુનિવર્સિટી ધોરણ 10 પાસ ઉમેદવારને 'ડ્રોન પાઇલટ'ની તાલીમ આપશે?

A. કૌશલ્યા ધ સ્કિલ યુનિવર્સિટી

Que. ગાંધીનગર ખાતે સ્થિત રાષ્ટ્રીય રક્ષા યુનિવર્સિટીએ ડ્રોન ઉડ્ડયન કૌશલ પ્રદાન કરવા માટે રિમોટ પાઇલટ ટ્રેનિંગ સેન્ટર સ્થાપવા માટે કોની સાથે સમજૂતી પત્ર પર હસ્તાક્ષર કર્યા?

A. ડ્રોન આચાર્ય એરિયલ ઈનોવેશન્સ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ

Que. NTPC લિમિટેડની સંપૂર્ણ માલિકીની પેટાકંપની 'NTPC રિન્યુએબલ એનર્જી લિમિટેડ' દ્વારા ભારતના પ્રથમ વ્યાવસાયિક ધોરણે ગ્રીન એમોનિયા અને ગ્રીન મિથેનોલ પ્રોજેક્ટ્સ સ્થાપવા માટે ગુજરાતની કઈ કંપની સાથે સમજૂતી પત્ર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા?

A. ગુજરાત આલ્કલીઝ એન્ડ કેમિકલ્સ લિમિટેડ

વિશેષ : ગુજરાત રાજ્યની માલિકીની રાસાયણિક ઉત્પાદન સુવિધા એવી ગુજરાત આલ્કલીઝ એન્ડ કેમિકલ્સ લિમિટેડની સ્થાપના માર્ચ, 1973 માં કરવામાં આવી હતી.

પુરસ્કાર વિશેષ

ટાઈમ મેગેઝિનના 2022ના વિશ્વના મહાન સ્થળોમાં અમદાવાદ અને કેરળનો સમાવેશ

- ટાઈમ મેગેઝિને વર્ષ 2022ના વિશ્વના મહાનતમ સ્થળોની યાદીમાં અમદાવાદ શહેર અને કેરળને 50 અસામાન્ય જોવાલાયક સ્થળોમાં સ્થાન આપ્યું છે.

કેમ અમદાવાદનો સમાવેશ?

- ટાઈમ મેગેઝિને અમદાવાદ શહેર વિશે કહ્યું હતું કે, યુનેસ્કો દ્વારા વિશ્વ વારસા સ્થળ તરીકે જાહેર અમદાવાદ શહેર પ્રાચીન સ્મારકો અને સમકાલીન ઈનોવેશન્સમાં મોખરે છે જે તેને સાંસ્કૃતિક પર્યટનનું મક્કા બનાવે છે.
- સાબરમતી નદી કિનારે 36 એકરમાં ફેલાયેલા શાંત ગાંધી આશ્રમથી લઈને વિશ્વમાં સૌથી લાંબા નૃત્ય ઉત્સવ તરીકે નામના પ્રાપ્ત ઘબકતા નવ દિવસીય નવરાત્રી પર્વની ઉજવણી તેની શાન છે.
- અમદાવાદ સ્થિત ગુજરાત સાયન્સ સિટી એક વ્યાપક મનોરંજન કેન્દ્ર થીમ પાર્ક છે. ગયા વર્ષે તેમાં 20 એકરમાં નેચર પાર્ક, નવી રોબોટિક ગેલેરી અને એકવેરિયમ એવા ત્રણ નવા આકર્ષણ ઉમેરાયા છે.

કેમ કેરળનો સમાવેશ?

- ટાઈમ મેગેઝિને કેરળ વિશે કહ્યું હતું કે, કેરળ એ ભારતના સુંદર રાજ્યો પૈકી એક છે. સુંદર અને જોવાલાયક બીચ અને સુંદર બેકવોટર, મંદિરો અને સ્થળો સાથે તે ઈશ્વરની પોતાની ધરતી તરીકે જાણીતું છે. આ વર્ષે કેરળ ભારતમાં યુગલો માટે નવા એક્સપ્લોરેશન અને રહેઠાણ માટે નવા મોટરહોમ ટૂરિઝમને પ્રોત્સાહિત કરી રહ્યું છે.

પ્રથમ 'ભારત પશુ આરોગ્ય સમિત-2022'નું નવી દિલ્હી ખાતે આયોજન

- કેન્દ્રીય મત્સ્ય ઉદ્યોગ, પશુપાલન અને ડેરી મંત્રી શ્રી પરષોત્તમ રૂપાલા દ્વારા નવી દિલ્હી ખાતે આયોજિત પ્રથમ 'ભારત પશુ આરોગ્ય સમિત' (India Animal Health Summit)- 2022નું ઉદ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું હતું. આ સમિતનું આયોજન ભારતની ખાદ્ય અને પોષણ સુરક્ષા, ગ્રામીણ આવક અને સમૃદ્ધિ તેમજ એકંદર આર્થિક વિકાસના વ્યાપક ઉદ્દેશ તરફ પ્રાણીઓના સ્વાસ્થ્યના મહત્વને સમજવા માટે કરવામાં આવ્યું હતું. ઉપરાંત પશુઓના સ્વાસ્થ્યને સુનિશ્ચિત કરવા માટે આયુર્વેદનો વધુ ઉપયોગ થાય તેવો પણ આ સમિતનો હેતુ છે.

ભારત પશુ આરોગ્ય સમિત - 2022

- ઈન્ડિયન ચેમ્બર ઓફ ફૂડ એન્ડ એગ્રીકલ્ચર અને એગ્રીકલ્ચર ટ્રૂ યૂપ દ્વારા ભારત પશુ આરોગ્ય સમિત - 2022નું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.
- આ બે દિવસીય ઇવેન્ટ છે, જેમાં પશુ આરોગ્ય નીતિની પહેલથી લઈને વ્યાવસાયિક વાતાવરણ અને પશુ આરોગ્ય ક્ષેત્રમાં રોકાણની તકોથી સંબંધિત વિષયો હેઠળ ચર્ચાઓની શ્રેણી હાથ ધરવામાં આવે છે.

ભારત પશુ આરોગ્ય પુરસ્કાર - 2022

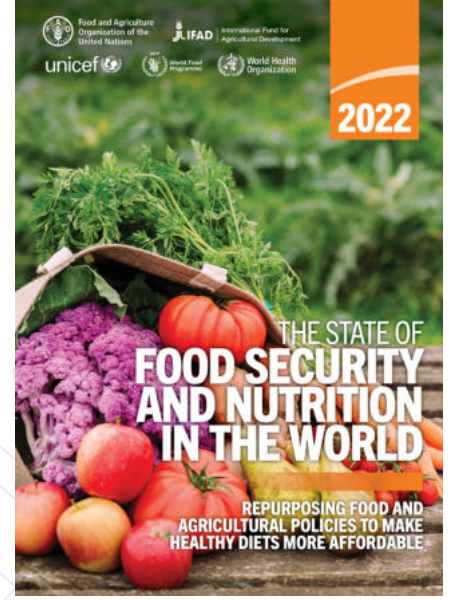
- ભારત પશુ આરોગ્ય પુરસ્કાર - 2022 અંતર્ગત વ્યક્તિઓ અને સંસ્થાઓને તેમના સંબંધિત ક્ષેત્રોમાં ઉત્કૃષ્ટ યોગદાન માટે વિવિધ શ્રેણીમાં પુરસ્કાર આપવામાં આવે છે. આ પુરસ્કાર સમારંભનું નવી દિલ્હી ખાતે આવેલા નેશનલ એગ્રીકલ્ચરલ સાયન્સ કોમ્પ્લેક્સ (NASC)માં આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

ભારત પશુ આરોગ્ય પુરસ્કાર - 2022 અંતર્ગત ગુજરાત રાજ્ય સંબંધિત એનાયત કરાયેલા પુરસ્કારો

ક્રમ	શ્રેણી	વિજેતા
1	વિસ્તૃત નેતૃત્વ (Extensive Leadership)	કામધેનુ યુનિવર્સિટી, ગાંધીનગર
2	નવીન નેતૃત્વ (Innovative Leadership)	એનેક્ષ એનિમલ હેલ્થ ઈન્ડિયા, અમદાવાદ
3	પશુ આહારમાં શ્રેષ્ઠ કંપની	અમુલ કેટલફીડ એન્ડ ફીડ સપ્લીમેન્ટ, આણંદ
4	પશુપાલન આંતર માળખાકીય સુવિધામાં શ્રેષ્ઠ રાજ્ય	ગુજરાત

વિશ્વમાં ખાદ્ય સુરક્ષા અને પોષણ સ્થિતિ અહેવાલ

- તાજેતરમાં, 'વિશ્વમાં ખાદ્ય સુરક્ષા અને પોષણ સ્થિતિ - સ્વસ્થ આહારને વધુ પોષણક્ષમ બનાવવા માટે ખાદ્ય અને કૃષિ નીતિઓનું પુનઃપ્રયોજન(The State of Food Security and Nutrition in the world - Repurposing Food and Agricultural Policies to make Healthy Diets more Affordable) અહેવાલની વર્ષ 2022ની આવૃત્તિ બહાર પાડવામાં આવી હતી.
- આ અહેવાલ મુજબ 2.3 બિલિયન લોકો (કુલ વૈશ્વિક વસ્તીના અંદાજિત 29.3% લોકો) સાધારણ અથવા ગંભીર રીતે ખાદ્ય અસુરક્ષાનો સામનો કરી રહ્યા છે જ્યારે 923.7 મિલિયન લોકો(કુલ વૈશ્વિક વસ્તીના અંદાજિત 11.7% લોકો) ગંભીર ખાદ્ય અસુરક્ષાનો સામનો કરી રહ્યા છે.
- સમગ્ર વિશ્વ હાલ વર્ષ 2030 સુધીમાં 'શૂન્ય ભૂખમર' (Zero Hunger)નો લક્ષ્યાંક હાંસલ કરવા તરફ જઈ રહ્યું છે, વર્ષ 2021માં વૈશ્વિક ભૂખમરમાં વધારો એ દેશોમાં આર્થિક પુનઃપ્રાપ્તિની અસમાન પેટર્ન અને Covid-19 રોગચાળાથી સૌથી વધુ અસરગ્રસ્ત લોકોમાં આવકના નુકસાનને કારણે વિશ્વના સમગ્ર દેશોમાં અને તેની અંદર વધેલી અસમાનતાને પ્રતિબિંબિત કરે છે.
- આ અહેવાલ સંયુક્ત રાષ્ટ્ર(UN)ની પાંચ એજન્સીઓ જેવી કે ખાદ્ય અને કૃષિ સંગઠન(FAO), આંતરરાષ્ટ્રીય કૃષિ વિકાસ ભંડોળ(IFAD), યુનાઇટેડ નેશન્સ ઇન્ટરનેશનલ ચિલ્ડ્રન ઇમરજન્સી ફંડ (UNICEF), વિશ્વ ખાદ્ય કાર્યક્રમ (WFP) અને વિશ્વ આરોગ્ય સંસ્થા (WHO) દ્વારા બનાવવામાં આવ્યો હતો.

અહેવાલમાં ધ્યાને લેવામાં આવેલી બાબતો

- આ અહેવાલમાં વિશ્વભરમાં ખાદ્ય સુરક્ષા અને પોષણની સ્થિતિની નવીનતમ બાબતો પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવામાં આવ્યું છે, જેમાં સ્વાસ્થ્યપ્રદ આહારની કિંમત અને પોષણ ક્ષમતા પરના અઘટન અંદાજોનો સમાવેશ થાય છે. આ અહેવાલ ભૂખમરને સમાપ્ત કરવા અને બધા માટે પૂરતા ખોરાકની પહોંચ સુનિશ્ચિત કરવા તેમજ તમામ પ્રકારના કુપોષણને દૂર કરવાના ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યાંક - 2 (SDG-2)ના લક્ષ્યોને પહોંચી વળવા તરફ પ્રગતિ દર્શાવે છે.

અહેવાલ સંબંધિત મુખ્ય બાબતો

- વર્ષ 2021માં, વિશ્વની 31.9% સ્ત્રીઓ 27.6% પુરુષોની સરખામણીએ સાધારણ અથવા ગંભીર રીતે ખાદ્ય અસુરક્ષાનો સામનો કરી રહી હતી.
- વિશ્વભરમાં સ્વાસ્થ્યપ્રદ આહાર ખરીદી ન શકતા લોકોની સંખ્યા 112 મિલિયન લોકોથી વધીને લગભગ 3.1 બિલિયન જેટલી થઈ ગઈ છે, જે Covid-19 રોગચાળા દરમિયાન ગ્રાહક ખાદ્ય પદાર્થોની વધતી કિંમતોની અસરોને દર્શાવે છે.
- વર્ષ 2013 થી 2018માં સરેરાશ દર વર્ષે ખોરાક અને કૃષિને વિશ્વવ્યાપી સમર્થન લગભગ 630 બિલિયન ડોલર જેટલું પ્રાપ્ત થયું છે. કૃષિ ક્ષેત્ર માટે સામાન્ય સેવાઓની જોગવાઈઓ માટે સરકારો દ્વારા વાર્ષિક આશરે 111 બિલિયન ડોલર જેટલો ખર્ચ કરવામાં આવ્યો છે. તેની સાપેક્ષે ખાદ્ય ગ્રાહકોને દર વર્ષે સરેરાશ 72 બિલિયન ડોલર પ્રાપ્ત થયા હતાં.

વર્ષ 2021માં ભૂખમરથી પ્રભાવિત લોકો

- એવો અંદાજ છે કે વર્ષ 2021માં 702 થી 828 મિલિયન લોકો ભૂખમરથી પ્રભાવિત થયા હતા. Covid-19 રોગચાળા બાદ આ સંખ્યામાં લગભગ 150 મિલિયન જેટલો વધારો થયો છે.
- વર્ષ 2021માં, ભૂખમરથી આફ્રિકામાં 278 મિલિયન, એશિયામાં 425 મિલિયન તેમજ લેટિન અમેરિકા અને કેરેબિયનમાં 56.5 મિલિયન લોકો અસરગ્રસ્ત થયા હતાં.
- અનુમાનો દર્શાવે છે કે વર્ષ 2030 સુધીમાં અત્યંત ગરીબી અને ભૂખમરનો અંત લાવવા સંયુક્ત રાષ્ટ્રના ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યાંકો સામે વિશ્વની 8% વસતી ભૂખમરનો સામનો કરશે.

વર્ષ 2021 સંબંધિત કુપોષણની માહિતી

- વિશ્વમાં કુપોષણનો વ્યાપ વર્ષ 2019 થી 2020ની વચ્ચે 8% થી વધીને 9.3% જેટલો થયો અને વર્ષ 2021માં તેમાં વધારો થઈને 9.8% જેટલો થયો હતો. આ અહેવાલમાં એવો પણ અંદાજ આપવામાં આવ્યો છે કે આગામી વર્ષ 2030માં 670 મિલિયન લોકો હજુ પણ કુપોષિત રહેશે.
- વૈશ્વિક સ્તરે વર્ષ 2020માં, અંદાજિત પાંચ વર્ષથી ઓછી ઉંમરના 22% બાળકો અવિકસિત હતા, જ્યારે 6.7% બાળકો ઓછું વજન ધરાવતા અને 5.7% બાળકો વધુ વજન ધરાવતા હતાં.

- ગ્રામીણ સ્તરે તેમજ ગરીબ પરિવારોના બાળકો અવિકસિત અને ઉંમરની સાપેક્ષે ઓછું વજન ધરાવતા જોવા મળે છે, જ્યારે શહેરી વિસ્તારો અને શ્રીમંત ઘરોમાં બાળકો અને પુખ્ત વયના લોકો જેમાં ખાસ કરીને મહિલાઓમાં અનુક્રમે વજન અને સ્થૂળતાનું જોખમ વધારે હોય છે.

વર્ષ 2020, 2021 અને 2022 માં સ્વાસ્થ્યપ્રદ આહારની ખરીદ ક્ષમતા

- ડિસેમ્બર, 2021માં નવનિતમ ઉપલબ્ધ વૈશ્વિક ઉપભોક્તા 'ખાદ્ય ભાવ સૂચકાંક'(Food Price Index), જે ખોરાકની કિંમત માટે સૌથી સુસંગત ખાદ્ય પદાર્થોનો ભાવ માપદંડ છે તે ડિસેમ્બર 2020ની સરખામણીએ 11% જેટલો વધુ હતો.
- ઉપરાંત યુક્રેન-રશિયા યુદ્ધ, વારંવાર અને આત્યંતિક આબોહવાની ઘટનાઓ પણ પુરવઠા શૃંખલાને વિક્ષેપિત કરી રહી છે, જેના પરિણામે વર્ષ 2022ના પ્રથમ છ મહિનામાં ખાદ્ય વસ્તુના ભાવમાં વધારો થયો છે.
- વર્ષ 2019 થી 2020ની વચ્ચે, વિશ્વમાં એવા લોકોની સંખ્યામાં 3.8% નો વધારો થયો છે કે જેઓને સ્વાસ્થ્યપ્રદ આહાર પરવડી શકતો નથી. જેમાં બે ક્ષેત્રો, લેટિન અમેરિકા અને કેરેબિયન(6.5%) તેમજ ઉત્તર અમેરિકા અને યુરોપ(5.4%)માં આ પરિસ્થિતિમાં સૌથી વધારો નોંધાયો છે. વર્ષ 2020માં સ્વાસ્થ્યપ્રદ આહાર ખરીદી ન શકે તેવા વિશ્વમાં લગભગ 3.1 બિલિયન જેટલા લોકો હતાં.

વિશેષ

- વિશ્વમાં ખાદ્ય સુરક્ષા અને પોષણની સ્થિતિ (State of Food Security and Nutrition in the world - SOFI) અહેવાલ એ એક વાર્ષિક મહત્વનો અહેવાલ છે, જે ભૂખમરને સમાપ્ત કરવા, ખાદ્ય સુરક્ષા હાંસલ કરવા અને પોષણમાં સુધારો કરવા તરફની પ્રગતિ દર્શાવે છે.
- આ અહેવાલ આગામી વર્ષ 2030ના ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યાંકના સંદર્ભમાં ધ્યેય હાંસલ કરવા માટેના મુખ્ય પડકારોનું ઊંડાણપૂર્વક વિશ્લેષણ પણ પ્રદાન કરે છે.

વિશ્વ બેંક દ્વારા વૈશ્વિક નાણાકીય સમાવેશન અહેવાલની ચોથી આવૃત્તિની રજૂઆત

- વિશ્વ બેંક દ્વારા તાજેતરમાં 'ઘ ગ્લોબલ ફાઇન-ટેક્સ ડેટાબેઝ 2021: ફાઇનાન્સિયલ ઇન્કલુઝન, ડિજિટલ પેમેન્ટ્સ એન્ડ રેઝિલિયન્સ ઇન ઘ એજ ઓફ Covid-19' શિર્ષક ધરાવતા વૈશ્વિક નાણાકીય સમાવેશન અહેવાલની 4th આવૃત્તિની રજૂઆત કરવામાં આવી હતી.
- વિશ્વબેંકના આ વૈશ્વિક નાણાકીય સમાવેશન અહેવાલ મુજબ ભારત વિશ્વના એવા સાત દેશોમાં સામેલ છે જ્યાં વિશ્વના અડધા જેટલા પુખ્ત વયના લોકોને ઔપચારિક બેંકિંગની સુવિધા પ્રાપ્ત નથી. જ્યારે, સબસહારા આફ્રિકામાં યુવા પુખ્ત વય(15 થી 24 વર્ષ)ના લગભગ 40% લોકો બેંકિંગ સુવિધા ધરાવતા નથી.
- ભારત, ચીન, પાકિસ્તાન અને ઇન્ડોનેશિયા સાથે મળીને બાંગ્લાદેશ, ઇજિપ્ત અને નાઇજીરિયા અર્થાત્ આ સાત દેશોમાં 54% અથવા 740 મિલિયન લોકો છે, જે બેંકિંગ સુવિધા ધરાવતા નથી.
- કોઈપણ નાણાકીય સંસ્થા અથવા મોબાઇલ મની સેવા પ્રદાતા સંસ્થામાં ખાતુ ન ધરાવતા લોકોને બેંક ખાતા વગરના લોકો તરીકે વર્ગીકૃત કરવામાં આવે છે.
- આ વૈશ્વિક નાણાકીય સમાવેશન અહેવાલ, વિશ્વ બેંકના ડેવલપમેન્ટ ઇકોનોમિક્સ વાઇસ પ્રેસિડન્સીમાં ડેવલપમેન્ટ રિસર્ચ ગ્રૂપની ફાઇનાન્સ અને પ્રાઇવેટ સેક્ટર ડેવલપમેન્ટ ટીમ દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો.
- વિશ્વ બેંક દ્વારા આ અહેવાલ અંતર્ગત વિશ્વની 123 અર્થવ્યવસ્થાના લગભગ 1,25,000 પુખ્ત વયના લોકોનું સર્વેક્ષણ કરવામાં આવ્યું હતું, જેમાં કેવી રીતે લોકોએ Covid-19 દરમિયાન નાણાકીય સેવાઓનો વપરાશ અને ઉપયોગ કર્યો હતો તે ધ્યાને લેવામાં આવ્યું હતું.
- વૈશ્વિક નાણાકીય સમાવેશન અહેવાલની આ 4th આવૃત્તિમાં નાણાકીય સ્વાસ્થ્ય અને સ્થિતિસ્થાપકતાને માપતી નવી શ્રેણીનો પણ સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે અને તેમાં ડિજિટલ પેમેન્ટ અપનાવવા પર વધુ ભાર આપવામાં આવ્યો છે.

અહેવાલ સંબંધિત મુખ્ય બાબતો

- ઔપચારિક બેંકિંગ સુવિધાથી વંચિત વૈશ્વિક વસતીનો મોટો હિસ્સો ભારત(130 મિલિયન) અને ચીન(230 મિલિયન)માં રહે છે. ત્યારબાદ પાકિસ્તાન(115 મિલિયન) અને ઇન્ડોનેશિયા(100 મિલિયન)નો સમાવેશ થાય છે.
- વૈશ્વિક સ્તરે બેંક સુવિધાથી વંચિત 64% પુખ્ત વયના લોકો પ્રાથમિક શિક્ષણ અથવા તેનાથી પણ ઓછું શિક્ષણ ધરાવે છે, જ્યારે સબસહારા આફ્રિકા ક્ષેત્રમાં બેંકિંગ સુવિધાથી વંચિત 74% લોકો પાસે માત્ર પ્રાથમિક અથવા તેનાથી ઓછું શિક્ષણ છે.

નીતિ આયોગ દ્વારા ભારતના ગિગ અને પ્લેટફોર્મ અર્થતંત્ર પરના પ્રથમ અહેવાલની રજૂઆત

- તાજેતરમાં નીતિ આયોગના ઉપાધ્યક્ષ શ્રી સુમન બેરી, મુખ્ય કારોબારી અધિકારી (CEO) શ્રી અમિતાભ કાંત અને સ્પેશિયલ સેક્રેટરી ડૉ. કે. રાજેશ્વર રાવ દ્વારા 'ઇન્ડિયાઝ બૂમિંગ ગિગ એન્ડ પ્લેટફોર્મ ઇકોનોમી પર્સપેક્ટિવ્સ એન્ડ રિકમેન્ડેશન્સ ઓન ઘ ફ્યુચર ઓફ વર્ક' અહેવાલ રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો.
- નીતિ આયોગ દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલ આ પ્રકારનો પ્રથમ અહેવાલ અભ્યાસ છે, જે ભારતીય ગિગ અને પ્લેટફોર્મ અર્થતંત્ર પર વ્યાપક પરિપ્રેક્ષ્યો અને ભલામણોને રજૂ કરે છે.

અહેવાલના મુખ્ય તારણો

- વર્ષ 2020-21 માં, 77 લાખ (7.7 મિલિયન) કામદારો ગિગ અર્થવ્યવસ્થામાં રોકાયેલા હતા, જે બિન-કૃષિ કામદારોના 2.6% અથવા ભારતના કુલ કામદારોના 1.5% જેટલા હતાં.
- ગિગ શ્રમબળ વર્ષ 2029-30 સુધીમાં 2.35 કરોડ (23.5 મિલિયન) કામદારો સુધી વિસ્તરે તેવી અપેક્ષા છે, જેમાં બિન-કૃષિ કામદારોના 6.7% અથવા ભારતની કુલ આજીવિકાના 4.1% જેટલા કામદારોનો સમાવેશ થાય તેવી શક્યતા છે.
- વર્તમાન ભારતમાં, લગભગ 47% ગિગ કામદારો મધ્યમ કુશળ નોકરીઓમાં, લગભગ 22% ઉચ્ચ કુશળ નોકરીઓમાં અને લગભગ 31% ઓછી કુશળ નોકરીઓમાં કાર્યરત છે.
- નાણાકીય વર્ષ 2020-21માં ઔદ્યોગિક વર્ગીકરણની દૃષ્ટિએ 26.6 લાખ ગિગ કામદારો છૂટક વેપાર અને વેચાણ સાથે સંકળાયેલા હતા, જ્યારે અંદાજિત 13 લાખ જેટલા ગિગ કામદારો પરિવહન ક્ષેત્રે કાર્યરત હતા. ઉપરાંત, લગભગ 6.2 લાખ ગિગ કામદારો ઉત્પાદન ક્ષેત્રે તેમજ 6.3 લાખ ફાઇનાન્સ અને વીમા પ્રવૃત્તિઓમાં જોડાયેલા હતા.
- ઉપરાંત, આ અહેવાલ મુજબ નાણાકીય વર્ષ 2012-13 થી 2020-21 દરમિયાન રિટેલ ક્ષેત્રમાં 15 લાખ ગિગ કામદારો, પરિવહન ક્ષેત્રમાં 7.8 લાખ ગિગ કામદારો તેમજ ઉત્પાદન ક્ષેત્રમાં 3.9 લાખ ગિગ કામદારોનો વધારો જોવા મળ્યો હતો. જ્યારે શિક્ષણ ક્ષેત્રે ગિગ કામદારોની ભાગીદારી 1 લાખ કરતા વધારે હતી.

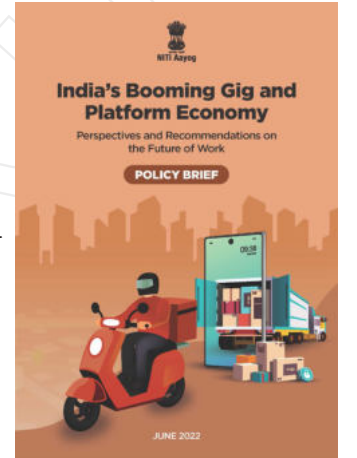
અહેવાલમાં કરવામાં આવેલી મહત્વની ભલામણો

- આ અહેવાલમાંની ભલામણો મંત્રાલયો, રાજ્ય સરકારો, તાલીમ પ્રદાતાઓ, પ્લેટફોર્મ કંપનીઓ અને અન્ય હિસ્સેદારો માટે આ ક્ષેત્રમાં વૃદ્ધિ અને રોજગારની તકોને પ્રોત્સાહન આપવા માટે સહયોગ સાથે કાર્ય કરવા નિર્ણાયક સ્ત્રોત તરીકે કાર્ય કરશે.
- અહેવાલમાં કરવામાં આવેલી મહત્વની ભલામણોમાં નીચે મુજબની બાબતોનો સમાવેશ થાય છે:
  - ખાસ કરીને પ્લેટફોર્મ કામદારો માટે રચાયેલ ઉત્પાદનો દ્વારા ફાઇનાન્સની એક્સેસને ઝડપી બનાવવી, પ્રાદેશિક અને ગ્રામીણ ભોજન, સ્ટ્રીટ ફૂડ વગેરેના વેચાણના વ્યવસાયમાં રોકાયેલા સ્વરોજગાર વ્યક્તિઓને નગરો અને શહેરોના વિશાળ બજારોમાં તેમની પેદાશો વેચવા માટે સક્ષમ બનાવવા હેતુ પ્લેટફોર્મ સાથે જોડાણ કરવું.

- સામાજિક સુરક્ષા-2020ના કોડમાં પરિકલ્પના કરવામાં આવી છે તે મુજબ ગિગ કામદારો અને તેમના પરિવારો માટે સામાજિક સુરક્ષાના પગલાનો વિસ્તાર કરવો. જેમાં માંદગીની રજા, વીમો અને પેન્શનનો પણ સમાવેશ થાય છે.

અહેવાલની જરૂરિયાત

- અર્થવ્યવસ્થામાં સામાન્ય રીતે ગિગ કામદારોની ભાગીદારી દૃશ્યમાન होती નથી કારણ કે દેશમાં ગિગ કાર્યની હદનો અધિકૃત અંદાજ લગાવવા માટે કોઈ સત્તાવાર માહિતી ઉપલબ્ધ નથી.
- આથી, નીતિ આયોગ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલા આ અહેવાલ દ્વારા ગિગ ક્ષેત્રના વર્તમાન કદ અને નોકરીની સંભાવનાનો અંદાજ કાઢવા માટે વૈજ્ઞાનિક અને પદ્ધતિસરનો અભિગમ પૂરો પાડવામાં આવ્યો છે.

ગિગ અર્થવ્યવસ્થા

- ગિગ અર્થવ્યવસ્થા એક શ્રમ બજાર છે જેમાં પરંપરાગત અને એક જ કંપનીમાં પૂર્ણ સમયની નોકરીને બદલે, ગિગ કામદારો એક અથવા વિવિધ નોકરી પ્રદાતાઓ માટે ટૂંકા ગાળાના, અસ્થાયી/ફ્રીલાન્સ અથવા સ્વતંત્ર કોન્ટ્રાક્ટર તરીકે કાર્ય કરે છે.
- ગિગ એ નોકરી માટેનો શબ્દ છે, જે ચોક્કસ સમયગાળો દર્શાવે છે.
- ગિગ કામદારોને વ્યાપક રીતે નીચે મુજબ વર્ગીકૃત કરી શકાય છે:

ગિગ કામદારો (Gig Workers)

- પ્લેટફોર્મ ગિગ કામદારો :** પ્લેટફોર્મ કામદારોનું કાર્ય ઓનલાઇન સોફ્ટવેર એપ્સ અથવા ડિજિટલ પ્લેટફોર્મ પર આધારિત છે.
- નોન-પ્લેટફોર્મ ગિગ કામદારો :** નોન – પ્લેટફોર્મ ગિગ કામદારો સામાન્ય રીતે છૂટક વેતન કામદારો અને પરંપરાગત ક્ષેત્રોમાં કામદારો હોય છે, જે અંશકાલિક (Part time) અથવા પૂર્ણકાલિક (Full time) કાર્ય કરે છે.
- ગિગ અર્થવ્યવસ્થા, પ્લેટફોર્મ શ્રમને 'ચોથી ઔદ્યોગિક ક્રાંતિ' (Fourth Industrial Revolution) તરીકે પણ પરિભાષિત કરે છે.

રિન્યુએબલ્સ 2022 ગ્લોબલ સ્ટેટ્સ રિપોર્ટ

- વૈશ્વિક નવીનીકરણીય ઊર્જા સમુદાય (Global Renewable Energy Community) 'REN 21' દ્વારા પ્રકાશિત 'રિન્યુએબલ્સ 2022 ગ્લોબલ સ્ટેટ્સ રિપોર્ટ' (GSR 2022) અનુસાર ચીન (136 ગીગાવોટ) અને અમેરિકા (43 ગીગાવોટ) બાદ ભારત વર્ષ 2021માં કુલ નવીનીકરણીય (પુનઃપ્રાપ્ય) ઊર્જા ક્ષમતાના 15.4 ગીગાવોટ વધારા સાથે વિશ્વનો ત્રીજો દેશ બન્યો છે.
- REN 21 એ એક થિંક ટેન્ક અને બહુપક્ષીય શાસન સમૂહ છે, જે નવીનીકરણીય ઊર્જા નીતિ સંબંધિત બાબતો પર કાર્ય કરે છે. REN 21 દ્વારા પ્રકાશિત આ રિન્યુએબલ્સ 2022 ગ્લોબલ સ્ટેટ્સ રિપોર્ટ એ વાર્ષિક અહેવાલોની શ્રેણીમાં 17મો રિપોર્ટ છે, જે વૈશ્વિક નવીનીકરણીય ઊર્જા વ્યૂહરચના (Global Renewable Energy Deployment) સંબંધિત આંકડાકીય માહિતીનું એકત્રિકરણ કરે છે.

રિન્યુએબલ્સ 2022 ગ્લોબલ સ્ટેટ્સ રિપોર્ટ

મુજબ ભારતનું પ્રદર્શન

- આ અહેવાલ મુજબ, ભારતે વર્ષ 2021 માં 843 મેગાવોટ હાઇડ્રોપાવર ક્ષમતા સ્થાપિત કરી છે. જેના દ્વારા ભારતની કુલ એકંદર નવીનીકરણીય ઊર્જા ક્ષમતા 45.3 ગીગાવોટ જેટલી થઈ છે.
- ભારત, એશિયામાં નવા સોલાર ફોટોવોલ્ટેઇક(PV) ક્ષમતા માટેનું બીજું સૌથી મોટું બજાર હતું અને વર્ષ 2021માં વૈશ્વિક સ્તરે 13 ગીગાવોટ જેટલી નવીનીકરણીય ઊર્જા ઉમેરણ સાથે ત્રીજું સૌથી મોટું બજાર હતું.
- ભારત વૈશ્વિક સ્તરે ચીન, અમેરિકા અને જર્મનીને પાછળ રાખી કુલ સ્થાપિત પવન ઊર્જા ક્ષમતાના 40.1 ગીગાવોટ સાથે તૃતીય ક્રમે રહ્યું છે.

રિન્યુએબલ્સ 2022 ગ્લોબલ સ્ટેટ્સ રિપોર્ટ મુજબ ક્ષેત્ર

આધારિત વૈશ્વિક પ્રદર્શન

- વર્ષ 2022ના આ અહેવાલમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે અંતિમ ઊર્જા વપરાશમાં નવીનીકરણીય ઊર્જા વપરાશનો વૈશ્વિક હિસ્સો લગભગ સ્થિર રહ્યો છે. આ મુજબ વર્ષ 2009માં નવીનીકરણીય ઊર્જા વપરાશનો વૈશ્વિક હિસ્સો 10.6% થી વધીને વર્ષ 2019માં 11.7% જેટલો થયો છે, જે દર્શાવે છે કે નવીનીકરણીય ઊર્જા તરફ વિશ્વ સ્થાનાંતરીત થઈ રહ્યું નથી.
- વીજ ક્ષેત્રે, નવીનીકરણીય ઊર્જા ક્ષમતામાં વિક્રમી વધારો (314.5 ગીગાવોટ, 2020 થી 17% વધારે) અને ઉત્પાદન (7,793 ટેરા વોટ કલાક) પરંતુ સમગ્ર વિશ્વના દેશો એકંદર નવીનીકરણીય વીજ વપરાશમાં 6% વૃદ્ધિ રાખવામાં નિષ્ફળ રહ્યા છે.
- પરિવહન ક્ષેત્રે, વૈશ્વિક ઊર્જા વપરાશમાં નવીનીકરણીય ઊર્જા ક્ષેત્રનો હિસ્સો લગભગ ત્રીજા ભાગનો છે, જેમાં વર્ષ 2009માં 2.4% થી વર્ષ 2019 માં ફક્ત 3.7% જેટલો જ નજીવો વધારો થયો છે.

નવીનીકરણીય ઊર્જા અને UNFCCC – COP 26

- નવેમ્બર, 2021 માં ગ્લાસગો(સ્કોટલેન્ડ) ખાતે આયોજિત યુનાઇટેડ નેશન્સ ફ્રેમવર્ક કન્વેન્શન ઓન ક્લાઇમેટ ચેન્જ (UNFCCC) – કોન્ફરન્સ ઓફ પાર્ટીઝ (COP)26 ની આગેવાની હેઠળ આગામી વર્ષ 2050 સુધીમાં વિશ્વના 135 દેશો યોખ્મું શૂન્ય ગ્રીનહાઉસ ગેસ ઉત્સર્જન હાંસલ કરવા સંમત થયા હતાં.
- COP 26 અંતર્ગત કરવામાં આવેલી ઘોષણા મુજબ યુનાઇટેડ નેશન્સ ક્લાઇમેટ સમિતિના ઇતિહાસમાં પ્રથમ વખત કોલસાના વપરાશને ઘટાડવાની જરૂરિયાતને ધ્યાને લેવામાં આવી હતી, પરંતુ તેમાં કોલસો અથવા અશ્મિભૂત ઇંધણનો કેટલો વપરાશ ઘટાડવો તેવો લક્ષ્યાંક રાખવામાં આવ્યો નથી.

ગ્લોબલ ટ્રેન્ડ્સ રિપોર્ટ – 2021

- યુનાઇટેડ નેશન્સની રેફ્યુજી એજન્સી, 'યુનાઇટેડ નેશન્સ હાઇ કમિશનર ફોર રેફ્યુજીસ'(UNHCR) દ્વારા તાજેતરમાં પ્રકાશિત વાર્ષિક 'ગ્લોબલ ટ્રેન્ડ્સ રિપોર્ટ-2021' અનુસાર વર્ષ 2021 માં હવામાન પરિવર્તન અને કુદરતી આફતોને કારણે ભારતમાં લગભગ 50 લાખ લોકો વિસ્થાપિત થયા હતા.
- આ અહેવાલ અનુસાર વૈશ્વિક સ્તરે વર્ષ 2021માં હિંસા, માનવાધિકાર ઉલ્લંઘન, ખાદ્ય અસુરક્ષા, આબોહવા સંકટ, યુક્રેનમાં યુદ્ધ અને આફ્રિકાથી અફઘાનિસ્તાન સુધીની અન્ય કટોકટીના કારણે લગભગ 10 કરોડ (100 મિલિયન)થી પણ વધુ લોકોને વિસ્થાપિત થવાની ફરજ પડી હતી.

ગ્લોબલ ટ્રેન્ડ્સ રિપોર્ટ – 2021 સંબંધિત મહત્વની બાબતો

- ગ્લોબલ ટ્રેન્ડ્સ રિપોર્ટ લોકોના વિસ્થાપન સંબંધિત મહત્વના આંકડાકીય વલણો, વિશ્વભરના શરણાર્થીઓ, આશ્રય શોધનારાઓ, આંતરિક રીતે વિસ્થાપિત અને રાજ્યવિહોણા વ્યક્તિઓ તેમજ તેમના દેશો અથવા મૂળ વિસ્તારમાં પરત ફરેલા લોકો વિશે માહિતી પ્રદાન કરે છે.
- આંતરિક વિસ્થાપન દેખરેખ કેન્દ્ર (Internal Displacement Monitoring Centre - IDMC) મુજબ વર્ષ 2021માં, કુદરતી આફતોના કારણે વૈશ્વિક સ્તરે 23.7 મિલિયન નવા આંતરિક વિસ્થાપન થયા હતા, જે અગાઉના વર્ષની સરખામણીએ 7 મિલિયન એટલે કે 23% નો ઘટાડો દર્શાવે છે.
- વર્ષ 2021માં આપત્તિઓના કારણે લોકોનું સૌથી વધુ વિસ્થાપન ચીન(6 મિલિયન), ફિલિપાઇન્સ (5.7 મિલિયન) અને ભારત (4.9 મિલિયન)માં થયું હતું.
- વર્ષ 2021ના અંત સુધીમાં યુદ્ધ, હિંસા, અત્યાચાર અને માનવાધિકારના ઉલ્લંઘનને કારણે વિસ્થાપિત થયેલા લોકોની સંખ્યા 89.3 મિલિયન હતી, જે એક વર્ષ અગાઉની સરખામણીએ 8% વધારે છે.

નીતિ આયોગ અને વર્લ્ડ ફૂડ પ્રોગ્રામે 'ટેક હોમ રાશન' રિપોર્ટ બહાર પાડ્યો

- તાજેતરમાં નીતિ આયોગ અને વર્લ્ડ ફૂડ પ્રોગ્રામ દ્વારા 'ટેક હોમ રાશન-ગુડ પ્રેક્ટિસિસ થ્રુઆઉટ ઘ સ્ટેટ/યુનિયન ટેરેટરીઝ' શીર્ષક હેઠળ એક અહેવાલ બહાર પાડવામાં આવ્યો હતો. અહેવાલમાં જે તે રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો દ્વારા ટેક હોમ રાશનના અમલીકરણમાં અપનાવવામાં આવેલી સારી અને નવીન પદ્ધતિઓનો સમૂહ (Set) રજૂ કરવામાં આવ્યો છે.

ટેક હોમ રાશન

- ભારત સરકાર દ્વારા બાળકો, સગર્ભા તેમજ સ્તનપાન કરાવતી સ્ત્રીઓના પોષણ માટે એકીકૃત બાળ વિકાસ સેવાઓ (ICDS- Integrated child development services)ના પૂરક પોષણ ઘટક હેઠળ 'ટેક હોમ રાશન' પ્રદાન કરવામાં આવે છે.
- હાલમાં ઘર ઉપયોગ માટે આપવામાં આવતા ફોર્ટિફાઇડ રાશન બે રીતે પ્રદાન કરવામાં આવે છે :
  - આંગણવાડી કેન્દ્રો પર ગરમ-રાંધેલું ભોજન તથા ટેક હોમ રાશન.
  - પહેલાથી જ રાંધવામાં આવેલ ખોરાક અથવા તેના કાચા માલના પેકેટ્સ.

મુખ્ય બાબતો

- વિવિધ રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોમાં ટેક હોમ રાશન (THR) કાર્યક્રમોનું સંકલન અને અમલીકરણ કરવા માટે અપનાવવામાં આવેલી સારી પ્રથાઓ પર દસ્તાવેજ રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો.
- સરકારે છેવાડાના વિસ્તારોમાં પહોંચવા માટે જન ભાગીદારી અને આંગણવાડી કાર્યકરોની મદદ લઈ નવીન મોડલ અપનાવ્યા હતા.
- વળી અહેવાલમાં ઉત્પાદન, ફોર્મ્યુલેશન, ડિલિવરી, લેબલિંગ, પેકેજિંગ, દેખરેખ, ગુણવત્તા નિયંત્રણ અને સામાજિક વર્તણૂકમાં ફેરફાર સાથે સંબંધિત પાસાઓની પણ સમીક્ષા કરવામાં આવી છે.

અહેવાલમાં રજૂ કરાયેલા અવલોકનો

- ટેક હોમ રાશનની શૃંખલાના દરેક તબક્કે ગુણવત્તા, પારદર્શિતા અને કાર્યક્ષમતા સુનિશ્ચિત કરવી જોઈએ, જે માટે શૃંખલાના તમામ ઘટકોને મહત્તમ (Optimum) રીતે કાર્ય કરવાની જરૂર છે.
- શૃંખલાના તમામ ઘટકોના ઓપ્ટિમમ પ્રદર્શન માટે સપ્લાય ચેઇન મેનેજમેન્ટ અને મોનિટરિંગ માટે એક મજબૂત સિસ્ટમ બનાવવાની જરૂર છે; જે સંપૂર્ણ પારદર્શિતા, પ્રમાણિત પ્રક્રિયા, ટકાઉપણું, સંપૂર્ણ કવરેજ, સહયોગિક સંસ્કૃતિને પ્રોત્સાહન તથા સ્થાનિક સંબંધો દ્વારા સમાજમાં વિશ્વાસ ઊભો કર્યા બાદ જ પ્રાપ્ત કરી શકાય છે.
- આ પગલાંઓ ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં THRની એક્સેસ સુધારવા, સમુદાયની માલિકી વધારવા, રોજગાર નિર્માણ અને સ્ત્રી સશક્તિકરણને પ્રોત્સાહન આપવામાં મદદ કરશે.

પડકારો

- નબળી ગુણવત્તા :** ઘણી વખત ખરીદી સમયની બેદરકારીને કારણે તો ઘણી વખત વેરહાઉસ અને કોલ્ડ સ્ટોરેજના અભાવે બગડેલ કે નબળી ગુણવત્તાવાળું અનાજ સપ્લાય ચેઇનમાં ફરતું હોય છે.
- ડિલિવરી મિકેનિઝમમાં લિકેજ :** ડિલિવરી સિસ્ટમમાં ખામીયુક્ત પ્રથાઓ અને ભ્રષ્ટાચારને કારણે ફોર્ટિફાઇડ રાશનના કાળા બજાર થાય છે.
- પારદર્શિતાનો અભાવ :** ગુડ્સ લોજિસ્ટિક્સ અને તેના પર તપાસ રાખવા માટે સામેલ અન્ય મિકેનિઝમ્સને ટ્રેક કરવામાં લગભગ અસમર્થ એવા ડિલિવરી મિકેનિઝમમાં પારદર્શિતાનો અભાવ છે.
- નબળું અમલીકરણ :** ઉત્પાદન મેળવવા, વર્ગીકરણ કરવા અને પહોંચાડવા માટે પરંપરાગત પદ્ધતિઓનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે, જેથી સમગ્ર તંત્રની કાર્યક્ષમતા ઘટે છે. જે અનાજ વિતરણમાં ખૂબ જ નબળા અમલીકરણ તરફ દોરી જાય છે.

પોષણ સંબંધિત અન્ય યોજનાઓ

- નેશનલ હેલ્થ મિશન (NHM) :** વર્ષ 2013માં શરૂ કરાયેલ NHMમાં રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ આરોગ્ય મિશન અને રાષ્ટ્રીય શહેરી આરોગ્ય મિશનનો સમાવેશ થાય છે. NHMનો અમલ આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલય દ્વારા કરવામાં આવી રહ્યો છે.
- પીએમ-પોષણ :** સપ્ટેમ્બર 2021માં, કેન્દ્રીય કેબિનેટે સરકારી અને સરકાર સહાયિત શાળાઓમાં બાળકોને રાંધેલું ગરમ ભોજન આપવા માટે 'પ્રધાનમંત્રી પોષણ શક્તિ નિર્માણ' અથવા PM-POSHAN ને મંજૂરી આપી હતી. આ યોજનાએ મધ્યાહન ભોજન યોજનાનું સ્થાન લીધું છે.
- નેશનલ ન્યુટ્રિશન સ્ટ્રેટેજી :** તેનો ઉદ્દેશ્ય સમગ્ર દેશ માંથી વર્ષ 2030 સુધીમાં તમામ પ્રકારના કુપોષણને ઘટાડવાનો છે. આ વ્યૂહરચના હેઠળ સંવેદનશીલ અને નિર્ણાયક વય જૂથો પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવામાં આવ્યું છે.

વિશ્વ ખાદ્ય કાર્યક્રમ (World food program)

- વર્ષ 1961માં ફૂડ એન્ડ એગ્રીકલ્ચર ઓર્ગેનાઈઝેશન (FAO) અને યુનાઈટેડ નેશન્સ જનરલ એસેમ્બલી (UNGA) દ્વારા તેની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી.
- તે ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યો (SDGs)ને પરિપૂર્ણ કરવાના હેતુથી રચાયેલા યુનાઈટેડ નેશન્સ સસ્ટેનેબલ ડેવલપમેન્ટ ગ્રૂપ (UNSDG)નું પણ સભ્ય છે. ઉલ્લેખનીય છે કે વર્ષ 2020માં WFPને નોબેલ શાંતિ પુરસ્કાર આપવામાં આવ્યો હતો.
- મુખ્ય મથક :** રોમ, ઈટાલી

નાણાંમંત્રી સીતારામન દ્વારા 'બિઝનેસ રિફોર્મ્સ એક્શન પ્લાન (BRAP), 2020'ની આવૃત્તિ જાહેર

- કેન્દ્રીય નાણા અને કોર્પોરેટ બાબતોના મંત્રી નિર્મલા સીતારામને તાજેતરમાં નવી દિલ્હી ખાતે BRAP કવાયતની 5 મી આવૃત્તિ બિઝનેસ રિફોર્મ્સ એક્શન પ્લાન (BRAP) 2020 હેઠળ રાજ્યો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોના મૂલ્યાંકનની જાહેરાત કરી હતી.
- BRAPના અમલીકરણ દ્વારા વિવિધ રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોની કામગીરી/મૂલ્યાંકનને આધારે રોકાણકારોને પ્રોત્સાહિત કરવા, વ્યવસાય માટે અનુકૂળ વાતાવરણ વિકસાવવું અને તંદુરસ્ત સ્પર્ધાત્મકતા વિકસાવીને સમગ્ર ભારતમાં વેપાર કરવાની સરળતામાં સુધારો કરવાનો ઉદ્દેશ છે.

બિઝનેસ રિફોર્મ્સ એક્શન પ્લાન (BRAP)

- તેને સૌપ્રથમ વર્ષ 2015માં લોન્ચ કરવામાં આવ્યો હતો.
- ઇઝ ઓફ ડૂઇંગ બિઝનેસ ઇન્ડેક્સ બિઝનેસ રિફોર્મ્સ એક્શન પ્લાન(BRAP) પર આધારિત હોય છે.
- તે રાજ્યો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો વચ્ચે તંદુરસ્ત સ્પર્ધાને પ્રોત્સાહન આપવા માટે રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો.
- તેનાથી દરેક રાજ્યમાં રોકાણ આકર્ષવામાં અને વેપાર કરવાની સરળતા વધારવામાં મદદ મળશે.
- ડિપાર્ટમેન્ટ ફોર પ્રમોશન ઓફ ઇન્ડસ્ટ્રી એન્ડ ઇન્ટર્નલ ટ્રેડ (DPIIT) વર્ષ 2014 થી BRAP કવાયતમાં નિર્ધારિત સુધારાના અમલીકરણમાં તેમની કામગીરીના આધારે રાજ્યો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોનું મૂલ્યાંકન કરી રહ્યું છે.
- અત્યાર સુધીમાં, વર્ષ 2015, 2016, 2017-18 અને 2019 માટે રાજ્યો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોનું મૂલ્યાંકન જાહેર કરવામાં આવેલ છે.

બિઝનેસ રિફોર્મ્સ એક્શન પ્લાન 2020

- આ અહેવાલમાં 301 રિફોર્મ્સ પોઇન્ટનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે, જે 15 બિઝનેસ રેગ્યુલેટરી વિસ્તારોને આવરી લે છે જેમાં માહિતીની એક્સેસ, સિંગલ વિન્ડો સિસ્ટમ, શ્રમ, પર્યાવરણ, ક્ષેત્રીય સુધારા, જમીન વહીવટ, જમીન અને મિલકતનું ટ્રાન્સફર વગેરેનો સમાવેશ થાય છે.
- સુધારણા પ્રક્રિયાને આગળ વધારવા માટે 118 નવા સુધારાનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો.
- સુધારણા એજન્ડાના વ્યાપને વિસ્તૃત કરવા 72 એક્શન પોઇન્ટ્સ સાથે ક્ષેત્રીય સુધારા નીચેના 9 ક્ષેત્રોમાં પ્રથમ વખત રજૂ કરવામાં આવ્યા હતા :
- ટ્રેડ લાઇસન્સ, હેલ્થકેર, લીગલ મેટ્રોલોજી, સિનેમા હોલ્સ, હોસ્પિટાલિટી, ફાયર NOC, ટેલિકોમ, ફિલ્મ શૂટિંગ અને ટૂરિઝમ.

BRAP 2020 અંતર્ગત રાજ્યો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોને મુખ્યત્વે ચાર શ્રેણીમાં વર્ગીકૃત કરવામાં આવ્યા છે જે નીચે મુજબ છે :

- 1. ટોપ એચિવર્સ :** આંધ્રપ્રદેશ, ગુજરાત, હરિયાણા, કર્ણાટક, પંજાબ, તમિલનાડુ, તેલંગાણા
- 2. એચિવર્સ :** હિમાચલ પ્રદેશ, મધ્યપ્રદેશ, મહારાષ્ટ્ર, ઓડિશા, ઉત્તરાખંડ, ઉત્તરપ્રદેશ

- 3. એસ્પાયર્સ :** આસામ, છત્તીસગઢ, ગોવા, ઝારખંડ, કેરળ, રાજસ્થાન, પશ્ચિમ બંગાળ
- 4. ઇમર્જિંગ બિઝનેસ ઇકોસિસ્ટમ :** આંધ્રાપ્રદેશ & નિકોબાર, ચંદીગઢ, દમણ & દીવ, દાદરા & નગર હવેલી, દિલ્હી, જમ્મુ & કાશ્મીર, મણિપુર, મેઘાલય, નાગાલેન્ડ, પુડુચેરી, ત્રિપુરા

ગ્લોબલ લાઇવેબિલિટી ઇન્ડેક્સ - 2022

- તાજેતરમાં, ઇકોનોમિક ઇન્ટેલિજન્સ યુનિટ (EIU) દ્વારા વિશ્વભરના 173 શહેરોની તપાસ કરી 'ગ્લોબલ લાઇવેબિલિટી ઇન્ડેક્સ - 2022' (Global Liveability Index - 2022) બહાર પાડવામાં આવ્યો હતો. આ સૂચકાંક મુજબ કુલ 173 શહેરોમાંથી ભારતની રાષ્ટ્રીય રાજધાની નવી દિલ્હી સૌથી વધુ રહેવા યોગ્ય શહેરોની યાદીમાં 112માં ક્રમે છે, જ્યારે ભારતની આર્થિક રાજધાની મુંબઈ 117માં ક્રમે છે.
- ઇકોનોમિક ઇન્ટેલિજન્સ યુનિટ દ્વારા બહાર પાડવામાં આવતો આ સૂચકાંક વિવિધ પાંચ શ્રેણીઓમાં 30 થી વધુ ગુણાત્મક અને માત્રાત્મક લાક્ષણિકતાઓ જેવી કે ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર, સ્થિરતા, આરોગ્યસંભાળ, શિક્ષણ, સંસ્કૃતિ અને પર્યાવરણ વગેરેના આધારે વિશ્વભરના શહેરોને રેન્કિંગ આપે છે.
- ગ્લોબલ લાઇવેબિલિટી ઇન્ડેક્સ - 2022 ની યાદીમાં ઓસ્ટ્રિયા દેશની રાજધાની વિયેના વિશ્વના 'સૌથી વધુ રહેવા યોગ્ય શહેર' તરીકે પ્રથમ સ્થાને રહ્યું હતું.
- વિશેષ :** ગ્લોબલ લાઇવેબિલિટી ઇન્ડેક્સ - 2022 મુજબ સમગ્ર વિશ્વમાં "સૌથી વધુ રહેવા અયોગ્ય શહેર" દમાસ્ક (સીરિયા) છે.

'સૌથી વધુ રહેવા યોગ્ય શહેર' ની યાદીમાં ટોચના 5 દેશો

ક્રમ	શહેર	દેશ
1	વિયેના (99.1 પોઇન્ટ)	ઓસ્ટ્રિયા
2	કોપન હેગન (98 પોઇન્ટ)	ડેન્માર્ક
3	ઝૂરિચ (96.3 પોઇન્ટ)	સ્વિટ્ઝર્લેન્ડ
4	કેલ્ગારી (96.3 પોઇન્ટ)	કેનેડા
5	વેનકુવર (96.1 પોઇન્ટ)	કેનેડા

રાષ્ટ્રીય ખાદ્ય સુરક્ષા અધિનિયમ માટે રાજ્ય રેન્કિંગ ઇન્ડેક્સ -2022ની પ્રથમ આવૃત્તિની રજૂઆત

- ગ્રાહક બાબતો, ખાદ્ય અને જાહેર વિતરણ મંત્રાલયના કેન્દ્રીય મંત્રીશ્રી પીયૂષ ગોયલ દ્વારા તાજેતરમાં 'રાષ્ટ્રીય ખાદ્ય સુરક્ષા અધિનિયમ માટે રાજ્ય રેન્કિંગ ઇન્ડેક્સ : લાભના વિતરણને વધારવા માટે સ્થિતિસ્થાપક ખાદ્ય પ્રણાલીઓ બનાવવી' (State Ranking Index for NFSA: Creating Resilient Food System to Optimize the Delivery of Benefits)ની રજૂઆત કરવામાં આવી હતી.
- ખાદ્ય અને જાહેર વિતરણ વિભાગ દ્વારા આયોજિત 'ભારતમાં ખાદ્ય પોષણ અને સુરક્ષા' (Food Nutrition and Security in India) પર રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોના ખાદ્ય મંત્રીઓની કોન્ફરન્સ દરમ્યાન આ ઇન્ડેક્સની રજૂઆત કરવામાં આવી હતી.
- રાજ્ય રેન્કિંગ ઇન્ડેક્સ-2022 સંબંધિત રાષ્ટ્રીય ખાદ્ય સુરક્ષા અધિનિયમ (NFSA)નો ઉદ્દેશ પોષણ સુરક્ષા, ખાદ્ય સુરક્ષા, જાહેર વિતરણ પ્રણાલીમાં અનુસરવામાં આવતી શ્રેષ્ઠ પદ્ધતિઓ, પાક વૈવિધ્યકરણ અને સંગ્રહ ક્ષેત્રમાં સુધારાઓ અંગે ચર્ચા-વિચારણા કરવાનો છે.

રાષ્ટ્રીય ખાદ્ય સુરક્ષા અધિનિયમ માટે રાજ્ય રેન્કિંગ ઇન્ડેક્સ -2022

- રાષ્ટ્રીય ખાદ્ય સુરક્ષા અધિનિયમ માટે રાજ્ય રેન્કિંગ ઇન્ડેક્સ-2022નો હેતુ રાજ્યો સાથે પરામર્શ બાદ રાષ્ટ્રીય ખાદ્ય સુરક્ષા અધિનિયમ અને અન્ય સુધારા પહેલની સ્થિતિ અને પ્રગતિને દસ્તાવેજીકૃત કરવાનો છે.
- આ ઇન્ડેક્સ રાજ્યો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો દ્વારા કરવામાં આવેલા સુધારા પર ભાર મૂકે છે અને રાજ્યો વચ્ચેની આંતરશીખને પ્રોત્સાહન આપે છે તેમજ તમામ રાજ્યો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો દ્વારા અમલમાં મૂકવામાં આવેલ સુધારાની કાર્ય પદ્ધતિને માપે છે.
- વર્તમાનમાં આ સૂચકાંક અંતર્ગત રાષ્ટ્રીય ખાદ્ય સુરક્ષા અધિનિયમ હેઠળ આવતી બાબતોનો સમાવેશ થાય છે તેમજ આગામી સમયમાં ખરીદી અને પ્રધાનમંત્રી ગરીબ કલ્યાણ અન્ન યોજના (PMGKAY) હેઠળ આવતી બાબતોનો સમાવેશ કરવામાં આવશે.
- રાજ્ય રેન્કિંગ ઇન્ડેક્સ 3 મુખ્ય બાબતો પર આધારિત છે જે લક્ષિત જાહેર વિતરણ પ્રણાલી (TPDS) દ્વારા રાષ્ટ્રીય ખાદ્ય સુરક્ષા અધિનિયમના અંતિમ અમલીકરણને આવરી લે છે.
- આ 3 મુખ્ય બાબતો નીચે મુજબ છે :
  - રાષ્ટ્રીય ખાદ્ય સુરક્ષા અધિનિયમ – આવરી લીધેલ વિસ્તાર, લક્ષ્યીકરણ અને કાયદાની જોગવાઈઓ
  - વિતરણ પ્લેટફોર્મ
  - પોષણ પહેલ

રાજ્ય રેન્કિંગ ઇન્ડેક્સ-2022 અંતર્ગત રાજ્યો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોનું પ્રદર્શન

સામાન્ય શ્રેણી સાથે રાજ્યો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો દ્વારા મેળવેલ ક્રમાંક		
ક્રમાંક	રાજ્યો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો	ઇન્ડેક્સ સ્કોર
1	ઓડિશા	0.836
2	ઉત્તરપ્રદેશ	0.797
3	આંધ્રપ્રદેશ	0.794

વિશેષ શ્રેણી સાથે સંબંધિત રાજ્યો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો દ્વારા મેળવેલ ક્રમાંક (ઉત્તર-પૂર્વીય રાજ્યો, ઢિમાલયન રાજ્યો અને ટાપુ પ્રદેશો)		
ક્રમાંક	રાજ્યો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો	ઇન્ડેક્સ સ્કોર
1	ત્રિપુરા	0.788
2	હિમાચલ પ્રદેશ	0.758
3	સિક્કિમ	0.710

પ્રત્યક્ષ લાભ હસ્તાંતરણ (DBT)માં કાર્યરત કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો દ્વારા મેળવેલ ક્રમાંક		
ક્રમાંક	કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો(UT)	ઇન્ડેક્સ સ્કોર
1	દાદરા અને નગર હવેલી તેમજ દમણ અને દીવ	0.802
2	પુડુચેરી	0.709
3	ચંદીગઢ	0.680

રાષ્ટ્રીય ખાદ્ય સુરક્ષા અધિનિયમ-2013

- ભારત સરકાર દ્વારા વર્ષ 2013માં રાષ્ટ્રીય ખાદ્ય સુરક્ષા અધિનિયમ (National Food Security Act-NFSA) રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો. તે તમામ રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોની ગ્રામીણ વસ્તીને 75% અને શહેરી વસ્તીને 50% સુધી સબસિડીયુક્ત અનાજ પૂરું પાડવાની જોગવાઈ માટે જવાબદાર છે.
- આ અધિનિયમ દરેક વ્યક્તિ માટે ખોરાક અને પોષણ સુરક્ષાની જોગવાઈ કરે છે. જેથી લોકો સન્માન સાથે જીવી શકે અને તેઓને આકસ્મિક પરિસ્થિતિમાં પણ પોષણક્ષમ ભાવે ગુણવત્તાયુક્ત ખોરાકની પર્યાપ્ત માત્રા ઉપલબ્ધ થાય તે સુનિશ્ચિત કરવાનો છે.
- આ અધિનિયમ સંયુક્ત રાષ્ટ્રની સામાન્ય સભા (UNGA) દ્વારા નિર્ધારિત ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યાંકના ધ્યેય-2 (SDG-2) સાથે સુસંગત છે (ધ્યેય-2 : આગામી વર્ષ 2030 સુધીમાં તમામ સ્વરૂપોમાં ભૂખને સમાપ્ત કરવા અને ખાદ્ય સુરક્ષા પ્રાપ્ત કરવા ટકાઉ ઉકેલો શોધવા)

- વર્તમાનમાં રાષ્ટ્રીય ખાદ્ય સુરક્ષા અધિનિયમ કુલ વસતીના 67% લોકોને આવરી લે છે. જેમાં રાજ્ય સરકારની માર્ગદર્શિકા અનુસાર લક્ષિત જાહેર વિતરણ વ્યવસ્થા (TPDS) હેઠળ આવરી લેવાતા અગ્રતા પરિવારોને અને અંત્યોદય અન્ન યોજના (AAY) હેઠળ આવરી લેવામાં આવેલા પરિવારોને અનાજ વિતરિત કરવામાં આવે છે.

આ અધિનિયમ હેઠળ જોગવાઈ :

- પ્રતિ માસ વ્યક્તિ દીઠ 5 કિ.ગ્રા. અનાજ (જેમાં યોખા 3 રૂ. કિ.ગ્રા., ઘઉં 2 રૂ. કિ.ગ્રા. અને બરછટ અનાજ 1 રૂ. કિ.ગ્રા. ના ભાવે ઉપલબ્ધ કરાવાશે.)
- વર્તમાન અંત્યોદય અન્ન યોજના(AAY) હેઠળના પરિવારોને દર મહિને 35 કિ.ગ્રા. અનાજ આપવામાં આવશે.
- સગર્ભા સ્ત્રીઓ તેમજ સ્તનપાન કરાવતી માતાઓને સગર્ભાવસ્થા દરમિયાન અને બાળકના જન્મના છ મહિના પછી ભોજન અને પ્રસૂતિ લાભ 6,000 રૂ. આપવામાં આવશે.
- 14 વર્ષ સુધીના બાળકો માટે ભોજન
- અનાજ અથવા ભોજન વિતરણ ન થવાના કિસ્સામાં લાભાર્થીઓને ખાદ્ય સુરક્ષા ભથ્થું આપવું.
- જિલ્લા અને રાજ્ય સ્તરે ફરિયાદ નિવારણ તંત્રની સ્થાપના.

જિલ્લાઓ માટેનો સૌપ્રથમ પર્ફોર્મન્સ ગ્રેડિંગ ઇન્ડેક્સ (PGI-D) રજૂ કરાયો

- તાજેતરમાં શિક્ષણ મંત્રાલયે વર્ષ 2019નો જિલ્લાઓ માટેનો પર્ફોર્મન્સ ગ્રેડિંગ ઇન્ડેક્સ (PGI-D) બહાર પાડ્યો હતો, જેમાં અલગ-અલગ છ કેટેગરીમાં જૂથબદ્ધ કુલ 83 સૂચકાંકોનો અભ્યાસ કરવામાં આવ્યો છે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- આશરે 15 લાખ શાળાઓ, 97 લાખ શિક્ષકો અને 26 કરોડ વિદ્યાર્થીઓ સાથે ભારતીય શિક્ષણ પ્રણાલી વિશ્વભરની સૌથી મોટી શિક્ષણ વ્યવસ્થા છે, જેના અનુસંધાને દેશના શાળા શિક્ષણ અને સાક્ષરતા વિભાગે જે તે રાજ્યોમાં શિક્ષણના પ્રદર્શનને વર્ગીકૃત કરવા માટે “પર્ફોર્મન્સ ગ્રેડિંગ ઇન્ડેક્સ (PGI)” શરૂ કર્યો તથા વર્ષ 2017-18 થી 2019-20 માટેનો તેનો અહેવાલ જાહેર કર્યો હતો.
- રાજ્યો માટેના પર્ફોર્મન્સ ગ્રેડિંગ ઇન્ડેક્સની સફળતાને પગલે, જે તે રાજ્યોના જિલ્લાઓમાં શિક્ષણના પ્રદર્શનને વર્ગીકૃત કરવા 83-સૂચકાંકો આધારિત PGI ફોર ડિસ્ટ્રિક્ટ (PGI-D) પણ રજૂ કરવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું.

PGI-D શું છે?

- જિલ્લાઓ માટે 83 સૂચકાંકો આધારિત પર્ફોર્મન્સ ગ્રેડિંગ ઇન્ડેક્સ (PGI-D) એ શાળા શિક્ષણમાં તમામ જિલ્લાઓની કામગીરીને ગ્રેડ આપવા માટે ડિઝાઇન કરવામાં આવ્યો છે.
- પર્ફોર્મન્સ ગ્રેડિંગ માટે જે તે જિલ્લાઓ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલો ડેટા જ એક ઓનલાઇન પોર્ટલમાં એકત્રિત કરવામાં આવે છે.
- આ ડેટા અનુસાર જે તે જિલ્લાઓ માટેનો PGI સ્કોર આપવામાં આવે છે, તેમજ કોઈ જિલ્લાને તેના શિક્ષણ સાથે સંબંધિત વિસ્તારોમાં જ્યાં સુધારો કરવાની જરૂર હોય તેની માહિતી આપવામાં આવેલી હોય છે.
- PGI-Dનું સમગ્ર માળખું 83 સૂચકાંકો અનુસાર કુલ 600 પોઈન્ટનું ભારણ ધરાવે છે અને આ 600 પોઈન્ટમાંથી ગ્રેડિંગ કરવામાં આવે છે.
- આ સૂચકાંકો 6 શ્રેણીઓ હેઠળ જૂથબદ્ધ કરવામાં આવ્યા છે, જે નીચે મુજબ છે :
  - પરિણામો(Outcomes),
  - અસરકારક વર્ગખંડ વ્યવહાર,
  - માળખાકીય સુવિધાઓ અને વિદ્યાર્થીઓના હક (Student's Entitlements)
  - શાળા સલામતી અને બાળ સુરક્ષા
  - ડિજિટલ લર્નિંગ
  - શાસન પ્રક્રિયા

ગ્રેડિંગ સ્કેલ

- PGI-D હેઠળ જિલ્લાઓને તેમના PGI સ્કોર અનુસાર 10 ગ્રેડમાં વર્ગીકૃત કરવામાં આવે છે, જેમાં પ્રાપ્ત કરી શકાતો સૌથી ઊંચો ગ્રેડ ‘દક્ષ’ અને સૌથી નીચો ગ્રેડ ‘આકાંશી-3’ છે.
- આ 10 ગ્રેડ અને તે ગ્રેડ પ્રાપ્ત કરવા જરૂરી PGI સ્કોરની ટકાવારી નીચે મુજબ છે :

ક્રમ	વર્ગીકરણ	જરૂરી PGI સ્કોરની ટકાવારી	જિલ્લાઓની સંખ્યા
1	દક્ષ	> 90%	0
2	ઉત્કર્ષ	81-90%	3
3	અતિ ઉત્તમ	71-80%	86
4	ઉત્તમ	61-70%	276
5	પ્રયેસ્તા-1	51-60%	238
6	પ્રયેસ્તા-2	41-50%	87
7	પ્રયેસ્તા-3	31-40%	39
8	આકાંશી-1	21-30%	3
9	આકાંશી-2	11-20%	1
10	આકાંશી-3	<10%	0

રાજ્યોની કામગીરી

શ્રેષ્ઠ પ્રદર્શન

- રાજસ્થાનના ત્રણ જિલ્લાઓ-સિકર, ગુંગુન અને જયપુરે આ મૂલ્યાંકનમાં શ્રેષ્ઠ દેખાવ કર્યો હતો, જેમને વર્ષ 2019-20માં 'ઉત્કર્ષ' ગ્રેડમાં સ્થાન મળ્યું હતું.
- ઉત્કર્ષ ગ્રેડમાં સૌથી વધુ 24 જિલ્લા સાથે રાજસ્થાન પ્રથમ ક્રમે છે, ત્યારબાદ અતિ-ઉત્તમ ગ્રેડમાં પંજાબ (14 જિલ્લા), ગુજરાત (13 જિલ્લા) અને કેરળ (13 જિલ્લા)નો ક્રમ આવે છે.

સૌથી નીચું પ્રદર્શન

- દક્ષિણ સલમારા-માનકાયર (આસામ), અલીરાજપુર (મધ્યપ્રદેશ), ઉત્તર ગારો હિલ્સ અને દક્ષિણ ગારો હિલ્સ (મેઘાલય) અને ખોવાઈ (ત્રિપુરા) એવા જિલ્લાઓ છે જેમનું ઓવરઓલ પર્ફોર્મન્સ અત્યંત નીચું રહ્યું હતું.
- વળી 12 રાજ્યો/ કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો એવા છે જેમાંથી એક પણ જિલ્લો અતિ-ઉત્તમ અને ઉત્તમ કેટેગરીમાં નથી. આ રાજ્યો/ કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોમાં બિહાર, ગોવા, જમ્મુ અને કાશ્મીર, લદ્દાખ, અરુણાચલ પ્રદેશ, મણિપુર, મેઘાલય, મિઝોરમ, નાગાલેન્ડ, સિક્કિમ, ત્રિપુરા અને ઉત્તરાખંડનો સમાવેશ થાય છે.

ગુજરાતના જિલ્લાઓનું પ્રદર્શન

ટોચના પાંચ જિલ્લાઓ			અંતિમ પાંચ જિલ્લાઓ		
જિલ્લો	સ્કોર	ગ્રેડ	જિલ્લો	સ્કોર	ગ્રેડ
જૂનાગઢ	447	અતિ ઉત્તમ	સુરેન્દ્રનગર	400	ઉત્તમ
બોટાદ	443		ડાંગ	396	
સુરત	441		ગીર સોમનાથ	379	
નવસારી	436		નર્મદા	376	
મહેસાણા	434		છોટા ઉદેપુર	373	

નોંધ : દરેક જિલ્લાઓને 600 માંથી સ્કોર આપવામાં આવેલો છે.

મહત્વ

- PGA-D એ તમામ જિલ્લાઓની શિક્ષણ સંબંધિત કામગીરીને પ્રતિબિંબિત કરે છે, જે તેમને વધુ સારું પ્રદર્શન કરવા પ્રોત્સાહિત કરે છે.
- તે દરેક રાજ્યોના શિક્ષણ વિભાગોને તેમના જિલ્લા સ્તરે રહેલી શિક્ષણ સુવિધાઓ તેમજ શૈક્ષણિક સ્તરની ખામીઓને ઓળખવામાં અને તેમની કામગીરી સુધારવામાં મદદ કરશે.

ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યાંક અહેવાલ - 2022

- તાજેતરમાં, સંયુક્ત રાષ્ટ્ર(UN) દ્વારા 'ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યાંક અહેવાલ' (Sustainable Development Goals Report) -2022 બહાર પાડવામાં આવ્યો હતો.
- સંયુક્ત રાષ્ટ્રના આ અહેવાલ મુજબ, ભૌગોલિક રાજકીય સંઘર્ષો અને Covid-19 રોગચાળાએ સંયુક્ત રાષ્ટ્રના 17 ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યાંકોને જોખમમાં મૂક્યા છે અર્થાત્ આ 17 ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યાંકોને ચોક્કસ સમયગાળા સુધીમાં હાંસલ કરવા પડકારરૂપ છે.
- ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યાંક અહેવાલ - 2022 મુજબ, ભૌગોલિક, રાજકીય સંઘર્ષો અને Covid-19 રોગચાળા જેવી કટોકટીના કારણે વર્ષ 2022 માં મહામારીના પહેલા અંદાજોની સરખામણીએ વધારાના અંદાજિત 75 મિલિયન થી 95 મિલિયન લોકો અત્યંત ગરીબીમાં જીવે છે. આ ઉપરાંત વર્ષ 2020માં વિશ્વભરમાંથી અંદાજિત 93 મિલિયન લોકો અત્યંત ગરીબીમાં ધકેલાઈ ગયા હતાં.

અહેવાલની મુખ્ય બાબતો

- વૈશ્વિક સ્તરે અંદાજિત 10 વ્યક્તિમાંથી 1 વ્યક્તિ ભૂખથી પીડાય છે અને અંદાજિત 3 વ્યક્તિમાંથી 1 વ્યક્તિ પાસે પર્યાપ્ત ખોરાકની નિયમિત પહોંચનો અભાવ છે.
- માત્ર વર્ષ 2021માં જ અંદાજિત 17 મિલિયન મેટ્રિક ટન પ્લાસ્ટિક વિશ્વના મહાસાગરોમાં ઠાલવવામાં આવ્યું હતું, એક અંદાજ મુજબ આવી પરિસ્થિતિમાં આગામી વર્ષ 2040 સુધીમાં સમુદ્રમાં ઠાલવવામાં આવતા પ્લાસ્ટિકનું પ્રદૂષણ બમણું અથવા ત્રણ ગણું થઈ જશે.
- વર્ષ 2021ના અંત સુધીમાં Covid-19 ને કારણે વૈશ્વિક સ્તરે વધારાના મૃત્યુ અંદાજિત 15 મિલિયન સુધી પહોંચી ગયા હતા.
- વર્ષ 2021માં, કાર્બન ડાયોક્સાઈડ(CO₂)ના ઉત્સર્જનમાં 6% નો વધારો થયો, જે અત્યાર સુધીનો સર્વોચ્ચ વધારો છે. આગામી દાયકામાં ગ્રીનહાઉસ ગેસ (GHG) ઉત્સર્જનમાં 14% જેટલો વધારો થશે.
- રશિયા-યુક્રેન યુદ્ધ આધુનિક સમયની સૌથી મોટી શરણાર્થી કટોકટીમાં પરિણમ્યું, જેના લીધે વૈશ્વિકસ્તરે ખોરાક, ઈંધણ અને ખાતરના ભાવમાં અસામાન્ય વધારો થયો હતો.
- ઉપરાંત વિશ્વભરમાં ખાદ્ય અસુરક્ષા, આબોહવા કટોકટી, યુક્રેનમાં યુદ્ધ અને આફ્રિકાના પ્રદેશથી લઈને અફઘાનિસ્તાન સુધીની અન્ય નાની-મોટી કટોકટીઓના લીધે મે 2022 સુધીમાં 100 મિલિયનથી વધુ લોકોને અનિસ્થાએ તેમના ઘરોમાંથી વિસ્થાપિત થવાની ફરજ પડી હતી.
- વર્ષ 2020માં ચિંતા અને હતાશાના કેસોના વૈશ્વિક વ્યાપમાં અંદાજિત 25%નો વધારો થયો છે, જેમાં સૌથી વધુ યુવાઓ અને સ્ત્રીઓ અસરગ્રસ્ત થયા છે.
- ઓછી આવક ધરાવતા દેશોમાં, નિકાસ ગુણોત્તર માટે કુલ જાહેર અને સાર્વજનિક રીતે બાંહેધરીકૃત દેવું વર્ષ 2011માં સરેરાશ 3.1% થી વધીને વર્ષ 2020માં 8.8% જેટલું થઈ ગયું હતું.

વર્લ્ડ ઇકોનોમિક ફોરમ દ્વારા ગ્લોબલ જેન્ડર ગેપ ઇન્ડેક્સ 2022 જાહેર ; ભારત વિશ્વમાં 135મા સ્થાને

- વર્લ્ડ ઇકોનોમિક ફોરમે (WEF) તાજેતરમાં ગ્લોબલ જેન્ડર રિપોર્ટ 2022 અંતર્ગત ગ્લોબલ જેન્ડર ગેપ ઇન્ડેક્સ 2022ની જાહેરાત કરી છે, જેમાં ભારતે 146 દેશોમાં 135 મા ક્રમાંકે સ્થાન મેળવ્યું છે. વર્ષ 2021માં ભારતે 140મું સ્થાન પ્રાપ્ત કર્યું હતું.
- ગ્લોબલ જેન્ડર ગેપ રિપોર્ટ, 2022 અનુસાર જાતીય સમાનતાના ક્ષેત્રમાં વિશ્વમાં આઈસલેન્ડ સૌથી મોખરાના સ્થાને છે.
- ગયા વર્ષની તુલનામાં ભારત પુરૂષો અને મહિલાઓને સમાનતા અપાવવામાં થોડો આગળ વધ્યો છે.
- રિપોર્ટમાં જણાવ્યા પ્રમાણે, ભારતમાં જાતીય સમાનતાના બે સૂચક પાસા મહિલાઓની આર્થિક ભાગીદારી અને નવી તકોને પ્રોત્સાહન પ્રાપ્ત થયું છે.
- ભારતમાં રાજકારણ અને રાજકીય ક્ષેત્રોમાં પણ ભારતીય મહિલાઓની ઓછી ભાગીદારી અને ઓછી હાજરી પણ આ અહેવાલમાં રજૂ કરવામાં આવી છે. બીજી તરફ અન્ય એક યાદીમાં સ્વાસ્થ્ય બાબતે પણ ભારતની સ્થિતિ સુધાર્યાના અહેવાલ છે.

ગ્લોબલ જેન્ડર ગેપ ઇન્ડેક્સ 2022 અંતર્ગત વિવિધ દેશોના રેન્ક

રેન્ક	દેશનું નામ	સ્કોર
1	આઈસલેન્ડ	0.908
2	ફિનલેન્ડ	0.860
3	નોર્વે	0.845
4	ન્યૂઝીલેન્ડ	0.841
5	સ્વીડન	0.822
135	ભારત	0.629
146	અફઘાનિસ્તાન	0.435

પેટા પરિમાણોને આધારે ભારતનું રેન્કિંગ

પરિમાણ	ભારતનું રેન્કિંગ
આર્થિક ભાગીદારી અને તક (Economic Participation and Opportunity)	143
શૈક્ષણિક સિદ્ધિઓ (Educational attainment)	107
આરોગ્ય અને અસ્તિત્વ (Health and survival)	146
રાજકીય સશક્તિકરણ (Political empowerment)	48

વૈશ્વિક પરિદ્રશ્ય

- એકંદરે ગ્લોબલ જેન્ડર ગેપ (GGG) 68.1% પર રહ્યો છે. આ પ્રગતિના વર્તમાન દરે તેને સંપૂર્ણ સમાનતા સુધી પહોંચવામાં 132 વર્ષ લાગશે.
- કોઈપણ દેશે સંપૂર્ણ લિંગ સમાનતા પ્રાપ્ત કરી નથી.
- લિંગ સમાનતા સુધી પહોંચવામાં દક્ષિણ એશિયા સૌથી લાંબો સમય (અંદાજિત 197 વર્ષ) લેશે.

ગ્લોબલ જેન્ડર ગેપ ઇન્ડેક્સ

- આ અહેવાલ વાર્ષિક ધોરણે વર્લ્ડ ઇકોનોમિક ફોરમ (WEF) દ્વારા જાહેર કરવામાં આવે છે.
- આ સૌથી લાંબા સમય સુધી ચાલવાવાળો સૂચકાંક છે જે વર્ષ 2006માં તેની સ્થાપના બાદથી સમય સાથે લિંગ અસમાનતાને સમાપ્ત કરવાની દિશામાં થઈ રહેલી પ્રગતિને ટ્રેક કરે છે.
- જેના અંતર્ગત મુખ્ય ચાર પરિમાણોને આધારે વિવિધ દેશોની લિંગ સમાનતા તરફની પ્રગતિને ટ્રેક કરવામાં આવે છે જે નીચે મુજબ છે:
  - રાજકીય ભાગીદારી અને તક
  - શૈક્ષણિક સિદ્ધિઓ
  - આરોગ્ય અને અસ્તિત્વ
  - રાજકીય સશક્તિકરણ
- આ ચાર પરિણામો પર અને સાથે જ સમગ્ર સૂચકાંક પર GGG સૂચકાંક 0 અને 1 વચ્ચે સ્કોર પ્રદાન કરવામાં આવે છે. જ્યાં 1 પૂર્ણ લૈંગિક સમાનતા બતાવે છે અને 0 પૂર્ણ અસમાનતાની સ્થિતિ દર્શાવે છે.

વર્લ્ડ ઇકોનોમિક ફોરમ (WEF)

- સ્થાપના : 1971
- સ્થાપક અને એક્ઝિક્યુટિવ ચેરમેન : કલોસ સ્વોબ
- વડુંમથક : જીનિવા, સ્વિટ્ઝર્લેન્ડ

કેન્દ્રીય શિક્ષણ મંત્રાલય દ્વારા નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂશનલ રેન્કિંગ ફ્રેમવર્ક (NIRF) રેન્કિંગની સાતમી આવૃત્તિ જાહેર

- નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂશનલ રેન્કિંગ ફ્રેમવર્ક (NIRF) દ્વારા દેશની ટોચની ઉચ્ચ શિક્ષણ સંસ્થાઓને જુદી-જુદી કેટેગરીમાં આપવામાં આવતા રેન્કિંગ 2022ની યાદી તાજેતરમાં કેન્દ્રીય શિક્ષણમંત્રી ધર્મેન્દ્ર પ્રધાન દ્વારા જાહેર કરવામાં આવી હતી.
- નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂશનલ રેન્કિંગ ફ્રેમવર્કની આ વર્ષે જાહેર કરવામાં આવેલ સાતમી આવૃત્તિ હતી.
- જેમાં સતત ચોથા વર્ષે IIT મદ્રાસને ભારતની શ્રેષ્ઠતમ શૈક્ષણિક સંસ્થા તરીકે પ્રથમ ક્રમનું રેન્કિંગ આપવામાં આવ્યું છે. દેશની ટોચની ત્રણ ઉચ્ચ શૈક્ષણિક સંસ્થાઓમાં ઓવરઓલ રેન્કિંગમાં IIT - મદ્રાસ, IISc - બેંગાલુરુ અને IIT - બોમ્બેને સ્થાન મળ્યું છે.

નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂશનલ રેન્કિંગ ફ્રેમવર્ક (NIRF)

- કેન્દ્રીય શિક્ષણ મંત્રાલય (અગાઉના કેન્દ્રીય માનવ સંસાધન વિકાસ મંત્રાલય) દ્વારા 29 સપ્ટેમ્બર, 2015ના રોજ નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂશનલ રેન્કિંગ ફ્રેમવર્ક(NIRF)ને મંજૂરી આપવામાં આવી હતી. આ અંતર્ગત સૌપ્રથમ વખત રેન્કિંગ વર્ષ 2016માં જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું.
- દેશમાં ઉચ્ચ શિક્ષણ સંસ્થાઓને રેન્ક આપવાનો કેન્દ્ર સરકારનો આ પ્રથમ પ્રયાસ છે.
- વડુંમથક : નવી દિલ્હી
- વર્ષ 2018 માં તમામ સરકાર સંચાલિત શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ માટે NIRFમાં ભાગીદારી ફરજિયાત કરવામાં આવી હતી.

પરિમાણો

- NIRF રેન્કિંગ અંતર્ગત દેશની વિવિધ શૈક્ષણિક સંસ્થાઓની આકારણી નીચેના વિવિધ પરિમાણો(Parameters)ના આધારે કરવામાં આવે છે જે નીચે મુજબ છે:
  1. ટીચિંગ, લર્નિંગ એન્ડ રિસોર્સિઝ (TLR)
  2. સંશોધન અને વ્યાવસાયિક પ્રેક્ટિસ
  3. સ્નાતક પરિણામો
  4. પહોંચ અને સમાવિષ્ટતા
  5. સમકક્ષ ધારણા (Peer Perception)
- તેને વધુમાં 18-21 પેટા પરિમાણોમાં વહેંચવામાં આવ્યા છે.

વિવિધ શ્રેણીઓમાં રેન્કિંગની જાહેરાત

- આ વર્ષે કુલ 11 કેટેગરીમાં આ રેન્કિંગની જાહેરાત કરવામાં આવી છે. આ કેટેગરીઓ નીચે મુજબ છે:

1. ઓવરઓલ રાષ્ટ્રીય રેન્કિંગ
2. યુનિવર્સિટીઓ
3. એન્જિનીયરિંગ
4. કોલેજ
5. મેડિકલ
6. મેનેજમેન્ટ
7. ફાર્મસી
8. કાયદો
9. આર્કિટેક્ચર
10. ડેન્ટલ
11. રિસર્ચ

NIRF અંતર્ગત અલગ-અલગ શ્રેણીઓમાં જાહેર કરાયેલા રેન્કિંગ્સ - 2022

ઓવરઓલ કેટેગરી

રેન્ક	ઇન્સ્ટિટ્યૂટનું નામ	સ્કોર
1	IIT - મદ્રાસ (ચેન્નાઈ)	87.59
2	IISc - બેંગાલુરુ	83.57
3	IIT - બોમ્બે, મુંબઈ	82.35

યુનિવર્સિટી કેટેગરી

રેન્ક	યુનિવર્સિટીનું નામ	સ્કોર
1	IISc, બેંગાલુરુ	83.57
2	જવાહરલાલ નહેરુ યુનિવર્સિટી (JNU), નવી દિલ્હી	68.47
3	જામિયા મિલિયા ઇસ્લામિયા, નવી દિલ્હી	65.91

- વિશેષ : IISc સતત સાતમા વર્ષે યુનિવર્સિટીની શ્રેણીમાં ટોચ પર રહ્યું છે.

કોલેજ કેટેગરી

રેન્ક	કોલેજનું નામ	સ્કોર
1.	મિરાન્ડા હાઉસ, દિલ્હી	78
2.	હિંદુ કોલેજ, દિલ્હી	71.86
3.	પ્રેસિડેન્સી કોલેજ, ચેન્નાઈ	71.67

રિસર્ચ ઇન્સ્ટિટ્યૂશન કેટેગરી

રેન્ક	ઇન્સ્ટિટ્યૂટનું નામ	સ્કોર
1	IISC, બેંગાલુરુ	88.62
2	IIT - મદ્રાસ	86.38
3	IIT - દિલ્હી	82.16

એન્જિનીયરિંગ કેટેગરી

રેન્ક	ઇન્સ્ટિટ્યૂટનું નામ	સ્કોર
1	IIT - મદ્રાસ	90.04
2	IIT - દિલ્હી	88.12
3	IIT - બોમ્બે	83.96

મેનેજમેન્ટ કેટેગરી

રેન્ક	ઇન્સ્ટિટ્યૂટનું નામ	સ્કોર
1	IIM, અમદાવાદ	83.35
2	IIM, બેંગાલુરુ	82.62
3	IIM, કોલકાતા	78.64

- વિશેષ : IIM, અમદાવાદ સતત ત્રીજા વર્ષે મેનેજમેન્ટ કેટેગરીમાં ટોચ પર રહી છે.

ફાર્મસી કેટેગરી

રેન્ક	ઇન્સ્ટિટ્યૂટનું નામ	સ્કોર
1	જામિયા હમદદ, નવી દિલ્હી	79.50
2	નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ફાર્માસ્યૂટિકલ એજ્યુકેશન એન્ડ રિસર્ચ(NIPER), હૈદરાબાદ	79.46
3	પંજાબ યુનિવર્સિટી	76.29

મેડિકલ કેટેગરી

રેન્ક	ઇન્સ્ટિટ્યૂટનું નામ	સ્કોર
1.	AIIMS, દિલ્હી	91.60
2.	PGIMER, ચંદીગઢ	79
3.	ક્રિશ્ચિયન મેડિકલ કોલેજ, વેલ્લોર(તમિલનાડુ)	72.84

- AIIMS, નવી દિલ્હી સતત પાંચમા વર્ષે મેડિકલ કેટેગરીમાં ટોચ પર છે.

ડેન્ટલ કેટેગરી

રેન્ક	ઇન્સ્ટિટ્યૂટનું નામ	સ્કોર
1.	સવીતા ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ મેડિકલ એન્ડ ટેકનિકલ સાયન્સીઝ (SIMATS), ચેન્નાઈ	82.30
2.	મણિપાલ કોલેજ ઓફ ડેન્ટલ સાયન્સીઝ, ઉડ્ડુપી, કર્ણાટક	77.28
3.	ડૉ. ડી.વાય. પાટિલ વિદ્યાપીઠ, પુણે	76.67

કાયદા કેટેગરી

રેન્ક	ઇન્સ્ટિટ્યૂટનું નામ	સ્કોર
1.	નેશનલ લો સ્કૂલ ઓફ ઇન્ડિયા યુનિવર્સિટી (NLSIU), બેંગાલુરુ	78
2.	નેશનલ લો યુનિવર્સિટી (NLU), નવી દિલ્હી	73.96
3.	સીમ્બિયોસિસ લો સ્કૂલ(SLS), પુણે	73.73

આર્કિટેક્ચર કેટેગરી

રેન્ક	ઇન્સ્ટિટ્યૂટનું નામ	સ્કોર
1.	IIT, રૂરકી, ઉત્તરાખંડ	83.46
2.	IIT, કાલિકટ	77.35
3.	IIT, ખડગપુર	75.42

National Institutional Ranking Framework

ઇન્ડિયા ઇનોવેશન ઇન્ડેક્સ - 2021

- તાજેતરમાં, નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂશન ફોર ટ્રાન્સફોર્મિંગ ઇન્ડિયા આયોગ(નીતિ આયોગ) દ્વારા ઇન્ડિયા ઇનોવેશન ઇન્ડેક્સ - 2021 બહાર પાડવામાં આવ્યો હતો, જેમાં કર્ણાટક રાજ્ય એ મુખ્ય રાજ્યોની શ્રેણીમાં સતત ત્રીજા વર્ષે ટોચનું સ્થાન જાળવી રાખ્યું હતું.
- વર્ષ 2022માં બહાર પાડવામાં આવેલ ઇન્ડિયા ઇનોવેશન ઇન્ડેક્સ - 2021ની ત્રીજી આવૃત્તિ છે, જે ગ્લોબલ ઇનોવેશન ઇન્ડેક્સના માળખા પર રેખાંકન કરીને દેશમાં ઇનોવેશન વિશ્લેષણના અવકાશને પ્રકાશિત કરે છે.
- ઇન્ડિયા ઇનોવેશન ઇન્ડેક્સ - 2020 માં કુલ 36 પરિમાણોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો, જેની સાપેક્ષે ઇન્ડિયા ઇનોવેશન ઇન્ડેક્સ - 2021માં કુલ 66 પરિમાણોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.

ઇન્ડિયા ઇનોવેશન ઇન્ડેક્સ - 2021માં ટોચના રાજ્યો

- ઇન્ડિયા ઇનોવેશન ઇન્ડેક્સને નીચે મુજબ ત્રણ શ્રેણીઓમાં વિભાજિત કરવામાં આવ્યો છે :

(a) મુખ્ય રાજ્યો

- કર્ણાટક રાજ્ય 18.05 ના સ્કોર સાથે પ્રથમ ક્રમાંક પર છે, ત્યારબાદ તેલંગાણા રાજ્ય અને હરિયાણા રાજ્યનો ક્રમ આવે છે.
- પ્રત્યક્ષ વિદેશી રોકાણ (FDI) અને મોટી સંખ્યામાં વેન્ચર કેપિટલ ડીલ્સને આકર્ષવામાં સફળ રહ્યું હોવાથી કર્ણાટક રાજ્ય આ ઇન્ડેક્સમાં પ્રથમ ક્રમાંક પર રહ્યું હતું.
- જ્યારે બિહાર, ઓડિશા અને છત્તીસગઢ રાજ્યોએ મુખ્ય રાજ્યોની શ્રેણીમાં સૌથી ઓછો સ્કોર પ્રાપ્ત કર્યો હતો. જેમાં છત્તીસગઢ 10.97ના સ્કોર સાથે મુખ્ય રાજ્યોમાં છેલ્લા ક્રમે છે.

(b) પહાડી અને ઉત્તર-પૂર્વના રાજ્યો

- આ શ્રેણીમાં મણિપુર રાજ્ય પ્રથમ સ્થાને છે, ત્યારબાદ ઉત્તરાખંડ રાજ્ય અને મેઘાલય રાજ્યનો ક્રમ આવે છે. જ્યારે, નાગાલેન્ડ રાજ્ય છેલ્લા ક્રમે રહ્યું હતું.

(c) કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો/નાના રાજ્યો

- આ શ્રેણીમાં 27.88 ના સ્કોર સાથે ચંદીગઢ પ્રથમ સ્થાને છે, ત્યારબાદ દિલ્હી તેમજ અંદામાન અને નિકોબારનો ક્રમ આવે છે. જ્યારે, લદાખ છેલ્લા ક્રમે રહ્યું હતું.

ઇન્ડિયા ઇનોવેશન ઇન્ડેક્સ - 2021નું મહત્વ

- દેશની સ્થિતિસ્થાપકતા અને આત્મનિર્ભરતાને પ્રોત્સાહન આપવા માટે ઇનોવેશન મહત્વપૂર્ણ છે. આ ઇન્ડેક્સ તમામ ભારતીય રાજ્યોમાં ઇનોવેશનના વિકેન્દ્રીકરણ તરફ નિર્દેશ કરે છે.
- ઇન્ડિયા ઇનોવેશન ઇન્ડેક્સ -2021 એ દેશને ઇનોવેશન આધારિત અર્થતંત્રમાં રૂપાંતરિત કરવાની ભારત સરકારની સતત પ્રતિબદ્ધતાનો

પુરાવો છે.

- ઇન્ડિયા ઇનોવેશન ઇન્ડેક્સ રિફોર્મ અને ગ્રોથ મિકેનિઝમને આગળ ધપાવવા માટે વૈશ્વિક સૂચકાંકો દ્વારા પસંદગીના વૈશ્વિક સૂચકાંકોને મોનિટર કરવાના સરકારના પ્રયાસમાં પણ યોગદાન આપે છે.

ઇન્ડિયા ઇનોવેશન ઇન્ડેક્સ

- તે દેશની ઇનોવેશન ઇકોસિસ્ટમના મૂલ્યાંકન અને વિકાસ માટેનું એક વ્યાપક સાધન છે.
- ઇન્ડિયા ઇનોવેશન ઇન્ડેક્સ રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોને તેમની વચ્ચે સ્વસ્થ પ્રતિસ્પર્ધા બનાવવા માટે તેમના ઇનોવેશન પ્રદર્શન પર રેન્કિંગ પ્રદાન કરે છે.
- ઇન્ડિયા ઇનોવેશન ઇન્ડેક્સમાં કુલ 7 પિલર્સનો સમાવેશ થાય છે. આ સૂચકાંક જે પરિમાણોનો ઉપયોગ કરે છે તેમાં શિક્ષણનું સ્તર, ગુણવત્તા અને અન્ય નીચે મુજબના પરિમાણોનો સમાવેશ થાય છે:
  1. Ph.D. વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા અને જ્ઞાન સઘન રોજગાર
  2. એન્જિનિયરિંગ અને ટેકનોલોજીમાં નોંધણી તેમજ ઉચ્ચ કુશળ વ્યાવસાયિકોની સંખ્યા
  3. સંશોધન અને વિકાસ (R & D) માં રોકાણ તેમજ પેટન્ટ અને ટ્રેડમાર્ક અરજીઓની સંખ્યા
  4. ઇન્ટરનેટ સબસ્ક્રાઇબર્સ
  5. પ્રત્યક્ષ વિદેશી રોકાણ પ્રવાહ, વ્યાવસાયિક વાતાવરણ તેમજ સલામતી અને કાનૂની વાતાવરણ.

મહિલા અને બાળ વિકાસ મંત્રાલય દ્વારા 'મિશન વાત્સલ્ય' માટે માર્ગદર્શિકાની રજૂઆત

- બાળકોના કલ્યાણને સુનિશ્ચિત કરવા માટેના મહિલા અને બાળ વિકાસ મંત્રાલય દ્વારા તાજેતરમાં બાળકોના કલ્યાણ અને પુનર્વસન માટેની કેન્દ્રીય પ્રાયોજિત યોજના 'મિશન વાત્સલ્ય' માટે માર્ગદર્શિકાની રજૂઆત કરવામાં આવી હતી.
- આ મિશન વાત્સલ્ય યોજના અગાઉ 'બાળ સુરક્ષા સેવા યોજના' તરીકે જાણીતી હતી તેમજ તેનો પ્રાથમિક ઉદ્દેશ ભારતમાં દરેક બાળકનું બાળપણ સ્વસ્થ અને સુખી હોય તે સુનિશ્ચિત કરવાનો છે.

મિશન વાત્સલ્યની શરૂઆત

- વર્ષ 2009-10 પહેલાં, મહિલા અને બાળ વિકાસ મંત્રાલય અંતર્ગત બાળકોના કલ્યાણ હેતુ નીચે મુજબની ત્રણ યોજનાઓની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી:
  - સંભાળ અને રક્ષણની જરૂરિયાતવાળા બાળકો તેમજ કાયદા સાથે સંઘર્ષમાં રહેલા બાળકો માટે કિશોર ન્યાય (Juvenile Justice) કાર્યક્રમ
  - શેરી બાળકો માટે સંકલિત કાર્યક્રમ
  - બાળકો માટેના ઘરો (શિશુ ગૃહ)માં સહાય માટેની યોજના
- ઉપર્યુકત ત્રણેય યોજનાઓને 'એકીકૃત બાળ સુરક્ષા યોજના' તરીકે ઓળખાતી, એક કેન્દ્રીય પ્રાયોજિત યોજનામાં સમાવવામાં આવી હતી, જે મહિલા અને બાળ વિકાસ મંત્રાલય દ્વારા વર્ષ 2009-10 થી અમલમાં મૂકવામાં આવી હતી.
- વર્ષ 2017માં એકીકૃત બાળ સુરક્ષા યોજનાનું નામ બદલીને 'બાળ સુરક્ષા સેવા' (Child Protection Service-CPS) યોજના કરવામાં આવ્યું હતું. જ્યારે વર્ષ 2021-22 થી, બાળ સુરક્ષા સેવા યોજનાનો 'મિશન વાત્સલ્ય' માં સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો.

મિશન વાત્સલ્ય

- મિશન વાત્સલ્ય એ બાળ સુરક્ષા અને વિકાસની પ્રાથમિકતાઓ હાંસલ કરવા માટેનો એક રોડમેપ છે, જે ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યાંક સાથે સુસંગત છે.
- 'Leave no child Behind' ના ધ્યેય સાથે મિશન વાત્સલ્ય બાળ અધિકારો અને તેની હિમાયત તેમજ જાગૃતિ પર ભાર મૂકે છે, જ્યારે કિશોર ન્યાય સંભાળ અને સંરક્ષણ પ્રણાલીને પણ મજબૂત બનાવે છે.
- જાતીય ગુનાઓથી બાળકોના રક્ષણ અધિનિયમ-2012 અને કિશોર ન્યાય (બાળકોની સંભાળ અને રક્ષણ) અધિનિયમ-2015ની જોગવાઈઓ આ મિશન વાત્સલ્યને હાથ ધરવા માટે મૂળભૂત પાયો

પૂરો પાડે છે.

- મિશન વાત્સલ્ય અંતિમ વિકલ્પ તરીકે સંસ્થાકીયકરણ સાથે મુશ્કેલ સંજોગોમાં બાળકો માટે કુટુંબ આધારિત બિન-સંસ્થાકીય સંભાળની હિમાયત કરે છે.
- ઉપરાંત, મિશન વાત્સલ્ય બાળકોના વિકાસ માટે સંવેદનશીલ, સહાયક અને સંકલિત ઈકોસિસ્ટમ સ્થાપિત કરવાનો પ્રયત્ન કરે છે તેમજ રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોને કિશોર ન્યાય(બાળકોની સંભાળ અને રક્ષણ) અધિનિયમ-2015ના આદેશનું પાલન કરવામાં મદદ કરી ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યાંક સુધી પહોંચવામાં મદદ કરે છે.

મિશન વાત્સલ્યના ઘટકો

- વૈધાનિક સંસ્થાઓની કામગીરીમાં સુધારો, સેવા વિતરણ માળખાને મજબૂત બનાવવું, ઉચ્ચસ્તરીય સંસ્થાકીય સંભાળ/સેવાઓ
- બિન-સંસ્થાકીય સમુદાય આધારિત સંભાળને પ્રોત્સાહન
- તત્કાલીન સેવાની પહોંચ, તાલીમ અને ક્ષમતા નિર્માણ

મિશન વાત્સલ્યના ઉદ્દેશો

- મુશ્કેલ પરિસ્થિતિઓમાં બાળકોને સહકાર, વિવિધ પરિસ્થિતિમાંથી આવતા બાળકોના સર્વાંગી વિકાસ માટે સંદર્ભ આધારિત ઉકેલો વિકસાવવા, નવીન ઉકેલોને પ્રોત્સાહિત કરવા માટે અવકાશ પ્રદાન કરવું.

મિશન વાત્સલ્યના વિશિષ્ટ ઉદ્દેશો

- વહીવટી તંત્ર બાળકોને પ્રાથમિકતા આપે છે, તેમજ તમામ મિશન સંબંધિત કામગીરી અને કાર્યોમાં બાળકોનું મહત્વ જાળવી રાખે છે.
- બાળકોનું જીવન, વિકાસ, સલામતી અને સહભાગિતાના અધિકારની ખાતરી કરવી.
- બાળકોના શ્રેષ્ઠ હિતોને હાંસલ કરવા માટે વધુ જનજાગૃતિ, બાળકોના અધિકારો, નબળાઈઓ અને સરકાર દ્વારા પ્રાયોજિત સુરક્ષા પગલાં વિશે સામાન્ય લોકોને શિક્ષિત કરવા અને તમામ સ્તરે હિતધારકો તરીકે સમુદાયને સામેલ કરવા.

મિશન વાત્સલ્યની માર્ગદર્શિકાની મહત્વપૂર્ણ બાબતો

- મિશન વાત્સલ્ય યોજનાના અમલીકરણ માટે, તમામ રાજ્યો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોએ મહિલા અને બાળ વિકાસ મંત્રાલય સાથે સમજૂતી કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે.
- કેન્દ્ર અને રાજ્ય/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશ સરકારો વચ્ચેના નિર્ધારિત ખર્ચ વિભાજન ગુણોત્તર અનુસાર, મિશન વાત્સલ્યને 60:40 પ્રમાણમાં ભંડોળ વિભાજન સ્વરૂપે કેન્દ્ર પ્રાયોજિત યોજના તરીકે અમલમાં મૂકવામાં આવશે.
- મિશન વાત્સલ્ય અંતર્ગત કેન્દ્ર અને રાજ્ય/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોનો હિસ્સો ઉત્તર પૂર્વીય ભારતના આઠ રાજ્યો (અરુણાચલ પ્રદેશ, આસામ, મણિપુર, મેઘાલય, મિઝોરમ, નાગાલેન્ડ, સિક્કિમ અને ત્રિપુરા), હિમાચલ પ્રદેશ, ઉત્તરાખંડ તેમજ જમ્મુ અને કાશ્મીરના કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશ માટે 90:10 રહેશે. વિધાનસભા ન ધરાવતા કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોમાં કેન્દ્ર સરકાર સમગ્ર ખર્ચ ભંડોળ આપશે.
- રાજ્ય સ્તરે મુખ્ય સચિવની આગેવાની હેઠળની એક સમિતિ યોજનાના અમલીકરણમાં દેખરેખ, સમીક્ષા અને સંકલનને પ્રોત્સાહન આપશે તેમજ જિલ્લા કક્ષાની સમિતિની પણ રચના કરવામાં આવશે.
- મિશન વાત્સલ્ય, રાજ્યો અને જિલ્લાઓ સાથે ભાગીદારીમાં બાળકો માટે 24x7 હેલ્પલાઇન સેવા ચલાવશે જે કિશોર ન્યાય (બાળકોની સંભાળ અને રક્ષણ) અધિનિયમ-2015 હેઠળ વ્યાખ્યાયિત છે.
- જે બાળકોને સંભાળની જરૂર હોય તેમજ ખાસ જરૂરિયાત ધરાવતા બાળકો માટે, લિંગ અને વયના આધારે બાળ ગૃહની સ્થાપના કરવામાં આવશે.
- રાજ્ય સરકારો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશ વહીવટીતંત્રો મહિલા અને બાળ વિકાસ મંત્રાલય દ્વારા માર્ગદર્શિકાના નાણાકીય ધોરણોના આધારે વર્ષ 2022-2023 માટે મિશન વાત્સલ્ય યોજના માટે તેમની નાણાકીય દરખાસ્તો અને યોજનાઓ તૈયાર કરે તે જરૂરી છે.

વસ્ત્રો/કપડાની નિકાસ માટે રાજ્ય અને કેન્દ્રીય કર તેમજ વસૂલાત યોજનાની છૂટછાટમાં વધારો

- તાજેતરમાં, કેન્દ્રીય વાણિજ્ય અને ઉદ્યોગ મંત્રાલય દ્વારા 31 માર્ચ, 2024 સુધી વસ્ત્રો/કપડાની નિકાસ માટે કાપડ મંત્રાલય દ્વારા જાહેર કરાયેલ સમાન દરો સાથે રાજ્ય અને કેન્દ્રીય કર/વસૂલાત યોજના (State and Central Taxes/Levies scheme) ચાલુ રાખવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.
- રાજ્ય અને કેન્દ્રીય કર તેમજ વસૂલાત યોજનાની આ છૂટછાટનો મુખ્ય ઉદ્દેશ કાપડ ઉદ્યોગમાં નિકાસ વધારવાનો અને રોજગારીનું સર્જન કરવાનો છે.

મહિલા અને બાળ વિકાસ મંત્રાલય દ્વારા 'મિશન શક્તિ' યોજના માટે માર્ગદર્શિકાની રજૂઆત

- તાજેતરમાં, મહિલા અને બાળ વિકાસ મંત્રાલય દ્વારા 'મિશન શક્તિ' યોજના માટે વિગતવાર માર્ગદર્શિકાની જાહેરાત કરવામાં આવી છે.
- આ માર્ગદર્શિકા હેઠળ, 181 નંબર હેઠળ ચાલતી મહિલા હેલ્પલાઇનને તમામ કટોકટીની સહાયતા માટે ઈમરજન્સી રિસ્પોન્સ સપોર્ટ સિસ્ટમ નંબર 112 સાથે તેમજ વન સ્ટોપ સેન્ટર અને 1098 ચાર્ટર્ડ લાઇન જેવા અન્ય પ્લેટફોર્મ સાથે સંકલિત કરવામાં આવશે.

મિશન શક્તિ

- ભારત સરકાર દ્વારા વર્ષ 2021-22 થી 2025-26 સુધીના 15th નાણાપંચના સમયગાળા દરમિયાન એક સંકલિત મહિલા સશક્તિકરણ કાર્યક્રમ 'મિશન શક્તિ'ની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.
- મિશન શક્તિ યોજના મહિલાઓની સલામતી, સુરક્ષા અને સશક્તિકરણ માટે હસ્તક્ષેપોને મજબૂત કરવા તેમજ તેમને જવાબદારી અને નાગરિકતા દ્વારા રાષ્ટ્ર નિર્માણમાં સમાન ભાગીદાર બનાવવા હેતુ એક મુખ્ય યોજના છે.

મિશન શક્તિ યોજનાના મુખ્ય ઉદ્દેશો :

- (a) મહિલાઓને સહાય, ટેકો અને સંભાળ પૂરી પાડવી.
- (b) અપરાધ અને હિંસાનો ભોગ બનેલી મહિલાઓને બચાવવી તેમજ રક્ષણ અને પુનર્વસન કરવું.
- (c) મહિલાઓ માટે વિવિધ સ્તરે ઉપલબ્ધ વિવિધ સરકારી સેવાઓની સુલભતામાં સુધારો.

મિશન શક્તિની પેટા યોજનાઓ :

(a) સબળ યોજના

- આ યોજના મહિલાઓની સલામતી અને સુરક્ષા માટે છે.
- આ યોજનામાં વનસ્ટોપ સેન્ટર્સ, મહિલા હેલ્પલાઇન યોજના, બેટી બચાવો બેટી પઢાવો તેમજ નારી અદાલતો (સમાજમાં અને પરિવારોમાં વૈકલ્પિક વિવાદ નિવારણ અને જાતિય ન્યાયને પ્રોત્સાહન તેમજ સુવિધા આપવા માટે મહિલા સમૂહો) જેવી અગાઉની યોજનાઓનો સમાવેશ થાય છે.

(b) સામર્થ્ય યોજના

- આ યોજના મહિલા સશક્તિકરણ માટે છે.
- આ યોજનામાં ઉજવલા, સ્વાધાર ગૃહ અને કાર્યકારી મહિલા છાત્રાલય જેવી અગાઉની યોજનાઓનો સમાવેશ થાય છે.

સ્વચ્છ ભારત મિશન (શહેરી) – 2.0 અંતર્ગત સુધારેલા 'સ્વચ્છ પ્રમાણપત્ર પ્રોટોકોલ'ની શરૂઆત

- આવાસ અને શહેરી બાબતોના મંત્રાલય દ્વારા અમલીકૃત સ્વચ્છ ભારત મિશન (શહેરી) – 2.0 અંતર્ગત તાજેતરમાં સુધારેલા 'સ્વચ્છ પ્રમાણપત્ર પ્રોટોકોલ' (Swachh Certification Protocols)ની શરૂઆત કરવામાં આવી છે.
- આ સ્વચ્છ પ્રમાણપત્ર પ્રોટોકોલ અંતર્ગત નવા ODF(Open Defecation Free - ખુલ્લામાં શૌચમુક્ત), **ODF+**, **ODF++** અને **Water +** પ્રોટોકોલની શરૂઆત કરવામાં આવી છે. સુધારેલા સ્વચ્છ પ્રમાણપત્ર પ્રોટોકોલની લોન્ચ ઇવેન્ટ નવી દિલ્હીના નિર્માણ ભવન ખાતે યોજાઈ હતી, જેની અધ્યક્ષતા આવાસ અને શહેરી બાબતોના મંત્રાલયના સચિવ મનોજ જોશી એ કરી હતી. ઉપરાંત, આ સુધારેલા સ્વચ્છ પ્રમાણપત્ર પ્રોટોકોલ સ્વચ્છ ભારત મિશન(શહેરી) – 2.0 ના ઉદ્દેશ સાથે સુસંગત પણ છે.

સ્વચ્છ પ્રમાણપત્ર પ્રોટોકોલ સંબંધિત મહત્વની બાબતો

- એક લાખ કે તેનાથી ઓછી વસતી ધરાવતા શહેરોમાં ટ્રીટમેન્ટ પાણીના મહત્તમ પુનઃઉપયોગ સાથે કોઈપણ ટ્રીટમેન્ટ ન કરાયેલ વપરાયેલ પાણી અથવા તમામ વપરાયેલ પાણી કે જેમાં ગટર અને સેપ્ટેજ, ગ્રે વોટર અને બ્લેક વોટરનો સમાવેશ થાય છે તેને પર્યાવરણમાં છોડવામાં આવતું નથી તે સુનિશ્ચિત કરવા માટે આ નવા પ્રોટોકોલ બનાવવામાં આવ્યા છે.
- આ સુધારેલા પ્રોટોકોલનો હેતુ તમામ વૈધાનિક નગરો (Statutory Towns)માં ODFની સ્થિતિને ટકાવી રાખવાનો પણ છે.
- સુધારેલા પ્રોટોકોલમાં સ્વચ્છ શહેરી ભારતના ધ્યેયને હાંસલ કરવા માટે વિશ્વસનીય કામગીરી અને જાળવણી મિકેનિઝમ સાથે મજબૂત આંતરમાળખું વિકસાવવા હેતુ શહેરોને પ્રોત્સાહિત કરવાની જોગવાઈઓ કરવામાં આવી છે.

દરેક પ્રમાણપત્ર અંતર્ગત ઉમેરવામાં આવેલી બાબતો

- (a) **ODF** : આ અંતર્ગત સર્વેક્ષણ નમૂનાના કદ અને સ્થાનના પ્રકારોની સંખ્યામાં વધારો કરીને મજબૂત મોનિટરિંગ મિકેનિઝમ સુનિશ્ચિત કરવું.
- (b) **ODF+** : નવીનતમ કામગીરી અને જાળવણી વ્યવસાય પદ્ધતિ.
- (c) **ODF++** : કોહવાતી ટાંકીઓ અને ગટરોની યાંત્રિક સફાઈ પર ભાર. વપરાયેલ પાણીનો સુરક્ષિત સંગ્રહ અને સારવાર તેમજ મળનું સલામત વ્યવસ્થાપન.
- (d) **Water +** : પર્યાવરણીય પ્રદૂષણને રોકવા માટે વપરાયેલ પાણી અને મળ બંનેના સંગ્રહ, પરિવહન, ટ્રીટમેન્ટ અને પુનઃ ઉપયોગ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવું.

સ્વચ્છ ભારત મિશન (શહેરી)

- 15 ઓગસ્ટ, 2014ના રોજ ભારતના વર્તમાન પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદી દ્વારા સ્વચ્છ ભારત મિશન (શહેરી)ની જાહેરાત કરવામાં આવી હતી પરંતુ આ મિશન ઔપચારિક રીતે 2 ઓક્ટોબર, 2014 ના રોજ શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું.

સ્વચ્છ ભારત મિશન(શહેરી)ના ઉદ્દેશો

- (a) તમામ વૈધાનિક નગરોમાં ખુલ્લામાં શૌચક્રિયાને નાબૂદ કરવી.
- (b) તમામ વૈધાનિક નગરોમાં મ્યુનિસિપલ ઘન કચરાનું 100% વૈજ્ઞાનિક સંચાલન
- (c) જન આંદોલન દ્વારા સ્વચ્છતા સંબંધિત વર્તન પરિવર્તન

સ્વચ્છ ભારત મિશન(શહેરી) અંતર્ગત કામગીરી

- (a) શહેરી ભારતમાં સ્વચ્છતાની 100% સુવિધાઓ પ્રદાન કરીને, શહેરી ભારતમાં સ્વચ્છતા સંબંધિત ક્રાંતિ લાવવી.
- (b) આ મિશન અંતર્ગત 70 લાખથી વધુ ઘર, સામુદાયિક અને સાર્વજનિક શૌચાલય બનાવવામાં આવ્યા જે બધા માટે સલામત અને ગૌરવપૂર્ણ સ્વચ્છતા ઉકેલો પ્રદાન કરે છે.
- (c) સ્વચ્છ ભારત મિશન (શહેરી) અંતર્ગત, શહેરી ભારતને વર્ષ 2019માં ખુલ્લામાં શૌચ મુક્ત જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું, જેના પગલે આ મિશન એ શહેરી ભારતને ટકાઉ સ્વચ્છતાના માર્ગ પર આગળ ધપાવ્યું છે, જેમાં 3,000 થી વધુ શહેરો અને 950 થી વધુ શહેરોને અનુક્રમે ODF+ અને ODF++ દ્વારા પ્રમાણિત કરવામાં આવ્યા છે.
- (d) આ મિશન અંતર્ગત 'સ્વચ્છતા એપ' જેવી ડિજિટલ સક્ષમતાઓ, વર્ષ 2016 માં આવાસ અને શહેરી બાબતોના મંત્રાલય દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલ ડિજિટલ ફરિયાદ નિવારણ પ્લેટફોર્મ વગેરે દ્વારા નાગરિક ફરિયાદ નિવારણનું સંચાલન કરવાની નવી રીતને લાગુ કરવામાં આવી હતી.
- સ્વચ્છ ભારત મિશન(શહેરી) – 2.0 ની શરૂઆત 1 ઓક્ટોબર, 2021ના રોજ પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદી દ્વારા કરવામાં આવી હતી. તેનો મુખ્ય ધ્યેય સ્વચ્છતા અને ઘન કચરા વ્યવસ્થાપનના પરિણામોને ટકાવી રાખવા પર રહેશે. આમ, આ મિશન 'કચરા મુક્ત' (Garbage Free) શહેરી ભારતના મિશનના લક્ષ્યાંકને હાંસલ કરશે.

ONORC યોજના સમગ્ર દેશમાં કાર્યરત થઈ

- તાજેતરમાં ONORC (વન નેશન – વન રેશન કાર્ડ) યોજના લાગુ કરનાર આસામ ભારતનું 36મું રાજ્ય બન્યું હતું. આ સાથે જ ONORC પ્રોગ્રામને તમામ રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોમાં સફળતાપૂર્વક અમલમાં મૂકવામાં આવ્યો છે. આ ‘વન નેશન – વન રેશન’ યોજનાનો મહત્તમ લાભ મેળવવા માટે સરકાર દ્વારા ‘મેરા રાશન-મોબાઇલ એપ્લિકેશન’ પણ લોન્ચ કરવામાં આવેલી છે.

વન નેશન – વન રેશન કાર્ડ યોજના

- રાષ્ટ્રીય ખાદ્ય સુરક્ષા અધિનિયમ (NFSA) હેઠળ રેશન કાર્ડની દેશવ્યાપી પોર્ટબિલિટી માટેના વિભાગ દ્વારા ONORC યોજના લાગુ કરવામાં આવી રહી છે.
- આ NFSA હેઠળ આવરી લેવામાં આવેલા તમામ પાત્ર રેશનકાર્ડ ધારકો/લાભાર્થીઓ દેશમાં કોઈપણ સ્થળેથી તેમના હકનું અનાજ મેળવી શકે છે.
- મૂળભૂત રીતે ONORC એ રેશનકાર્ડનું રાષ્ટ્રીયકરણ છે. જેમાં આધાર સીડિંગ (આધાર સીડિંગ એટલે આધાર કાર્ડનું વ્યક્તિગત ઓળખ દસ્તાવેજો સાથે જોડાણ.) નો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે.
- આ યોજના એ રેશનકાર્ડ ધારકો/લાભાર્થીઓના રહેઠાણને ધ્યાનમાં લીધા વિના તેમને ખાદ્ય સુરક્ષા પ્રદાન કરે છે.
- ઉલ્લેખનીય છે કે આ યોજના ઓગસ્ટ 2019 માં શરૂ કરવામાં આવી હતી.

લાભાર્થીઓ

- વન નેશન – વન રેશન કાર્ડ ફૂડ સિક્યુરિટી સ્કીમ થી નેશનલ ફૂડ સિક્યુરિટી એક્ટ (NFSA) ના લાભાર્થીઓને ઘણો ફાયદો થયો છે.
- COVID-19 રોગચાળા દરમિયાન પણ લોકોને સબસિડીવાળા અનાજ પ્રાપ્ત કરાવવામાં આવ્યા હતાં.
- વર્તમાન સમયે 80 કરોડથી વધુ ભારતીયો આ યોજનાના લાભાર્થીઓ છે.

યોજનાના ઉદ્દેશો

- તમામ લાભાર્થીઓને રેશનકાર્ડની પોર્ટબિલિટી દ્વારા દેશમાં કોઈપણ સ્થળે ખાદ્યસુરક્ષા સંદર્ભે આત્મનિર્ભર બનાવવા.
- તેમની પસંદગીની કોઈપણ વ્યાજબી કિંમતની દુકાનમાંથી હકદાર વ્યક્તિઓને આંશિક અથવા સંપૂર્ણ સબસિડીવાળા અનાજ પ્રાપ્ત કરવા સક્ષમ બનાવવા.
- હકદાર વ્યક્તિના કુટુંબના સભ્યોને તેમની પસંદગીની વ્યાજબી ભાવની દુકાનોમાંથી રેશનકાર્ડ પર અનાજનો જરૂરી જથ્થો પ્રાપ્ત કરવા માટે સક્ષમ બનાવવા.

મહત્વ

- “રાઈટ ટુ ફૂડ” ને સક્ષમ બનાવશે – અગાઉ રેશનકાર્ડધારકો રાષ્ટ્રીય ખાદ્ય સુરક્ષા અધિનિયમ હેઠળ સબસિડીવાળા અનાજ જે તે લાભાર્થીના સંબંધિત રાજ્યમાં નિયુક્ત વ્યાજબી ભાવની દુકાન (FPS – Fair Price Shop) પરથી જ પ્રાપ્ત થતાં હતાં જેમાં સુધારો થતાં હવે કોઈપણ લાભાર્થી દેશની કોઈપણ FPS પરથી સબસિડીવાળું અનાજ પ્રાપ્ત કરી શકશે.
- દેશમાં લગભગ 37% વસ્તી સ્થળાંતરિત મજૂરોની છે, જેને આ યોજના હેઠળ લાભ પ્રાપ્ત થયો છે અને તેઓ ખાદ્ય સુરક્ષા સંબંધે આત્મનિર્ભર બન્યા છે.
- જે તે લાભાર્થીના આધાર કાર્ડ અને બાયોમેટ્રિક ઓથેન્ટિકેશન દ્વારા એક જ વ્યક્તિ દ્વારા જુદા જુદા સ્થળો પરથી ગેરરીતિ દ્વારા પ્રાપ્ત કરવામાં આવતા અનાજના કિસ્સાઓની ઘટનાઓ ટાળી શકાશે જેથી દેશવ્યાપી ફૂડ ચેઇનમાં રહેલી ત્રુટિઓ ઘટાડી શકાશે.
- વળી બાયોમેટ્રિક અને આધારકાર્ડના કારણે અગાઉ થતા ભ્રષ્ટાચાર તથા ગેરરીતિઓની સંભાવનાઓ નાબૂદ થશે.
- ONORC ખાસ કરીને મહિલાઓ અને અન્ય વંચિત જૂથો માટે ફાયદાકારક રહેશે. તેમજ સામાજિક ઓળખના બદલે તમામને સમાન લાભો પ્રાપ્ત થવાથી સામાજિક ભેદભાવમાં ઘટાડો થશે.

મેરા રાશન મોબાઇલ એપ

- વન નેશન – વન રેશન કાર્ડ યોજનાનો મહત્તમ અને શ્રેષ્ઠ ઉપયોગ કરવા માટે સરકારે લોન્ચ કરેલી ‘મેરા રાશન એપ’ એ વપરાશકર્તાઓને 13 ભાષાઓમાં રાશન સંલગ્ન રીયલ ટાઇમ માહિતી આપશે.
- વિશેષ :** ગુજરાત રાજ્યમાં આ યોજનાનો અમલ ઓગસ્ટ 2019 દરમિયાન કરવામાં આવ્યો હતો.

બંધારણ અને રાજ્યવ્યવસ્થા વિશેષ

કેન્દ્રીય મંત્રી દ્વારા ભારત-NCAP ને શરૂ કરવા માટે લવાયેલા ડ્રાફ્ટ નોટિફિકેશનને મંજૂરી

- કેન્દ્રીય માર્ગ અને પરિવહન મંત્રી નીતિન ગડકરીએ તાજેતરમાં ભારત-NCAP એટલે કે ભારતના નવા કાર એસેસમેન્ટ પ્રોગ્રામને શરૂ કરવા માટે લવાયેલા ડ્રાફ્ટ નોટિફિકેશનને મંજૂરી આપી દીધી છે.

ભારત ન્યૂ કાર એસેસમેન્ટ પ્રોગ્રામ (BNCAP)

- BNCAP અંતર્ગત કારોના ક્રેશ ટેસ્ટમાં તેમના પ્રદર્શનને આધારે તેમને સ્ટાર રેટિંગ આપવામાં આવશે.
- ભારત – NCAP એ એક ગ્રાહક કેન્દ્રીત મંચ રહેશે, જે ગ્રાહકોને સ્ટાર રેટિંગના આધારે સુરક્ષિત કારોની પસંદગી કરવા, સુરક્ષિત વાહનોના નિર્માણ માટે ભારતમાં વાહન નિર્માતાઓ વચ્ચે સ્વસ્થ પ્રતિસ્પર્ધાને પ્રોત્સાહિત કરવા માટે અને નવી કારના મોડલમાં વિવિધ માપદંડોને આધારે ઉચ્ચ સુરક્ષા સ્તરોને સામેલ કરવાનો વિકલ્પ ઉપલબ્ધ કરાવશે.
- ક્રેશ ટેસ્ટ પ્રોગ્રામના માધ્યમથી ભારતીય કારોને અપાયેલા સ્ટાર રેટિંગ કારોમાં સંરચનાત્મક અને યાત્રી સુરક્ષા સુનિશ્ચિત કરવા માટે જ નહીં, પરંતુ ભારતીય ઓટોમોબાઇલની નિકાસ યોગ્યતા માટે પણ ખૂબ મહત્વપૂર્ણ રહેશે.

ભારત NCAP રેટિંગ

- આ સૂચિત ભારત NCAP રેટિંગ અંતર્ગત વાહનોના પરીક્ષણ માટે 1 થી 5 સ્ટાર સુધી સ્ટાર રેટિંગ આપવામાં આવશે.
- આ કાર્યક્રમ અંતર્ગત વાહનોનું પરીક્ષણ જરૂરી ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર સાથે પરીક્ષણ એજન્સીઓ પર કરવામાં આવશે.

અમલીકરણ

- ભારત NCAP (ન્યૂ કાર એસેસમેન્ટ પ્રોગ્રામ)નું અમલીકરણ 1 એપ્રિલ, 2023 થી શરૂ કરવામાં આવશે.
- ભારત NCAP દેશમાં ઉત્પાદિત અથવા આયાત કરાયેલ 3.5 ટન વજન કરતા ઓછું વજન ધરાવતા M1 શ્રેણીના માન્ય મોટર વાહનો પર લાગુ થશે.
- વિશેષ :** M1 શ્રેણીના મોટર વાહનોનો ઉપયોગ પેસેન્જર વાહનો માટે કરવામાં આવે છે, જેમાં ડ્રાઇવરની સીટ ઉપરાંત આઠ બેઠકો હોય છે.

વૈશ્વિક ઉદાહરણો

- સંયુક્ત રાજ્ય અમેરિકા (USA) વિશ્વનો પ્રથમ દેશ હતો કે જેણે ક્રેશ પરીક્ષણ દ્વારા કારના સલામતી ધોરણોને ચકાસવા માટેનો પ્રોગ્રામ રજૂ કર્યો હતો.
- હાલમાં ઓસ્ટ્રેલિયન NCAP, ASEAN NCAP, ચાઇના NCAP, યુરો NCAP, જાપાન NCAP, કોરિયન NCAP અને લેટિન NCAP જેવી ઘણી એજન્સીઓ છે જે અન્ય પ્રદેશો માટે સમાન કાર્ય કરે છે.

રાજ્યની સ્થાનિક સ્વરાજ્યની સંસ્થાઓમાં અન્ય પછાત વર્ગોના પ્રતિનિધિત્વ નિર્ધારિત કરવા અંગે સ્વતંત્ર પંચની રચના

- મુખ્યમંત્રી શ્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલે રાજ્યની સ્થાનિક સ્વરાજ્યની ચૂંટણીઓમાં અન્ય પછાત વર્ગોને (OBC) પૂરતું પ્રતિનિધિત્વ મળે તે હેતુસરના સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્દેશ મુજબની કાર્યવાહી માટે એક સ્વતંત્ર પંચની રચના કરવાનો નિર્ણય કર્યો છે.
- આ પંચના અધ્યક્ષ તરીકે ગુજરાત હાઇકોર્ટના નિવૃત્ત ન્યાયાધીશ કે.એસ. ઝવેરી રહેશે.
- આ સ્વતંત્ર પંચ સ્થાનિક સ્વરાજ્યના એકમોમાં અન્ય પછાત વર્ગોની બેઠકો નક્કી કરતા પહેલાં આવી સ્થાનિક સ્વરાજ્યની સંસ્થાઓમાં પછાતવર્ગના સ્વરૂપ અને અસરોનો તેમજ તેની રાજનીતિક સ્થિતિ અનુસાર આંકડા એકત્ર કરીને અને તેનું વિશ્લેષણ કરીને સંપૂર્ણ અને કાળજીપૂર્વકનો અભ્યાસ કરવા માટે રચવામાં આવેલું છે.
- હાલમાં (જુલાઈ, 2022ની સ્થિતિએ) ગુજરાતમાં પંચાયતીરાજ વ્યવસ્થામાં અન્ય પછાત વર્ગો માટે 10 ટકા બેઠકો અનામત રાખવાની જોગવાઈ છે.
- અત્રે ઉલ્લેખ કરવો જરૂરી છે કે, આ સ્વતંત્ર પંચની ભલામણોના આધારે સ્થાનિક સ્વરાજ્યની સંસ્થા મુજબ લોકલ બોડી વાઈઝ અનામત પ્રમાણને નક્કી કરવાનો સુપ્રીમ કોર્ટ નિર્દેશ આપેલો છે.
- જસ્ટિસ કે.એસ. ઝવેરી કમિશનમાં રાજ્ય સરકારે 4 સભ્યની નિમણૂક કરી છે.
- વિશેષ :** જસ્ટિસ કે.એસ. ઝવેરી અગાઉ ઓડિશા હાઇકોર્ટના મુખ્ય ન્યાયાધીશ તરીકે સેવાઓ આપી ચૂક્યા છે.

‘ઉદ્યમી ભારત’ કાર્યક્રમ : વડાપ્રધાન દ્વારા ‘RAMP’ યોજના, ‘CBFTE યોજના’ નો પ્રારંભ

- નવી દિલ્હીના વિજ્ઞાન ભવન ખાતે તાજેતરમાં ‘ઉદ્યમી ભારત’ કાર્યક્રમનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. આ કાર્યક્રમમાં ભારતના વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદી ઉપસ્થિત રહ્યા હતાં. આ કાર્યક્રમ દરમિયાન તેઓએ MSME ક્ષેત્રને વેગવાન બનાવવાના ઉદ્દેશ સાથે ‘Raising and Accelerating MSME Performance’ (RAMP) યોજના, ‘Capacity Building of first – Time MSME Experts’ (CBFTE) યોજના અને ‘પ્રધાનમંત્રી રોજગાર નિર્માણ કાર્યક્રમ’ (PMEGP)ની નવી સુવિધાઓનો પ્રારંભ કર્યો હતો.
- તેઓએ ડિજિટલ માધ્યમથી વર્ષ 2022-23 માટે PMEGP ના લાભાર્થીઓને સહાયનું હસ્તાંતરણ કર્યું હતું; MSME આઈડિયા હેકાથોન, 2022 ના પરિણામો જાહેર કર્યા હતા અને રાષ્ટ્રીય MSME પુરસ્કાર 2022 એનાયત કર્યા હતાં. તેમજ આત્મનિર્ભર ભારત (SRI) ફંડમાં 75 MSME ને ડિજિટલ ઈક્વિટી પ્રમાણપત્રો જારી કર્યા હતાં.

RAMP યોજના

- દેશના MSME ક્ષેત્રને પ્રોત્સાહન આપવા વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ રૂ. 6,000 કરોડની ‘Raising and Accelerating MSME performance’ (RAMP) યોજના લોન્ચ કરી છે.
- 5 વર્ષ માટે RAMP યોજના ચાલુ નાણાકીય વર્ષ 2022-23 માં શરૂ થશે. આ યોજનાનો હેતુ હાલની MSME યોજનાઓના પ્રભાવમાં વૃદ્ધિ સાથે રાજ્યોમાં MSMEની અમલીકરણ ક્ષમતા અને કવરેજને વધારવાનો છે.
- આ યોજના માટે વિશ્વબેંક દ્વારા સહાયતા કરવામાં આવી રહી છે. કેન્દ્રીય MSME મંત્રીની અધ્યક્ષતામાં એક રાષ્ટ્રીય MSME પરિષદ RAMPનું નિરીક્ષણ તથા દેખભાળ રાખશે.

મહત્વપૂર્ણ બાબતો

- ભારતની નિકાસમાં વૃદ્ધિ કરવા માટે અને ભારતના ઉત્પાદનોને નવા બજારો સુધી પહોંચાડવા માટે ભારતના MSME ક્ષેત્રનું મજબૂતીકરણ થવું ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ છે. ‘ઉદ્યમી ભારત’ કાર્યક્રમ MSME ક્ષેત્રના સશક્તિકરણ પ્રતિ કેન્દ્ર સરકારનું સમર્પણ દર્શાવે છે.
- MSME ક્ષેત્રના મજબૂતીકરણ માટે છેલ્લા આઠ વર્ષમાં કેન્દ્ર સરકારે આ ક્ષેત્ર માટે બજેટની ફાળવણીમાં 650% કરતાં વધારે વૃદ્ધિ કરી છે. 11 કરોડ કરતાં વધારે લોકો આ ક્ષેત્ર સાથે સંકળાયેલા છે.
- પાછળના થોડાં વર્ષોમાં MSMEની નિકાસ ભારતના કુલ નિકાસના લગભગ 48% છે.

PMEGPમાં નવી સુવિધા

- ‘પ્રધાનમંત્રી રોજગાર નિર્માણ કાર્યક્રમ’ (PMEGP)ની નવી સુવિધાઓમાં ઉત્પાદન ક્ષેત્ર માટે મહત્તમ પ્રોજેક્ટ ખર્ચ વધારીને રૂ. 50 લાખ (હાલમાં રૂ. 25 લાખથી વધારીને) અને સેવા ક્ષેત્ર માટે રૂ. 20 લાખ (હાલ રૂ. 10 લાખથી વધારીને) સુધીનો કરવાનું અને મહત્વાકાંક્ષી જિલ્લાઓના અરજદારોને સમાવવાનું તેમજ ટ્રાન્સજેન્ડરને ઉચ્ચ સબસિડીનો લાભ પ્રાપ્ત થાય તે માટે તેમને વિશેષ શ્રેણીના અરજદારોમાં સામેલ કરવાનું પણ સમાવિષ્ટ છે.

Capacity Building of First-time MSME Exporters (CBFTE) યોજના

- ‘પ્રથમ વખતના નિકાસકારો માટે ક્ષમતા નિર્માણ’ (CBFTE) યોજનાનો ઉદ્દેશ MSME ને વૈશ્વિક બજારો માટે આંતરરાષ્ટ્રીય ધોરણો અનુસાર ઉત્પાદનો અને સેવાઓ પૂરી પાડવા માટે પ્રોત્સાહિત કરવાનો છે. આ યોજનાથી વૈશ્વિક મૂલ્ય શૃંખલામાં ભારતીય MSMEની ભાગીદારીમાં વધારો થશે અને તેમની નિકાસની સંભાવનાને સાકાર કરવામાં મદદ મળી રહેશે.

નેશનલ MSME એવોર્ડ્સ 2022

- કેન્દ્રીય MSME મંત્રાલયે નેશનલ MSME એવોર્ડ્સ 2022ના વિજેતાઓની પસંદગી કરી છે જેના અંતર્ગત વિભિન્ન શ્રેણીઓમાં એન્ટરપ્રાઇઝિસ/રાજ્યો/આકાંક્ષી જિલ્લાઓ/બેંકોના ઉત્કૃષ્ટ પ્રદર્શનને માન્યતા આપવામાં આવી છે, જે અંતર્ગત વિવિધ વિજેતાઓ નીચે મુજબ છે :

  1. ઓડિશા સરકારના MSME વિભાગે MSME ના વિકાસ માટે કરેલી વિભિન્ન વિકાસાત્મક પહેલો માટે રાજ્યો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોની શ્રેણી અંતર્ગત MSME પુરસ્કાર-2022 માં પ્રથમ પુરસ્કાર પ્રાપ્ત કર્યો છે.
  2. તમિલનાડુના વિરૂધુનગર જિલ્લાના MSME ક્ષેત્રમાં પ્રચાર અને વિકાસમાં યોગદાન માટે આકાંક્ષી જિલ્લાઓની શ્રેણી અંતર્ગત રાષ્ટ્રીય MSME પુરસ્કાર 2022 અંતર્ગત પ્રથમ ક્રમાંક પુરસ્કાર પ્રાપ્ત કર્યો છે.
  3. MSME ક્ષેત્રના સંવર્ધન અને વિકાસમાં ઉત્કૃષ્ટ યોગદાન માટે સ્ટેટ બેંક ઓફ ઈન્ડિયાને બેંકોની શ્રેણીમાં પ્રથમ પુરસ્કાર પ્રાપ્ત થયો છે.

દ્વિન ડેફિસિટ સમસ્યા

- તાજેતરમાં નાણાં મંત્રાલય દ્વારા તેનો 'માસિક આર્થિક સમીક્ષા' રિપોર્ટ બહાર પાડવામાં આવ્યો હતો. આ રિપોર્ટમાં મંત્રાલયે જે તે કોમોડિટીના(ચીજ વસ્તુઓ) ઊંચા ભાવ અને વધતા સબસિડીના બોજના કારણે રાજકોષીય ખાદ(Fiscal deficit) અને કરન્ટ એકાઉન્ટ ડેફિસિટ(Current account deficit - CAD) બંનેમાં વધારો થવાના કારણે અર્થતંત્રમાં 'દ્વિન ડેફિસિટ સમસ્યા' ઉત્પન્ન થવા અંગે ચેતવણી આપી હતી.

માસિક આર્થિક સમીક્ષા અહેવાલ – મુખ્ય બાબતો

- અહેવાલમાં (Report) નોંધવામાં આવ્યું છે કે સંભવતઃ પેટ્રોલ અને ડીઝલ પર એક્સાઈઝ ડ્યુટીમાં કાપના કારણે રાજકોષીય ખાદ વધી છે.
- રશિયા – યુક્રેન વચ્ચે ચાલી રહેલા સંકટને કારણે તેલના ભાવમાં વધારો થયો છે, પરિણામે તેલના આયાત બિલમાં વધારો થયો જેથી ચાલુ ખાતાની ખાદમાં ઘટાડો થયો છે.
- વર્તમાન સમયે વૈશ્વિક સ્તરે સ્ટેગફલેશન(stagflation) ની શક્યતાઓ જોવામાં આવી રહી છે, ત્યારે ભારતમાં તેનું જોખમ ઓછું હોવાનું જણાઈ રહ્યું છે.
- સ્ટેગફલેશન (Stagflation) એવી સ્થિતિ જેમાં આર્થિક વૃદ્ધિ ધીમી હોય છે પરંતુ છતાં કિંમતોમાં વધારો થતો રહે છે. (કુગાવો થતો રહે છે) તેને સ્ટેગફલેશન કહેવાય.
- અહેવાલમાં એ બાબત પણ રજૂ કરવામાં આવી હતી કે વર્ષ 2022-23 દરમિયાન પણ ભારતનું અર્થતંત્ર સૌથી ઝડપથી વિકસતી મોટી અર્થવ્યવસ્થા બની રહેશે.
- છતાં પશ્ચિમી અર્થતંત્રો અને તેમાં પણ ખાસ કરીને યુ.એસ.માં ઊંચા વ્યાજદરોના કારણે વિદેશી પોર્ટફોલિયો રોકાણકારો (FPI) ભારતીય બજારોમાંથી પોતાના નાણા પાછા ખેંચવાનું ચાલુ રાખશે તો આગામી સમયમાં રૂપિયાનું મૂલ્ય એ ડોલર સામે વધુ નબળુ બનશે, જેથી CAD માં વધારો થશે.

અસરો

- દ્વિન ડેફિસિટની ટૂંકા ગાળામાં કોઈ અસર થશે નહીં, પરંતુ લાંબાગાળે તેના કારણે બચતમાં ઘટાડો થશે.
- તે રૂપિયામાં અવમૂલ્યન અને સામાજિક હેતુઓ માટે સરકારના નાણાકીય રોકાણોમાં અસંતુલન લાવી શકે છે.
- આ દ્વિન ડેફિસિટ ખાતે ખાસ કરીને કરન્ટ એકાઉન્ટ ડેફિસિટના કારણે આયાતો મોંઘી બનશે.

રાજકોષીય ખાદ

- રાજકોષીય ખાદનો અર્થ છે કે સરકારની કુલ આવક સરકારના તમામ ખર્ચ કરતા ઓછી છે અને તેથી સરકારે દેવું કરવું જ પડશે.
- સરકાર કોઈ દેવું લે તે અગાઉ કેટલો ખર્ચ થયો તેની જાણકારી રાજકોષીય ખાદ પરથી પડે છે.

- ગાણિતિક રીતે રાજકોષીય ખાદ એટલે સરકારની કુલ આવકમાંથી મહેસૂલી આવક અને સરકારના દેવા સિવાયની મૂડી આવક બાદ કરતાં મળતી ખાદ.
- અહીં મૂડી આવક એટલે સરકાર પોતાની કંપનીઓની મૂડી શેરબજારમાં વેચે તો તેનાથી થતી આવક અને કંપનીઓ જે ડિવિડન્ડ સરકારને આપે કે સરકાર તેમની પાસેથી જ વ્યાજ કમાય તેનો સમાવેશ કરતી આવક.

કરન્ટ એકાઉન્ટ ડેફિસિટ

- તે દેશની અંદર અને બહાર માલ, સેવાઓ અને રોકાણના પ્રવાહનું માપન કરે છે તથા દેશના વિદેશી(નાણાકીય)વ્યવહારોનું સૂચન કરે છે.
- તે દેશની બેલેન્સ ઓફ પેમેન્ટ્સ (BOP)નો એક ઘટક છે.
- સરળ શબ્દોમાં કહીએ તો, આપણે જે માલ સામાન અને સેવાઓ આયાત કરીએ છીએ તેનું મૂલ્ય આપણે જે નિકાસ કરીએ છીએ તેના મૂલ્ય કરતા વધી જાય તો રચાતી ખાદ એટલે કરન્ટ એકાઉન્ટ ડેફિસિટ.

સમાધાન

- સરકાર દ્વારા મહેસૂલ ખર્ચ – તેની રોજિંદી જરૂરિયાતોને પહોંચી વળવા માટે કરાતા ખર્ચમાં કાપ મૂકવામાં આવે તથા સ્થાનિક ઉત્પાદનોને પ્રોત્સાહન આપવું અને બિનજરૂરી આયાતમાં ઘટાડો કરીને દ્વિન ડેફિસિટની સમસ્યાનું સમાધાન લાવી શકાય છે.
- સરકારે મૂડી અને મહેસૂલ ખર્ચ બંનેને તર્કસંગત બનાવી એક બેલેન્સ બજેટ બનાવવું જોઈએ. જેથી રાજકોષીય સ્લિપ્પેજ(Fiscal Slippage)ને ટાળી શકાય.

વિશેષ : કરન્ટ એકાઉન્ટ એ બેલેન્સ ઓફ ટ્રેડથી કેવી રીતે અલગ છે?

- કરન્ટ એકાઉન્ટ એ બેલેન્સ ઓફ ટ્રેડની જેમ જ દેશના અન્ય રાષ્ટ્રો સાથેના નાણાકીય વ્યવહારો(Transactions) નો રેકોર્ડ જાળવી રાખે છે.
- પરંતુ બંને શબ્દો તકનીકી રીતે અલગ છે, બેલેન્સ ઓફ ટ્રેડમાં માલ અને સેવાઓની નિકાસ અને આયાત પરની કમાણી અને ખર્ચમાં રહેલા તફાવતને માપવામાં આવે છે જ્યારે કરન્ટ એકાઉન્ટમાં આ તફાવત ઉપરાંત વિદેશોમાં જમાવવામાં આવેલી સ્થાનિક મૂડીના ચૂકવણી પરિબલો પણ સમાવિષ્ટ હોય છે.

વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદી દ્વારા 'વાણિજ્ય ભવન' નું ઉદ્ઘાટન અને 'NIRYAT' પોર્ટલ લોન્ચ

- 23 જૂન, 2022ના રોજ ભારતના વડાપ્રધાન નરેન્દ્રમોદી એ કેન્દ્રીય વાણિજ્ય અને ઉદ્યોગ મંત્રાલયના નવા પરિસરનું ઉદ્ઘાટન કર્યું છે, જેનું નામ 'વાણિજ્ય ભવન' છે અને તેઓએ દિલ્હીમાં નવા પોર્ટલ 'NIRYAT'નું પણ લોન્ચિંગ કર્યું છે. વિશેષરૂપથી, 23 જૂન એ ભારતના પ્રથમ ઉદ્યોગમંત્રી ડૉ. શ્યામા પ્રસાદ મુખર્જીની પુણ્યતિથિ છે.

વાણિજ્ય ભવન

- વાણિજ્ય ભવનનું બિલ્ડિંગ રૂ. 226 કરોડથી પણ ઓછા ખર્ચે તૈયાર થયું છે. તે કેન્દ્રીય વાણિજ્ય અને ઉદ્યોગ મંત્રાલયનું નવું પરિસર છે.
- તે કેન્દ્રીય મંત્રાલયના બે વિભાગો જેમ કે વાણિજ્ય વિભાગ અને ડિપાર્ટમેન્ટ ફોર પ્રમોશન ઓફ ઇન્ડસ્ટ્રી એન્ડ ઇન્ટર્નલ ટ્રેડ (DPIIT) માટે એક એકીકૃત અને આધુનિક કાર્યાલય પરિસરના રૂપમાં કાર્ય કરશે.
- નવી દિલ્હીના ઈન્ડિયા ગેટ પાસે તેનું નિર્માણ કરવામાં આવ્યું છે. ઊર્જાભયત પર વિશેષ ધ્યાન આપીને તેને એક સ્માર્ટ બિલ્ડિંગના રૂપમાં ડિઝાઇન કરવામાં આવેલ છે.

NIRYAT પોર્ટલ

- NIRYATનું પૂરું નામ – 'નેશનલ ઇમ્પોર્ટ – એક્સપોર્ટ રેકોર્ડ ફોર યર્લી એનાલિસીસ ઓફ ટ્રેડ' છે.
- તેને ભારતના વિદેશ વેપારથી સંબંધિત તમામ આવશ્યક જાણકારીઓ પ્રાપ્ત કરવા માટે હિતધારકો માટે વન-સ્ટોપ પ્લેટફોર્મના રૂપમાં વિકસિત કરવામાં આવ્યું છે. આ પોર્ટલ પરથી, વિશ્વના 200થી વધુ દેશોમાં નિકાસ કરાયેલા 30થી વધુ કોમોડિટી જૂથો સંબંધિત મહત્વપૂર્ણ માહિતી ઉપલબ્ધ થશે.
- આગામી સમયમાં જિલ્લાવાર નિકાસને લગતી માહિતી પણ તેના પર ઉપલબ્ધ થશે. આનાથી જિલ્લાઓને નિકાસના મહત્વના કેન્દ્રો તરીકે વિકસાવવાના પ્રયાસોને પણ મજબૂતી મળશે.
- NIRYAT પોર્ટલનો ઉદ્દેશ 3Ts – ટ્રેડ, ટૂરિઝમ અને ટેકનોલોજી અનુરૂપ ભારતના નાણાકીય ક્ષેત્રને વધુ મજબૂત બનાવવાનો છે.

વિશેષ :

- (1) વર્ષ 2021માં ભારતની નિકાસ \$ 670 બિલિયન અર્થાત્ રૂ. 50 લાખ કરોડ રહી હતી.
- (2) વર્ષ 2021માં ભારતે \$ 418 બિલિયન અર્થાત્ રૂ. 31 લાખ કરોડની વ્યાપારિક નિકાસ (Merchandise export)નો એક નવો રેકોર્ડ પણ બનાવ્યો હતો.
- (3) કેન્દ્રીય વાણિજ્ય અને ઉદ્યોગ મંત્રાલયે વસ્તુ અને સેવાઓમાં બાહ્ય વાણિજ્યને પ્રોત્સાહન આપવા માટે વિદેશ વેપાર નીતિ (Foreign Trade Policy) 2015-2020ને લંબાવી છે જે અગાઉ 31 માર્ચ, 2022 સુધી માન્ય હતી જેને હવે વધુ 6 મહિના એટલે કે 30 સપ્ટેમ્બર, 2022 સુધી લંબાવવામાં આવી છે. તેનું વિસ્તરણ ડિરેક્ટોરેટ જનરલ ઓફ ફોરેન ટ્રેડ (DGFT) દ્વારા જારી કરવામાં આવ્યું હતું.

કેન્દ્રીય નાણામંત્રી નિર્મલા સીતારામનની અધ્યક્ષતામાં GST કાઉન્સિલની 47 મી બેઠક

- GST (Goods and service tax) કાઉન્સિલની 47 મી બેઠકનું આયોજન તાજેતરમાં ચંદીગઢ ખાતે કેન્દ્રીય નાણામંત્રી નિર્મલા સીતારામનની અધ્યક્ષતામાં કરવામાં આવ્યું હતું.
- GST કાઉન્સિલ દ્વારા કેટલીક ચીજવસ્તુઓ અને સેવાઓ પરના ટેક્સના દર માળખામાં ફેરફાર કરવાની દરખાસ્તને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.
- જ્યારે સોનું તેમજ અન્ય કિંમતી રત્નોની આંતરરાજ્ય મૂવમેન્ટ માટે રાજ્યો દ્વારા ઈ- વે બિલ ઈશ્યૂ કરવા પરવાનગી અપાઈ છે.
- 47 મી GST કાઉન્સિલ દ્વારા ભલામણ કરાયેલ દરમાં ફેરફાર 18 જુલાઈ, 2022 થી અમલમાં આવ્યો છે.

GST દરમાં થયેલા અગત્યના ફેરફારો

- દરરોજ રૂ. 1,000 થી ઓછું ભાડું ધરાવતા હોટેલ એકોમોડેશન પરનો ટેક્સ 12 ટકા કરાયો, અગાઉ આવા રૂમ પર કોઈપણ જાતનો કર વસૂલાતો ન હતો.
- જ્યાં હોસ્પિટલનો રૂમ ચાર્જ દરરોજ રૂ. 5,000 થી વધારે હોય તેવા હોસ્પિટલના રૂમ ચાર્જ પર હવે 5 ટકા GST લેવાશે. કોર્પોરેટ હોસ્પિટલને અસર થશે. પોસ્ટકાર્ડ, ઈનલેન્ડ લેટર, બૂક પોસ્ટ અને 10 ગ્રામથી ઓછું વજન ધરાવતા એન્વેલપ્સ સિવાય પોસ્ટ ઓફિસની તમામ સેવાઓ પર હવે ટેક્સ લેવાશે.
- લૂઝ કે બૂકમાં હોય તેવા ચેક્સ પર હવે 18 ટકાના દરે ટેક્સ લેવાશે.
- રહેણાકના ઉપયોગ માટે વ્યવસાયો દ્વારા રહેણાક નિવાસીને ભાડે આપવા માટેની કરમાફી રદ કરાઈ છે.
- હાઈરિસ્ક ટેક્સ પેયર્સ નક્કી કરવા લાઈટનાં બિલની વિગતો તેમજ બેંક ખાતાની વિગતોની ચકાસણી કરવા સૂચવાયું છે.
- કાઉન્સિલ દ્વારા ગ્રૂપ ઓફ મિનિસ્ટર્સ(GOM) એ કરેલી વચગાળાની તમામ દરખાસ્તને સ્વીકારવામાં આવી હતી. જેમાં કેટલીક સેવાઓ પરની કરમાફી રદ કરાઈ હતી. ઈ-કચરા પર GST 5% થી વધારીને 18% કરવામાં આવ્યો છે.

GST કાઉન્સિલ

- GST કાઉન્સિલ એ GST સંબંધિત મુદ્દાઓ પર કેન્દ્ર અને રાજ્ય સરકારને ભલામણો કરવા માટેની બંધારણીય સંસ્થા છે. જેની રચના બંધારણના અનુચ્છેદ – 279 (A) અંતર્ગત કરવામાં આવી છે. તેનું સંચાલન GST કાઉન્સિલ દ્વારા કરવામાં આવે છે.

GST કાઉન્સિલની રચના

- GST કાઉન્સિલની અધ્યક્ષતા કેન્દ્રીય નાણાપ્રધાન દ્વારા કરવામાં આવે છે. તેમજ તેના સભ્યોમાં રાજ્યો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોના નાણાપ્રધાનો અથવા મહેસૂલ મંત્રીઓનો પણ સમાવેશ થતો હોય છે.
- સામાન્ય રીતે તેને એક સંઘીય મંડળ (Federal Body) તરીકે ગણવામાં આવે છે. કારણ કે તેમાં કેન્દ્ર અને રાજ્યો બંનેના પ્રતિનિધિઓનો સમાવેશ થતો હોય છે.

તમને ખાખી પહેરાવવા માટે આવી રહી છે
ગુજરાતની સર્વશ્રેષ્ઠ ફેકલ્ટી ટીમ

CONSTABLE

Date **19-01-2023**

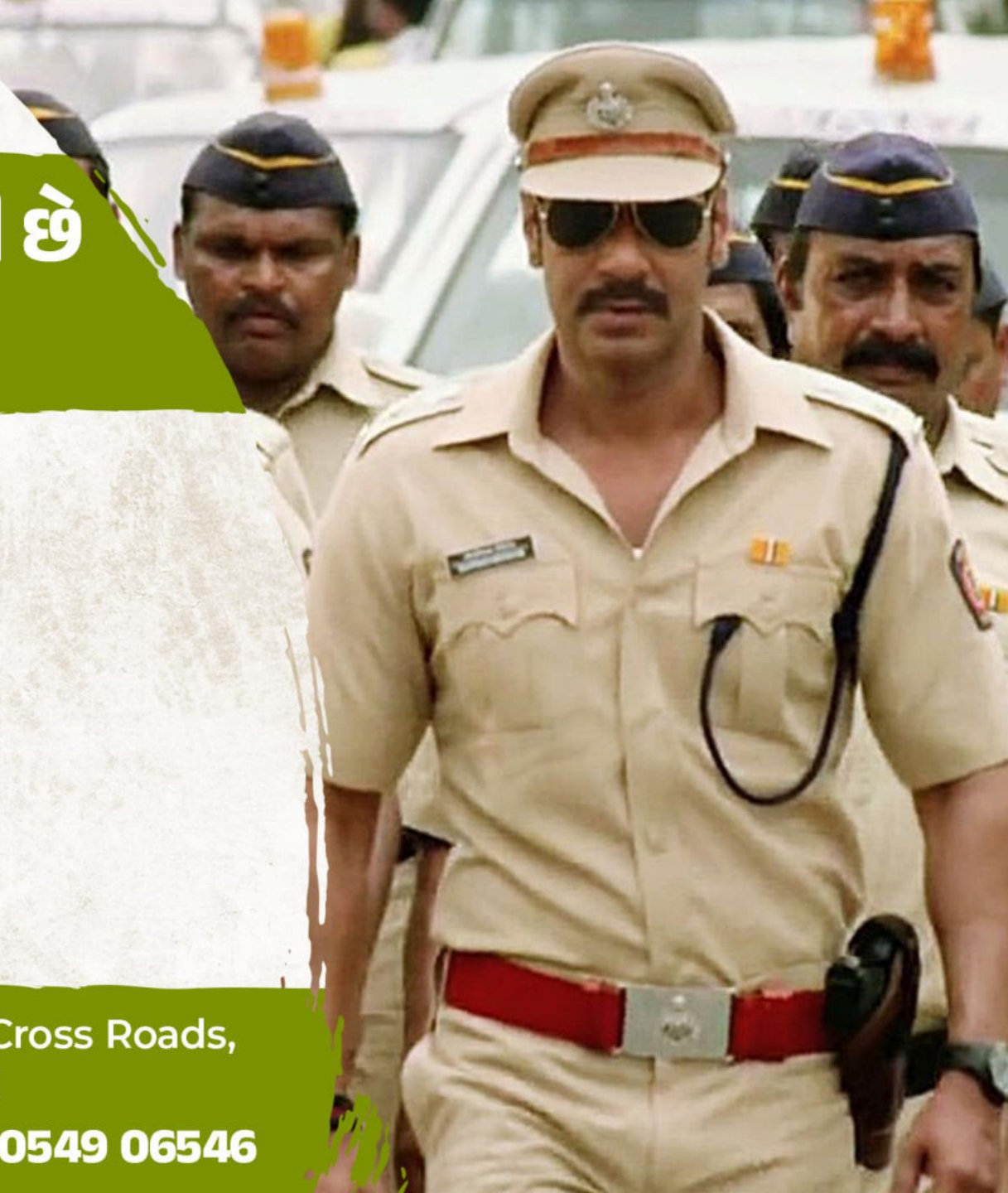
Time **11:00 to 1:00**

Fees **18000** (~~25000~~)

(Offer Valid till 19 January)

Address : 1st Floor, Ashwamegha Complex, Sargasan Cross Roads,
KH-0 Circle, Gandhinagar, Gujarat - 382421

 77788 98734 | 90549 03902 | 96249 43920 | 90549 06546

IFSCA એ સ્ટાર્ટઅપ્સમાં રોકાણની સુવિધા માટે એન્જલ ફંડ્સ માટે નિયમનકારી માળખું બહાર પાડ્યું

- તાજેતરમાં જ ઈન્ટરનેશનલ ફાઇનાન્શિયલ સર્વિસિસ સેન્ટર્સ ઓથોરિટી (IFSCA) એ IFSCA (ફંડ મેનેજમેન્ટ) રેગ્યુલેશન્સ, 2022 અંતર્ગત પ્રારંભિક તબક્કાના વેન્ચર કેપિટલ અંડરટેકિંગ (સ્ટાર્ટઅપ્સ)માં રોકાણ કરવા તથા ભંડોળ વ્યવસ્થાપન સંબંધિત વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ માટે નિયમનકારી માળખું બહાર પાડ્યું હતું. આ માળખા હેઠળ જે તે સ્ટાર્ટ અપ્સને માર્ગદર્શન અને સંસાધનો પ્રદાન કરવામાં મહત્વની ભૂમિકા ભજવતા એન્જલ રોકાણકારોને માન્યતા આપવામાં આવી છે.

ફેમવર્કની મુખ્ય લાક્ષણિકતાઓ

- IFSCમાં ફંડ મેનેજમેન્ટ એન્ટિટી (FME) એ ગ્રીન ચેનલ મારફતે ઓથોરિટી સાથે પ્લેસમેન્ટ મેમોરેન્ડમ ફાઇલ કરીને એન્જલ ફંડ શરૂ કરી શકશે, એટલે કે જે તે ઓથોરિટી સાથે પ્લેસમેન્ટ મેમોરેન્ડમ ફાઇલ કર્યા પછી તરત જ એન્જલ રોકાણકારોને રોકાણ કરવા માટેની પરવાનગી મળી શકશે.
- એન્જલ ફંડ્સ હેઠળ માન્યતા પ્રાપ્ત રોકાણકારો અથવા જેઓ 5 વર્ષમાં ઓછામાં ઓછા 40,000 USDનું રોકાણ કરવા તૈયાર હોય તેવા રોકાણકારો પાસેથી રોકાણ સ્વીકારવામાં આવશે.
- જે તે સ્ટાર્ટ-અપમાં એન્જલ ફંડ દ્વારા કરી શકાતું રોકાણ 1,500,000 USD સુધી મર્યાદિત છે, તેમ છતાં એન્જલ ફંડની અમુક શરતોને આધીન રહી આવા શેરહોલ્ડર્સને જે તે સ્ટાર્ટઅપ દ્વારા ભંડોળ ઊભુ કરવાના આગામી રાઉન્ડમાં રોકાણ કરવાની પરવાનગી આપવામાં આવશે.

એન્જલ રોકાણકારો

- એન્જલ રોકાણકારો એવી વ્યક્તિઓ છે જેઓ સ્ટાર્ટઅપના પ્રારંભિક તબક્કામાં રોકાણ કરે છે તથા માલિકી ઇક્વિટી અથવા કન્વર્ટિબલ ડેબ્ટ (Debt)ના બદલામાં નાના સ્ટાર્ટઅપ્સ અથવા ઉદ્યોગસાહસિકોને નાણાકીય સમર્થન પૂરું પાડે છે.
- મોટાભાગના એન્જલ રોકાણકારો પાસે મોટા પ્રમાણમાં વધારાનું ભંડોળ ઉપલબ્ધ હોય છે અને તેઓ પરંપરાગત મૂડીવાદી રોકાણકારોની જેમ અગાઉથી જ વ્યવસ્થિત ચાલી રહેલા વ્યવસાયમાં રોકાણ કરીને તેમાંથી મળી શકે તેવા સંભવિત નફાને બદલે શરૂઆતી તબક્કામાં રહેલા સ્ટાર્ટઅપ્સને તેમના પ્રથમ પગલાં લેવામાં મદદ કરવા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે.

ઈન્ટરનેશનલ ફાઇનાન્શિયલ સર્વિસિસ સેન્ટર્સ ઓથોરિટી

- 27 એપ્રિલ, 2020ના રોજ ઈન્ટરનેશનલ ફાઇનાન્શિયલ સર્વિસ સેન્ટર્સ ઓથોરિટી એક્ટ, 2019 હેઠળ ગાંધીનગરમાં આવેલ ગિફ્ટ સિટી ખાતે ઈન્ટરનેશનલ ફાઇનાન્શિયલ સર્વિસિસ સેન્ટર્સ ઓથોરિટી (IFSCA) ની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી.
- IFSCA એ આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાકીય સેવા કેન્દ્ર (IFSC- ઈન્ટરનેશનલ ફાઇનાન્શિયલ સર્વિસિસ સેન્ટર્સ) માં નાણાકીય ઉત્પાદનો, નાણાકીય સેવાઓ અને નાણાકીય સંસ્થાઓ વિકસાવવા અને નિયમન કરવા માટે જવાબદાર એજન્સી છે.
- આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે બેંકિંગ, મૂડી બજારો અને વીમા ક્ષેત્રોને RBI, SEBI અને IRDAI જેવા બહુવિધ નિયમનકારોના બદલે એકમાત્ર IFSCAની સત્તા હેઠળ નિયંત્રિત કરવામાં આવે છે.
- IFSCAમાં કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા નિયુક્ત કરાયેલા નવ સભ્યો હોય છે, જેઓ ત્રણ વર્ષની મુદત માટે ફરજ બજાવે છે તથા તેમની પુનઃનિયુક્તિ પણ કરી શકાય છે.
- નવ સભ્યોમાં એક અધ્યક્ષ, નાણા મંત્રાલયના બે સભ્યો તથા RBI, SEBI, ઈન્સ્યોરન્સ રેગ્યુલેટરી એન્ડ ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી ઓફ ઈન્ડિયા (IRDAI), પેન્શન ફંડ રેગ્યુલેટરી એન્ડ ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી (PFRDA) ના એક-એક સભ્ય અને પસંદગી સમિતિની ભલામણ પર નિમણૂક પામતા બે સભ્યોનો સમાવેશ થાય છે.

કાર્યો

- IFSCA એ રિઝર્વ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા (RBI), સિક્કોરિટીઝ એન્ડ એક્સચેન્જ બોર્ડ ઓફ ઈન્ડિયા (SEBI) જેવા યોગ્ય નિયમનકાર દ્વારા માન્યતા પ્રાપ્ત સિક્કોરિટીઝ, થાપણો, વીમા કરારો, નાણાકીય સેવાઓ, નાણાકીય સંસ્થાઓ વગેરે જેવા નાણાકીય ઉત્પાદનોનું નિયમન કરે છે.
- કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા સૂચિત કરવામાં આવતા અન્ય કોઈપણ નાણાકીય ઉત્પાદનો, નાણાકીય સેવાઓ, નાણાકીય સંસ્થાઓનું નિયમન કરે છે.
- IFSCમાં મંજૂરી આપવામાં આવી હોય તેવા કોઈપણ નાણાકીય ઉત્પાદનો, નાણાકીય સેવાઓ અથવા નાણાકીય સંસ્થાઓની ભલામણ કેન્દ્ર સરકારને કરે છે.

ક્રિસિલે નાણાકીય વર્ષ 2023 દરમિયાન ભારતની GDP વૃદ્ધિ 7.3% રહેવાનો અંદાજ મૂક્યો

- તાજેતરમાં ઘરેલું રેટિંગ એજન્સી (Domestic Rating Agency) ક્રિસિલે નાણાકીય વર્ષ 2023 (વર્ષ 2022-2023) દરમિયાન ભારતની વાસ્તવિક જીડીપી વૃદ્ધિનું અનુમાન તેના અગાઉના અંદાજ 7.8% થી ઘટાડીને 7.3 ટકા કર્યું હતું.
- ક્રિસિલ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલો નવો અંદાજ એ ચાલુ નાણાકીય વર્ષ માટે ભારતની રિઝર્વ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા (RBI) દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલા 7.2% વાસ્તવિક જીડીપી વૃદ્ધિદર અંદાજને અનુરૂપ છે.
- ઉલ્લેખનીય છે કે જૂન માસ દરમિયાન રિઝર્વ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા દ્વારા વૈશ્વિક સ્તરે ચાલતાં ભૌગોલિક-રાજકીય તણાવ (Geopolitical tensions) અને વૈશ્વિક અર્થતંત્રમાં રહેલી મંદીની નકારાત્મક અસરો ભારતીય અર્થતંત્રની વૃદ્ધિ પર થવા સંબંધે ચેતવણી આપવામાં આવી હતી.

મુખ્ય બાબતો

- રેટિંગ એજન્સી અનુસાર વર્તમાન સમયે વિવિધ ચીજવસ્તુઓના ઊંચા ભાવ, માલ ભાડા (Freight prices)માં વધારો, નીચી વૈશ્વિક વૃદ્ધિના અંદાજોના કારણે નિકાસમાં થયેલો ઘટાડો અને ખાનગી વપરાશની માંગમાં ઘટાડો થવા જેવા અનેક નકારાત્મક પરિબલોના કારણે ભારતની GDP વૃદ્ધિમાં અગાઉના અનુમાનની સાપેક્ષે ઘટાડો થઈ શકે છે.
- અગાઉના નાણાકીય વર્ષ 2022માં કુગાવાનો દર જે 5.5% હતો, તેની સામે નાણાકીય વર્ષ 2023માં કુગાવાનો સરેરાશ દર 6.8 ટકા રહેવાનો અંદાજ છે.
- ક્રિસિલ દ્વારા નાણાકીય વર્ષ 2023માં વૈશ્વિક કૂડની સરેરાશ કિંમત 105-110 ડોલર પ્રતિ બેરલની વચ્ચે રહેવાનું અનુમાન કરવામાં આવ્યું છે, જેની કિંમત ગત નાણાકીય વર્ષની સરખામણીમાં 35% વધુ અને વર્ષ 2013 પછીના વર્ષોમાં સૌથી વધુ હશે.
- ચીજવસ્તુઓ (કોમોડિટી)ના ઊંચા ભાવ, ધીમી વૈશ્વિક વૃદ્ધિ અને ખોરવાયેલી સપ્લાય ચેઇનના કારણે ક્રિસિલ દ્વારા દેશના ચાલુ ખાતાની ખાધ (Current Account deficit) જે નાણાકીય વર્ષ-2022માં જીડીપીના 1.2% હતી તે વધીને નાણાકીય વર્ષ 2023 દરમિયાન GDPના 3% થવાનો અંદાજ રજૂ કરાયો છે.
- વળી વધતી ખાધના કારણે આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે ભારતીય ચલણ પર દબાણ આવશે પરિણામે માર્ચ 2022માં ડોલરની સાપેક્ષે રૂપિયાનું મૂલ્ય જે 76.2 હતું તે નબળું થઈને માર્ચ 2023 દરમિયાન 78 પર રહેવાનો અંદાજ છે.

અસરો

- ઉચ્ચ કુગાવાનો દર લોકોની ખરીદ શક્તિને ઘટાડે છે, પરિણામે ભારતની જીડીપીના અગત્યના ઘટક એવા વપરાશ(Consumption) ના પુનરુત્થાન પર નકારાત્મક અસર પડે છે.
- આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે કૂડની કિંમતમાં વધારો એ સ્થાનિક ધોરણે માલ-ભાડા તથા પરિવહન ખર્ચમાં વધારા અને છેવટે વધુ મોંઘવારી દર તરફ દોરી જાય છે.
- દેશની ચાલુ ખાતાની ખાધમાં વધારો થશે તેમજ આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે ડોલર સામે રૂપિયાનું અવમૂલ્યન થશે.

ક્રિસિલ

- ક્રિસિલ, એટલે કે 'ક્રેડિટ રેટિંગ ઈન્ફોર્મેશન સર્વિસીઝ ઓફ ઈન્ડિયા લિમિટેડ' એ રેટિંગ, વિશ્લેષણ, જોખમ અને નીતિ સંબંધે સલાહ આપતી ભારતીય કન્સલ્ટિંગ ફર્મ છે અને તે અમેરિકન કોર્પોરેશન સ્ટાન્ડર્ડ એન્ડ પૂઅર (S&P) ગ્લોબલની એક શાખા છે.
- સ્થાપના :** જાન્યુઆરી, 1987
- મુખ્યમથક :** મુંબઈ
- CEO :** અમીષ મહેતા

તારંગા હિલ, અંબાજી, આબુરોડ નવી રેલવે પરિયોજના મંજૂર

- આર્થિક બાબતોની કેબિનેટ સમિતિ (CCEA) એ તાજેતરમાં તારંગા હિલ, અંબાજી, આબુરોડ નવી રેલવે લાઇનના નિર્માણને મંજૂરી આપી છે જેનું નિર્માણ રેલવે મંત્રાલય દ્વારા અંદાજિત રૂ. 2798.16 કરોડના ખર્ચે કરવામાં આવશે.
- નવી રેલ લાઇનની કુલ લંબાઈ 116.65 કિ.મી. હશે અને તે વર્ષ 2026-27માં પૂર્ણ થવાની ધારણા છે.
- મહેસાણાની તારંગા ટેકરી પર સ્થિત પ્રસિદ્ધ શ્રી અજીતનાથ જૈન તીર્થસ્થળ, સુપ્રસિદ્ધ શક્તિપીઠ અંબાજી મંદિર અને આબુરોડ જતા તીર્થયાત્રીઓ કે પ્રવાસીઓને આ રેલવે પરિયોજનાથી સીધો ફાયદો થશે.
- આ પ્રોજેક્ટ આ વિસ્તારના લોકોને રેલવે કનેક્ટિવિટી પૂરી પાડશે અને ક્ષેત્રના લોકોની ગતિશીલતામાં તેમજ કૃષિ અને અન્ય સ્થાનિક પ્રોડક્ટ્સનું ઝડપી પરિવહન પણ સુનિશ્ચિત કરશે.
- પ્રસ્તાવિત આ રેલવે લાઇન રાજસ્થાનના સિરોહી જિલ્લા અને ગુજરાતના સાબરકાંઠા, બનાસકાંઠા અને મહેસાણા જિલ્લામાંથી પસાર થશે.

જેમ્સ વેબ સ્પેસ ટેલિસ્કોપની મદદથી બ્રહ્માંડની ઉત્પત્તિના સમયની તસવીર પ્રસિદ્ધ

- અમેરિકન અવકાશ એજન્સી નાસાએ તાજેતરમાં 10 અબજ ડોલરના ખર્ચે વિકસિત કરાયેલા ટાઇમ મશીન જેમ્સ વેબ સ્પેસ ટેલિસ્કોપ દ્વારા ખેંચવામાં આવેલી બ્રહ્માંડની દુર્લભ તસવીર પ્રસિદ્ધ કરી છે.
- આ તસવીરો બ્રહ્માંડની ઉત્પત્તિ થઈ લગભગ તે સમયની મનાય છે.
- અમેરિકન રાષ્ટ્રપતિ જો બાઇડેને જેમ્સ વેબ ટેલિસ્કોપ દ્વારા ખેંચવામાં આવેલી આ તસવીરને શેર કરી હતી અને કહ્યું હતું કે, આપણે 13 અબજ વર્ષ પહેલાનાં સમયને જોઈ રહ્યા છીએ.
- આ ટેલિસ્કોપ દ્વારા શેર કરવામાં આવેલ પ્રથમ તસવીર 'SMACs 0723' ગેલેક્સી ક્લસ્ટરની હતી જેને આ ટેલિસ્કોપના પ્રથમ ડીપ ફિલ્ડ તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે. વેબ ટેલિસ્કોપના નીચર - ઈન્ફ્રારેડ કેમેરા (NIRCam) દ્વારા વિવિધ તંરગલંબાઈઓની મદદથી આ તસવીર લેવામાં આવી છે.

જેમ્સ વેબ સ્પેસ ટેલિસ્કોપ

- જેમ્સ વેબ સ્પેસ ટેલિસ્કોપ એ વિશ્વની અગ્રણી અવકાશ વિજ્ઞાન વેધશાળા છે.
- તે નાસાનું સૌથી શક્તિશાળી ઈન્ફ્રારેડ ટેલિસ્કોપ છે.
- તેને 'હબલ ટેલિસ્કોપ'ના અનુગામી તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.
- વેબને અગાઉ 'નેક્સ્ટ જનરેશન સ્પેસ ટેલિસ્કોપ(NGST) તરીકે

પણ ઓળખવામાં આવતું હતું અને તેનું નામ વર્ષ 2002માં નાસાના ભૂતપૂર્વ એડમિનિસ્ટ્રેટર જેમ્સ વેબના નામ પરથી રાખવામાં આવ્યું હતું.

- જેમ્સ વેબ સ્પેસ ટેલિસ્કોપ નાસા (અમેરિકા), ESA(યુરોપ) અને CSA(કેનેડા)નું સંયુક્ત સાહસ છે.

અગ્નિકુલ કોસમોસ દ્વારા 3D પ્રિન્ટેડ રોકેટ એન્જિન માટે ભારતની પ્રથમ સુવિધાનું ઉદ્ઘાટન

- ભારતીય સ્પેસ ટેક સ્ટાર્ટઅપ અગ્નિકુલ કોસમોસ દ્વારા તાજેતરમાં 3D પ્રિન્ટેડ રોકેટ એન્જિન નિર્માણ માટે ભારતની પ્રથમ રોકેટ નિર્માણ સુવિધા એવી 'રોકેટ ફેક્ટરી - 1' નું ચેન્નાઈ સ્થિત ઈન્ડિયન ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ટેકનોલોજી - મદ્રાસ (IIT-M) રિસર્ચ પાર્ક ખાતે ઉદ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું હતું.
- આ 'રોકેટ ફેક્ટરી-1' રોકેટ નિર્માણ સુવિધાનું ઔપચારિક ઉદ્ઘાટન ટાટા સન્સના ચેરમેન એન. ચંદ્રશેખરન અને ભારતીય અવકાશ સંશોધન સંસ્થા(ISRO)ના અધ્યક્ષ એસ. સોમનાથ દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું. ઉપરાંત ઈન્ડિયન નેશનલ સ્પેસ પ્રમોશન એન્ડ ઓથોરાઇઝેશન સેન્ટર (INSPACe)ના અધ્યક્ષ પવન ગોએન્કા પણ આ ઉદ્ઘાટન પ્રસંગે હાજર રહ્યા હતાં.

રોકેટ ફેક્ટરી - 1

- આ રોકેટ ફેક્ટરીમાં EOS M400 મેટલ 3D પ્રિન્ટર અને રોકેટ એન્જિનના ઉત્પાદનથી અંત સુધીના જરૂરી અન્ય સાધનો પણ ઉપલબ્ધ છે.
- આ ફેક્ટરી એક અઠવાડિયામાં 2 રોકેટ એન્જિનનું ઉત્પાદન કરવામાં સક્ષમ છે.
- રોકેટ ફેક્ટરી-1, વિવિધ વ્યવસાયોને રિસર્ચ પાર્કમાં સંશોધન અને વિકાસ (R&D) સુવિધાઓ સ્થાપિત કરવા પ્રોત્સાહિત કરે છે.

રોકેટ ફેક્ટરી-1 સંબંધિત મહત્વની બાબતો

- અગ્નિકુલ કોસમોસ દ્વારા બનાવવામાં આવેલ 3D પ્રિન્ટેડ રોકેટ એન્જિનનો ઉપયોગ તેના અગ્નાઈટ(Agnite) અને અગ્નિલેટ(Agnilet) રોકેટ એન્જિન માટે કરવામાં આવશે.

- અગ્નિકુલ કોસમોસ સ્ટાર્ટઅપ, 'અગ્નિબાણ' નામનું પૃથ્વીની નીચેની ભ્રમણકક્ષા (700 કિ.મી.) સુધી 100 કિલોગ્રામ પેલોડ વહન કરી શકે તેવું ભારતનું પ્રથમ ખાનગી નાના ઉપગ્રહો માટેનું પ્રક્ષેપણ વાહન પણ બનાવી રહ્યું છે, જે વર્ષ 2022ના અંત સુધીમાં લોન્ચ થશે.
- અગ્નિલેટ એ વિશ્વનું પ્રથમ અને ભારતમાં નિર્મિત સિંગલપીસ 3D પ્રિન્ટેડ રોકેટ એન્જિન છે, જેનું વર્ષ 2021માં સફળતાપૂર્વક પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું હતું.
- **વિશેષ :** ઈન્ડિયન ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ટેકનોલોજી - મદ્રાસ રિસર્ચ પાર્ક એ ભારતનો પ્રથમ યુનિવર્સિટી આધારિત રિસર્ચ પાર્ક છે અને તે ઈન્ડિયન ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ટેકનોલોજી - મદ્રાસ દ્વારા પ્રાયોજિત બિનનફાકારક સંસ્થા છે.

હર્મિટ સ્પાયવેર

- તાજેતરમાં જ ક્લાઉડ આધારિત સુરક્ષા કંપની - લૂકઆઉટએ હર્મિટ કે હર્મીટ (Hermit) નામના નવા સ્પાયવેરની શોધ કરી હતી.
- હર્મીટ સ્પાયવેર એ એન્ડ્રોઇડ અને iOS એમ બંને પ્રચલિત ઓપરેટિંગ સિસ્ટમ વડે ચાલતા ઉપકરણોને અસરગ્રસ્ત કરવામાં સક્ષમ છે.

હર્મિટ સ્પાયવેર

- આ સ્પાયવેરને ઇટાલિયન કોમર્શિયલ સ્પાયવેર વિક્રેતા RCS લેબ દ્વારા વિકસિત કરવામાં આવ્યો હતો. તેને ટેક્સ્ટ મેસેજ દ્વારા વિતરિત કરવામાં આવે છે તથા આવા સંદેશ કોઈ કાયદેસર સ્ત્રોતમાંથી આવતા હોવાનું લાગતા જે તે ટાર્ગેટ્સ દ્વારા આ માલવેરને કોઈ અન્ય એપ્સ હોવાનું જાણીને ડાઉનલોડ કરવામાં આવે છે અને આ પ્રકારે એન્ડ્રોઇડ કે iOS ઉપકરણો આ સ્પાયવેરથી અસરગ્રસ્ત થાય છે.

તે ઉપકરણોને કેવી રીતે અસર કરે છે?

- થોડા સમય અગાઉ ચર્ચામાં આવેલા 'પેગેસસ' સ્પાયવેરની જેમ હર્મિટ સ્પાયવેર એન્ડ્રોઇડ અને iOS ઉપકરણોને અસર કરી શકે છે.
- એકવાર ઉપકરણ પર ઈન્સ્ટોલ થઈ ગયા પછી, તે ઉપકરણ પર ઓડિયો રેકોર્ડ કરી શકે છે તથા અનધિકૃત કોલ્સ અને અન્ય અનધિકૃત પ્રવૃત્તિઓ કરી શકે છે.
- વળી તે સ્માર્ટફોનના કેમેરા દ્વારા છૂપી તસવીરો લેવી, કેલેન્ડર અને એડ્રેસબુક જેવી એપ્સમાંથી ડેટાની ચોરી કરવી તથા એન્ડ્રોઇડ ઉપકરણોને રુટ(Root) કરવાની ક્ષમતા ધરાવે છે.

સાયબર સુરક્ષા અને ભારત

- વર્ષ 2018 દરમિયાન ભારતમાં 'સાયબર સુરક્ષિત ભારત પહેલ' શરૂ કરવામાં આવી હતી, જેનો ઉદ્દેશ્ય સાયબર કાઈમ વિશે જાગૃતિ ફેલાવવા અને સુરક્ષા માટે ક્ષમતા વધારવાનો હતો.
- દેશમાં આવતા ઈન્ટરનેટ ટ્રાફિક અને કોમ્યુનિકેશન ડેટાને સ્કેન કરવા માટે વર્ષ 2017 દરમિયાન નેશનલ સાયબર સિક્યોરિટી કોર્ડિનેશન સેન્ટર (NCCC) શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું.
- હેકિંગ અને ફિશિંગ જેવા સાયબર ખતરાઓ સામે કાર્યરત નોડલ એજન્સી તરીકે CERT-IN એટલે કે Computer emergency Response team - india ની સ્થાપના કરવામાં આવી.
- ઉપરાંત દેશમાં ઈન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી એક્ટ, 2000 અને પર્સનલ ડેટા પ્રોટેક્શન બિલ, 2019 જેવા કાયદાઓ રજૂ કરવામાં આવ્યા છે, જેથી સાયબર હુમલાઓ અને અન્ય અનધિકૃત પ્રવૃત્તિઓ સામે સુરક્ષા પ્રદાન કરી શકાય.

ભારતની પ્રથમ સ્વાયત્ત નેવિગેશન સુવિધા 'તિહાન'ની શરૂઆત

- કેન્દ્રીય રાજ્ય વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી મંત્રી જિતેન્દ્રસિંઘ દ્વારા તાજેતરમાં ઈન્ડિયન ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ટેકનોલોજી-હૈદરાબાદ (IIT-H) કેમ્પસમાં 130 કરોડ રૂાના ખર્ચે એરિયલ અને ટેરેસ્ટ્રીયલ માટે ભારતની પ્રથમ સ્વાયત્ત નેવિગેશન સુવિધા 'તિહાન' (Technology innovation Hub on Autonomous Navigation-TiHAN)ની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.

તિહાન (TiHAN)

- રાષ્ટ્રીય મિશન 'તિહાન' એ ઈન્ડિયન ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ટેકનોલોજી-હૈદરાબાદની બહુશાખાકીય પહેલ છે.
- આ 'તિહાન'માં ઈન્ડિયન ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ટેકનોલોજી-હૈદરાબાદના ઇલેક્ટ્રિકલ એન્જિનિયરિંગ, કમ્પ્યુટર સાયન્સ અને એન્જિનિયરિંગ, મિકેનિકલ અને એરોસ્પેસ એન્જિનિયરિંગ, સિવિલ એન્જિનિયરિંગ, ગણિત, ડિઝાઇન, લિબરલ આર્ટ્સ અને આંતરપ્રિન્યોરશિપના સંશોધકોનો સમાવેશ થાય છે.
- તિહાનને વૈજ્ઞાનિક અને ઔદ્યોગિક સંશોધન વિભાગ (Scientific and Industrial Research Organization-SIRO) દ્વારા વૈજ્ઞાનિક અને ઔદ્યોગિક સંશોધન સંસ્થા તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.
- તિહાન, રાષ્ટ્રીય મહત્વના ઘણા એપ્લિકેશન ક્ષેત્રો માટે સ્વાયત્ત માનવરહિત એરિયલ વ્હીકલ (UAV) અને ગ્રાઉન્ડ અથવા સરફેસ વ્હીકલનો ઉપયોગ કરીને વાસ્તવિક સમયની સાયબર-ફિઝિકલ સિસ્ટમ વિકસાવી અને તેનો ઉપયોગ કરે છે.
- જ્યારે, પરીક્ષણ સુવિધા(Testbed) રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે શૈક્ષણિક, ઔદ્યોગિક અને સંશોધન તેમજ વિકાસ પ્રયોગશાળાઓ વચ્ચે ઉચ્ચ ગુણવત્તાવાળા સંશોધન માટે પ્લેટફોર્મ પૂરું પાડશે. આ પરીક્ષણ સુવિધામાં એરસ્ટ્રીપ, સોફ્ટ લેન્ડિંગ એરિયા, ડ્રોન રાખવા માટે હૅંગર, ગ્રાઉન્ડ કંટ્રોલ સ્ટેશન, પર્ફોમન્સ મૂલ્યાંકન માટે ટેલિમેટ્રી સ્ટેશનનો સમાવેશ થાય છે.

- વિશેષ :** આંતરશાખાકીય સાયબર ભૌતિક પ્રણાલી પરના રાષ્ટ્રીય મિશન (National Mission on Interdisciplinary Cyber-Physical system) હેઠળ ઈન્ડિયન ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ટેકનોલોજી, હૈદરાબાદને ઓટોનોમસ નેવિગેશન અને ડેટા એક્વિઝિશન સિસ્ટમ માટે ટેકનોલોજી ઈનોવેશન હબ એનાયત કરવામાં આવ્યું છે.
- ટેકનોલોજીના ક્ષેત્રમાં, આંતરશાખાકીય સાયબર ભૌતિક પ્રણાલી પરના રાષ્ટ્રીય મિશન હેઠળ વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી વિભાગ દ્વારા લગભગ 25 ટેકનોલોજી ઈનોવેશન હબની સ્થાપના કરાઈ છે.

આર્થભટ્ટ-1 : એનાલોગ ચિપસેટનો પ્રોટોટાઇપ

- તાજેતરમાં ભારતીય વિજ્ઞાન સંસ્થા (IISc)ના સંશોધકોએ ARYABHAT-1 નામના એનાલોગ ચિપસેટનો પ્રોટોટાઇપ વિકસાવ્યો છે. આ નવી પેઢીના એનાલોગ કમ્પ્યૂટિંગ ચિપસેટની ડિઝાઇન IIScના પીએચ.ડી. વિદ્યાર્થી પ્રતિક કુમાર દ્વારા કરવામાં આવી છે.

ARYABHAT-1

- ARYABHAT-1 નો અર્થ 'એનાલોગ રિકન્ફિગરેબલ ટેકનોલોજી એન્ડ બિયાસ-સ્કેલેબલ હાર્ડવેર ફોર AI ટાસ્ક' છે. તે એક એનાલોગ ચિપસેટ છે જે આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ અને મશીન લર્નિંગ એપને વધુ સારી અને ઝડપી કામગીરી કરવા સક્ષમ બનાવશે.
- ખાસ કરીને AI-આધારિત ઓબ્જેક્ટ અથવા સ્પીચ રેકગ્નિશન એપ્લિકેશનો જેમ કે એમેઝોનની એલેક્સા અથવા એપલની સિરી જેવી આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ આસિસ્ટન્ટ માટે આ એનાલોગ ચિપસેટ મદદરૂપ થઈ શકે છે.

મહત્વ

- મોટાભાગના કમ્પ્યૂટિંગ ઉપકરણો જેમકે સેલફોન, લેપટોપ કે ડેસ્કટોપ કમ્પ્યૂટર એ માહિતીના પ્રોસેસિંગ માટે ડિજિટલ ચિપ્સનો ઉપયોગ કરે છે, પરંતુ આ ચિપસેટ માટે ઉર્જાની ખપત વધુ રહે છે.
- જ્યારે એનાલોગ ચિપસેટ એ ડિજિટલ ચિપસેટની સાપેક્ષે વધુ ઉર્જા-કાર્યક્ષમ હોય છે તેમજ એવી એપ્લિકેશનો જેમાં ચોક્કસ ગણતરીઓની જરૂર નથી તેમાં એનાલોગ કમ્પ્યૂટિંગ એ ડિજિટલ કમ્પ્યૂટિંગને પાછળ રાખવાની ક્ષમતા ધરાવે છે.

પડકારો

- ઉચ્ચ-સ્તરના કોડ કમ્પાઇલ કરીને મોટા પાયે ડિજિટલ પ્રોસેસર્સ ઝડપથી વિકસાવી શકાય છે, જ્યારે ડિજિટલ ચિપ્સની સરખામણીમાં એનાલોગ પ્રોસેસરનું પરીક્ષણ અને ડિઝાઇનિંગ ખૂબ જ પડકારજનક છે.
- ઝડપ અને ચોકસાઈના હેતુઓ સામે ઉર્જા-કાર્યક્ષમતાનો મુદ્દો સ્વાભાવિક જ અયોગ્ય જણાય છે, તેમ છતાં વધારાનાં લૉજિક યુનિટ્સ દ્વારા એનાલોગ ચિપસેટની સચોટતામાં સુધારો કરી શકાય તેમ છે. પરંતુ તે ખૂબ જ જટિલ પ્રક્રિયા છે.

ભારતીય વિજ્ઞાન સંસ્થા

- વર્ષ 1909માં ઉદ્યોગપતિ જમશેદજી નુસરવાનજી ટાટા, મૈસુરના શાહી પરિવાર (મહારાજા કૃષ્ણરાજા વાડિયાર) અને તત્કાલીન સરકાર વચ્ચેની ભાગીદારીના પરિણામે બેંગલોર ખાતે ભારતીય વિજ્ઞાન સંસ્થાની સ્થાપના થઈ હતી. હાલમાં (જુલાઈ 2022ની સ્થિતિએ) ગોવિંદ રંગરાજન તેના ડિરેક્ટર છે.

વિશેષ

- ભારતમાં વિકસિત કે ડિઝાઇન કરાયેલા કેટલાક અગત્યના માઈક્રો પ્રોસેસર્સ નીચે મુજબ છે.

નામ	સંસ્થા
શક્તિ પ્રોસેસર	IIT મદ્રાસ
વેગા પ્રોસેસર	C-DAC
અજીત પ્રોસેસર	IIT બોમ્બે

યુનિયન બેંકે પોતાનું મેટાવર્સ વર્ચ્યુઅલ લાઉન્ચ 'યુનિ-વર્સ' લોન્ચ કર્યું

- તાજેતરમાં જ યુનિયન બેંક ઓફ ઇન્ડિયા (UBI) એ ટેક મહિન્દ્રા સાથે મળીને પોતાના ગ્રાહકોના બેંકિંગ અનુભવોને વધારવાના પ્રયાસમાં એક મેટાવર્સ વર્ચ્યુઅલ લાઉન્ચ - 'યુનિ-વર્સ' (Uni-verse) અને ઓપન બેંકિંગ સેન્ડબોક્સ એન્વાયર્નમેન્ટ રજૂ કર્યું હતું.

યુનિ-વર્સ

- યુનિ-વર્સ એ યુનિયન બેન્ક ઓફ ઇન્ડિયા દ્વારા ટેક મહિન્દ્રાના સહયોગથી મેટાવર્સની આભાસી વાસ્તવિક દુનિયામાં સ્થાપિત કરવામાં આવેલું એક આભાસી વિશ્રામખંડ (વર્ચ્યુઅલ લાઉન્ચ) છે.
- શરૂઆતી તબક્કે આ યુનિ-વર્સ લાઉન્ચ દ્વારા ગ્રાહકો માટે બેંકની થાપણો, લોન, સરકારી સહાયતા કાર્યક્રમો, ડિજિટલ પહેલો વગેરે પર વીડિયો અને માહિતી રજૂ કરવામાં આવશે.
- તે વાસ્તવિક દુનિયાના બેંકિંગ વિશ્રામખંડની જેમ જ કામ કરશે.
- નોંધનીય છે કે ફેબ્રુઆરી 2022 દરમિયાન અમેરિકી બેંક JPMorgan દ્વારા મેટાવર્સમાં પોતાનો એક શોપ સ્થાપિત કરવામાં આવ્યો હતો, આ સાથે જ તે મેટાવર્સમાં પોતાની હાજરી સ્થાપનારી વિશ્વની પ્રથમ બેંક બની હતી.

ઓપન બેંકિંગ સેન્ડબોક્સ એન્વાયર્નમેન્ટ

- યુનિયન બેંક ઓફ ઇન્ડિયા દ્વારા ઓપન બેંકિંગ સેન્ડબોક્સ એન્વાયર્નમેન્ટ પણ લોન્ચ કરવામાં આવ્યું હતું, જે બેંકને ઓપન બેંકિંગ ક્ષેત્રે માર્ગદર્શન આપશે.
- આ પ્લેટફોર્મ એ બેન્કને વિવિધ ફિન્ટેક અને સ્ટાર્ટ-અપ ભાગીદારો સાથે મળીને નવીન બેંકિંગ પ્રોડક્ટ્સ વિકસાવવા અને તેને લોન્ચ કરવામાં મદદ કરશે.
- વળી આ પ્લેટફોર્મ દ્વારા શરૂઆતી તબક્કામાં રહેલા ફિન્ટેક અને ડેવલપર્સને તેમના વિચારોને સાકાર કરવા માટે એક પ્લેટફોર્મ આપી તેમનું સશક્તિકરણ પણ કરાશે.

મેટાવર્સ એટલે શું?

- સરળ શબ્દોમાં કહીએ તો મેટાવર્સ એ ટેકનોલોજીના બહુવિધ ઘટકો જેવા કે વર્ચ્યુઅલ રિયાલિટી, ઓગમેન્ટેડ રિયાલિટી, વીડિયો, બ્લોકચેન ટેકનોલોજી વગેરેના સંયોજન દ્વારા રચિત એક ત્રિપરિમાણીય (3D) આભાસી વિશ્વ છે, જેમાં વપરાશકર્તાઓ વાસ્તવિક દુનિયાની જેમ જ પોતાના 'અવતાર' દ્વારા આભાસી વાસ્તવિક યુનિવર્સમાં સક્રિય રીતે 'જીવતા' હોય છે.
- એક રીતે મેટાવર્સ એ સામાજિક જોડાણો પર કેન્દ્રિત હોય તેવા ઈન્ટરનેટ આધારિત પ્લેટફોર્મનું આગવું સંસ્કરણ છે, જ્યાં વપરાશકર્તાઓ કોઈ સરહદીય બંધન વિના વર્ચ્યુઅલ વિશ્વમાં અસ્તિત્વ ધરાવતા હોય છે.
- સૈદ્ધાંતિક રીતે વાસ્તવિક દુનિયામાં જે થઈ રહ્યું છે તે બધું મેટાવર્સમાં સમાયેલું હશે, જેના ઓનલાઈન ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરમાં રીઅલ-ટાઈમ ઈવેન્ટ્સ અને અપડેટ્સના આધારે બદલાવ પણ લાવી શકાય છે.
- મેટાવર્સ એ કોઈ એક કંપની અથવા તો નાની કંપનીઓના સમૂહ દ્વારા નહીં પરંતુ વિશ્વભરના લાખો ક્રિએટરો, ડેવલપર્સ અને તકનીકી ઉત્સાહીઓના સહકાર દ્વારા સ્થાપિત કરવામાં આવશે, જેમાં વર્તમાન સમયે ફેસબુક અને એપિક જેવા ટેક જાયન્ટ્સ અગ્રેસર છે.

યુનિયન બેંક ઓફ ઈન્ડિયા

- યુનિયન બેંક ઓફ ઈન્ડિયા એ 9,500થી પણ વધુ શાખાઓ, 13,300થી પણ વધુ ATM's, 75,000થી પણ વધુ કર્મચારીઓ અને 120 મિલિયનથી વધુ ગ્રાહકો ધરાવતી સરકારી માલિકીની બેંક છે, જેની સ્થાપના વર્ષ 1919 દરમિયાન કરવામાં આવી હતી.
- તેની ચાર શાખાઓ દુબઈ, હોંગકોંગ, સિડની અને એન્ટવર્પમાં આવેલી છે, તેમજ યુનાઈટેડ કિંગડમમાં 'યુનિયન બેંક ઓફ ઈન્ડિયા (યુ.કે.)' તરીકે તેની સંપૂર્ણ માલિકીની એક પેટાકંપની આવેલી છે.
- 1 એપ્રિલ, 2020 ના રોજ કોર્પોરેશન બેંક અને આંધ્ર બેંકને યુનિયન બેંકમાં મર્જ કરવામાં આવી હતી, જેથી શાખા નેટવર્કને ધ્યાને લેતા તે સૌથી મોટી PSU બેંકોમાંની એક બની હતી.

PIVOT : કેન્સરને શોધવા માટે AI- આધારિત સાધન

- તાજેતરમાં જ મદ્રાસ ખાતે આવેલા ઈન્ડિયન ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ટેકનોલોજી (IIT મદ્રાસ)ના સંશોધકોએ આર્ટિફિશિયલ ઈન્ટેલિજન્સ આધારિત સાધન 'PIVOT' વિકસાવ્યું હતું, જે વ્યક્તિના DNA પ્રોફાઇલ પરથી કેન્સરજન્ય જનીનોની આગાહી કરી શકે છે.
- હાલમાં IIT મદ્રાસના સંશોધકોએ બ્રેસ્ટ ઈન્વેસિવ કાર્સિનોમા, કોલોન એડેનોકાર્સિનોમા અને લંગ એડેનોકાર્સિનોમા એમ ત્રણ અલગ-અલગ પ્રકારના કેન્સરની ઓળખ માટેના AI મોડલ બનાવ્યા છે તથા તેને કેન્સરના અન્ય પ્રકારો સુધી વિસ્તરીત કરવાનું આયોજન કરાઈ રહ્યું છે.

PIVOT વિશે

- PIVOT (Personalized Identification of driVer OGs and TSGs) એ કૃત્રિમ બુદ્ધિમત્તા (AI) પર આધારિત સાધન છે, જેના વડે

કોઈ વ્યક્તિમાં કેન્સરજન્ય જનીનોની આગાહી કરી શકાશે તથા વ્યક્તિગત કેન્સરની સારવાર માટે વ્યૂહરચના ઘડી તેનું નિદાન કરી શકાશે. તેને ટૂલ મશીન લર્નિંગ મોડલના આધારે વિકસાવવામાં આવ્યું હતું, જે જનીનોને ટ્યુમર ઓન્કોજેનસ, સપ્રેસર જનીનો અથવા ન્યૂટ્રલ જનીનોમાં વિભાજિત કરવા સક્ષમ છે.

કાર્ય પદ્ધતિ

- તે કેન્સર પેદા કરતા જનીનોની આગાહી કરવા માટે મ્યુટેશન (Mutation) અને જનીન અભિવ્યક્તિ (Gene Expression) સહિત વિવિધ ડેટાનો ઉપયોગ કરે છે.
- આ જનીનોને 'ડ્રાઈવર જનીનો' કહેવામાં આવે છે જે વ્યક્તિગત કેન્સર સારવાર માટે વ્યૂહરચના ઘડવામાં મદદ કરે છે.
- સૌપ્રથમ આ મશીન દ્વારા જે તે દર્દીના ઓળખાયેલા ડ્રાઈવર જનીનો પરથી બનાવવામાં આવેલા સુપરવાઈઝ્ડ મોડલ લર્નિંગ (ML) અલ્ગોરિથમનો ઉપયોગ કરીને દર્દીના અજ્ઞાત ડ્રાઈવર જનીનોની ઓળખ કરાય છે. બાદમાં દર્દીના જરૂરી ડેટા જેવા કે જનીન અભિવ્યક્તિ ડેટા, મ્યુટેશન ડેટા અને અન્ય એકઠા કરાયેલા ડેટાના સંયોજનને ધ્યાનમાં લઈને કૃત્રિમ બુદ્ધિમત્તા દ્વારા બહુવિધ મોડેલો વિકસિત કરાય છે. જેનો ઉપયોગ દર્દીમાં આવેલા કેન્સરજન્ય જનીનોની ઓળખ કરવામાં થાય છે.

GEMCOVAC-19 : કોરોના સામે ભારતની પ્રથમ સ્વદેશી mRNA વેક્સિનને મંજૂરી

- કોરોના સામે ભારતમાં વિકસાવવામાં આવેલી mRNA વેક્સિન GEMCOVAC-19 ને DCGI ની વિષય નિષ્ણાત સમિતિ દ્વારા 18 વર્ષ કે તેથી વધુ ઉંમર ધરાવતા જૂથ માટે 'પ્રતિબંધિત કટોકટી ઉપયોગ' ની મંજૂરી મળી છે.
- અન્ય તમામ mRNA વેક્સિનને શૂન્ય ડિગ્રી કરતાં ઓછા તાપમાને સંગ્રહ કરવી પડે છે, જ્યારે GEMCOVAC -19 ને સાચવવા માટે એટલા ઓછા તાપમાનની જરૂર નથી.
- GEMCOVAC - 19 એ ભારતમાં વિકસાવવામાં આવેલી પ્રથમ mRNA રસી છે અને વિશ્વમાં કોવિડ માટે મંજૂર થયેલી ત્રીજી mRNA રસી છે. વિશ્વની અન્ય બે mRNA કોવિડ રસીમાં ફાઈઝર અને મોડર્નાનો સમાવેશ થાય છે.
- **વિશેષ :** GEMCOVAC - 19 એ પુણે સ્થિત જેનોવા બાયોફાર્માસ્યૂટિકલ્સ દ્વારા વિકસાવવામાં આવેલ છે.

રાજનાથ સિંહ દ્વારા કોલકાતા ખાતે Y-3023 દૂનાગિરી, પ્રોજેક્ટ - 17A લોન્ચ

- કેન્દ્રીય સંરક્ષણમંત્રી રાજનાથ સિંહે તાજેતરમાં કોલકાતામાં ગાર્ડન રીય શિપબિલ્ડર્સ લિમિટેડ(GRSE) દ્વારા નિર્મિત પ્રોજેક્ટ 17A ના Y-3023 યુદ્ધ જહાજ દૂનાગિરીનું ઉદ્ઘાટન કર્યું હતું. આ સમારોહમાં નૌકાદળના ચીફ એડમિરલ આર. હરિકુમાર ઉપસ્થિત રહ્યા હતા.
- પ્રોજેક્ટ - 17 આલ્ફા ફ્રિગેટ્સ (P-17A) અન્ય 'નિલગિરી-કલાસ સ્ટીલ્થ ફ્રિગેટ્સ' તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.

Y - 3023 (દૂનાગિરી)

- દૂનાગિરી એ P-17A પ્રોજેક્ટ હેઠળનું ચોથું જહાજ છે, જેનું નામ ઉત્તરાખંડ રાજ્યની પર્વતમાળા 'દૂનાગિરી' પરથી રાખવામાં આવ્યું છે.

- દૂનાગિરી એ સમુદ્ર, આકાશ અને પાણીની અંદરથી દુશ્મનોનો નાશ કરવા માટે બહુપરીમાણીય ક્ષમતાઓ સાથેનું વિશ્વકક્ષાનું ફ્રિગેટ છે. દૂનાગિરી ફ્રિગેટ એ દૂનાગિરી લીએન્ડર કલાસ એન્ટિ - સબમરિન વોરફેર ફ્રિગેટ (ASWF) નું નવીનીકરણ છે.
- લીએન્ડર કલાસ ફ્રિગેટ મે, 1977 થી ઓક્ટોબર 2010 દરમિયાન 33 વર્ષ સુધી સેવામાં હતી. તેનું નિર્માણ કાર્ય કોલકાતાની ગાર્ડન રીય શિપબિલ્ડર્સ લિમિટેડ (GRSE) દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું.
- નિલગિરી વર્ગના જહાજની લંબાઈ 149 મીટર, પહોળાઈ 17.8 મીટર અને ડ્રાફ્ટ 5.22 મીટર હશે.
- આ જહાજ 6,670 ટન વિસ્થાપન કરવાની ક્ષમતા ધરાવે છે અને ફ્રિગેટમાં 226 કર્મચારીઓને સમાવવાની ક્ષમતા હશે.

P 17 A પ્રોજેક્ટ

- પ્રોજેક્ટ 17A ફ્રિગેટ્સ P 17 ફ્રિગેટ્સ (શિવાલિક કલાસ)નો અનુવર્તી પ્રોજેક્ટ છે. જેમાં વધુ સારા સ્ટીલ્થ ફ્રીયર્સ, અદ્યતન શસ્ત્રો અને સેન્સર્સ તેમજ પ્લેટફોર્મ મેનેજમેન્ટ સિસ્ટમનો સમાવેશ થાય છે.
- આ પ્રોજેક્ટ અંતર્ગતના જહાજોને નવી દિલ્હી ખાતે આવેલા ભારતીય નૌકાદળના ડિરેક્ટોરેટ ઓફ નેવલ ડિઝાઇન(DND) દ્વારા ડિઝાઇન કરવામાં આવ્યા છે.
- તેમજ આ પ્રોજેક્ટ અંતર્ગતના સાત ફ્રિગેટ બાંધકામના વિવિધ તબક્કામાં છે. જેઓના નામ ભારતની વિવિધ પર્વતમાળાઓના નામ પરથી રાખવામાં આવ્યા છે જે નીચે મુજબ છે :
  1. INS નિલગિરી ; 2. INS હિમગિરી ; 3. INS ઉદયગિરી
  4. INS દૂનાગિરી ; 5. INS તારાગિરી ; 6.INS વિંધ્યગિરી
  7. INS મહેન્દ્રગિરી
- આ સાત ફ્રિગેટને સંયુક્ત રીતે બે જાહેર ક્ષેત્રના શિપયાર્ડ - મઝગાંવ ડોક શિપબિલ્ડર્સ લિમિટેડ(MDL), મુંબઈ અને ગાર્ડન રીય શિપબિલ્ડર્સ એન્ડ એન્જિનીયર્સ (GRSE), કોલકાતા ખાતે નિર્માણ કરવામાં આવશે. જેમાંના ચાર ફ્રિગેટ્સનું MDL ખાતે અને ત્રણ ફ્રિગેટ્સનું GRSE ખાતે નિર્માણ કરવામાં આવશે.
- P 17 A પ્રોજેક્ટ હેઠળ પ્રથમ બે જહાજો વર્ષ 2019 અને 2020માં લોન્ચ કરવામાં આવ્યા હતાં. જેમાંનું પ્રથમ જહાજ MDL ખાતે અને બીજું જહાજ GRSE ખાતે લોન્ચ કરવામાં આવ્યું હતું. જ્યારે ત્રીજા જહાજ INS ઉદયગિરીને તાજેતરમાં 17 મે, 2022 ના રોજ MDL ખાતે લોન્ચ કરવામાં આવ્યું છે.

35 વર્ષ સુધી દેશની સેવા કર્યા બાદ 'INS સિંધુધ્વજ' સેવામુક્ત

- INS સિંધુધ્વજ 35 વર્ષ રાષ્ટ્રની ગૌરવપૂર્ણ સેવા બાદ તાજેતરમાં સેવામુક્ત થઈ છે. ઈસ્ટર્ન નેવલ કમાન્ડના ફ્લેગ ઓફિસર કમાન્ડિંગ ઈન ચીફ વાઈસ એડમિરલ બિશ્વજીત દાસગુપ્તા આ સમારોહના મુખ્ય અતિથિ હતા.
- INS સિંધુધ્વજ :** INS સિંધુધ્વજને જૂન, 1987 માં સેવારત કરવામાં આવી હતી. તે 10 કિલો-કલાસ સબમરિનમાંથી એક હતી, જે ભારતે વર્ષ 1986 થી 2000ની વચ્ચે રશિયા પાસેથી હસ્તગત કરી હતી. લીડ વેસલ્સ ઉમેરાયા પછી કિલો-કલાસ બોટને 'સિંધુધ્વજ કલાસ સબમરિન' કહેવામાં આવે છે. સિંધુધ્વજ એટલે 'સમુદ્રમાં આપણો ધ્વજધારક' થાય છે. આ સબમરિનના ટોચ પર ભૂરા રંગની નર્સ શાર્કનું ચિત્રણ કરવામાં આવ્યું હતું. આ સબમરિન પર ઘણાં કાર્યો પ્રથમ વખત કરવામાં આવ્યા હતા જેમ કે; આપણી સ્વદેશી સોનાર USMUS, સ્વદેશી ઉપગ્રહ સંચાર પ્રણાલી રૂકમણી અને MSS, ઈનર્શિયલ નેવિગેશન સિસ્ટમ અને સ્વદેશી ટોર્પિડો ફાયર કંટ્રોલ સિસ્ટમ તેના પર કાર્યરત કરવામાં આવી હતી.
- સિંધુધ્વજે ડીપ સબમર્જન્સ રેસ્ક્યૂ વેસલ સાથે સમાગમ અને કર્મચારીઓનું સ્થાનાંતરણ પણ સફળતાપૂર્વક કર્યું છે. તે એકમાત્ર સબમરિન હતી જેને વડાપ્રધાન દ્વારા નવીનતા માટે CNS રોલિંગ ટ્રોફી એનાયત કરવામાં આવી હતી. તે સિંધુધ્વજ વર્ગની સબમરિન હતી.

એડવાન્સ લાઇટ હેલિકોપ્ટર (ALH) માર્ક - III કોસ્ટગાર્ડમાં સામેલ

- તાજેતરમાં ચેન્નાઈ ખાતે ભારતીય કોસ્ટ ગાર્ડમાં '840 સ્કવોડ્રન' તરીકે ઓળખાતી નવી એર સ્કવોડ્રનની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી. આ સ્કવોડ્રનના સૌપ્રથમ એરક્રાફ્ટ તરીકે એડવાન્સ લાઇટ હેલિકોપ્ટર(ALH) માર્ક - III ને સામેલ કરવામાં આવ્યું હતું.

- આ પ્રસંગે તેને 'વોટર કેનન' દ્વારા સન્માનિત કરવામાં આવ્યું હતું. જે કાર્યક્રમમાં પૂર્વીય કોસ્ટ ગાર્ડ વિસ્તારના ઈન્સ્પેક્ટર જનરલ એ.પી. બડોલા હાજર રહ્યા હતા. આ પ્રથમ વખત છે જ્યારે સંરક્ષણ દળ દ્વારા પૂર્વીય ક્ષેત્રમાં આ પ્રકારનું વિમાન તૈનાત કરવામાં આવ્યું છે.

એડવાન્સ લાઇટ હેલિકોપ્ટર (ALH) - માર્ક - III

- ALH માર્ક - III ને હિન્દુસ્તાન એરોનોટિક્સ લિમિટેડ (HAL) દ્વારા સ્વદેશી રીતે ડિઝાઇન અને વિકસિત કરવામાં આવ્યું છે.
- HAL દ્વારા બનાવવામાં આવેલા આ ALH ને 'ધ્રુવ' નામ આપવામાં આવ્યું છે જેમાં માર્ક 1, માર્ક 2, માર્ક 3 અને માર્ક 4 એમ અલગ અલગ વેરિયન્ટ્સ છે.
- જેમાં માર્ક-3 સંસ્કરણ જેને કોસ્ટગાર્ડમાં સામેલ કરવામાં આવ્યું છે તે નીચે મુજબની સુવિધાઓ ધરાવે છે :

- શક્તિ એન્જિન
- ડિજિટલ મેપ અને ઇલેક્ટ્રો ઓપ્ટિકલ પોડ
- ઇલેક્ટ્રોનિક વોરફેર સૂટ
- ઇન્ફ્રારેડ સપ્રેસર અને ડિજિટલ વીડિયો રેકોર્ડર
- હેલ્થ એન્ડ યુસેઝ મોનિટરિંગ સિસ્ટમ
- તે ખાસ કરીને સંરક્ષણ સેવાઓની ઉપયોગિતા અને ઊંચાઈ પર કામગીરી કરવાને અનુકૂળ સંરચના ધરાવે છે.

તકનીકી પરિમાણો

લંબાઈ x પહોળાઈ x ઊંચાઈ	15.9 m x 13.2 m x 4.98 m
મહત્તમ વજન સાથે ટેકઓફ	5,500 કિગ્રા

મુખ્ય બાબતો

- કોસ્ટગાર્ડના જણાવ્યા અનુસાર નજીકના ભવિષ્યમાં નવા સ્કવોડ્રનની ઈન્વેન્ટરીમાં વધુ ત્રણ ALH એરક્રાફ્ટ ઉમેરવામાં આવશે.
- આધુનિક રડારનો ઉપયોગ કરીને તે 'બિયોન્ડ ઘ વિઝ્યુઅલ રેન્જ ડિટેક્શન' ધરાવે છે, તથા માઉન્ટેડ મશીનગન દ્વારા તે ટાર્ગેટને ન્યુટ્રીલાઇઝ કરવાની ક્ષમતા ધરાવે છે.
- સંયુક્ત હવાઈ પ્રયાસો દ્વારા આ અત્યાધુનિક હેલિકોપ્ટર એ 'Exclusive Economic Zone - EEZ' ની અંદર ભારતના બહુપક્ષીય દરિયાઈ હિતોનું રક્ષણ કરશે.

ભારતીય કોસ્ટ ગાર્ડ (ICG)

- ICG એ ભારતની દરિયાઈ કાયદા અમલીકરણ તથા શોધ - બચાવ એજન્સી છે.
- તે વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર(EEZ) અને સંલગ્ન ઝોન (Contiguous Zone) સહિત ભારતના પ્રાદેશિક જળ વિસ્તારો પર પોતાનું અધિકાર ક્ષેત્ર ધરાવે છે.
- તેની સ્થાપના 1 ફેબ્રુઆરી, 1977 ના રોજ કોસ્ટ ગાર્ડ એક્ટ, 1978 અનુસાર કરવામાં આવી હતી.
- તે સંરક્ષણ મંત્રાલયના અધિકાર ક્ષેત્ર હેઠળ કામ કરે છે.

સવાલ - જવાબ વિશેષ

Que. બોર્ડર રોડ ઓર્ગેનાઇઝેશન (BRO) 12 રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોના વિવિધ ૩૨ સેગમેન્ટમાં 75 આઉટલેટ્સનું નિર્માણ કરશે, જેની કયા નામ હેઠળ સંરક્ષણ મંત્રાલય દ્વારા પરવાનગી આપવામાં આવી છે?

A. BRO કાફે

Que. તાજેતરમાં કયા દેશ દ્વારા 'ઝુલજનાહ' નામનું રોકેટ પ્રક્ષેપિત કરવામાં આવ્યું હતું?

A. ઈરાન

વિશેષ : ઝુલજનાહ એ 25.5-મીટર લાંબુ ઈરાની સેટેલાઈટ લોન્ચ વ્હીકલ છે જે 220 કિલોગ્રામના પેલોડ અથવા ઉપગ્રહને પૃથ્વીથી 500 કિલોમીટર ઉપર સ્થિત ભ્રમણકક્ષામાં લઈ જવા માટે સક્ષમ છે.

DRDO દ્વારા લેઝર ગાઇડેડ એન્ટિ ટેન્ક ગાઇડેડ મિસાઇલ અને હાઇસ્પીડ એક્સપાન્ડેબલ એરિયલ ટાર્ગેટ 'અભ્યાસ'નું સફળ પરીક્ષણ

- સંરક્ષણ સંશોધન અને વિકાસ સંગઠન (DRDO) અને ભારતીય સેનાએ તાજેતરમાં સ્વદેશ નિર્મિત લેઝર ગાઇડેડ એન્ટિ ટેન્ક ગાઇડેડ મિસાઇલ (ATGM)નું સફળતાપૂર્વક પરીક્ષણ હાથ ધર્યું હતું.

- આ પરીક્ષણ મહારાષ્ટ્રના અહમદનગર ખાતે આવેલા આર્મ્સ કોર્પ્સ સેન્ટર & સ્કૂલ (ACC & S) ની મદદથી હાથ ધરવામાં આવ્યું હતું.
- બીજી તરફ DRDO દ્વારા હાઇસ્પીડ એક્સપાન્ડેબલ એરિયલ ટાર્ગેટ (HEAT) – 'અભ્યાસ'નું પણ ઓડિશાના ચાંદીપુર ખાતે સફળતાપૂર્વક પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું હતું.

લેઝર ગાઇડેડ ATGM નું પરીક્ષણ

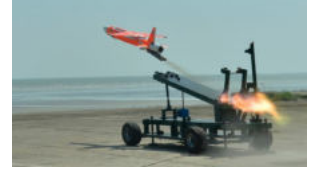
- પરીક્ષણ દરમિયાન ATGM એ ખૂબ જ સચોટતા સાથે પોતાના લક્ષ્ય પર પ્રહાર કર્યો હતો અને કોઈ પણ મુશ્કેલી વગર ન્યૂનતમ અંતર પર રહેલા લક્ષ્યને સાધ્યું હતું.
- ટેલીમેટ્રી સિસ્ટમે મિસાઇલની ઉપલબ્ધિના આ સંતોષજનક પ્રદર્શનને રેકોર્ડ કર્યું હતું.
- સંપૂર્ણપણે સ્વદેશી રીતે વિકસિત ATGM એક્સપ્લોઝિવ રિએક્ટીવ આર્મર (ERA) સંરક્ષિત બખ્તરબંધ વાહનોનો સામનો કરવા માટે ટેન્કમ હાઇ એક્સપ્લોઝિવ એન્ટિ-ટેન્ક(HEAT) વારહેડનો ઉપયોગ કરે છે.
- ATGMને મલ્ટિ-પ્લેટફોર્મ લોન્ચ ક્ષમતા સાથે વિકસાવવામાં આવ્યું છે અને હાલમાં તે MBT અર્જુનની 120 MM રાઇફલ ગનથી તેના તકનીકી મૂલ્યાંકનનું પરીક્ષણ ચાલી રહ્યું છે.

હાઇસ્પીડ એક્સપાન્ડેબલ એરિયલ ટાર્ગેટ – 'અભ્યાસ'નું પરીક્ષણ

- 'અભ્યાસ' – હાઇ સ્પીડ એક્સપાન્ડેબલ એરિયલ ટાર્ગેટ (HEAT)નું તાજેતરમાં ઓડિશાના તટ પર સ્થિત ચાંદીપુરના ઈન્ટીગ્રેટેડ ટેસ્ટ રેન્જ (ITR) ખાતે સફળતાપૂર્વક ઉડાન પરીક્ષણ હાથ ધરવામાં આવ્યું હતું.
- લક્ષ્ય કરેલા એરક્રાફ્ટને એક પૂર્વ નિર્ધારિત નિમ્ન ઊંચાઈવાળા ઉડાનપથમાં એક ગ્રાઉન્ડ આધારિત કંટ્રોલરની મદદથી ઉડાડવામાં આવ્યું હતું. જેનું રડાર અને ઇલેક્ટ્રો – ઓપ્ટિકલ ટાર્ગેટિંગ સિસ્ટમ સહિત ITR દ્વારા તૈનાત કરાયેલા વિવિધ ટ્રેકિંગ સેન્સર દ્વારા નિરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું હતું.

અભ્યાસ (ABHYAS)

- 'અભ્યાસ' DRDO ના એરોનોટિકલ ડેવલપમેન્ટ એસ્ટાબ્લિશમેન્ટ (ADE), બેંગાલુરુ દ્વારા ડિઝાઇન અને વિકસિત કરવામાં આવ્યું છે.
- આ હવાઈ વાહનને ટ્વિન અંડર સ્લંગ બૂસ્ટરનો ઉપયોગ કરીને લોન્ચ કરવામાં આવે છે. જે આ વિહીકલને પ્રારંભિક પ્રવેગ પ્રદાન કરે છે.
- તે ગેસ ટર્બાઇન એન્જિન દ્વારા સંચાલિત થાય છે જે ઉચ્ચ સબસોનિક ઝડપ જાળવી રાખવામાં મદદરૂપ થાય છે.
- આ લક્ષ્યાંકિત એરક્રાફ્ટ માઇક્રો-ઇલેક્ટ્રો મિકેનિકલ સિસ્ટમ (MEMS) આધારિત ઈનર્શિયલ નેવિગેશન સિસ્ટમ(INS)થી સજ્જ હોય છે.
- આ વિહીકલને સંપૂર્ણ રીતે સ્વાયત્ત ઉડાન માટે પ્રોગ્રામ કરવામાં આવે છે. આ સિસ્ટમનો વિકાસ સશસ્ત્ર દળો માટે હવાઈ લક્ષ્યોની જરૂરિયાતને પૂર્ણ કરશે.

ઓટોનોમસ ફ્લાઇંગ વિંગ ટેકનોલોજી ડેમોન્સ્ટ્રેટરનું DRDO દ્વારા સફળ પરીક્ષણ

- સંરક્ષણ સંશોધન અને વિકાસ સંગઠન (DRDO) દ્વારા તાજેતરમાં ઓટોનોમસ ફ્લાઇંગ વિંગ ટેકનોલોજી ડેમોન્સ્ટ્રેટરની પ્રથમ ઉડાનનું કર્ણાટકના ચિત્રદૂર્ગ ખાતે આવેલા એરોનોટિકલ ટેસ્ટ રેન્જ ખાતે સફળતાપૂર્વક પરીક્ષણ હાથ ધરવામાં આવ્યું હતું.

ઓટોનોમસ ફ્લાઇંગ વિંગ ટેકનોલોજી ડેમોન્સ્ટ્રેટર

- સંપૂર્ણ સ્વાયત્ત મોડમાં આ ઉડાને ટેક ઓફ, વે પોઇન્ટ નેવિગેશન અને સરળ ટયડાઉન સહિત પ્રદર્શન કર્યું હતું.
- આ ફ્લાઇટ ભવિષ્યના માનવરહિત એરક્રાફ્ટના વિકાસ માટે નિર્ણાયક તકનીકી સાબિત કરવાના એક મુખ્ય સીમાચિહ્નરૂપ છે અને આવી વ્યૂહાત્મક સંરક્ષણ તકનીકોમાં આત્મનિર્ભરતા તરફનું મહત્વપૂર્ણ પગલું છે.
- આ માનવરહિત એરિયલ વિહીકલ (UAV) એરોનોટિકલ ડેવલપમેન્ટ એસ્ટાબ્લિશમેન્ટ (ADE), બેંગાલુરુ દ્વારા ડિઝાઇન અને વિકસિત કરવામાં આવેલ છે, જે DRDOની અગ્રણી સંશોધન પ્રયોગશાળા છે. તે નાના ટર્બોફેન એન્જિન દ્વારા સંચાલિત થાય છે.
- આ એરક્રાફ્ટ માટે ઉપયોગ કરવામાં આવતા એરફ્રેમ, અંડરકેરેજ, સંપૂર્ણ ઉડાન નિયંત્રણ અને એવિયોનિક્સ સિસ્ટમ સ્વદેશીરૂપથી વિકસિત કરવામાં આવ્યા છે.

INS સતપુડા અને P-8ા એરક્રાફ્ટે RIMPAC એક્સરસાઇઝ 2022માં ભારતનું પ્રતિનિધિત્વ કર્યું

- તાજેતરમાં યુ.એસના હવાઈ ટાપુઓ અને દક્ષિણ કેલિફોર્નિયા નજીક 29મી જૂનથી 4થી ઓગસ્ટ દરમિયાન RIMPAC-2022 ક્વાયત યોજાઈ હતી.
- ક્વાયતની શરૂઆત હવાઈ દ્વીપ સમૂહના ઓહુ ટાપુ પર આવેલ યુ.એસ લશ્કરી મથક-જોઈન્ટ બેઝ પર્લ હાર્બર હિકમ (JBPHH) ખાતેથી કરવામાં આવી હતી. આ બહુ-પરિમાણીય ક્વાયતની વર્તમાન સમયે 28મી આવૃત્તિ યોજાઈ હતી, જેમાં યુએસ સહિત 28 દેશો દ્વારા ભાગ લેવામાં આવ્યો હતો.
- તેની વર્ષ 2022ની આવૃત્તિની થીમ 'સક્ષમ અનુકૂલનશીલ ભાગીદારો' (Capable Adaptive Partners) છે.

RIMPAC શું છે ?

- RIMPAC એ દર બે વર્ષે યોજાતી વિશ્વની સૌથી મોટી બહુપક્ષીય નૌકા ક્વાયતો પૈકી એક છે, જેનું આયોજન અમેરિકા દ્વારા કરવામાં આવે છે.
- વર્ષ 1971માં અમેરિકા, ઓસ્ટ્રેલિયા અને કેનેડા દ્વારા વાર્ષિક ક્વાયત તરીકે RIMPACને યોજવાનું શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું પરંતુ વર્ષ 1974થી આ દરિયાઈ ક્વાયત દર બે વર્ષે યોજવામાં આવે છે.
- આ ક્વાયતનો ઉદ્દેશ મૈત્રીપૂર્ણ વિદેશી રાષ્ટ્રોના નૌકાદળો વચ્ચે આંતર-કાર્યક્ષમતા (Inter-operability) અને પરસ્પર વિશ્વાસ વધારવાનો છે.
- વર્તમાન આવૃત્તિમાં 38 યુદ્ધજહાજો, 4 સબમરીન, 170 થી વધુ વિમાનો અને 9 દેશોના રાષ્ટ્રીય ભૂમિ દળો સહિત લગભગ 25,000 કર્મચારીઓ દ્વારા ભાગ લેવામાં આવ્યો હતો.
- સૌથી મોટી ટુકડી રિપબ્લિક ઓફ કોરિયા (દક્ષિણ કોરિયા) દ્વારા મોકલવામાં આવેલી, જેમાં 3 જહાજો અને 1 સબમરીનનો સમાવેશ થાય છે. ત્યાર પછી 3 જહાજો સાથે રોયલ ઓસ્ટ્રેલિયન નેવી દ્વારા બીજી મોટી ટુકડી મોકલવામાં આવી હતી.
- કેનેડા, જાપાન અને મેક્સિકોએ 2-2 જહાજો મોકલ્યા હતા; જ્યારે ચિલી, ફ્રાન્સ, ભારત, ઈન્ડોનેશિયા, મલેશિયા, ન્યૂઝીલેન્ડ, પેરુ, ફિલિપાઈન્સ અને સિંગાપોરે 1-1 જહાજ મોકલ્યા હતા.

ભારતની ભાગીદારી

- ભારતે સૌપ્રથમ વખત વર્ષ 2014ની RIMPAC ક્વાયતમાં સક્રિય ધોરણે ભાગ લીધો તે અગાઉ વર્ષ 2006, 2010 અને 2012ની આવૃત્તિઓ દરમિયાન માત્ર નિરીક્ષક તરીકે હાજરી આપી હતી.
- વર્ષ 2014 અને 2018ની આવૃત્તિઓમાં સ્વદેશી બનાવટના શિવાલિક ક્લાસ સ્ટીલ્થ ફ્રિગેટ INS સહ્યાદ્રીએ ભારતનું પ્રતિનિધિત્વ કર્યું હતું.
- વર્તમાન સંસ્કરણમાં ભારતીય નૌકાદળના INS સતપુડા અને એક P-8ા દરિયાઈ પેટ્રોલિંગ એરક્રાફ્ટ દ્વારા ક્વાયતમાં ભાગ લેવામાં આવ્યો હતો.

INS સતપુડા

- INS સતપુડા એ મઝગાંવ ડોક લિમિટેડ, મુંબઈ દ્વારા ડિઝાઇન અને નિર્મિત કરવામાં આવેલી 6,000 કરતાં વધારે ટનની શિવાલિક ક્લાસ સ્ટીલ્થ ફ્રિગેટ છે.
- તે હવા, સપાટી અને પાણીની અંદર દુશ્મનોને શોધવા અને તેનો નાશ કરવા માટે સજ્જ અને સક્ષમ છે.
- F48 તરીકે ઓળખાતી આ વિનાશિકાને ઓગસ્ટ 2011 દરમિયાન વિશાખાપટ્ટનમ ખાતે આવેલા ભારતીય નૌસેનાના પૂર્વીય નેવલ કમાન્ડમાં સેવારત કરવામાં આવી હતી. તેનું સૂત્ર (Motto) 'નિશ્ચય, ગર્વ, સાહસ' છે.

P-8ા મેરીટાઇમ પેટ્રોલ એરક્રાફ્ટ

- P-8ાએ અમેરિકાની બોઈંગ કંપની પાસેથી ખરીદવામાં આવેલું લાંબી રેન્જ ધરાવતું મલ્ટિ-મિશન મેરીટાઇમ પેટ્રોલ એરક્રાફ્ટ છે.
- ભારતના મોટા દરિયાકાંઠા અને પ્રાદેશિક દરિયાઈ વિસ્તારોના રક્ષણ માટે અગાઉ ભારતીય નૌસેના દ્વારા ટુપોલેવ Tu-142 એરક્રાફ્ટનો ઉપયોગ કરવામાં આવતો હતો, જેનું સ્થાન આધુનિક P-8ા એરક્રાફ્ટ દ્વારા લેવામાં આવ્યું છે.
- P-8ા એરક્રાફ્ટ એ એન્ટિ-સબમરીન અને એન્ટિ-સરફેસ વોરફેર, દરિયાઈ પેટ્રોલિંગ, સર્વેલન્સ તથા જાસૂસી મિશનોનું સંચાલન કરી શકે છે.
- નોંધનીય છે કે ફેબ્રુઆરી 2022 દરમિયાન 12મું P-8ા એરક્રાફ્ટ ભારતીય નૌસેનામાં સામેલ કરવામાં આવ્યું હતું.
- વિશેષ :** અમેરિકા માટે વ્યૂહાત્મક મહત્વ ધરાવતું જોઈન્ટ બેઝ પર્લ હાર્બર-હિકમ (JBPHH) લશ્કરી મથક એ પ્રશાંત મહાસાગરમાં આવેલું છે.
- વર્ષ 2010માં યુ.એસ એરફોર્સના હિકમ એરફોર્સ બેઝ અને અમેરિકન નેવીના પર્લ હાર્બર નેવલ સ્ટેશનના એકીકરણ દ્વારા આ જોઈન્ટ બેઝ બનાવવામાં આવ્યું હતું.
- હવાઈ રાજધાની :** હોનોલુલુ
- હવાઈ ચલણ :** US ડોલર

પર્યાવરણ વિશેષ

સિંગાલીલા રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાનમાં 20 લાલ પાંડા લાવવામાં આવશે

- તાજેતરમાં પશ્ચિમ બંગાળના દાર્જિલિંગમાં આવેલા પદ્મજા નાયડુ હિમાલયન ઝૂઓલોજિકલ પાર્ક આગામી પાંચ વર્ષોમાં સિંગાલીલા રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાનમાં 20 લાલ પાંડાઓને લાવવાનો કરવાનો કાર્યક્રમ શરૂ કર્યો છે.
- સિંગાલીલા રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાન એ પશ્ચિમ બંગાળના દાર્જિલિંગ જિલ્લામાં આવેલી સિંગાલીલા રિજ (ટેકરીઓ) પર સ્થિત એક અત્યંત સંરક્ષિત વિસ્તાર છે. આમ તે પશ્ચિમ બંગાળ રાજ્યના સૌથી ઊંચાઈ પર આવેલા વિસ્તારો (દરિયાની સપાટીથી 7,000 ફૂટથી વધુની ઊંચાઈએ) પૈકી એક છે.
- પ્રખ્યાત સંદકુંડું ટ્રેકિંગ રુટ આ રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાનમાંથી જ પસાર થાય છે.
- વર્ષ 1882માં બ્રિટિશ સરકાર દ્વારા સિક્કિમ દરબાર પાસેથી આ સિંગાલીલા વિસ્તાર ખરીદવામાં આવ્યો હતો અને ભારતીય વન અધિનિયમ 1878 હેઠળ તેને આરક્ષિત જંગલ તરીકે સૂચિત કરવામાં આવ્યો હતો. બાદમાં વર્ષ 1992માં તેને રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાન ઘોષિત કરવામાં આવ્યું હતું.
- ઉલ્લેખનીય છે કે વર્ષ 1994માં સિંગાલીલા રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાનને ભારતમાં લાલ પાંડા માટેનું મુખ્ય જંગલી નિવાસસ્થાન જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું.

લાલ પાંડા

- વિશ્વમાં પાંડાની માત્ર બે જ પ્રજાતિઓ- જાયન્ટ પાંડા અને લાલ પાંડા જોવા મળે છે. લાલ પાંડા એ શરમાળ, એકાંતવાસી અને અર્બોરીયલ (મોટા ભાગે વૃક્ષો પર રહેતા હોય તેવા) સસ્તન પ્રાણીઓ છે, તેમને પર્યાવરણીય પરિવર્તન માટે સૂચક પ્રજાતિ (Indicator Species) ગણવામાં આવે છે.
- લાલ પાંડાની બે પેટા પ્રજાતિ છે, જે બંને ભારતમાં જોવા મળે છે.
  - હિમાલયન રેડ પાંડા (એઇલુરસ ફુલ્વેન્સ)
  - ચાઈનીઝ લાલ પાંડા (એઇલુરસ સ્ટ્યાની)
- પ્રાકૃતિક રીતે આ લાલ પાંડા એ ભારત, નેપાળ, ભૂતાન અને મ્યાનમારના ઉત્તરીય પર્વતો અને દક્ષિણ ચીનના જંગલોમાં જોવા મળે છે. ભારતમાં આ લાલ પાંડા સિક્કિમ, પશ્ચિમ અરુણાચલ પ્રદેશ, પશ્ચિમ બંગાળના દાર્જિલિંગ જિલ્લા અને મેઘાલયના ભાગોમાં જોવા મળે છે. ઉલ્લેખનીય છે કે લાલ પાંડા એ સિક્કિમનું રાજ્ય પ્રાણી પણ છે.

સંરક્ષણ સ્થિતિ

લિસ્ટ /એક્ટ	લાલ પાંડા	જાયન્ટ પાંડા
IUCN રેડ લિસ્ટ	Endangered	Vulnerable
CITES	પરિશિષ્ટ - I	પરિશિષ્ટ - I
વાઈલ્ડલાઈફ પ્રોટેક્શન એક્ટ, 1972	શિક્ષ્યુલ - I	

- નોંધ :** CITES - the Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora

લાલ પાંડાની વસ્તી

- આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે મોટા પ્રમાણમાં ગેરકાયદેસર હેરફેર અને તસ્કરી કરવામાં આવતા પ્રાણીઓ પૈકી એક એવા લાલ પાંડાની સંખ્યા અંગેના સત્તાવાર આંકડાઓ ઉપલબ્ધ નથી.
- કારણ કે સત્તાવાળાઓ અને દાર્જિલિંગ વાઈલ્ડલાઈફ ડિવિઝન દ્વારા તેમના સંરક્ષણ માટે આ પ્રકારની માહિતી સાર્વજનિક કરવામાં અરુચિ દાખવી છે.
- તેમ છતાં ઈન્ટરનેશનલ યુનિયન ફોર કન્ઝર્વેશન ઓફ નેચર (IUCN) દ્વારા ભારતમાં કુલ 5,000-6,000 લાલ પાંડા હોવાનો અંદાજ રજૂ કરવામાં આવ્યો છે.
- વર્ષ 2015માં IUCN દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલા એક મૂલ્યાંકન અનુસાર છેલ્લા 18 વર્ષોમાં લાલ પાંડાની વૈશ્વિક વસ્તીમાં 50% ઘટાડો થયો હોઈ શકે છે, જે આગામી વર્ષોમાં વધુ તીવ્ર બનશે.

ઘટતી વસ્તીના કારણો

- લાલ પાંડાની ચામડીનો ઉપયોગ ચીનમાં ટોપીઓ બનાવવા માટે થાય છે, તેમજ પ્રાણીઓના ગેરકાયદેસર વેપાર અને ખાનગી રિસોર્ટને કારણે તસ્કરી કરાયેલા પ્રાણીઓની માંગ તથા તેમના શિકારની પ્રવૃત્તિમાં વધારો થયો છે.
- તે સિવાય પર્યટનમાંથી આવક ઊભી કરવા માટે પશ્ચિમ બંગાળ સરકાર દ્વારા આ રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાનની અંદર રસ્તાઓ અને અન્ય માળખાકીય સુવિધાઓ માટે ધિરાણ આપવામાં આવ્યું છે જ્યાં મુલાકાતીઓ અને વાહનોનો ભારે ધસારો થતો હોવાથી આ શરમાળ પ્રાણીઓ દૂરના વિસ્તારો તરફ સ્થળાંતરીત થવા લાગ્યા છે.

દિલ્હી-મુંબઈ એક્સપ્રેસ વે પર બનશે દેશનો પ્રથમ ઇ-હાઇવે

- દેશમાં પ્રદૂષણમાં ઘટાડો કરવા કેન્દ્ર સરકાર દેશમાં ઇલેક્ટ્રિક હાઇવે બનાવવા જઈ રહી છે.
- તાજેતરમાં કેન્દ્રિય માર્ગ અને પરિવહન મંત્રી નીતિન ગડકરીએ એક કાર્યક્રમ દરમિયાન જાહેરાત કરી હતી કે સરકાર પ્રદૂષણમાં ઘટાડો કરવા માટે દિલ્હી અને મુંબઈ વચ્ચે એક ઇલેક્ટ્રિક હાઇવે બનાવવા ઈચ્છે છે.
- નોંધનીય છે કે તે સંપૂર્ણ રીતે તૈયાર થયા બાદ આ દેશનો પ્રથમ ઇ-હાઇવે હશે.
- એક ટ્રોલી બસની માફક આ હાઇવે પર ટ્રોલી ટ્રક પણ ચલાવવામાં આવશે.

ઇલેક્ટ્રિક હાઇવે (e - હાઇવે)

- ઇ - હાઇવે એવો માર્ગ હોય છે જેમાં રોડ પર દોડતા વાહનોને ઓવરહેડ પાવરલાઇન મારફત વીજળી સપ્લાઇ કરવામાં આવે છે જેથી એક ડિવાઇસની મદદથી આવા વાહનો ચાર્જ થતા રહે છે.
- વિશ્વભરમાં ત્રણ અલગ-અલગ પ્રકારની ટેકનોલોજી ઇ-હાઇવે માટે વપરાય છે. જે નીચે મુજબ છે :
  1. પેન્ટોગ્રાફ મોડલ
  2. કંડક્શન મોડલ
  3. ઈન્ડક્શન મોડલ
- હાલમાં ભારતમાં ટ્રેનોમાં મુખ્યત્વે પેન્ટોગ્રાફ મોડલનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે.
- જર્મની જેવા દેશોએ વર્ષ 2012માં જ ટ્રોલી જેવા વાહનોનું ટેસ્ટિંગ શરૂ કરી દીધું હતું.

ફાયદાઓ

- તે વાહનોની અવરજવરના ખર્ચમાં ઘટાડો કરી શકે છે.
- એક આંકડા મુજબ, ઇ-હાઇવે લોજિસ્ટિક્સ ખર્ચમાં 70% ઘટાડો કરશે.
- હાલમાં, વસ્તુઓના ભાવમાં વધારો થવા પાછળ ઊંચો પરિવહન ખર્ચ મુખ્ય કારણ છે. આવી સ્થિતિમાં જો પરિવહન ખર્ચ ઘટે તો વસ્તુઓ સસ્તી થઈ શકે છે.
- તેનો અગત્યનો ફાયદો એ હશે કે તે સંપૂર્ણપણે ઇકો- ફ્રેન્ડલી હશે.
- વાહનો ચલાવવા માટે વીજળીનો ઉપયોગ કરવામાં આવશે, જે પેટ્રોલ અને ડીઝલ કરતાં પર્યાવરણ માટે ઓછું નુકસાનકારક હશે.

અમદાવાદને મેગાસિટી સભ્ય તરીકે C-40માં સ્થાન

- ક્લાયમેટ રેઝિલિયન્ટ અને સસ્ટેનેબલ ડેવલપમેન્ટને વેગ આપવા બદલ અમદાવાદ શહેરનો મેગાસિટી સભ્ય તરીકે C-40 શહેરોમાં સમાવેશ કરાયો છે.
- C-40 ની સ્ટીયરિંગ કમિટીએ C-40 સભ્યપદ માટેની અમદાવાદની અરજીને મંજૂર કરી છે.
- દક્ષિણ અને પશ્ચિમ એશિયામાંથી C-40 શહેરોમાં જોડાનાર અમદાવાદ દસમું શહેર અને ભારતનું છઠ્ઠું શહેર બન્યું છે.
- રાજ્ય સરકાર સાથે સહયોગ કરીને અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન(AMC) દ્વારા ક્લાઈમેટ ચેન્જ અને એન્વાયર્નમેન્ટ એક્શન પ્લાનની શરૂઆત કરવામાં આવી છે. અને શહેરના પર્યાવરણ સંબંધિત સમસ્યાઓનો ઉકેલ શોધીને અમલ કરાયો છે.

C-40

- C-40 એ લગભગ વિશ્વનાં 100 અગ્રણી શહેરોના મેયરોનું નેટવર્ક છે જે આબોહવા સંકટનો સામનો કરવા તાત્કાલિક પગલાં લેવા માટે સહયોગ કરે છે.
- સ્થાપના : ઓક્ટોબર, 2005(લંડન, યુનાઈટેડ કિંગડમ ખાતે)
- C-40 ના સભ્ય શહેરો કાર્યવાહીના માધ્યમથી પોતાની સભ્યતા પ્રાપ્ત કરી શકે છે.
- ચેરપર્સન : સાદિક ખાન

C-40 મા સ્થાન પામેલા ભારતના 6 શહેરો

1. બેંગાલુરુ
2. ચેન્નાઈ
3. દિલ્હી NCT
4. કોલકાતા
5. મુંબઈ
6. અમદાવાદ

- C 40 વર્લ્ડ મેયર્સ સમિટ 2022નું આયોજન આર્જેન્ટિનાના બ્યૂનોસ એરેસ ખાતે કરવામાં આવશે.

દ્વિતીય UN ઓશન કોન્ફરન્સ (UNOC) અને લિસ્બન ડિકલેરેશન

- તાજેતરમાં પોર્ટુગલના લિસ્બન ખાતે કેન્યા અને પોર્ટુગલની સહઅધ્યક્ષતામાં 2જી યુનાઈટેડ નેશન્સ ઓશન કોન્ફરન્સ (પરિષદ) યોજાઈ હતી.
- મહાસાગર સંરક્ષણ પરની આ પરિષદમાં 'અવર ઓશન, અવર ફ્યુચર: કોલ ફોર એક્શન' શીર્ષક હેઠળ લિસ્બન ડિકલેરેશન (લિસ્બન ઘોષણાપત્ર) રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું, જેને સંયુક્ત રાષ્ટ્રના તમામ 198 સભ્યો દ્વારા અપનાવવામાં આવ્યું હતું.
- ઉલ્લેખનીય છે કે વર્ષ 2017માં ન્યૂયોર્કમાં આવેલા UN મુખ્યાલય ખાતે સૌપ્રથમ યુનાઈટેડ નેશન્સ ઓશન કોન્ફરન્સ યોજવામાં આવી હતી.

બીજી યુનાઈટેડ નેશન્સ ઓશન કોન્ફરન્સ (WNOC)

- મહાસાગરના સંરક્ષણ સાથે સંકળાયેલી આ પરિષદની થીમ 'સ્કેલિંગ અપ ઓશન એક્શન બેઝ્ડ ઓન સાયન્સ એન્ડ ઇનોવેશન ફોર ઇમ્પ્રુવમેન્ટ ઓફ ગોલ 14: સ્ટોક-ટેકિંગ, પાર્ટનરશિપ્સ એન્ડ સોલ્યુશન્સ' હતી.
- પરિષદમાં મહાસાગર સંબંધિત લક્ષ્યાંકો હાંસલ કરવામાં મળેલી સામૂહિક નિષ્ફળતાઓને ઓળખી તેના પર તાકીદની કાર્યવાહી કરવા અને લક્ષ્યોને પૂર્ણપણે હાંસલ કરવા માટે તમામ સ્તરે સહકાર આપવાની નવી પ્રતિબદ્ધતા રજૂ કરવામાં આવી હતી.
- પરિષદમાં એ બાબત પણ સ્વીકારવામાં આવી હતી કે વિકાસશીલ દેશો જેમાં પણ ખાસ કરીને ઓછા વિકસિત દેશો અને નાના ટાપુ દેશોને ક્ષમતા નિર્માણમાં સહાયની જરૂર છે.
- સમુદ્રની ઉત્પાદકતા, ટકાઉ ઉપયોગ, આરોગ્ય અને સ્થિતિસ્થાપકતાની ખાતરી કરવામાં મદદ મળી શકે તે માટે વર્ષ 2015ના પેરિસ કરાર અને નવેમ્બર 2021ના ગ્લાસગો ક્લાઈમેટ પેક્ટના અમલીકરણ પર વિશેષ ભાર મૂકવામાં આવ્યો હતો.
- પરિષદની સમાપ્તિ દરમિયાન સંયુક્ત રાષ્ટ્રના સભ્ય દેશોના વડાઓ સમુદ્રોને બચાવવાની નવી રાજકીય ઘોષણા-લિસ્બન ડિકલેરેશન પર સંમત થયા હતા.
- ઉલ્લેખનીય છે કે અગાઉ યુનાઈટેડ નેશન્સ દ્વારા વર્ષ 2021-2030નો દશકો 'ડીકેડ ઓફ ઓશન સાયન્સ ફોર સસ્ટેનેબલ ડેવલપમેન્ટ' તરીકે જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો, જેનો ઉદ્દેશ્ય પણ વિજ્ઞાનના ઉપયોગ દ્વારા ટકાઉ સમુદ્રી વિકાસ હાંસલ કરવાનો છે.
- ભારત દેશ આ પરિષદમાં 'કોસ્ટલ ક્લીન સીઝ કમ્પેઈન' માટે પ્રતિબદ્ધતા દાખવી તથા સિંગલ યૂઝ પ્લાસ્ટિક પર પ્રતિબંધ લાવવા ઠોસ પગલાં લેવાનો નિર્ણય કર્યો હતો.

લિસ્બન ડિકલેરેશનની જોગવાઈઓ

- વર્ષ 2030 સુધીમાં ઓછામાં ઓછા 30% રાષ્ટ્રીય મેરીટાઈમ ઝોનનું રક્ષણ કરવું.
- વર્ષ 2040 સુધીમાં કાર્બન તટસ્થતાનું લક્ષ્ય હાંસલ કરવું.
- મહાસાગરોના એસિડીકરણ, આબોહવાકીય સ્થિતિસ્થાપકતા અને દેખરેખ પર સંશોધન માટે ભંડોળની ફાળવણી કરવી.
- મહાસાગરોની વધતી જતી સમસ્યાઓના નિવારણ માટે વિજ્ઞાન આધારિત નવીન ક્રિયાઓ હાથ ધરવી.
- સમુદ્ર આધારિત ટકાઉ અર્થવ્યવસ્થાના નિર્માણ માટે મહિલાઓ અને છોકરીઓની સહભાગિતાને માન્યતા આપવી તથા તેમના સશક્તિકરણ દ્વારા ટકાઉ વિકાસના 14મા લક્ષ્ય (SDG14-પાણી નીચે જીવન)ના અમલીકરણ ને વધુ સક્ષમ બનાવવું.
- જે તે દેશોના દરિયાકિનારાથી 200 માઈલ (વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્રો) બહારના જળ વિસ્તારોમાં પણ જૈવવિવિધતાને સુરક્ષિત કરવી.

રાજ્યસભાના સાંસદ પરિમલ નથવાણી દ્વારા એશિયાટિક સિંહો પર એક ખાસ શ્રેણી 'ધ પ્રાઇડ કિંગડમ'નું નિર્માણ

- પ્રકૃતિ અને વન્યજીવ સૃષ્ટિના ચાહક ગણાતા રિલાયન્સ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડના ડાયરેક્ટર (કોર્પોરેટ અફેયર્સ) તથા રાજ્યસભાના સાંસદ પરિમલ નથવાણીએ તાજેતરમાં એશિયાટિક સિંહો પરની 12 એપિસોડની એક ખાસ શ્રેણી 'ધ પ્રાઇડ કિંગડમ'નું નિર્માણ કર્યું છે. જેના દ્વારા તેઓ ગિરના સિંહોની ગાથાને લોકો સુધી પહોંચાડશે. આ શ્રેણી ગિરના સિંહોની ભીતરની કહાનીઓ અને દુનિયાનો પરિચય કરાવશે.
- આ શ્રેણીને પરિમલ નથવાણીએ વડાપ્રધાન શ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદી અને કેન્દ્ર સરકારના 'ધ પ્રોજેક્ટ લાયન'ને સમર્પિત કરી છે.
- ગિરમાં સિંહોના જીવનમાં ડોકિયું કરાવતી આ અદ્ભૂત શ્રેણીને આ રીતે પ્રથમ વખત ફિલ્માવવામાં આવી છે.
- રસપ્રદ બાબત એ છે કે કહાનીના નાયક એવા જોડિયા સિંહ ભાઈઓ 'ભૂરિયા બંધુ' કેવી રીતે તેમના પ્રદેશ પર કબજો કરવા મથામણ કરે છે, તેમજ આ શ્રેણીમાં બેજોડ 'લાયન હોસ્પિટલ' ઉપર પણ પ્રકાશ પડાયો છે.
- સિંહોનું વર્તન અને મનુષ્યો સાથેનું તેમનું સહજીવન કોઈપણ વન્યજીવસૃષ્ટિ અથવા જંગલના ઇતિહાસમાં એક અસામાન્ય ઘટના છે અને તેનું તાદૃશ્ય નિરૂપણ આ શ્રેણીમાં કરવામાં આવ્યું છે. એક માતા તરીકે સિંહણ તેના બચ્ચાંઓને શિકારની તાલીમ કેવી રીતે આપે છે વગેરે જેવી એશિયાટિક સિંહની ન જોયેલી વાતો રજૂ કરવાનો પ્રયત્ન આ શ્રેણીમાં કરવામાં આવ્યો છે.

રમતગમત વિશેષ

વિમ્બલ્ડન 2022 : પુરૂષ શ્રેણીમાં નોવાક જોકોવિચ અને મહિલા શ્રેણીમાં એલિના રીબાકિના વિજેતા

- સર્બિયાના ટેનિસના ટોચના ખેલાડી નોવાક જોકોવિચે તાજેતરમાં રમાયેલી વિમ્બલ્ડનની પુરૂષ શ્રેણીની સિંગલ્સની ફાઇનલ મેચમાં ઓસ્ટ્રેલિયાના નિક કીર્ગિયોસને પરાજય આપીને પોતાની કારકિર્દીનું સાતમું વિમ્બલ્ડન ટાઇટલ જીતી લીધું છે.

નોવાક જોકોવિચ 21 ગ્રાન્ડ સ્લેમ જીતનાર વિશ્વના બીજા ટેનિસ ખેલાડી

- નોવાક જોકોવિચે વિમ્બલ્ડન 2022માં જીત મેળવીને પોતાની કારકિર્દીનું 21મું ગ્રાન્ડ સ્લેમ ટાઇટલ જીત્યું છે.
- આવું કરનાર તે વિશ્વના બીજા ખેલાડી બન્યા છે. 22 ગ્રાન્ડ સ્લેમ જીતીને સ્પેનના રાફેલ નડાલ વિશ્વમાં પ્રથમ ક્રમાંકે છે જ્યારે કુલ 20 ગ્રાન્ડ સ્લેમ ટાઇટલ જીતીને સ્વિટ્ઝર્લેન્ડના રોજર ફેડરર ત્રીજા ક્રમાંકે છે.

મહિલા સિંગલ્સમાં એલિના રીબાકિના વિજેતા

- વિમ્બલ્ડન 2022ની મહિલા સિંગલ્સની ફાઇનલ મેચમાં કઝાખસ્તાનની એલિના રીબાકિનાએ ટયુનિશિયાની ઓન્સ જેબરને પરાજય આપ્યો હતો.

સૌથી વધુ વખત ગ્રાન્ડ સ્લેમ જીતનાર ટેનિસ ખેલાડીઓ

ખેલાડીનું નામ	ઓસ્ટ્રેલિયન ઓપન	ફ્રેન્ચ ઓપન	વિમ્બલ્ડન ઓપન	યુ.એસ. ઓપન	કુલ વિજય
રાફેલ નડાલ	2	14	2	4	22
નોવાક જોકોવિચ	9	2	7	3	21
રોજર ફેડરર	6	1	8	5	20

વિમ્બલ્ડન ચેમ્પિયનશિપ - 2022

- વિમ્બલ્ડન ચેમ્પિયનશિપ 2022 એ આ ટૂર્નામેન્ટની 135મી આવૃત્તિ હતી. તેનું આયોજન 27 જૂન, 2022 થી 10 જુલાઈ, 2022 દરમિયાન યુનાઈટેડ કિંગડમના લંડન ખાતે આવેલા વિમ્બલ્ડનના ઓલ ઇંગલેન્ડ લોન ટેનિસ એન્ડ ક્રિકેટ ક્લબ દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું.

વિમ્બલ્ડન ઓપન 2022 અંતર્ગત વિજેતાઓ

ક્રમ	શ્રેણી	વિજેતાઓનું નામ	દેશ
1.	પુરૂષ સિંગલ્સ	નોવાક જોકોવિચ	સર્બિયા
2.	મહિલા સિંગલ્સ	એલિના રીબાકિના	કઝાખસ્તાન
3.	પુરૂષ ડબલ્સ	મેથ્યુ એબ્ડેન, મેક્સ પર્સેલ	ઓસ્ટ્રેલિયા
4.	મહિલા ડબલ્સ	કેટરિના સિનિયાકોવા, બાર્બરા ક્રેસિકોવા	ચેક રિપબ્લિક
5.	મિક્સ ડબલ્સ	ડેસીરે ક્રોજીક, નીલ કુપ્સ્કી	અમેરિકા, યુ.કે.

વિમ્બલ્ડન ચેમ્પિયનશિપ

- વિમ્બલ્ડન ચેમ્પિયનશિપ એ વિશ્વની સૌથી જૂની ટેનિસ ટૂર્નામેન્ટ છે. તે ચાર ગ્રાન્ડ સ્લેમ ટેનિસ ટૂર્નામેન્ટ પૈકીની એક છે.
- જેને આજે પણ ઘાસ(Grass)ના કોર્ટ પર રમવામાં આવે છે. તેની શરૂઆત વર્ષ 1877માં થઈ હતી.
- તેનું આયોજન દર વર્ષે જૂન મહિનાના અંતથી જુલાઈ મહિનાના શરૂઆતના અઠવાડિયા દરમિયાન કરવામાં આવે છે. તેનું આયોજન યુનાઈટેડ કિંગડમના લંડન ખાતે આવેલા વિમ્બલ્ડનમાં કરવામાં આવે છે.
- વિમ્બલ્ડન સ્પર્ધા દરમિયાન ખેલાડીઓ સામાન્ય રીતે સફેદ રંગનો ડ્રેસ પહેરીને રમતા હોય છે. પુરૂષ વિભાગમાં સૌથી વધુ વખત વિમ્બલ્ડન ચેમ્પિયનશિપ વિજેતા ખેલાડી સ્વિટ્ઝર્લેન્ડના રોજર ફેડરર છે. જેઓ આ સ્પર્ધામાં કુલ 8 વખત વિજેતા બન્યા છે.
- જ્યારે મહિલા વિભાગમાં સૌથી વધુ વખત વિમ્બલ્ડન ચેમ્પિયનશિપ વિજેતા ખેલાડી અમેરિકાના માર્ટિના નવરાતિલોવા છે. જેઓ 9 વખત વિજેતા બન્યા છે.

રણજી ટ્રોફી 2022માં મધ્યપ્રદેશની ટીમ વિજેતા

- બેંગાલુરુના એમ. ચિન્નાસ્વામી સ્ટેડિયમ પર રમાયેલી રણજી ટ્રોફીની ફાઇનલ મેચમાં મધ્યપ્રદેશની ટીમે એક નવો ઇતિહાસ રચ્યો છે.
- મધ્યપ્રદેશની ટીમે આદિત્ય શ્રીવાસ્તવની કેપ્ટનશિપ હેઠળ 41 વખત રણજી ટ્રોફીની વિજેતા મુંબઈની ટીમને 6 વિકેટે પરાજય આપીને પ્રથમવાર આ ટ્રોફી પોતાના નામે કરી છે.
- 1954-55 થી રણજી ટ્રોફી રમી રહેલી મધ્યપ્રદેશની ટીમને 67 વર્ષ બાદ સૌપ્રથમ વખત આ ટ્રોફી પ્રાપ્ત થઈ છે.
- મધ્યપ્રદેશ ટીમના કોચ તરીકે ચંદ્રકાંત પંડિતે સેવા આપી હતી.
- મધ્યપ્રદેશ ટીમના શુભમ શર્મા ફાઇનલ મેચમાં 'પ્લેયર ઓફ ધ મેચ' બન્યા હતાં.
- આ ટૂર્નામેન્ટમાં મુંબઈના સરફરાજ ખાને સૌથી વધુ રન (982 રન) નોંધાવ્યા હતાં. જે બદલ તેને 'પ્લેયર ઓફ ધ સીરીઝ' જાહેર કરવામાં આવ્યા હતાં.
- તેમજ મુંબઈના બોલર શમ્સ મુલાનીએ સૌથી વધુ વિકેટો (45 વિકેટો) ઝડપી હતી.
- આ વર્ષે રણજી ટ્રોફીની 87મી આવૃત્તિ યોજાઈ હતી.

મધ્યપ્રદેશ રણજી ટ્રોફી જીતનારી 20મી ટીમ

- રણજી ટ્રોફીની શરૂઆત વર્ષ 1934-35થી થઈ હતી. ત્યારથી અત્યાર સુધીમાં ઓછામાં - ઓછું એકવાર આ ટ્રોફી જીતનારી 20મી ટીમ મધ્યપ્રદેશની ટીમ બની છે. તેમાંથી આઠ ટીમો એવી છે કે જેમણે ફક્ત એક વાર આ ટ્રોફી જીતી છે. જ્યારે અન્ય 12 ટીમ એક કરતાં વધારે વાર ચેમ્પિયન રહી ચૂકી છે.

રણજી ટ્રોફી

- રણજી ટ્રોફી એ પ્રાદેશિક અને રાજ્ય ક્રિકેટ એસોસિએશનનું પ્રતિનિધિત્વ કરતી બહુવિધ ટીમો વચ્ચે ભારતમાં રમાતી સ્થાનિક ફર્સ્ટ ક્લાસ ક્રિકેટ ચેમ્પિયનશિપ છે.
- આ સ્પર્ધામાં હાલમાં 28 ટીમોનો સમાવેશ થાય છે.
- આ સ્પર્ધાનું નામ આંતરરાષ્ટ્રીય ક્રિકેટ રમનાર પ્રથમ ભારતીય ક્રિકેટર રણજિતસિંહના નામ પરથી રાખવામાં આવ્યું છે, જેઓ 'રણજી' તરીકે પણ જાણીતા હતા.
- તેની શરૂઆત સૌપ્રથમ વર્ષ 1934-35 માં થઈ હતી.
- આ સ્પર્ધાની સૌપ્રથમ મેચ 4 નવેમ્બર, 1934ના રોજ મદ્રાસના ચેપોક ગ્રાઉન્ડ પર મદ્રાસ અને મૈસૂર વચ્ચે યોજાઈ હતી.
- વર્ષ 2020-21 માં રણજી ટ્રોફી ટૂર્નામેન્ટ કોવિડ-19 રોગચાળાને કારણે રદ કરવામાં આવી હતી.
- **સૌથી વધુ વખત વિજેતા ટીમ :** મુંબઈ(41 વખત)
- **સૌથી વધુ રન :** વસિમ જાફર (12,038 રન)
- **સૌથી વધુ વિકેટો :** રાજિન્દર ગોયલ(640 વિકેટો)

કેન્દ્રીય મંત્રી શ્રી અનુરાગ ઠાકુર દ્વારા રમતવીરોને રોકડ પુરસ્કારો, રાષ્ટ્રીય કલ્યાણ અને પેન્શન માટેની સુધારેલી યોજનાઓની શરૂઆત

- યુવા બાબતો અને રમત-ગમત મંત્રાલયના કેન્દ્રીય મંત્રી શ્રી અનુરાગ ઠાકુર દ્વારા નવી દિલ્હી ખાતે આયોજિત સમારોહમાં રોકડ પુરસ્કારો, રાષ્ટ્રીય કલ્યાણ અને રમતવીરોને પેન્શન તેમજ રમત-ગમત વિભાગની યોજનાઓ માટે વેબ પોર્ટલ અને રાષ્ટ્રીય રમત-ગમત વિકાસ ફંડની વેબસાઈટ માટે સુધારેલી યોજનાઓની શરૂઆત કરાવવામાં આવી હતી.
- યુવા બાબતો અને રમત-ગમત મંત્રાલય દ્વારા નીચે મુજબની યોજનાઓને વધુ લાભકર્તા, મૈત્રીપૂર્ણ, સુલભ અને પારદર્શક બનાવવા માટે તેમાં નોંધપાત્ર સુધારા કરવામાં આવ્યા છે :
  - (a) આંતરરાષ્ટ્રીય રમત-ગમત સ્પર્ધામાં મેડલ વિજેતાઓ અને તેમના કોચને રોકડ પુરસ્કાર યોજના
  - (b) રમત-ગમત ખેલાડીઓ માટે પંડિત દીનદયાળ ઉપાધ્યાય રાષ્ટ્રીય કલ્યાણ યોજના
  - (c) ખ્યાતનામ રમત-ગમત ખેલાડીને પેન્શન યોજના

રમત-ગમત યોજના સંબંધિત સુધારો કરવામાં આવેલી બાબતો

- કોઈપણ વ્યક્તિગત રમત-ગમત ખેલાડી તેની પાત્રતા અનુસાર ત્રણેય યોજનાઓ માટે સીધી અરજી કરી શકશે. આ પહેલા, સ્પોર્ટ્સ ડેવલપમેન્ટ/સ્પોર્ટ્સ ઓથોરિટી ઓફ ઇન્ડિયા(SAI) દ્વારા અરજીઓ કરવામાં આવતી હતી અને તે એક લાંબી પ્રક્રિયા હતી.
- અરજીની ત્વરિત રજૂઆત અને રોકડ પુરસ્કારોની વધુ મંજૂરીની સુવિધા માટે, ઉમેદવારો(ખેલાડીઓ)એ હવેથી સ્પર્ધાની અંતિમ તારીખના 6 મહિનાની અંદર રોકડ પુરસ્કાર યોજનાઓ માટે ઓનલાઈન અરજી કરવી આવશ્યક છે. આ સાથે અરજી પ્રક્રિયાને ઝડપી બનાવવા માટે, ત્રણેય યોજનાઓમાં ચકાસણી પ્રક્રિયાઓને ખૂબ જ સરળ બનાવવામાં આવી છે.
- કોચને સમયસર તેમનો રોકડ પુરસ્કાર મળે તે સુનિશ્ચિત કરવા માટે પણ યોજનામાં ફેરફાર કરવામાં આવ્યો છે.
- આ ઉપરાંત, ડેફલિમ્પિક્સ(બહેરાશ ધરાવતા ખેલાડીઓ ઉચ્ચ કક્ષાએ સ્પર્ધા કરી શકે તે માટેનો ઓલિમ્પિક)ના એથલેટ્સને પણ પેન્શનનો લાભ આપવામાં આવ્યો છે.

નવા સુધારાઓની અસરો

- આ રમત-ગમત યોજના સંબંધિત કરવામાં આવેલા સુધારા નાગરિકોનું સશક્તિકરણ કરીને તેમજ સરકાર અને નાગરિકો, પ્રણાલીઓ અને સુવિધાઓ, પડકારો અને ઉકેલો વચ્ચેના અંતરને દૂર કરી ડિજિટલ ઇન્ડિયાને મજબૂત બનાવશે.
- આ સુધારા લઘુત્તમ સરકાર અને મહત્તમ શાસનના ઉદ્દેશને સિદ્ધ કરવામાં મદદ કરશે.
- ઓછા સમયમાં રમતવીરોને મદદ કરવા માટે, આ સુધારેલી યોજનાઓ વધુ જવાબદારી અને પારદર્શિતા પ્રદાન કરશે.

કલા અને સંસ્કૃતિ વિશેષ

અમદાવાદમાં ભગવાન જગન્નાથજીની 145મી રથયાત્રા

- અષાઢી બીજના રોજ અમદાવાદના જમાલપુર સ્થિત ભગવાન જગન્નાથના સુપ્રસિદ્ધ મંદિરેથી ભગવાન જગન્નાથની રથયાત્રા નીકળી હતી.
- ગુજરાતના મુખ્યમંત્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલે 145મી રથયાત્રામાં મુખ્યમંત્રી તરીકે પ્રથમવાર 'પહિંદવિધિ' કરી હતી અને રથયાત્રાને નગરચર્યા માટે પ્રસ્થાન કરાવવાની પરંપરા જાળવી રાખી હતી.
- મુખ્યમંત્રીએ સોનાની સાવરણીથી રથનો રસ્તો સાફ કર્યો હતો અને રથને પ્રસ્થાન કરાવ્યું હતું.
- ભગવાન જગન્નાથજી, મોટાભાઈ બલભદ્ર અને બહેન સુભદ્રાના રથ પરંપરાગત નગરયાત્રા પર નીકળ્યા હતાં. આ રથયાત્રા મોસાળ સરસપુર મંદિરે પહોંચે છે.
- આ રથયાત્રામાં લાખો લોકો શ્રદ્ધાથી જોડાયા હતા. કડક પોલીસ બંદોબસ્ત સાથે યોજાયેલી આ રથયાત્રામાં ભારતીય સંસ્કૃતિની ઝાંખી કરાવતા ટેબ્લો, 101 કરતાં વધારે ટ્રક, 14 જેટલા હાથી, 1,200 જેટલા ખલાસીઓ અને 2,000 કરતાં વધુ સાધુ સંતો જોડાયા હતાં.
- રથયાત્રામાં ચાલુ વર્ષે જુદી જુદી થીમ ઉપર શણગારેલા ટ્રક આકર્ષણનું કેન્દ્ર બન્યા હતાં.

ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલ દ્વારા સીએમ ડેશબોર્ડ દ્વારા જગન્નાથજીની રથયાત્રાનું નિરીક્ષણ

- મુખ્યમંત્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલે અમદાવાદ મહાનગરની 145મી જગન્નાથજીની રથયાત્રા સહિત રાજ્યના શહેરોની અન્ય રથયાત્રાઓનું ડેશબોર્ડ મારફત ઊંડાણપૂર્વક નિરીક્ષણ કર્યું હતું.
- આ વર્ષની રથયાત્રામાં પ્રથમ વખત રાજ્યના ગૃહ વિભાગે 65 મીટરની ઊંચાઈથી યાત્રા પર નજર રાખવા માટે ડ્રોન ટેકનોલોજીનો સફળ પ્રયોગ કર્યો છે.

વિશેષ

1. અમદાવાદ જગન્નાથ મંદિરના વર્તમાન મહંત દિલીપદાસજી છે.
2. અમદાવાદમાં રથયાત્રાની શરૂઆત વર્ષ 1878માં સંત નૃસિંહદાસ દ્વારા કરાવવામાં આવી હતી.

ઓડિશા રથયાત્રા

- ઓડિશાના જગન્નાથપુરીમાં ભગવાન જગન્નાથ, સુભદ્રા, બલરામની મૂર્તિઓને મોટા રથમાં પધરાવી 'બડાડંડા' તરીકે ઓળખાતી પુરીની મુખ્ય બજારમાં થઈ આશરે 3 કિ.મી. દૂર સ્થિત 'ગુંડિયા મંદિરે' લઈ જવામાં આવે છે.
- આથી, આ રથયાત્રાને 'ગુંડિયા યાત્રા' પણ કહેવામાં આવે છે.
- જગન્નાથપુરીમાં રથયાત્રાની આગળ સોનાની સાવરણીથી થતી સફાઈ ગજપતિ રાજા દ્વારા કરવામાં આવતી હતી. જેને 'ચેર પ્રહર' તરીકે ઓળખવામાં આવતું હતું. આ ગજપતિ રાજા તત્કાલીન કલિંગ રાજ્યનો સર્વોચ્ચ હોદ્દેદાર ગણવામાં આવતો હતો. આ રથયાત્રા દરમિયાન પ્રસાદમાં 'પોડા પીઠા' (એક પ્રકારનો રોટલો) હોય છે.
- **નંદીઘોષ :** જગન્નાથજીના રથનું નામ
- **તાલધ્વજ :** બલભદ્રજીના રથનું નામ
- **કલ્પધ્વજ :** સુભદ્રાજીના રથનું નામ

સવાલ - જવાબ

Que. અંબુબાચી મેળાનું આયોજન દર વર્ષે ક્યાં કરવામાં આવે છે ?

A. કામાખ્યા મંદિર (ગુવાહાટી, આસામ)

Que. ખરચી ઉત્સવ (Kharchi Festival) એ એક આદિવાસી ઉત્સવ છે, જેની ઉજવણી તાજેતરમાં કયા રાજ્યમાં થઈ હતી?

A. ત્રિપુરા

વિશેષ : ખરચી શબ્દનો અર્થ 'પાપોની સફાઈ' (Cleaning of Sins) થાય છે, જેમાં 'ખર'નો અર્થ પાપ અને 'ચી'નો અર્થ સફાઈ થાય છે.

Que. શાંઘાઈ કોઓપરેશન ઓર્ગેનાઈઝેશન(SCO) દ્વારા ભારતની સંસ્કૃતિ અને પરંપરાઓનું પ્રદર્શન કરતા કયા પવિત્ર શહેરને વર્ષ 2022-23 માટે 'સાંસ્કૃતિક અને પ્રવાસન રાજધાની' તરીકે જાહેર કરવામાં આવ્યું?

A. વારાણસી

વિશેષ : શાંઘાઈ કોઓપરેશન ઓર્ગેનાઈઝેશન 15 જૂન, 2001ના રોજ ચીનના શાંઘાઈમાં સ્થાપિત આંતર-સરકારી સંસ્થા છે. SCOમાં વર્તમાનમાં આઠ સભ્ય દેશો જેવા કે ચીન, ભારત, કઝાકિસ્તાન, કિર્ગિસ્તાન, રશિયા, પાકિસ્તાન, તાજિકિસ્તાન અને ઉઝબેકિસ્તાનનો સમાવેશ થાય છે.

અમૂર્ત સાંસ્કૃતિક વારસાની સુરક્ષા માટે 'યુનેસ્કો વર્ષ 2003 સંમેલન'ની આંતર સરકારી સમિતિમાં ભારતની નિમણૂક

- સંસ્કૃતિ મંત્રાલય, પ્રવાસન મંત્રાલય તેમજ ઉત્તર-પૂર્વીય ક્ષેત્રના વિકાસ મંત્રાલયના કેન્દ્રીય મંત્રી શ્રી ગંગાપુરમ કિશન રેડ્ડી દ્વારા તાજેતરમાં જાહેરાત કરવામાં આવી હતી કે વર્ષ 2022 થી 2026 સુધીના સમયગાળા માટે અમૂર્ત સાંસ્કૃતિક વારસાની સુરક્ષા માટે ભારતને સંયુક્ત રાષ્ટ્ર શૈક્ષણિક, વૈજ્ઞાનિક અને સાંસ્કૃતિક સંસ્થા(UNESCO) ના વર્ષ 2003 ના સંમેલનની આંતર સરકારી સમિતિના સભ્ય તરીકે ચૂંટવામાં આવ્યું છે.
- આ સભ્યપદ માટેની ચૂંટણીઓ 5 થી 7 જુલાઈ, 2022 દરમિયાન યુનેસ્કો મુખ્યમથક (પેરિસ, ફ્રાન્સ) ખાતે વર્ષ 2003 સંમેલનની 9 મી સામાન્ય સભા દરમિયાન યોજાઈ હતી.

યુનેસ્કો વર્ષ 2003 સંમેલન સંબંધિત મહત્વની બાબતો

- ભારતે આ અગાઉ વર્ષ 2006 થી 2010 અને વર્ષ 2014 થી 2018 સુધી એમ બે વખત આ સંમેલનની આંતર સરકારી સમિતિના સભ્ય તરીકે સેવા આપી હતી.
- વર્ષ 2022 થી 2026 માટે ભારતનું લક્ષ્ય માનવતાના અમૂર્ત સાંસ્કૃતિક વારસાનું રક્ષણ અને પ્રોત્સાહન કરવાનું છે.
- ઉપરાંત ભારતના આ લક્ષ્યાંકમાં કેટલાક અગત્યના ક્ષેત્રોમાં સમુદાયની ભાગીદારીને પ્રોત્સાહન આપવું, અમૂર્ત વારસા દ્વારા આંતરરાષ્ટ્રીય સહયોગને મજબૂત બનાવવો, અમૂર્ત સાંસ્કૃતિક વારસા પર શૈક્ષણિક સંશોધનને પ્રોત્સાહન આપવું અને સંયુક્ત રાષ્ટ્રના ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યાંક સાથે યુનેસ્કો વર્ષ 2003 સંમેલનના કાર્યનું સંકલન કરવું પણ સામેલ છે.
- અર્જન્ટ સેફગાર્ડિંગ લિસ્ટ, રિપ્રેઝન્ટેટિવ લિસ્ટ અને રજિસ્ટર ઓફ ગુડ સેફગાર્ડિંગ પ્રેક્ટિસ જેવા સંમેલનની ત્રણ યાદી પરના શિલાલેખમાં અસંતુલન હોવાથી, ભારત જીવંત વારસાના મહત્વને દર્શાવવા માટે આંતરરાષ્ટ્રીય સંવાદને પ્રોત્સાહિત કરવાનો પ્રયાસ કરશે.
- આ ઉપરાંત વર્તમાનમાં ભારત, વર્ષ 2021 થી 2025 સુધી યુનેસ્કોની વિશ્વ ધરોહર સમિતિ (World Heritage Committee)નું પણ સભ્ય છે.

યુનેસ્કો વર્ષ 2003 સંમેલનની આંતરસરકારી સમિતિ

- આ સમિતિનું મુખ્ય કાર્ય સંમેલનના ઉદ્દેશને પ્રોત્સાહન આપવાનું, શ્રેષ્ઠ પ્રથાઓ પર માર્ગદર્શન પૂરું પાડવાનું અને અમૂર્ત સાંસ્કૃતિક વારસાની સુરક્ષા માટેના પગલાં અંગે ભલામણો કરવાનું છે.
- આ સંમેલનની આંતર સરકારી સમિતિ અંતર્ગત 24 સભ્ય દેશોનો સમાવેશ થાય છે તેમજ સમાન ભૌગોલિક પ્રતિનિધિત્વ અને ક્રમાનુસાર સંમેલનની સામાન્ય સભામાં ચૂંટાય છે. આ સમિતિના સભ્યો મતદાન પદ્ધતિ પ્રક્રિયા પૂર્ણ થયા બાદ ચાર વર્ષની મુદત માટે ચૂંટાય છે.

શ્રીનગર ખાતે સ્વામી રામાનુજાચાર્યની શાંતિ પ્રતિમાનું અનાવરણ

- તાજેતરમાં, કેન્દ્રીય ગૃહ મંત્રી શ્રી અમિત શાહ દ્વારા શ્રીનગરના સોનવર ખાતે આવેલા એક મંદિરમાં સ્વામી રામાનુજાચાર્યની શાંતિ પ્રતિમા (Statue of Peace of Swami Ramanujacharya)નું વર્ચ્યુઅલ અનાવરણ કરવામાં આવ્યું હતું.

સ્વામી રામાનુજાચાર્ય

- વૈષ્ણવ ધર્મના અનુયાયી એવા સ્વામી રામાનુજાચાર્ય(રામાનુજ)નો જન્મ ઈ.સ. 1017માં તમિલનાડુ રાજ્યના શ્રીપેરુમ્બુદુર ખાતે થયો હતો.
- દક્ષિણ ભારતીય બ્રાહ્મણ એવા સ્વામી રામાનુજાચાર્યને એક મહાન વિચારક, વૈદિક ફિલસૂફ અને સમાજ સુધારક માનવામાં આવે છે.
- તેમના જન્મ સમયે તેમનું નામ 'લક્ષ્મણ' હતું અને તેમને 'ઈલ્યા પેરૂમલ' (તેજસ્વી) તરીકે પણ ઓળખવામાં આવતા હતાં.
- તેમણે સમાનતા અને સામાજિક ન્યાયની હિમાયત કરતા સમગ્ર ભારતમાં પ્રવાસ કર્યો હતો.
- સ્વામી રામાનુજાચાર્યએ ભક્તિ ચળવળને પુનર્જીવિત કરી અને તેમના ઉપદેશોએ અન્ય ભક્તિ શાળાઓ (Bhakti Schools)ને પણ પ્રેરણા આપી હતી. ઉપરાંત તેમને અન્નમાચાર્ય, ભક્ત રામદાસ, ત્યાગરાજ, કબીર અને મીરાબાઈ જેવા કવિઓ માટે પ્રેરણારૂપ માનવામાં આવે છે.
- તેઓ વેદાંતની વિશિષ્ટ અદ્વૈત ઉપશાખાના મુખ્ય સમર્થક તરીકે જાણીતા છે.
- તેમણે નવ શાસ્ત્રો લખ્યા જે 'નવરત્ન' તરીકે ઓળખાય છે અને વૈદિક શાસ્ત્રો પર અસંખ્ય ભાષ્યોની રચના કરી હતી. સ્વામી રામાનુજાચાર્યના સૌથી મહત્વપૂર્ણ લખાણોમાં વેદાંત સૂત્રો પરના તેમના ભાષ્ય અને ભગવદ્ગીતા પરના તેમના ભાષ્યનો સમાવેશ થાય છે.

વિશેષ

- પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદી આગામી સમયમાં તેલંગાણાના હૈદરાબાદ ખાતે સ્વામી રામાનુજાચાર્યની સમાનતાની પ્રતિમા (Statue of Equality of Swami Ramanujacharya)નું ઉદ્ઘાટન કરશે.
- આ એક 216 ફૂટ ઊંચી પ્રતિમા હશે જે પંચ ઘાતુ જેવી કે સોનું, ચાંદી, તાંબુ, પિત્તળ અને ઝીંકના મિશ્રણથી બનેલી હશે.
- ઉપરાંત આ પ્રતિમા વિશ્વની સૌથી ઊંચી બેઠક સ્થિતિમાં રહેલી ઘાતુની પ્રતિમાઓમાંની એક છે તેમજ આ પ્રતિમા 'ભદ્રવેદી' નામની 54 ફૂટ ઊંચી પાયાની ઈમારત પર સ્થાપિત છે.

પ્રધાનમંત્રી દ્વારા ગાંધીનગર ખાતેથી 'ડિજિટલ ઇન્ડિયા વીક-2022'નું ઉદ્ઘાટન

- વડાપ્રધાન નરેન્દ્રભાઈ મોદીના હસ્તે ગાંધીનગર સ્થિત મહાત્મા મંદિર ખાતેથી 'ડિજિટલ ઇન્ડિયા વીક 2022'નો રાષ્ટ્રવ્યાપી આરંભ કરાવવામાં આવ્યો હતો. ભારતના ડિજિટલ સશક્તિકરણને દર્શાવવા 4 જુલાઈ, 2022 થી 9 જુલાઈ, 2022 દરમિયાન મિનિસ્ટ્રી ઓફ ઇલેક્ટ્રોનિક્સ એન્ડ ઇન્ફર્મેશન ટેકનોલોજી(MeiTy) દ્વારા 'ડિજિટલ ઇન્ડિયા વીક-2022'નું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.
- આ સપ્તાહની ઉજવણી - 'Catalyzing New India's Techade' થીમ અંતર્ગત કરવામાં આવી હતી. આ સપ્તાહના ઉદ્ઘાટન પ્રસંગે ગુજરાતના મુખ્યમંત્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલ, કેન્દ્રીય મંત્રી અશ્વિની વૈષ્ણવ અને કેન્દ્રીય રાજ્યમંત્રી રાજીવ ચંદ્રશેખર ઉપસ્થિત રહ્યા હતાં.

વડાપ્રધાન દ્વારા વિલિન્ન ડિજિટલ પહેલ લોન્ચ

- ડિજિટલ ઇન્ડિયા વીક 2022 ના પ્રારંભ પ્રસંગે વડાપ્રધાન નરેન્દ્રભાઈ મોદીએ વિવિધ ડિજિટલ પહેલોની શરૂઆત કરાવી હતી જે નીચે મુજબ છે :

1. ડિજિટલ ઇન્ડિયા ભાષિની

- તે ભારતીય ભાષાઓમાં ઇન્ટરનેટ અને ડિજિટલ સેવાઓની સરળ એક્સેસને સક્ષમ કરશે, જેમાં વોઈસ-આધારિત એક્સેસનો સમાવેશ થાય છે અને તેનાથી ભારતીય ભાષાઓમાં સામગ્રીના નિર્માણમાં મદદ મળશે.
- ભારતીય ભાષાઓ માટે આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ(AI) આધારિત ભાષા ટેકનોલોજી ઉકેલો તૈયાર કરવા માટે બહુવિધ ડેટાસેટનું નિર્માણ કરવામાં આવશે. 'ભાષાદાન' નામની એક કાઉડસોર્સિંગ પહેલના માધ્યમથી ડિજિટલ ઇન્ડિયા ભાષિની ડેટાસેટને તૈયાર કરવા માટે વ્યાપક રીતે નાગરિકોને પણ જોડશે.

2. ડિજિટલ ઇન્ડિયા જેનેસિસ

- ડિજિટલ ઇન્ડિયા જેનેસિસ (Gen - next support for innovative startups) એ ભારતના ટિયર-II અને ટિયર - III શહેરોમાં સ્ટાર્ટઅપ્સને શોધવા, સમર્થન આપવા, વૃદ્ધિ કરવા અને સફળ બનાવવા માટે એક રાષ્ટ્રીય ડીપ- ટેક સ્ટાર્ટઅપ પ્લેટફોર્મ છે.
- આ યોજના માટે કુલ રૂ. 750 કરોડની વ્યવસ્થા કરવામાં આવી હતી.

3. Indiastack. global

- Indiastack. global એ આધાર, UPI, ડિજી લોકર, કોવિન વેક્સિનેશન પ્લેટફોર્મ, ગવર્નમેન્ટ ઇ- માર્કેટપ્લેસ (GeM), દિક્ષા પ્લેટફોર્મ અને આયુષ્યમાન ભારત ડિજિટલ હેલ્થ મિશન જેવા ઇન્ડિયા સ્ટેક હેઠળ અમલમાં મૂકાયેલા મુખ્ય પ્રોજેક્ટ્સનો વૈશ્વિક ભંડાર છે.

4. MY Scheme : My Scheme એ સરકારી યોજનાઓ સુધી પહોંચવાની સુવિધા આપતું સેવા શોધ પ્લેટફોર્મ છે.

5. મેરી પહેયાન

- મેરી પહેયાન એ એક નાગરિક લોગ-ઇન(log-in) માટે 'નેશનલ સિંગલ સાઈન ઓન'(NSSO) છે. NSSO એ એક વપરાશકર્તા પ્રમાણીકરણ સેવા છે જેમાં ઓળખનો એક સમૂહ બહુવિધ ઓનલાઈન એપ્લિકેશનો અથવા સેવાઓની એક્સેસ પ્રદાન કરે છે.

6. ચિપ્સ ટુ સ્ટાર્ટઅપ (C2S) પ્રોગ્રામ

- C2S પ્રોગ્રામનો હેતુ બેચલર, માસ્ટર્સ અને સંશોધન સ્તરે સેમિકન્ડક્ટર ચિપ્સની ડિઝાઈનના ક્ષેત્રમાં વિશેષ માનવશક્તિને તાલીમ આપવાનો છે અને દેશમાં સેમિકન્ડક્ટર ડિઝાઈનમાં સામેલ સ્ટાર્ટઅપ્સના વિકાસ માટે ઉત્તરેક તરીકે કાર્ય કરવાનો છે.
- તે સંસ્થાકીય સ્તરે માર્ગદર્શન આપવાની ભલામણ કરે છે અને સંસ્થાઓને ડિઝાઈન માટે અત્યાધુનિક સુવિધાઓ ઉપલબ્ધ કરાવે છે.
- તે સેમિ કન્ડક્ટરના ક્ષેત્રમાં એક મજબૂત ડિઝાઈન ઇકોસિસ્ટમ બનાવવા માટે 'ભારત સેમિકન્ડક્ટર મિશન' નો એક ભાગ છે.

રાજ્ય સ્ટાર્ટઅપ રેન્કિંગ-2021ની તૃતીય આવૃત્તિની કેન્દ્રીય મંત્રીશ્રી પીયૂષ ગોયલ દ્વારા રજૂઆત

- રાજ્ય સ્ટાર્ટઅપ રેન્કિંગ-2021ની તૃતીય આવૃત્તિની તાજેતરમાં નવી દિલ્હી ખાતે આયોજિત એક કાર્યક્રમ દરમિયાન વાણિજ્ય અને ઉદ્યોગ મંત્રાલયના કેન્દ્રીય મંત્રીશ્રી પીયૂષ ગોયલ દ્વારા રજૂઆત કરવામાં આવી હતી.

- રાજ્ય સ્ટાર્ટઅપ રેન્કિંગ-2021 અંતર્ગત શ્રેષ્ઠ પ્રદર્શન કરનારા રાજ્યોમાં શ્રેણી-Aમાં ગુજરાત અને કર્ણાટક રાજ્યનો સમાવેશ થાય છે. જ્યારે, શ્રેણી-Bમાં મેઘાલય રાજ્યનો સમાવેશ થાય છે.
- આ રેન્કિંગમાં ગુજરાતની સતત ત્રીજા વર્ષે શ્રેષ્ઠ પ્રદર્શન કરનાર રાજ્ય (Best Performer State) તરીકે પસંદગી કરવામાં આવી છે અને ગુજરાતના શિક્ષણ વિભાગના સ્ટુડન્ટ સ્ટાર્ટઅપ એન્ડ ઇનોવેશન પોલિસી સેલ (SSIP) દ્વારા લેવામાં આવેલી પહેલનો પણ ખાસ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો.
- વાણિજ્ય અને ઉદ્યોગ મંત્રાલય હેઠળના ઉદ્યોગ અને આંતરિક વેપાર પ્રોત્સાહન વિભાગ (DPIIT) દ્વારા વર્ષ 2018થી રાજ્ય સ્ટાર્ટઅપ રેન્કિંગ-2021 બહાર પાડવામાં આવે છે. આ રેન્કિંગનો મુખ્ય ઉદ્દેશ દેશમાં સ્ટાર્ટઅપ્સ માટે વ્યાપારીકરણને સરળ બનાવવાનો છે.

રાજ્ય સ્ટાર્ટઅપ રેન્કિંગ-2021નું પ્રદર્શન વર્ગીકરણ

- આ રેન્કિંગનું પ્રદર્શન વર્ગીકરણ, રાજ્ય સ્ટાર્ટઅપ રેન્કિંગ ફ્રેમવર્ક-2020 પર આધારિત છે, જેમાં નીચે મુજબની પાંચ શ્રેણીઓનો સમાવેશ થાય છે:
  - શ્રેષ્ઠ પ્રદર્શનકર્તા (Best Performers) – 100%
  - ટોચના પ્રદર્શનકર્તા (Top Performers) – 60% થી 99%
  - અગ્રેસરો (Leaders) – 30% થી 59%
  - મહત્વાકાંક્ષી અગ્રેસરો (Aspiring Leaders) - 11% થી 29%
  - ઉભરતી સ્ટાર્ટઅપ્સ ઇકોસિસ્ટમ (Emerging Startups Ecosystems) - 10% સુધી
- દરેક રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોની કામગીરી અનુસાર, તેઓને શ્રેણી-A અને શ્રેણી-B માં જૂથબદ્ધ કરવામાં આવ્યા છે.
- ઉપર્યુકત બાબત મુજબ શ્રેણી-A અંતર્ગત 1 કરોડથી વધુ વસતી ધરાવતા રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોનો સમાવેશ થાય છે (વસ્તી ગણતરી 2011 મુજબ) તેમજ શ્રેણી-B અંતર્ગત 1 કરોડથી ઓછી વસ્તી ધરાવતા રાજ્યો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો, દિલ્હી સિવાયના તમામ કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો અને આસામ સિવાયના તમામ પૂર્વોત્તર રાજ્યોનો સમાવેશ થાય છે.

વર્ગીકરણ મુજબ રાજ્યો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોનું પ્રદર્શન

વર્ગીકરણ	શ્રેણી-A હેઠળ રાજ્ય/ કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશ	શ્રેણી-B હેઠળ રાજ્ય/ કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશ
શ્રેષ્ઠ પ્રદર્શનકર્તા	ગુજરાત, કર્ણાટક	મેઘાલય
ટોચના પ્રદર્શનકર્તા	કેરળ, મહારાષ્ટ્ર, ઓડિશા, તેલંગાણા	જમ્મુ અને કાશ્મીર
અગ્રેસરો	આસામ, પંજાબ, તમિલનાડુ, ઉત્તરપ્રદેશ, ઉત્તરાખંડ	અરુણાચલપ્રદેશ, ગોવા, અંદમાન અને નિકોબાર
મહત્વાકાંક્ષી અગ્રેસરો	દિલ્હી, છત્તીસગઢ, મધ્યપ્રદેશ, રાજસ્થાન	ચંદીગઢ, દમણ, દીવ-દાદરા અને નગરહવેલી, હિમાચલપ્રદેશ, મણિપુર, નાગાલેન્ડ, ત્રિપુરા, પુડુચેરી
ઉભરતી સ્ટાર્ટઅપ્સ ઇકોસિસ્ટમ	બિહાર, આંધ્રપ્રદેશ	મિઝોરમ, લદાખ

રાજ્ય સ્ટાર્ટઅપ રેન્કિંગ-2021ની આકારણીનો આધાર

- રાજ્ય સ્ટાર્ટઅપ રેન્કિંગ-2021ને તૈયાર કરવા માટેની કામગીરી 1 ઓક્ટોબર, 2019 થી 31 જુલાઈ, 2021ના સમયગાળા દરમિયાન લેવામાં આવેલા પગલાંનું મૂલ્યાંકન કરીને કરવામાં આવી હતી અને તેમાં 31 રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો અર્થાત્ 24 રાજ્યો અને 7 કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોની અત્યાર સુધીની સૌથી વધુ ભાગીદારી જોવા મળી હતી.
- આ રેન્કિંગને નીચે મુજબના સાત સુધારાના ક્ષેત્રોના 26 એક્શન પોઈન્ટ્સના આધારે તૈયાર કરવામાં આવ્યો છે :
  - સંસ્થાગત સહાય
  - નવીનતા અને સાહસિકતાને પ્રોત્સાહન
  - બજારથી જોડાણ
  - ઈન્ફ્યુઝિયન
  - નાણાકીય સહાય
  - માર્ગદર્શન સહાય
  - ક્ષમતા નિર્માણ

રાજ્ય સ્ટાર્ટઅપ રેન્કિંગ-2021 સંબંધિત મહત્વની બાબતો

- આ રેન્કિંગ મુજબ સમગ્ર ભારતમાં, ખાસ કરીને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો અને નાના રાજ્યોમાં સ્ટાર્ટઅપ વાતાવરણમાં નોંધપાત્ર સુધારો થયો છે.
- સ્ટાર્ટઅપ ઇન્ડિયા વેબસાઇટ મુજબ ફક્ત ગુજરાતમાં 14,200 થી વધુ નોંધાયેલા સ્ટાર્ટઅપ્સ છે (જુલાઈ, 2022ની સ્થિતિએ), અર્થાત્ ભારતના કુલ સ્ટાર્ટઅપના 6.70% જેટલા સ્ટાર્ટઅપ ગુજરાતમાં આવેલા છે.
- સ્ટાર્ટઅપ રેન્કિંગની મહત્વની બાબત એ સ્ટાર્ટઅપ ઇકોસિસ્ટમમાં મહિલાઓની ભાગીદારી છે. સમગ્ર દેશમાં મહિલાઓના નેતૃત્વમાં 1,500થી વધારે સ્ટાર્ટઅપ્સની શરૂઆત કરવામાં આવી છે.
- અમેરિકા અને ચીન બાદ ભારત વિશ્વમાં ત્રીજું સૌથી મોટું સ્ટાર્ટઅપ ઇકોસિસ્ટમ બની ગયું છે, જેમાં સરકાર દ્વારા 70,809 સ્ટાર્ટઅપ્સ અને 100 થી વધુ યુનિકોર્ન સ્ટાર્ટઅપ્સને માન્યતા આપવામાં આવી છે.

ભારતમાં સ્ટાર્ટઅપ ઇકોસિસ્ટમ

- સ્ટાર્ટઅપને એક એવી સંસ્થા તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવે છે, જેનું મુખ્યમથક ભારતમાં છે તેમજ તેની 10 વર્ષથી ઓછા સમય પહેલા શરૂઆત કરવામાં આવી હોય અને તેનું વાર્ષિક ટર્નઓવર 100 કરોડથી ઓછું હોય.
- સ્ટાર્ટઅપ રેન્કિંગ ક્વાયટ, સ્ટાર્ટઅપ ઇન્ડિયા દ્વારા શરૂ કરવામાં આવી હતી. જ્યારે, સ્ટાર્ટઅપ ઇન્ડિયા પહેલ વર્ષ 2016માં 'સ્ટાર્ટઅપ ઇન્ડિયા, સ્ટેન્ડઅપ ઇન્ડિયા'ના વિઝન સાથે શરૂ કરવામાં આવી હતી.
- સ્ટાર્ટઅપ ઇકોસિસ્ટમ અને તેની સાથે સંકળાયેલી પ્રવૃત્તિઓ અંગે જાગૃતિ લાવવા ઉદ્યોગ અને આંતરિક વેપાર પ્રોત્સાહન વિભાગ (DPIIT) દ્વારા શરૂ કરવામાં આવેલી રાજ્ય સ્ટાર્ટઅપ રેન્કિંગ ક્વાયટ વિશ્વમાં આ પ્રકારની એકમાત્ર ક્વાયટ છે.
- ઉદ્યોગ અને આંતરિક વેપાર પ્રોત્સાહન વિભાગ દ્વારા 10,000 કરોડ રૂ. ના ભંડોળ સાથે વર્ષ 2016માં 'Fund of funds for startups'(FFS) યોજનાની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી અને ભારતીય લઘુ ઉદ્યોગ વિકાસ બેંક (SIDBI) આ યોજનાની અમલીકરણ એજન્સી છે.
- **વિશેષ :** ઉદ્યોગ અને આંતરિક વેપાર પ્રોત્સાહન વિભાગ (DPIIT) દ્વારા વર્ષ 2018માં નવીનતા અને ઉદ્યોગ સાહસિકતાને પ્રોત્સાહન આપવા તેમજ રાજ્યોમાં સ્ટાર્ટઅપ ઇકોસિસ્ટમને મજબુત કરવા માટે 'રાજ્ય સ્ટાર્ટઅપ રેન્કિંગ ફ્રેમવર્ક' (State Startup Ranking Framework)ની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.
- ભારતમાં દર વર્ષે 16 જાન્યુઆરીના રોજ 'રાષ્ટ્રીય સ્ટાર્ટઅપ દિવસ' (National Startup Day)ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.

વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદી દ્વારા 'પ્રગતિ મેદાન સંકલિત ટ્રાન્ઝિટ કોરિડોર પ્રોજેક્ટનું' લોકાર્પણ

- વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ તાજેતરમાં નવી દિલ્હી ખાતે પ્રગતિ મેદાન સંકલિત ટ્રાન્ઝિટ કોરિડોર પ્રોજેક્ટની મુખ્ય ટનલ અને પાંચ અંડરપાસોને રાષ્ટ્રને સમર્પિત કર્યા છે.
- ઇન્ટિગ્રેટેડ ટ્રાન્ઝિટ કોરિડોર પ્રોજેક્ટ એ પ્રગતિ મેદાન રિડેવલપમેન્ટ પ્રોજેક્ટનો અભિન્ન ભાગ છે.

પ્રગતિ મેદાન સંકલિત ટ્રાન્ઝિટ કોરિડોર પ્રોજેક્ટ

(Pragati Maidan Integrated Transit Corridor Project)

- પ્રગતિ મેદાન સંકલિત ટ્રાન્ઝિટ કોરિડોર પ્રોજેક્ટનું નિર્માણ રૂ. 920 કરોડ કરતાં વધુના ખર્ચે કરવામાં આવ્યું છે. જેના માટે સંપૂર્ણપણે કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા ભંડોળ પૂરું પાડવામાં આવ્યું છે.
- તેનો ઉદ્દેશ પ્રગતિ મેદાન ખાતે વિકસાવવામાં આવી રહેલા નવા વિશ્વકક્ષાના પ્રદર્શન અને સંમેલન કેન્દ્રમાં મુશ્કેલી મુક્ત અને સરળ પરિવહન પ્રદાન કરવાનો છે. તેમજ પ્રગતિ મેદાન ખાતે યોજાતા કાર્યક્રમોમાં પ્રદર્શકો અને મુલાકાતીઓના સમય અને ખર્ચને મોટાં પ્રમાણમાં બચાવવામાં મદદ મળશે.
- તેમાં 1.3 કિ.મી. લાંબી ટનલ અને પાંચ અંડરપાસનો સમાવેશ થાય છે અને તેનું નિર્માણ કાર્ય 4 વર્ષમાં કરવામાં આવ્યું હતું.
- આ ટનલ પબ્લિક એનાઉન્સમેન્ટ સિસ્ટમની સુવિધા સાથે ડિજિટલ કંટ્રોલ રૂમ જેવી નવીનતમ તકનીકોથી સજ્જ છે.
- આ ટનલમાં સાત ભૂગર્ભ સમ્પ (ખરાબ પાણીને દૂર કરવા ઉપયોગી) પણ છે જે વરસાદના પાણીને આપમેળે એકત્ર કરશે અને તેનો નિકાલ કરશે તેમજ પાણી ભરાતા અટકાવશે.
- વેન્ટિલેશન હેતુઓ માટે ખાસ ડિઝાઇન કરેલા જર્મન બનાવટના મોટા એકઝોસ્ટ ફેન તેમાં લગાવવામાં આવ્યા છે.
- આ પ્રોજેક્ટનું અમલીકરણ દિલ્હી સરકારના પબ્લિક વર્ક્સ ડિપાર્ટમેન્ટ (PWD) દ્વારા કરવામાં આવી રહ્યું હતું.

રાજસ્થાનના સિકર જિલ્લામાં યુરેનિયમનો મોટો જથ્થો મળી આવ્યો

- તાજેતરમાં જ રાજસ્થાનના સીકર જિલ્લાના રોહિલ (ખંડેલા તાલુકો) ખાતે યુરેનિયમનો મોટો જથ્થો મળી આવ્યો હતો. રાજસ્થાનના પાટનગર જયપુર શહેરથી આશરે 120 કિ.મી. અંતરે અરવલ્લી પર્વતમાળાના નજીકના વિસ્તારમાં આવેલ રોહિલ ખાતે યુરેનિયમ કોર્પોરેશન ઓફ ઇન્ડિયા લિમિટેડને યુરેનિયમનું ખાણકામ કરવાની પરવાનગી આપતો લેટર ઓફ ઇન્ટેન્ટ (Letter of intent) જારી કરીને રાજસ્થાને યુરેનિયમ ખાણકામના ક્ષેત્રમાં પ્રવેશ કર્યો છે.
- અહીં નોંધનીય છે કે મેજર મિનરલ્સ સંબંધિત નીતિ અને કાયદાઓનું સંચાલન ખાણ મંત્રાલય દ્વારા કરવામાં આવે છે, પરંતુ યુરેનિયમ એક અણુ ખનિજ હોવાથી તેને સંબંધિત નીતિઓ અને કાયદાઓ અણુ ઊર્જા વિભાગ દ્વારા સંચાલિત થાય છે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- અણુ ઊર્જા વિભાગ (DAE- Department of atomic energy) હેઠળ કાર્યરત એટોમિક મિનરલ્સ ડિરેક્ટોરેટ ફોર એક્સ્પ્લોરેશન એન્ડ રિસર્ચ દ્વારા યુરેનિયમ ધરાવતા સ્થળો શોધવા માટે સમગ્ર ભારતમાં વ્યાપક રેડિયોમેટ્રિક, જીઓકેમિકલ અને જીઓફિઝિકલ સર્વે હાથ ધરવામાં આવ્યા હતા.
- બાદમાં આ એટોમિક મિનરલ્સ ડિરેક્ટોરેટ ફોર એક્સ્પ્લોરેશન એન્ડ રિસર્ચની નવીનતમ શોધોના સંદર્ભમાં જાહેર કરાયું તે મુજબ રાજસ્થાન (રોહિલ), ઉત્તર પ્રદેશ (નક્ટુ) અને મધ્ય પ્રદેશ (બેતુલ)માં સંભવિત યુરેનિયમ ખાણ સાઈટ્સ પથરાયેલી છે.
- જેમાં રાજસ્થાનના રોહિલ વિસ્તારમાં યુરેનિયમના ભંડારની પુષ્ટિ થયા બાદ, આ મૂલ્યવાન દુર્લભ ધાતુના ખાણકામની પ્રક્રિયા શરૂ કરવા માટે લેટર ઓફ ઇન્ટેન્ટ જારી કરવામાં આવ્યો હતો.

મહત્વપૂર્ણ બાબતો

- સીકર નજીક ખંડેલા તાલુકામાં રોહિલ ખાતે યુરેનિયમ કાર્બાઇડના ખાણકામ માટે યુરેનિયમ કોર્પોરેશન ઓફ ઇન્ડિયાને માઈનિંગ લીઝ માટે લેટર ઓફ ઇન્ટેન્ટ જારી કરવામાં આવ્યો છે.
- ચર્ચિત રોહિલમાં 1086.46 હેક્ટર વિસ્તારમાં યુરેનિયમનો વિશાળ ભંડાર મળી આવ્યો છે તથા નિષ્ણાતોના પ્રારંભિક અંદાજ મુજબ આ પ્રદેશમાં લગભગ 12 મિલિયન ટન યુરેનિયમનો ભંડાર હોવાની સંભાવના છે.
- વર્તમાન સમયે દેશમાં ઝારખંડ અને આંધ્રપ્રદેશમાં આવેલી ખાણો માંથી યુરેનિયમનું ખોદકામ થઈ રહ્યું છે, જેમાં આવનાર સમયમાં રાજસ્થાનનું નામ પણ ઉમેરાય તેવી સંભાવના છે.
- વૈશ્વિક સ્તરે લગભગ 96% યુરેનિયમ ભંડાર ઓસ્ટ્રેલિયા, કઝાકિસ્તાન, કેનેડા, દક્ષિણ આફ્રિકા, બ્રાઝિલ, નામીબિયા, ઉઝબેકિસ્તાન, યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ, નાઈજર અને રશિયા આ દસ દેશોમાં જોવા મળે છે. જેમાં કઝાકિસ્તાન, કેનેડા અને ઓસ્ટ્રેલિયા એ યુરેનિયમના મુખ્ય ઉત્પાદક દેશો છે.
- યુરેનિયમનો ઉપયોગ મુખ્યત્વે પરમાણુ ઊર્જા દ્વારા વીજળી બનાવવા માટે થાય છે. ઉપરાંત દવા, સંરક્ષણ સાધનો અને ફોટોગ્રાફીમાં પણ યુરેનિયમ વપરાય છે.

યુરેનિયમ

- લગભગ તમામ બિન-ધાતુ તત્ત્વો સાથે પ્રતિક્રિયા આપતું યુરેનિયમ એ આવર્ત કોષ્ટકમાં આવેલું 92 પરમાણુ ક્રમાંક ધરાવતું અને સફેદ પડતા ચાંદી રંગનું રાસાયણિક ધાતુ તત્ત્વ છે, જેને રાસાયણિક સંજ્ઞા 'U' વડે દર્શાવવામાં આવે છે.
- યુરેનિયમ એ કુદરતી રીતે યુરેનિયમ-238 અને યુરેનિયમ-235 તરીકે મળી આવે છે, જેમાં યુરેનિયમ-238 વિપુલ માત્રામાં હોય છે જ્યારે યુરેનિયમ-235 ખૂબ જ અલ્પ માત્રામાં હોય છે.
- યુરેનિયમનો આઈસોટોપ U-235 મહત્વપૂર્ણ છે, કારણ કે અમુક પરિસ્થિતિઓમાં તેનું ન્યૂક્લિયસ (નાભી અથવા કેન્દ્ર) સહેલાઈથી વિભાજિત થઈ અને વિપુલ માત્રામાં ઊર્જા મુક્ત કરે છે. વળી આ પ્રક્રિયાના પરિણામે મુક્ત થતાં ન્યૂટ્રોન દ્વારા તેના ન્યૂક્લિયસનું પુનઃવિભંડન થતાં 'ચેઇન રિએક્શન' પ્રક્રિયા શરૂ રહે છે તેથી તેને 'ફિસાઈલ મટિરિયલ' પણ કહેવામાં આવે છે.

આઈસોટોપ : આઈસોટોપને કોઈપણ રાસાયણિક તત્ત્વોના એવા પ્રકાર તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરી શકાય છે જેની પરમાણુ નાભીમાં પ્રોટોન અને ઇલેક્ટ્રોનની સંખ્યા એકસમાન હોય છે, પરંતુ ન્યૂટ્રોનની સંખ્યા અલગ-અલગ હોય છે.

WEBSANKUL વિશેષ

- વર્ષ 1789માં જર્મન રસાયણશાસ્ત્રી માર્ટિન ક્લાપ્રોથ દ્વારા યુરેનિયમની શોધ કરવામાં આવી હતી, જેમણે પિયબ્લેન્ડના નમૂનાઓનું વિશ્લેષણ કરતી વખતે યુરેનિયમના ઓક્સાઈડને અલગ પાડ્યો હતો.
- પોતાની આ શોધનું નામ તેણે યુરેનસ ગ્રહના નામ પરથી “યુરાન” રાખ્યું હતું, જેમાંથી યુરેનિયમ શબ્દ બન્યો છે.
- વર્ષ 1866માં યુરેનિયમના કિરણોત્સર્ગી ગુણધર્મોની ઓળખ થઈ ત્યાં સુધી તો તેનો ઉપયોગ મુખ્યત્વે સિરામિક ગ્લેઝ માટે કલરન્ટ તરીકે અને પ્રારંભિક ફોટોગ્રાફીમાં ટિન્ટિંગ માટે થતો હતો.
- વાણિજ્યિક પરમાણુ રિએક્ટરના મુખ્ય ઈંધણ તરીકે યુરેનિયમ વાપરવાની શરૂઆત છેક 20મી સદીના મધ્યભાગ પછીથી થઈ હતી, હાલમાં સમગ્ર વિશ્વમાં તબીબી, ઔદ્યોગિક અને સંરક્ષણ હેતુઓ માટે યુરેનિયમના આઈસોટોપનો ઉપયોગ થાય છે.
- લેડ (સીસું)ની સાપેક્ષે યુરેનિયમની ઘનતા 1.67 ગણી વધારે છે તેમજ તેનું ગલનબિંદુ (Melting point) 1132° સેલ્સિયસ અને ઉત્કલન બિંદુ (Boiling point) 4131° સેલ્સિયસ છે.

ભારતની મહત્વની યુરેનિયમ ખાણો

ખાણ	કમિશન કરાયાનું વર્ષ	રાજ્ય
જદુઘોડા	1968	ઝારખંડ
ભાટીન	1987	ઝારખંડ
નરવાપહાર	1995	ઝારખંડ
તુરામદીહ	2003	ઝારખંડ
તુમ્માલાપલ્લે	2012	આંધ્ર પ્રદેશ

અણુ ઊર્જા વિભાગ (DAE-Department of atomic energy)

- 3 ઓગસ્ટ, 1954ના રોજ રાષ્ટ્રપતિના આદેશ દ્વારા વડાપ્રધાનના કાર્યાલય અંતર્ગત અણુ ઊર્જા વિભાગ (DAE)ની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી.
- ભારત સરકારના અણુ ઊર્જા વિભાગના સચિવ એ હોદ્દાની રૂએ અણુ ઊર્જા પંચ (Atomic Energy Commission-AEC)ના અધ્યક્ષ હોય છે.
- આ વિભાગ એ દેશમાં પરમાણુ ઊર્જા ટેકનોલોજીના વિકાસ, કૃષિ, દવા, ઉદ્યોગ અને મૂળભૂત સંશોધનના ક્ષેત્રોમાં રેડિયેશન ટેકનોલોજીના ઉપયોગ સાથે સંકળાયેલ છે.
- મુખ્યાલય :** મુંબઈ
- સચિવ :** ડો.કે.એન. વ્યાસ (હોદ્દાની રૂએ તેઓ એટોમિક એનર્જી કમિશનના અધ્યક્ષ છે.)

યુરેનિયમ કોર્પોરેશન ઓફ ઈન્ડિયા લિમિટેડ (UCIL)

- UCIL એ યુરેનિયમના માઈનિંગ અને પ્રોસેસિંગ માટે અણુ ઊર્જા વિભાગ હેઠળ કાર્યરત જાહેર ક્ષેત્રનું સાહસ (PSU) છે.
- તેની સ્થાપના વર્ષ 1967માં થઈ હતી.
- તે ભારતમાં યુરેનિયમના ખાણકામ અને માઈનિંગ માટે જવાબદાર સંસ્થા છે.

એટોમિક મિનરલ્સ ડિરેક્ટોરેટ ફોર એક્સ્પ્લોરેશન એન્ડ રિસર્ચ

- એટોમિક મિનરલ્સ ડિરેક્ટોરેટ ફોર એક્સ્પ્લોરેશન એન્ડ રિસર્ચ (AMD) એ ભારત સરકારના અણુ ઊર્જા વિભાગનું સૌથી જૂનું એકમ છે.
- 10 ઓગસ્ટ, 1948ના રોજ નવી દિલ્હી ખાતે ‘રેર મિનરલ્સ સર્વે યુનિટ’ તરીકે તેની સ્થાપના કરવામાં આવી, જેને વર્ષ 1958માં ‘રો મટિરિયલ્સ ડિવિઝન’ અને બાદમાં ‘એટોમિક મિનરલ્સ ડિવિઝન’ નામ આપવામાં આવ્યું હતું.
- વર્ષ 1974માં તેને નવી દિલ્હીથી હૈદરાબાદ ખસેડવામાં આવ્યું અને બાદમાં 29 જુલાઈ, 1998ના રોજ તેનું નામ બદલીને હાલનું ‘એટોમિક મિનરલ્સ ડિરેક્ટોરેટ ફોર એક્સ્પ્લોરેશન એન્ડ રિસર્ચ’ નામ રાખવામાં આવ્યું.
- સંસ્થાનો મુખ્ય ઉદ્દેશ ભારતના પરમાણુ ઊર્જા કાર્યક્રમ માટે જરૂરી ભૂસ્તરશાસ્ત્રીય સંશોધનો હાથ ધરવા અને ખનિજ ભંડાર શોધવાનો છે.
- મુખ્યાલય :** હૈદરાબાદ
- ડિરેક્ટર :** ડો. ડી.કે સિંહ
- વિશેષ :** ન્યૂક્લિયર ફ્યુઅલ કોમ્પ્લેક્સ, હૈદરાબાદ તે ભારત સરકારના અણુ ઊર્જા વિભાગનું અગત્યનું અને એક માત્ર ઔદ્યોગિક એકમ છે, જે દેશમાં આવેલા ન્યૂક્લિયર પાવર રિએક્ટરોની ઈંધણની જરૂરિયાતોને પૂરી કરે છે. તે વિશ્વની એકમાત્ર એવી સંસ્થા છે કે જેની પાસે એક જ છત હેઠળ યુરેનિયમ અને ઝિર્કોનિયમ બંનેનું કાર્યાલયથી લઈ શુદ્ધ કોર (રિએક્ટરમાં વપરાતા ઈંધણના સળિયા) બનાવવા સુધીનું વ્યાપક ઉત્પાદન ચક્ર (production cycle) ઉપલબ્ધ છે.
- ચેરમેન :** ડો. દિનેશ શ્રીવાસ્તવ

Atomic Minerals Directorate for Exploration & Research

વિશ્વ બેંકે ભારતના આરોગ્ય ક્ષેત્રને ટેકો આપવા માટે 1 બિલિયન ડોલરની લોન મંજૂર કરી

- તાજેતરમાં જ વિશ્વ બેંકના એક્ઝિક્યુટિવ ડિરેક્ટર્સ બોર્ડ દ્વારા ભારતના આરોગ્ય ક્ષેત્રને ટેકો આપવા માટે 500 મિલિયન ડોલરની બે એમ કુલ 1 બિલિયન ડોલરની પૂરક લોનને મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.
- સરકાર દ્વારા દેશભરમાં જાહેર આરોગ્ય સંભાળ માળખાના વિકાસ માટે ઓક્ટોબર 2021માં શરૂ કરવામાં આવેલ 'પ્રધાનમંત્રી-આયુષ્માન ભારત હેલ્થ ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર મિશન' (PM-ABHIM)ને આ લોન દ્વારા સહાય કરવામાં આવશે.
- બંને લોન હેઠળ રાષ્ટ્રીય સ્તરે તો સહાયતા પ્રાપ્ત કરાવવામાં આવશે જ, સાથે-સાથે એક લોન હેઠળ આંધ્રપ્રદેશ, કેરળ, મેઘાલય, ઓડિશા, પંજાબ, તમિલનાડુ અને ઉત્તર પ્રદેશ એમ સાત રાજ્યોને તેમના વર્તમાન મેડિકલ ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરમાં સુધારો કરવા માટે પ્રાથમિકતા પણ આપવામાં આવશે.
- ઉલ્લેખનીય છે કે વિશ્વબેંક ગ્રૂપ દ્વારા અન્ય એક 750 મિલિયન યુએસ ડોલરની લોન પણ મંજૂર કરવામાં આવી હતી, જે દેશના અર્થતંત્રમાં વિકાસ નીતિ લોન (DPL-Development Policy Loan) તરીકે ઉમેરાશે.

વિગતે

- વિશ્વ બેંક દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવેલી આ બંને લોનને અનુક્રમે 'એનહાન્સ્ડ હેલ્થ સર્વિસ ડિલિવરી પ્રોગ્રામ' (EHSDP) અને 'પબ્લિક હેલ્થ સિસ્ટમ્સ ફોર પેનેટ્રેબલ પ્રિવેન્ટેશન પ્રોગ્રામ' (PHSPP) તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.
- આ બંને લોનને એકબીજાની પૂરક અને પરિવર્તનશીલ બનાવવા માટે ડિઝાઇન કરવામાં આવી છે.

PHSPP દ્વારા સરકારના નીચે મુજબના પ્રયાસોને ટેકો આપવામાં આવશે

- આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે ચિંતાજનક બને તેવા સંભવિત રોગચાળાને શોધવા અને ઝડપી પ્રતિભાવ સાથે આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે તેની જાણ કરવા માટે ભારતની સર્વેલન્સ સિસ્ટમ તૈયાર કરવી.
- ચેપી રોગોને શોધવા, રોકવા તથા સારવાર કરવા માટે ભારતના જૈવ-સુરક્ષા પ્રતિભાવ (Bio-security response) અને નવી તકનીકોના વ્યાપારીકરણની માહિતી આપવી.
- ઝૂનોટિક રોગો સહિત, પેથોજેન્સને શોધવાની ભારતની ક્ષમતાને વધારવી.
- વિવિધ આરોગ્ય સંબંધી કાર્યક્રમોને અમલમાં મૂકવા અને ઉચ્ચ-

ગુણવત્તાવાળા પરિણામો પ્રાપ્ત કરવા માટે જાહેર આરોગ્ય સંસ્થાઓના સંકલનને મજબૂત બનાવીને સંસ્થાકીય ક્ષમતાનું નિર્માણ કરવું.

EHSDP દ્વારા સરકારના નીચે મુજબના પ્રયાસોને ટેકો આપવામાં આવશે

- પુનઃડિઝાઇન કરેલ પ્રાથમિક આરોગ્ય સંભાળ મોડલ દ્વારા આરોગ્ય સેવા વિતરણના માળખાને મજબૂત બનાવવું.
- આરોગ્ય અને સુખાકારી કેન્દ્રો (HWCs)માં નેશનલ ક્વોલિટી એશ્યોરન્સ સ્ટાન્ડર્ડ સર્ટિફિકેશનને ટેકો આપીને, દર્દીની કાળજી અને તેના અનુભવની ગુણવત્તામાં સુધારો કરવો.
- જાહેર આરોગ્ય સંભાળ માટે રાજ્ય-વિશિષ્ટ માનવ સંસાધન વ્યૂહરચનાઓ અપનાવીને આરોગ્ય કર્મચારીઓની સંભાળ અને સુવિધાઓની ગુણવત્તામાં સુધારો કરવો.
- અમલીકરણ ક્ષમતા, પ્રદર્શન માપન અને જિલ્લા સ્તરે પ્રોત્સાહન પુરસ્કારોમાં વધારો કરવો તેમજ રાજ્યો-રાજ્યો વચ્ચે શિક્ષણ અને જ્ઞાનના આદાન-પ્રદાનને પ્રોત્સાહન આપી, દેશના આરોગ્ય ક્ષેત્રે શાસન અને જવાબદારીમાં પરિવર્તન લાવવું.

આરોગ્ય ક્ષેત્રે ભારતનું પ્રદર્શન

- વિશ્વ બેંકના અનુમાન મુજબ, ભારતના સ્વાસ્થ્ય પ્રદર્શનમાં સમય સાથે સુધારો થયો છે.
- વર્ષ 1990માં ભારતમાં સરેરાશ આયુષ્ય 58 વર્ષ હતું, તેમાં સુધારો થઈને વર્ષ 2020માં તે 69.8 વર્ષે પહોંચ્યું છે. ભારતીયોની આવકના સ્તરને ધ્યાને લેતા આ સરેરાશ આયુષ્ય એ અન્ય સમાન આવક ધરાવતા દેશોના સરેરાશ આયુષ્યની સાપેક્ષે વધારે છે.
- વળી પાંચ વર્ષથી ઓછી ઉંમરના બાળ મૃત્યુદર (1,000 જીવંત જન્મ દીઠ 36), માતા મૃત્યુ દર (100,000 જીવંત જન્મ દીઠ 103) પણ ભારતની સરેરાશ આવક સ્તરની સાપેક્ષે સંતોષકારક પરિસ્થિતિ સૂચવે છે.

પ્રધાનમંત્રી આયુષ્માન ભારત હેલ્થ ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર મિશન

- આ યોજનાની જાહેરાત બજેટ 2021-22માં કરવામાં આવી હતી, જેને 'પ્રધાનમંત્રી આત્મનિર્ભર સ્વસ્થ ભારત યોજના' (PMASBY) તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.
- આ મિશન પાંચ વર્ષના સમયગાળામાં આશરે ₹64,180 કરોડના ખર્ચ સાથે ઔપચારિક રીતે શરૂ કરવામાં આવ્યું છે.
- તે રાષ્ટ્રીય સ્વાસ્થ્ય મિશનમાં એક ઉમેરો છે, જેનો હેતુ સમગ્ર દેશમાં હેલ્થકેર ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરને મજબૂત બનાવી દેશમાં સંશોધન, પરીક્ષણ અને સારવાર માટે આધુનિક ઈકોસિસ્ટમ વિકસાવવાનો છે.

PM-ABHIM યોજનાનું મહત્વ :

- આ યોજના હેઠળ આરોગ્ય ક્ષેત્રે પાછળ રહી ગયેલ 10 રાજ્યોમાં કુલ 17,788 ગ્રામીણ આરોગ્ય અને સુખાકારી કેન્દ્રોની સ્થાપના માટે સમર્થન પ્રદાન કરાશે તથા તમામ રાજ્યોમાં કુલ 11,024 શહેરી આરોગ્ય અને સુખાકારી કેન્દ્રોની સ્થાપના કરવામાં આવશે.
- 602 જિલ્લાઓ અને 12 કેન્દ્રીય સંસ્થાઓમાં ક્રિટિકલ કેર હોસ્પિટલ બ્લોકની સ્થાપના કરવામાં મદદ કરવામાં આવશે તથા રાષ્ટ્રીય રોગ નિયંત્રણ કેન્દ્ર (NCDC) અને તેની 5 પ્રાદેશિક શાખાઓ તેમજ 20 મેટ્રોપોલિટન હેલ્થ સર્વેલન્સ યુનિટનું મજબૂતીકરણ કરાશે.
- તમામ જાહેર આરોગ્ય પ્રયોગશાળાઓને જોડવા માટે દરેક રાજ્યો/ કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોમાં સંકલિત આરોગ્ય માહિતી પોર્ટલનું વિસ્તરણ કરવામાં આવશે.
- કોવિડ-19 રસીકરણ કાર્યક્રમને ઝડપી રોલ આઉટ કરાશે, તેમજ ડિલિવરી સિસ્ટમને મજબૂત કરી ભવિષ્યના કોઈપણ રોગચાળા સામે લડવા માટે ક્ષમતા નિર્માણ હાથ ધરાશે.

વિશ્વ બેંક ગ્રુપ

- વર્લ્ડ બેંક ગ્રુપ એ 189 દેશો અને પાંચ ઘટક સંસ્થાઓનો સમાવેશ કરતી આંતરરાષ્ટ્રીય ભાગીદારી સંસ્થા છે, જે વૈશ્વિક સ્તરે ગરીબી નાબૂદી અને સમૃદ્ધિ વધારવા માટે કામ કરે છે.

વિશ્વ બેંક જૂથની પાંચ ઘટક સંસ્થાઓ		
નામ	સ્થાપના	ભારતની સદસ્યતા
ઇન્ટરનેશનલ બેંક ફોર રિકન્સ્ટ્રક્શન એન્ડ ડેવલપમેન્ટ (IBRD)	1944	છે
ઇન્ટરનેશનલ ફાઇનાન્સ કોર્પોરેશન (IFC)	1956	છે
ઇન્ટરનેશનલ ડેવલપમેન્ટ એસોસિએશન (IDA)	1960	છે
ઇન્ટરનેશનલ સેન્ટર ફોર ધ સેટલમેન્ટ ઓફ ઇન્વેસ્ટમેન્ટ ડિસ્પ્યુટ્સ (ICSID)	1966	નથી
મલ્ટીલેટરલ ઇન્વેસ્ટમેન્ટ ગેરંટી એજન્સી (MIGA)	1988	છે

ઉત્તર-પૂર્વીય ક્ષેત્રને કૃષિ નિકાસ કેન્દ્ર તરીકે પ્રોત્સાહન આપવા માટે કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા વ્યૂહરચના ઘડવામાં આવી

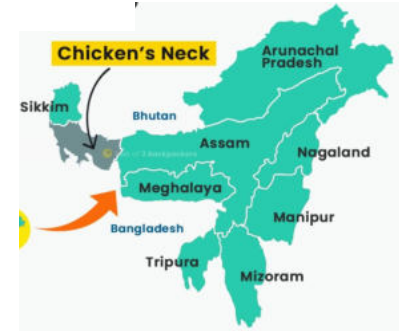
- તાજેતરમાં, કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા પૂર્વોત્તર રાજ્યોમાં ઉગાડવામાં આવતી બાગાયત અને કૃષિ ઉત્પાદનોની આંતરરાષ્ટ્રીય બજારોમાં નિકાસને વેગ આપવા માટે વ્યૂહરચના ઘડવામાં આવી હતી.

વ્યૂહરચના ઘડવા પાછળનું કારણ

- ઉત્તર-પૂર્વીય ક્ષેત્ર ભારત માટે ભૌગોલિક રીતે મહત્વપૂર્ણ છે કારણ કે, આ પ્રદેશ ચીન, ભૂતાન, મ્યાનમાર, નેપાળ અને બાંગ્લાદેશ સાથે આંતરરાષ્ટ્રીય સીમાઓ વહેંચે છે. જે તેને પડોશી દેશો તેમજ અન્ય વિદેશી સ્થળોએ કૃષિ પેદાશોની નિકાસ માટે સંભવિત કેન્દ્ર બનાવે છે.
- આસામ, નાગાલેન્ડ, મણિપુર, મિઝોરમ, ત્રિપુરા, અરૂણાચલ પ્રદેશ, સિક્કિમ અને મેઘાલય જેવા ઉત્તર-પૂર્વ ક્ષેત્રના રાજ્યોમાંથી પણ છેલ્લા કેટલાંક વર્ષોમાં કૃષિ પેદાશોની નિકાસમાં નોંધપાત્ર વધારો થયો છે.
- ઉત્તર-પૂર્વીય ક્ષેત્રમાં છેલ્લા 6 વર્ષમાં કૃષિ ઉત્પાદનોની નિકાસમાં 85.34% વૃદ્ધિ જોવા મળી છે. જે વર્ષ 2016-17માં 2.52 મિલિયન ડોલરથી વધીને વર્ષ 2021-22માં 17.2 મિલિયન ડોલર જેટલી થઈ છે. ઉત્તર-પૂર્વીય ક્ષેત્રના કૃષિ ઉત્પાદનોની મુખ્યત્વે નિકાસ બાંગ્લાદેશ, ભૂતાન, મધ્ય-પૂર્વ દેશો, યુ.કે. અને યુરોપના દેશોમાં થાય છે.

APEDA દ્વારા આસામ કૃષિ યુનિવર્સિટી સાથે તાલીમ કાર્યક્રમો માટે સમજૂતી પત્ર પર હસ્તાક્ષર

- વાણિજ્ય અને ઉદ્યોગ મંત્રાલય હેઠળની એગ્રીકલ્ચર એન્ડ પ્રોસેસ ફૂડ પ્રોડક્ટ્સ એક્સપોર્ટ ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી (APEDA) અને આસામ કૃષિ યુનિવર્સિટી સાથે ઉત્તર-પૂર્વીય ક્ષેત્રમાંથી નિકાસને પ્રોત્સાહન આપવા માટે લણણી પહેલાના અને પછીના વ્યવસ્થાપન પર વિવિધ તાલીમ કાર્યક્રમો અને અન્ય સંશોધન પ્રવૃત્તિઓને પ્રોત્સાહન આપવા માટે સમજૂતી પત્ર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતાં.
- ઉપરાંત, આસામના ગુવાહાટી ખાતે આસામ અને પડોશી રાજ્યોમાંથી ઓર્ગેનિક કૃષિ ઉત્પાદનોની વિપુલ નિકાસ સંભવિતતાનો ઉપયોગ કરવા માટે કુદરતી, જૈવિક અને ભૌગોલિક સંકેતક (GI Tag) ધરાવતા કૃષિ ઉત્પાદનોની નિકાસ સંભવિતતા પર એક પરિષદ પણ યોજવામાં આવી હતી.

IIA - દિલ્હીમાં વિદ્વાનો અને સંશોધકોને વસતી ગણતરીના માઇક્રોડેટાને વપરાશમાં લેવા મદદ કરવા માટે નવા વસતી ગણતરી ડેટા વર્કસ્ટેશનનું અનાવરણ

- તાજેતરમાં, ઈન્ડિયન ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ટેકનોલોજી – દિલ્હી ખાતેના માનવતા અને સામાજિક વિજ્ઞાન વિભાગની અર્થશાસ્ત્ર લેબમાં નવા વસતી ગણતરી ડેટા વર્કસ્ટેશનનું અનાવરણ ભારતના સેન્સસ કમિશનર અને રજિસ્ટ્રાર જનરલ ડૉ. વિવેક જોશી દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું.
- આ વસતી ગણતરી ડેટા વર્કસ્ટેશન, વિદ્વાનો અને સંશોધકોને વસતી ગણતરી માઇક્રોડેટા સુધીની પહોંચ સુનિશ્ચિત કરશે અને ભારતમાં વસતી ગણતરીની કામગીરી દરમિયાન એકત્રિત થયેલા મોટા પ્રમાણમાં ડેટા વિશે જાગૃતતા ઉભી કરશે.

વહીવટી સીમાઓ સ્થગિત કરવા માટેની સમયમર્યાદામાં વધારો: વસતી ગણતરી-2021 નું વર્ષ 2023-24માં આયોજન

- હાલમાં, ભારતના રજિસ્ટ્રાર જનરલ અને ગૃહ મંત્રાલય દ્વારા તમામ રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોને સૂચિત કરવામાં આવ્યા હતા કે વહીવટી સીમાઓ સ્થગિત કરવાની સમયમર્યાદા 31 ડિસેમ્બર, 2022 સુધી લંબાવવામાં આવી છે. આ વહીવટી સીમાઓમાં ફેરફારો માટેની અગાઉની અંતિમ તારીખ 30 જૂન, 2022 હતી.
- આમ, વસતી ગણતરી-2021 અથવા દેશની 16th રાષ્ટ્રીય વસતી ગણતરી વર્ષ 2023-24માં આયોજિત થશે. સૌથી તાજેતરની વસતી ગણતરી અથવા 15th રાષ્ટ્રીય વસતી ગણતરી વર્ષ 2011માં હાથ ધરવામાં આવી હતી. ઉપરાંત, ભારતની 16th વસતી ગણતરી ડિજિટલ વસતી ગણતરી હશે અને વર્ષ 2024 પહેલા પૂર્ણ થઈ જશે.
- વસતી ગણતરી નિયમો – 1990 ના નિયમ 8(iv) મુજબ, વહીવટી એકમોની સીમાઓ વસતી ગણતરી કમિશનર દ્વારા સૂચિત તારીખથી શરૂ થવી જોઈએ, જે વસતી ગણતરી સંદર્ભ તારીખથી એક વર્ષ કરતાં પહેલાની ન હોઈ શકે.
- હાલમાં માર્ચ, 2022માં ભારત સરકારે વસતી ગણતરીના નિયમોમાં કેટલાક સુધારાની સૂચના આપી, નાગરિકોને વસતી ગણતરી અને રાષ્ટ્રીય વસતી રજિસ્ટરમાં સ્વ-ગણતરી કરવાની મંજૂરી આપી હતી. ઉપરાંત, વસતી ગણતરી પહેલા હાઉસલિસ્ટિંગ કવાયત હાથ ધરવામાં આવશે.

ભારતમાં વસતી ગણતરી

- વસતી ગણતરી એ દેશમાં અથવા દેશના સીમાંકિત ભાગમાં તમામ વ્યક્તિઓ માટે, ચોક્કસ સમયે સંબંધિત વસતી વિષયક, આર્થિક અને સામાજિક ડેટા એકત્રિકરણ, સંકલન, મૂલ્યાંકન, વિશ્લેષણ અને પ્રકાશિત કરવાની અથવા પ્રસારિત કરવાની કુલ પ્રક્રિયા છે.

- ભારતમાં વર્ષ 1951 થી તમામ વસતી ગણતરી વર્ષ 1948ના ભારતીય વસતી ગણતરી અધિનિયમ (Census Act of India) હેઠળ હાથ ધરવામાં આવે છે.
- ભારતના તત્કાલીન ગૃહ મંત્રી શ્રી સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલ દ્વારા 1951માં વસતી ગણતરીની પહેલનું નેતૃત્વ કરવામાં આવ્યું હતું.
- ભારતમાં વસતી ગણતરી, 'વસતી ગણતરી અધિનિયમ – 1948'ની જોગવાઈઓ હેઠળ કરવામાં આવે છે અને ભારતમાં દર 10 વર્ષે (દસવાર્ષિક) ડેટા એકત્રિત કરવામાં આવે છે.
- ભારત સરકારના ગૃહ મંત્રાલય હેઠળના રજિસ્ટ્રાર જનરલ અને સેન્સસ કમિશનર દ્વારા વસતી ગણતરી હાથ ધરવામાં આવે છે.
- ભારતીય બંધારણના અનુચ્છેદ-246 મુજબ વસતી ગણતરી એ કેન્દ્ર યાદીની વિષય છે અને તે બંધારણની સાતમી અનુસૂચિમાં સૂચિબદ્ધ છે.

રાજ્યના કૃષિ અને બાગાયત મંત્રીઓની રાષ્ટ્રીય પરિષદનું કર્ણાટકના બેંગલુરુ ખાતે આયોજન

- તાજેતરમાં, રાજ્યના કૃષિ અને બાગાયત મંત્રીઓની રાષ્ટ્રીય પરિષદનું કર્ણાટકના બેંગલુરુ ખાતે 'આઝાદી કા અમૃત મહોત્સવ'ના ભાગરૂપે કૃષિ અને ખેડૂત કલ્યાણ મંત્રાલયના કૃષિ અને ખેડૂત કલ્યાણ વિભાગ દ્વારા આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

e - NAM POP ની શરૂઆત

- કેન્દ્રીય મંત્રી શ્રી નરેન્દ્રસિંહ તોમરે ખેડૂતોને કૃષિ ચીજવસ્તુઓના વધુ સારા ભાવ મેળવવા હેતુ કૃષિ પેદાશોના વેપાર અને માર્કેટિંગને પ્રોત્સાહન આપવા માટે ઈ-નેશનલ એગ્રીકલ્ચર માર્કેટ (e - NAM) પ્લેટફોર્મ ઓફ પ્લેટફોર્મ(POP)ની શરૂઆત કરાવી હતી.
- e-NAM POP ના ફાયદા:**
- તે તમામ હિસ્સેદારોની સહભાગીતાને સક્ષમ બનાવશે અને ભારતીય ખેડૂતોને તેમની ઉપજ તેમના રાજ્યની સીમાઓની બહાર વેચવા માટેની સુવિધા આપશે.
- તેનાથી ખેડૂતોની બહુવિધ સંખ્યામાં બજારો, ખરીદદારો, સેવા પ્રદાતાઓ સુધી ડિજિટલી સુલભતા વધશે અને વેપાર વ્યવહારોમાં પારદર્શિતા આવશે.
- તે કાર્યક્ષમ અને અસરકારક 'એક રાષ્ટ્ર એક બજાર' (One Nation One Market) ઈકોસિસ્ટમ બનાવશે.
- વિવિધ પ્લેટફોર્મ પરથી 41 સેવા પ્રદાતાઓ POP હેઠળ આવરી લેવામાં આવ્યા છે જે વિવિધ મૂલ્ય શૃંખલા સેવાઓ જેવી કે ટ્રેડિંગ, ગુણવત્તા તપાસ, વેરહાઉસિંગ, ફિન્ટેક, બજાર માહિતી, પરિવહન વગેરેની સુવિધા આપે છે.

ગ્રાહક બાબતોના વિભાગ દ્વારા 'રિપેર કરવાનો અધિકાર' પર વ્યાપક ફેમવર્ક વિકસાવવા માટે સમિતિની રચના

- તાજેતરમાં ગ્રાહક બાબતો, ખાદ્ય અને જાહેર વિતરણ મંત્રાલયના ગ્રાહક બાબતોના વિભાગ દ્વારા ટકાઉ વપરાશ દ્વારા 'LiFE (Lifestyle for the Environment – પર્યાવરણ માટેની જીવનશૈલી) ચળવળ' પર ભાર આપવા માટે 'રિપેર કરવાનો અધિકાર' (Right to Repair) પર એક વ્યાપક માળખું વિકસાવવા માટે સમિતિની રચના કરવામાં આવી છે.
- ઉપરાંત હાલમાં આ સમિતિ દ્વારા તેની પ્રથમ બેઠકનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું, જેમાં રિપેર કરવાના અધિકાર માટે ખેતીના સાધનો, મોબાઈલ ફોન, ટેબ્લેટ, ગ્રાહક સંબંધિત વસ્તુઓ તેમજ ઓટોમોબાઈલ સાધનો જેવા મહત્વના ક્ષેત્રોને માન્યતા આપવામાં આવી હતી.
- 'રિપેર કરવાના અધિકાર' પર એક વ્યાપક માળખું વિકસાવવા માટે રચવામાં આવેલી સમિતિના અધ્યક્ષ તરીકે ગ્રાહક બાબતોના વિભાગના અધિક સચિવ **નિધિ ખરે**ની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી.

રિપેર કરવાના અધિકાર પર એક વ્યાપક માળખું વિકસાવવા માટેનો હેતુ

- સ્થાનિક ગ્રાહકો અને ઉત્પાદન ખરીદદારોના સશક્તિકરણ હેતુ મૂળ સાધન ઉત્પાદકો તેમજ તૃતીય પક્ષ ખરીદદારો અને વેચાણકર્તાઓ વચ્ચે પ્રોત્સાહન આપવું.
- રિપેર કરવાનો અધિકાર, ઈલેક્ટ્રોનિક કચરો (ઈ-વેસ્ટ) ઘટાડવા અને ઉત્પાદનોના ટકાઉ ઉપયોગને પ્રોત્સાહન આપવાનો પણ હેતુ ધરાવે છે.
- ભારતમાં રિપેર કરવાના અધિકાર માટે વ્યાપક માળખું અપનાવ્યા બાદ તૃતીય પક્ષોને રિપેર કરવાના અધિકારને મંજૂરી આપી આત્મનિર્ભર ભારત (સ્વનિર્ભર ભારત) દ્વારા ઉત્પાદન ટકાઉપણું અને રોજગાર નિર્માણ કરી શકાશે.

રિપેર કરવાના અધિકાર માટે તર્ક

- રિપેર કરવાના અધિકાર પાછળની કલ્પના એ છે કે એકવખત વ્યક્તિ કોઈ વસ્તુ ખરીદે છે, તો આપોઆપ તેના સંપૂર્ણ માલિક બની જાય છે. પરિણામે, ગ્રાહક ઉત્પાદકોને આધીન થયા વગર ઉત્પાદનોને સરળતાથી અને સસ્તું રિપેર તથા સંશોધિત કરવા સક્ષમ હોવા જોઈએ.

ભારતમાં LiFE (Lifestyle for Environment) ચળવળ

- જૂન, 2022માં પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદી દ્વારા ભારતમાં LiFE ચળવળની જાહેરાત કરવામાં આવી હતી, જેમાં વિવિધ ઉપભોક્તા ઉત્પાદનોનો પુન: ઉપયોગ અને પુન: વપરાશનો ખ્યાલ સામેલ છે.

નેશનલ ઈ-ગવર્નન્સ સર્વિસ ડિલિવરી એસેસમેન્ટમાં કેન્દ્રીય મંત્રાલયના પોર્ટલ ડેક્કન ગૃહ મંત્રાલયની વેબસાઈટ પ્રથમ ક્રમે

- તાજેતરમાં કરવામાં આવેલા નેશનલ ઈ-ગવર્નન્સ સર્વિસ ડિલિવરી એસેસમેન્ટમાં કેન્દ્રીય મંત્રાલયના સર્વિસ પોર્ટલ અંતર્ગત ગૃહ મંત્રાલયની વેબસાઈટ પ્રથમ ક્રમાંકે રહી હતી, જ્યારે આ એસેસમેન્ટમાં ડિજિટલ પોલીસ પોર્ટલ દ્વિતીય ક્રમાંકે રહ્યું હતું.
- વર્ષ 2021માં વહીવટી સુધારણા અને જાહેર ફરિયાદ નિવારણ વિભાગ દ્વારા તેના જ્ઞાન ભાગીદારો જેવા કે NASSCOM (National Association of Software and Services Companies) અને KPMG સાથે મળીને કરવામાં આવેલ નેશનલ ઈ-ગવર્નન્સ સર્વિસ ડિલિવરી એસેસમેન્ટમાં આ ક્રમાંકોનું અનાવરણ કરવામાં આવ્યું હતું.
- નેશનલ ઈ-ગવર્નન્સ સર્વિસ ડિલિવરી એસેસમેન્ટ નિયમિત ધોરણે હાથ ધરવામાં આવે છે તેમજ તેનો ઉદ્દેશ કેન્દ્ર સરકાર, રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોના નાગરિકોને ઓનલાઈન સેવાઓ પ્રદાન કરવાનો અને કાર્યક્ષમતાને વધારવાનો છે.

નેશનલ ઈ-ગવર્નન્સ સર્વિસ ડિલિવરી એસેસમેન્ટ સંબંધિત મહત્વની બાબતો

- આ એસેસમેન્ટમાં કેન્દ્ર અને રાજ્ય/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોના સેવા પોર્ટલ(Service Portal) અને તેમના ઉપરી મંત્રાલય/વિભાગના પોર્ટલનું મૂલ્યાંકન કરવામાં આવ્યું હતું.
- નેશનલ ઈ-ગવર્નન્સ સર્વિસ ડિલિવરી એસેસમેન્ટ અંતર્ગત મૂલ્યાંકન કરાયેલા તમામ સરકારી પોર્ટલને નીચે મુજબ બે શ્રેણીઓમાં વિભાજિત કરવામાં આવ્યા હતા :
(a) રાજ્યો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો/કેન્દ્રીય મંત્રાલયના પોર્ટલ
(b) રાજ્યો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો/કેન્દ્રીય મંત્રાલયના સેવા પોર્ટલ

નેશનલ ઈ-ગવર્નન્સ સર્વિસ ડિલિવરી એસેસમેન્ટના ચાર મુખ્ય પરિમાણો

- (a) વપરાશ
(b) વિષયવસ્તુની ઉપલબ્ધતા
(c) ઉપયોગમાં સરળતા અને માહિતી સુરક્ષા
(d) કેન્દ્રીય મંત્રાલયના પોર્ટલ માટે ગોપનીયતા (Privacy)
- આ ઉપરાંત, કેન્દ્રીય મંત્રાલયના સેવા પોર્ટલ માટે વધારાના ત્રણ પરિમાણો જેવા કે દરેક માટે સેવા વિતરણ, સંકલિત સેવા વિતરણ તેમજ સ્થિતિ અને રિકવેસ્ટ ટ્રેકિંગનો પણ ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો.

આસામ અને અરૂણાચલ પ્રદેશ રાજ્ય દ્વારા સરહદ વિવાદ માટે કરાર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા

- વર્તમાન આસામ રાજ્યના મુખ્યમંત્રી શ્રી હિમંતા બિસ્વા સરમા અને અરૂણાચલ પ્રદેશના મુખ્યમંત્રી શ્રી પેમા ખાંડુ એ બંને રાજ્યો વચ્ચેના દાયકાઓ જૂના સરહદ વિવાદને સમાપ્ત કરવા માટે એક કરાર પર તાજેતરમાં હસ્તાક્ષર કર્યા હતાં.
- આ બંને રાજ્યો વચ્ચે કરવામાં આવેલા કરાર પરના હસ્તાક્ષર અરૂણાચલ પ્રદેશના નમસાઈ ખાતે કરવામાં આવ્યા હોવાથી આ કરારને ‘નમસાઈ ઘોષણા’ (Namsai Declaration) તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.

વિવાદનું નિરાકરણ

- આ બંને રાજ્યોના વિવાદના ઉકેલ માટે, વિવાદિત વિસ્તારોની સંયુક્ત ચકાસણી માટે અગાઉ 12 પ્રાદેશિક સમિતિઓની રચના કરવામાં આવી હતી.
- આ 12 પ્રાદેશિક સમિતિઓએ આંતરરાજ્ય સીમાને નિર્ધારિત કરવા માટે ‘ઐતિહાસિક પરિપ્રેક્ષ્ય, વહીવટી સગવડતા, સુસંગતતા અને લોકોની ઈચ્છા’ને ધ્યાનમાં રાખીને રાજ્ય સરકારોને ભલામણો સબમિટ કરવાનું કાર્ય સોંપવામાં આવ્યું હતું.

નમસાઈ ઘોષણા સંબંધિત મહત્વની બાબતો

- નમસાઈ ઘોષણા માટે કરવામાં આવેલા કરાર હેઠળ, બંને રાજ્યોએ વિવાદિત ગામોની સંખ્યા 123ને બદલે 86 સુધી ‘પ્રતિબંધિત’ કરવાનો અને બાકીનો વિવાદ 15 સપ્ટેમ્બર, 2022 સુધીમાં ઉકેલવાનો નિર્ણય કર્યો હતો. કરાર દ્વારા કરવામાં આવેલી સમજૂતી અનુસાર, અરૂણાચલ પ્રદેશની બંધારણીય સીમામાં આવેલા 123 વિવાદિત ગામોમાંથી 28 ગામો અરૂણાચલ પ્રદેશ રાજ્યમાં રહેશે.

વિવાદ પાછળના કારણો

- આસામ અને અરૂણાચલ પ્રદેશ રાજ્યો વચ્ચે સરહદ વિવાદની શરૂઆત છેક અંગ્રેજો દ્વારા વર્ષ 1873માં આંતરિક રેખા નિયમન (Inner Line Regulation) શરૂ કરવામાં આવ્યું ત્યારથી થઈ છે. આ આંતરિક રેખા નિયમન એ આસામ અને અન્ય રાજ્યોની ઉત્તરે આવેલા મેદાનો અને પહાડી વિસ્તારો વચ્ચેની કાલ્પનિક સીમાઓ છે.
- આ નિયમનમાં અરૂણાચલ પ્રદેશની બહારના લોકોએ રાજ્યમાં પ્રવેશતા પહેલા પરવાનગી લેવી જરૂરી છે.
- વર્ષ 1987માં જ્યારે અરૂણાચલ પ્રદેશને રાજ્યનો દરજ્જો મળ્યો, ત્યારે એક ત્રિપક્ષીય સમિતિની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી. જેણે ભલામણ કરી હતી કે અમુક પ્રદેશોને આસામમાંથી અરૂણાચલ પ્રદેશમાં તબદીલ કરવામાં આવે. આથી આસામ રાજ્યએ આ મુદ્દા પર વિરોધ કર્યો અને ત્યારથી આ બાબત સુપ્રિમ કોર્ટમાં અદાલતી કાર્યવાહી અંતર્ગત છે.

CCPAએ હોટેલ અને રેસ્ટોરન્ટ દ્વારા વસૂલાતા સર્વિસ ચાર્જ સંબંધે માર્ગદર્શિકા જાહેર કરી

- તાજેતરમાં સેન્ટ્રલ કન્ઝ્યુમર પ્રોટેક્શન ઓથોરિટી (CCPA) એ હોટેલ અને રેસ્ટોરન્ટ દ્વારા વસૂલવામાં આવતા સર્વિસ ચાર્જને અયોગ્ય વેપાર પ્રથા અને ગ્રાહક અધિકારોના ઉલ્લંઘન તરીકે દર્શાવી તેને રોકવા માટે માર્ગદર્શિકા જાહેર કરી હતી.
- માર્ગદર્શિકામાં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે કોઈપણ હોટેલ અથવા રેસ્ટોરન્ટ એ ફૂડ બિલમાં સર્વિસ ચાર્જ ઉમેરશે નહીં તેમજ અન્ય કોઈ નામથી પણ ચાર્જની વસૂલાત કરશે નહીં.
- કોઈપણ હોટેલ અથવા રેસ્ટોરન્ટ દ્વારા ગ્રાહકને સર્વિસ ચાર્જ ચૂકવવા દબાણ કરાશે નહીં તેમજ ફૂડ બિલ સાથે સર્વિસ ચાર્જ ઉમેરીને કુલ રકમ પર GST વસૂલવામાં આવશે નહીં.
- જો કોઈ ગ્રાહકને જણાય છે કે માર્ગદર્શિકાનું ઉલ્લંઘન કરીને જે તે હોટેલ કે રેસ્ટોરન્ટ દ્વારા સર્વિસ ચાર્જ વસૂલ કરાય છે, તો ગ્રાહક આ બિલની રકમમાંથી સર્વિસ ચાર્જ દૂર કરવા સંબંધિત હોટેલ અથવા રેસ્ટોરન્ટને વિનંતી કરી શકે છે અથવા 1915 પર કૉલ કરીને કે NCH મોબાઈલ એપ દ્વારા નેશનલ કન્ઝ્યુમર હેલ્પલાઈન (NCH) પર ફરિયાદ નોંધાવી શકે છે.
- ઉપરાંત ગ્રાહક આ અન્યાયી વેપાર પ્રથા સામે કન્ઝ્યુમર કમિશનમાં પણ ફરિયાદ કરી શકે છે અને CCPA દ્વારા કરવામાં આવેલી કાર્યવાહી માટે સંબંધિત જિલ્લાના જિલ્લા કલેક્ટરને ફરિયાદ સબમિટ કરી શકે છે.
- નોંધનીય છે કે સેન્ટ્રલ કન્ઝ્યુમર પ્રોટેક્શન ઓથોરિટી એ ધ કન્ઝ્યુમર પ્રોટેક્શન એક્ટ, 1986ના સ્થાને રજૂ કરવામાં આવેલ કન્ઝ્યુમર પ્રોટેક્શન એક્ટ, 2019ની કલમ 10(1) હેઠળ સ્થપાયેલી એક નિયમનકારી સંસ્થા છે.

ગ્રાહક બાબતોના વિભાગ દ્વારા ગ્રાહકોના સશક્તિકરણ તેમજ સભાનતા કેળવવા માટે ‘જાગૃતિ’ નામના શુભંકરનું અનાવરણ

- તાજેતરમાં ગ્રાહક બાબતો, ખાદ્ય અને જાહેર વિતરણ મંત્રાલયના ગ્રાહક બાબતોના વિભાગ દ્વારા ગ્રાહકોના સશક્તિકરણ તેમજ તેમના અધિકારો માટે સભાનતા કેળવવા ‘જાગૃતિ’ (Jagranti) નામના એક શુભંકર(Mascot)નું અનાવરણ કરવામાં આવ્યું હતું.
- આ જાગૃતિ શુભંકર સાથેની મીડિયા ઝુંબેશ ‘જાગો ગ્રાહક જાગો’ ટેગલાઈન પણ પ્રદર્શિત કરશે અને તેનો મુખ્ય ઉદ્દેશ ડિજિટલ તેમજ મલ્ટીમીડિયા ક્ષેત્રે ગ્રાહક જાગૃતિ અભિયાનોને મજબૂત કરવા અને ગ્રાહકોને આવતી સમસ્યાના ઉકેલો શોધવાનો છે.
- શુભંકર ‘જાગૃતિ’ને એક સશક્ત ગ્રાહક તરીકે રજૂ કરવામાં આવ્યું છે, જે ગ્રાહક અધિકારો અંગે સભાનતા ફેલાવે છે અને તેઓ જે સમસ્યાઓનો સામનો કરે છે તેના ઉકેલો આપે છે.

અખિલ ભારતીય શિક્ષા સમાગમ અને ઉચ્ચ શિક્ષણ પરનું 'વારાણસી ડિકલેરેશન'

- તાજેતરમાં પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદીએ ઉત્તર પ્રદેશના વારાણસી ખાતે ત્રણ દિવસીય 'અખિલ ભારતીય શિક્ષા સમાગમ'નું ઉદ્ઘાટન કર્યું હતું.

અખિલ ભારતીય શિક્ષા સમાગમ

- કેન્દ્રીય શિક્ષણ મંત્રાલય દ્વારા યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશન અને બનારસ હિંદુ યુનિવર્સિટીના સહયોગથી વારાણસીમાં આવેલા આંતરરાષ્ટ્રીય સહકાર અને સંમેલન કેન્દ્ર- રુદ્રાક્ષ ખાતે ત્રિ-દિવસીય અખિલ ભારતીય શિક્ષા સમાગમનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.
- આ શિક્ષા સમાગમ દરમિયાન શિક્ષણ મંત્રાલય દ્વારા દેશભરની રાષ્ટ્રીય મહત્વની સંસ્થાઓ અને યુનિવર્સિટીઓના 300થી વધુ શૈક્ષણિક, સંસ્થાકીય અને વહીવટી નેતાઓ તથા વિખ્યાત શિક્ષણવિદો, નીતિ ઘડનારાઓ અને શૈક્ષણિક અગ્રણીઓને તેમના અનુભવો અંગે ચર્ચા અને માહિતી આદાનપ્રદાન કરવા તેમજ રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ (NEP) 2020ના અસરકારક અમલીકરણ માટેની ભાવિ રૂપરેખા પર ચર્ચા કરવા માટે એક મંચ પૂરું પાડવામાં આવ્યું હતું.
- પરિષદના અંતે 'ઉચ્ચ શિક્ષણ પરના વારાણસી ડિકલેરેશન'ને અપનાવવાની જાહેરાત કરવામાં આવી હતી.
- નોંધનીય છે કે જાપાનની સહાયતા દ્વારા વારાણસી ખાતે આંતરરાષ્ટ્રીય સહકાર અને સંમેલન કેન્દ્ર- રુદ્રાક્ષ બાંધવામાં આવ્યું હતું.

મુખ્ય વિષયો

- અખિલ ભારતીય શિક્ષા સમાગમમાં નીચે મુજબના મુખ્ય વિષયો પર ચર્ચાઓ યોજાઈ હતી;
  1. મલ્ટિડિસિપ્લિનરી અને સાકલ્યવાદી (Holistic) શિક્ષણ
  2. કૌશલ્ય વિકાસ અને રોજગારી
  3. ભારતીય જ્ઞાન પ્રણાલી
  4. શિક્ષણનું આંતરરાષ્ટ્રીયકરણ
  5. ડિજિટલ સશક્તિકરણ અને ઓનલાઈન શિક્ષણ
  6. સંશોધન, નવીનતા અને સાહસિકતા
  7. ગુણવત્તા, રેન્કિંગ અને માન્યતા
  8. સમાન અને સમાવિષ્ટ શિક્ષણ
  9. ગુણવત્તાયુક્ત શિક્ષણ માટે શિક્ષકોમાં ક્ષમતા નિર્માણ

વારાણસી ડિકલેરેશન

- આ ડિકલેરેશન (ઘોષણા) હેઠળ ભારતના ઉચ્ચ શિક્ષણ આયોગ (Higher Education Commission of India) માટે 'વાસ્તવિક અને તબક્કાવાર સમયરેખા' જાહેર થઈ શકે છે, આ સંસ્થા પાસે નીતિ, અમલીકરણ અને મૂલ્યાંકન એમ તમામ સ્તરે બહુ-હિતધારક પ્રતિનિધિત્વ હશે.
- રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ 2020 પહેલાની શ્રેષ્ઠ પ્રથાઓને નવી નીતિમાં સમાવી લઈ તેની રચના અને ક્રિયામાં વિવિધતાને સુનિશ્ચિત કરાશે.
- કોરોના મહામારી પછી પુનરુત્થાનના વર્તમાન તબક્કામાં સંકલિત શિક્ષણની વધતી જતી સુસંગતતા માટે ઉચ્ચ શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ (HEIs-Higher Education Institutions)ને મલ્ટિડિસિપ્લિનરી અને ઇન્ટરડિસિપ્લિનરી જોડાણો ગોઠવવા માટે સંપૂર્ણ સ્વતંત્રતા પ્રદાન કરવામાં આવશે, જે કવાયત આંતરિક સુધારા અથવા જોડાણના બાહ્ય મોડલ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવી શકે છે.
- ડિકલેરેશનનો એક નિર્ણાયક ઘટક એ સુનિશ્ચિત કરવાનો રહેશે કે 'સંશોધન, નવીનતા અને ઉદ્યોગસાહસિકતા' એ માત્ર અમુક ઉચ્ચ શૈક્ષણિક સંસ્થાઓનું વિશિષ્ટ લક્ષણ બની રહેવાના બદલે તમામ ઉચ્ચ શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ માટે સુલભ બની રહે.
- HEADSTART એટલે કે 'હાયર એજ્યુકેશન એડવાન્સ ડેવલોપમેન્ટ ફોર સસ્ટેનેબલ ટીચિંગ યુઝિંગ રોબસ્ટ ટેકનોલોજી'ના રૂપે ઉચ્ચ-ગુણવત્તાવાળી શિક્ષણ પદ્ધતિઓ અને ઉત્તમ શિક્ષકો સુનિશ્ચિત કરવાની પ્રક્રિયા પર દેખરેખ રહેશે.
- તે એક ઓટોજેનસ (Autogenous) મિકેનિઝમ છે, જે એજ્યુકેશન ઇકો-સિસ્ટમને તાલીમ અને વિકાસ દ્વારા સતત સુધારણાની પ્રક્રિયામાં જોડે છે.
- હિંદ સ્વરાજના બિલ્ડિંગ બ્લોક્સના આધારે ઉચ્ચ શિક્ષણ સંસ્થાઓની ગુણવત્તાનું મૂલ્યાંકન કરવાની રજૂઆત કરાશે તેમજ ઘરેલું સંસ્થાઓ માટે ઘરેલું નિયમોના આધારે સંસ્થાકીય ગુણવત્તા સુધારવાનો આગ્રહ રખાશે.
- કોરોના મહામારી સમયના અનુભવોનો ઉપયોગ કરીને શિક્ષણના 'ફિજિટલ' (Phygital = ફિઝિકલ + ડિજિટલ) સ્વરૂપને પ્રોત્સાહિત કરવામાં આવશે, જેમાં ઓનલાઈન અને ઓફલાઈન શિક્ષણને એક સાથે એકબીજાના પૂરક તરીકે રજૂ કરાશે.
- કારકિર્દીના પ્રારંભિક તબક્કા દરમિયાન તમામ શીખનારાઓની જ્ઞાનાત્મક ક્ષમતાઓ મજબૂત કરવા તેમજ જ્ઞાન અને ભાષાના સ્વદેશી સ્વરૂપોમાં ગર્વની ભાવના કેળવવા સ્થાનિક ભાષા અને ભારતીય જ્ઞાન પ્રણાલી પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરાશે.

રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ (NEP)-2020 વિશેના મુખ્ય મુદ્દા

- રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ 2020 એ આપણા દેશની ત્રીજી શિક્ષણ નીતિ છે. અગાઉની બે શિક્ષણ નીતિઓ વર્ષ 1968 અને વર્ષ 1986માં રજૂ કરવામાં આવી હતી.
- આ નવી શિક્ષણ નીતિ કસ્તુરીરંગન સમિતિની ભલામણો પર આધારિત છે, જે વર્તમાન સમયે રહેલા શૈક્ષણિક માળખાને બદલે નીચે મુજબના 5+3+3+4 માળખાની દરખાસ્ત કરે છે;
  - ફાઉન્ડેશનલ (ઉંમર 3-8 વર્ષ)
  - પ્રિપેરેટરી (ઉંમર 9-11 વર્ષ)
  - મિડલ (ઉંમર 12-14 વર્ષ)
  - સેકન્ડરી (ઉંમર 15-18 વર્ષ)
- ઉલ્લેખનીય છે કે આ નીતિ અનુસાર માનવ સંસાધન વિકાસ મંત્રાલયનું નામ બદલીને શિક્ષણ મંત્રાલય કરવામાં આવ્યું છે.

ભારતનો ઉચ્ચ શિક્ષણ આયોગ (HECI)

- NEP-2020ના અમલમાં સર્વોચ્ચ સંસ્થા તરીકે ભારતનો ઉચ્ચ શિક્ષણ આયોગ (HECI) હશે, જે નીચેની સંસ્થાઓ વચ્ચેના વિવાદોનો ઉકેલ લાવશે.
  - NHERA (નેશનલ હાયર એજ્યુકેશન રેગ્યુલેટરી ઓથોરિટી)
  - NAC (નેશનલ એકેડેમિક્સ કમિશન)
  - HEGC (હાયર એજ્યુકેશન ગ્રાન્ટ કમિશન)
  - GEC (જનરલ એજ્યુકેશન કાઉન્સિલ)
- વિશેષ :** અખિલ ભારતીય શિક્ષણ સમાગમના ઉદ્ઘાટનના સમયગાળા દરમિયાન જ પ્રધાનમંત્રીએ તેમના સંસદીય મતવિસ્તાર એવા વારાણસીમાં આવેલી એલ. ટી. કોલેજ ખાતે અક્ષયપાત્ર મધ્યાહન ભોજન રસોડાનું પણ ઉદ્ઘાટન કર્યું હતું, આ રસોડું લગભગ એક લાખ વિદ્યાર્થીઓ માટે મધ્યાહન ભોજન તૈયાર કરી શકાય એટલી ક્ષમતા ધરાવે છે.

સવાલ જવાબ વિશેષ

Que. ભારતીય ડ્રગ્સ કંટ્રોલર જનરલ (DCGI) દ્વારા સ્ત્રી દર્દીઓમાં સર્વાઇકલ કેન્સરની સારવાર માટે તાજેતરમાં કઈ રસીને મંજૂરી આપવામાં આવી?

A. qHPV રસી (quadrivalent Human Papillomavirus Vaccine)

Que. પૂર્વ-પ્રાથમિક કક્ષા (Pre-Primary Level)એ નવી શિક્ષણ નીતિ લાગુ કરનાર ભારતનું પ્રથમ રાજ્ય કયું બન્યું?

A. ઉત્તરાખંડ

Que. તાજેતરમાં વડાપ્રધાન નરેન્દ્રભાઈ મોદી દ્વારા ઝારખંડના કયા સ્થળે આધુનિક એરપોર્ટ તથા AIIMS નું ઉદ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું હતું?

A. દેવઘર

સુરતમાં નેચરલ ફાર્મિંગ કોન્કલેવ યોજાઈ

- તાજેતરમાં ગુજરાતનાં સુરતમાં યોજાયેલી નેચરલ ફાર્મિંગ કોન્કલેવ (પ્રાકૃતિક ખેતી સંમેલન)ને પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદીએ વીડિયો કોન્ફરન્સિંગ દ્વારા સંબોધિત કરી હતી.
- આ નેચરલ ફાર્મિંગ કોન્કલેવનો ઉદ્દેશ ભારતમાં પ્રાકૃતિક ખેતી અને તેના ફાયદાઓને પ્રોત્સાહન આપવાનો છે.
- તેમાં ખેડૂતો અને અન્ય હિતધારકોએ ભાગ લીધો હતો, જેમણે સુરતમાં સફળતાપૂર્વક કુદરતી ખેતી અપનાવી અને દેશ સમક્ષ 'સુરત મોડલ ઓફ નેચરલ ફાર્મિંગ' રજૂ કર્યું છે.

સુરત મોડલ ઓફ નેચરલ ફાર્મિંગ

- થોડા સમય અગાઉ (માર્ચ 2022માં) 'આઝાદી કા અમૃત મહોત્સવ'ની ઉજવણીના અનુસંધાને પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદીએ ગુજરાતમાં એક પંચાયત મંડળને સંબોધિત કર્યું હતું.
- આ સંબોધન દરમિયાન પ્રધાનમંત્રીએ દરેક ગામના ઓછામાં ઓછા 75 ખેડૂતોને પ્રાકૃતિક ખેતી તરફ વળવાનું સૂચન કર્યું હતું.
- સુરતમાં આ પહેલ હેઠળ દરેક ગ્રામ પંચાયતમાં 75 ખેડૂતોની ઓળખ કરી અને તેમને પ્રાકૃતિક ખેતી કરવાની તાલીમ આપવામાં આવી, વળી આ પ્રકારે તાલીમ આપવા માટે સમગ્ર સુરત જિલ્લામાં જુદા જુદા 90 ક્લસ્ટરો ગોઠવવામાં આવ્યા હતા.
- આમ સમયાંતરે સમગ્ર સુરત જિલ્લામાં કુલ 41,000 ખેડૂતોને પ્રાકૃતિક ખેતી કરવાની તાલીમ આપવામાં આવી હતી, જેને પ્રધાનમંત્રીએ 'સુરત મોડલ' તરીકે રજૂ કરી દેશમાં અન્ય સ્થળોએ પણ આ મોડલ અનુસાર પ્રાકૃતિક કૃષિ પદ્ધતિ અપનાવવાની અપીલ કરી હતી.

નેચરલ ફાર્મિંગ (પ્રાકૃતિક ખેતી)

- પ્રાકૃતિક ખેતી એ પરંપરાગત ખેતી પદ્ધતિ છે, જેને સરળ શબ્દોમાં રાસાયણિક ખાતરો અને જંતુનાશકોથી મુક્ત તથા પશુધન આધારિત કૃષિ પદ્ધતિ તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરી શકાય છે.
- આ કૃષિ પદ્ધતિમાં કોઈપણ રાસાયણિક ખાતરો કે જંતુનાશકોનો ઉપયોગ કરવામાં આવતો નથી આથી તેને એગ્રો-ઇકોલોજી

NATURAL FARMING

- આધારિત વૈવિધ્યસભર ખેતી પ્રણાલી ગણવામાં આવે છે.
- જેમાં વિવિધ પાકો, વૃક્ષો અને પશુધનને જૈવવિવિધતા સાથે સંકલિત કરવામાં આવે છે.
  - તે જમીનની ફળદ્રુપતા અને પર્યાવરણીય સ્વાસ્થ્ય પુનઃસ્થાપિત કરવા તથા ગ્રીનહાઉસ ગેસના ઉત્સર્જન ઘટાડવા જેવા ઘણા લાભો સહિત પ્રાકૃતિક ખેતપેદાશોની ઉપજ અને તેની વધુ બજાર કિંમતોના કારણે ખેડૂતોની આવકમાં પણ વધારો લાવી શકે છે.
  - નોંધનીય છે કે જાપાનના મસાનોબુ કુકુઓકા નામના ખેડૂત અને ફિલસૂફે તેના વર્ષ 1975ના પુસ્તક 'ધ વન-સ્ટ્રો રિવોલ્યુશન'માં આ ખેતીનો અભિગમ રજૂ કર્યો હતો, વર્તમાન સમયે આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે પ્રાકૃતિક ખેતીને રિજનરેટિવ એગ્રિકલ્ચર (પુનર્જીવિત કૃષિ)નું એક સ્વરૂપ માનવામાં આવે છે.
  - ભારતમાં પરંપરાગત કૃષિ વિકાસ યોજના (PKVY) હેઠળ પ્રાકૃતિક ખેતીને ભારતીય પ્રાકૃતિક કૃષિ પદ્ધતિ કાર્યક્રમ (BPKP) તરીકે રજૂ કરવામાં આવી છે, જેનો ઉદ્દેશ પરંપરાગત સ્વદેશી ખેતી પ્રથાઓને પ્રોત્સાહન આપવા અને બહારથી ખરીદેલા ઈનપુટ્સને ઘટાડવાનો છે.

ભારતીય પ્રાકૃતિક કૃષિ પદ્ધતિ કાર્યક્રમ (BPKP)

- ભારતીય પ્રાકૃતિક કૃષિ પદ્ધતિ કાર્યક્રમ (BPKP) એ કેન્દ્ર પ્રાયોજિત યોજના- પરંપરાગત કૃષિ વિકાસ યોજના (PKVY) હેઠળ કુદરતી ખેતીને પ્રોત્સાહન આપવાની યોજના છે.
- આ BPKP નો ઉદ્દેશ પરંપરાગત સ્વદેશી પ્રથાઓને પ્રોત્સાહન આપવાનો છે જે બહારથી ખરીદેલા ઈનપુટ્સને ઘટાડે છે. તે મોટે ભાગે નીચે મુજબની બાબતો પર આધારિત છે;
- ખેતરમાં બાયોમાસ રિસાયક્લિંગ,
- ખેતરમાં ગાયના છાણ-મૂત્રના ફોર્મ્યુલેશનનો ઉપયોગ,
- સમયાંતરે જમીન વાયુમિશ્રણ (Soil Aeration),
- તમામ પ્રકારના કૃત્રિમ રાસાયણિક ઈનપુટ્સને બાકાત કરવા.
- પ્રાકૃતિક ખેતી પદ્ધતિ અપનાવવાથી ખરીદેલા ઈનપુટ્સ પરની નિર્ભરતા ઓછી થવાની અપેક્ષા છે, જેથી નાના ધારકો દ્વારા અનુભવાતી આર્થિક તંગી અને ઘિરાણના બોજની સમસ્યાઓ પ્રમાણમાં હળવી થશે.

મહત્વ

1. ઉત્પાદનની ન્યૂનતમ કિંમત :

- પ્રાકૃતિક ખેતીને રોજગારી અને ગ્રામીણ વિકાસ માટે એક અસરકારક ખેતી પદ્ધતિ ગણવામાં આવે છે, જેમાં રાસાયણિક ખાતરો કે જંતુનાશકો જેવા કોઈ બાહ્ય ઈનપુટ્સની જરૂર ન હોવાથી ઉત્પાદનની

કિંમત ન્યૂનતમ રહે છે.

2. સ્વાસ્થ્યની ખાતરી : આ કૃષિ પદ્ધતિમાં કોઈપણ કૃત્રિમ રસાયણોનો ઉપયોગ કરાતો નથી, તેથી આરોગ્ય સંબંધી જોખમો દૂર થાય છે અને સ્વાસ્થ્ય લાભો પ્રાપ્ત થાય છે.

3. રોજગાર સર્જન :

- પ્રાકૃતિક ખેતી માટેના ઈનપુટ સાહસો (દા.ત. પ્રાકૃતિક ખાતર નિર્માતા), મૂલ્યવર્ધન, સ્થાનિક વિસ્તારોમાં માર્કેટિંગ વગેરેને કારણે સ્થાનિક રોજગારી ઊભી થાય છે.
- આ પ્રકારે સ્થાનિક ધોરણે રોજગારી મળી રહે તો ગ્રામીણ યુવાનોના શહેરો તરફના સ્થળાંતરોમાં ઘટાડો લાવી શકાય છે, પરિણામે આ યુવાધનનો લાભ ગ્રામીણ અર્થતંત્રને મળે છે.

4. પર્યાવરણ સંરક્ષણ :

- પ્રાકૃતિક ખેતીના કારણે જમીન અને કૃષિ જૈવવિવિધતાનું સંવર્ધન થાય છે, તેમજ કાર્બન અને નાઇટ્રોજન ફૂટપ્રિન્ટ્સ સાથે પાણીનો ન્યાયપૂર્ણ ઉપયોગ સુનિશ્ચિત કરી શકાય છે.

5. પશુધન ટકાઉપણું : ખેતી પ્રણાલીમાં પશુધનનું એકીકરણ એ પ્રાકૃતિક ખેતીનું મહત્વપૂર્ણ અંગ છે, જે એગ્રિ-ઈકોસિસ્ટમને પુનઃસ્થાપિત કરવામાં મદદ કરે છે. વળી જીવામૃત અને બીજમૃત જેવા ઈકો ફ્રેન્ડલી બાયો-ઈનપુટ્સ (ખાતરો) ગાયના છાણ, મૂત્ર અને અન્ય કુદરતી ઉત્પાદનોમાંથી જ તૈયાર કરવામાં આવે છે.

સમસ્યાઓ

- ઉપજમાં ઘટાડો :** સિક્કિમ કે જે ભારતનું સૌપ્રથમ ઓર્ગેનિક રાજ્ય બન્યું હતું, ત્યાં ઓર્ગેનિક ખેતીમાં સમયાંતરે ઉપજમાં થોડો ઘટાડો જોવા મળ્યો છે.
- તેમજ ઘણા ખેડૂતો તેમના ZBNF (ઝીરો-બજેટ નેચરલ ફાર્મિંગ) વળતરમાં થોડા વર્ષો પછી ઘટાડો જોઈને પરંપરાગત ખેતી તરફ પાછા ફર્યા છે.
- ઉત્પાદકતા અને આવક વધારવામાં અસમર્થતા:** ઝીરો-બજેટ નેચરલ ફાર્મિંગ દ્વારા જમીનની ફળદ્રુપતા જાળવવામાં ચોક્કસપણે મદદ મળી છે, પરંતુ ઉત્પાદકતા અને ખેડૂતોની આવક વધારવામાં તેની ભૂમિકા ધાર્યા અનુસાર પરિણામો આપી શકી નથી.
- કુદરતી ઈનપુટ્સની (ખાતરો) ઉપલબ્ધતાનો અભાવ:** રસાયણ મુક્ત ખેતી અપનાવવામાં અનુભવાતો સૌથી મોટો અવરોધ કુદરતી ઈનપુટ્સનો અભાવ છે.
- કારણકે દરેક ખેડૂત પાસે તેમના પોતાના ઈનપુટ્સ વિકસાવવા માટે સમય, ધીરજ અથવા શ્રમ ઉપલબ્ધ નથી.

ભારતનો સૌથી મોટો ફ્લોટિંગ સોલાર પાવર પ્રોજેક્ટ તેલંગાણાના રામાગુંડમ ખાતે શરૂ થયો

- તાજેતરમાં NTPC દ્વારા તેલંગાણાના રામાગુંડમ ખાતે આવેલ ભારતનો સૌથી મોટો ફ્લોટિંગ સોલાર પાવર પ્રોજેક્ટ વાણિજ્યિક પ્રકારે સંપૂર્ણ રીતે કાર્યરત જાહેર કરાયો હતો.
- નોંધનીય છે કે રામાગુંડમ ખાતે 100-MWના આ પ્રોજેક્ટના ઓપરેશનલાઈઝેશન સાથે, ભારતના દક્ષિણ ભાગમાં કુલ ફ્લોટિંગ સોલાર કેપેસિટી 217 મેગાવોટ થઈ ગઈ છે.
- અગાઉ એનટીપીસીએ ક્યામકુલમ (કેરળ) ખાતે 92 મેગાવોટ અને સિમ્હાદ્રી (આંધ્રપ્રદેશ) ખાતે 25 મેગાવોટ ફ્લોટિંગ સોલાર પ્લાન્ટને પણ વાણિજ્યિક પ્રકારે કાર્યરત જાહેર કર્યા હતા.

સોલાર પાવર પ્લાન્ટ વિશે

- જળાશયના 500 એકરથી વધુના વિસ્તારમાં ફેલાયેલ આ સોલાર પ્લાન્ટની ઊર્જા ક્ષમતા 100 મેગાવોટ છે અને તે અદ્યતન ટેકનોલોજી અને પર્યાવરણને અનુકૂળ સુવિધાઓથી સંચાલિત છે.
- સમગ્ર પ્રોજેક્ટ 49 બ્લોકમાં વહેંચાયેલો છે તથા દરેક બ્લોકની ઊર્જા ક્ષમતા 2.5 મેગાવોટ છે. વળી દરેક બ્લોકમાં એક ફ્લોટિંગ પ્લેટફોર્મ, ટ્રાન્સફોર્મર, ઈન્વર્ટર, HT બ્રેકર (હાઈ ટેન્શન સર્કિટ બ્રેકર) અને 11,200 સોલાર મોડ્યુલના મેટ્રિક્સનો સમાવેશ થાય છે.
- સોલાર મોડ્યુલોને જે ફ્લોટર પર રાખવામાં આવે છે તે HDPE (હાઈ-ડેન્સિટી પોલીઇથીલીન) સામગ્રીથી બનેલા છે.

મહત્વ

- મર્યાદિત જમીનની જરૂર:** ફ્લોટિંગ સોલાર પાવર પ્લાન્ટનો સૌથી વધુ સ્પષ્ટ ફાયદો એ છે કે, તેને પરંપરાગત પાવર પ્લાન્ટની સાપેક્ષે લઘુત્તમ જમીનની જરૂરિયાત રહે છે.
- પાણીના બાષ્પીભવન દરમાં ઘટાડો:** જળસપાટી પર ફ્લોટિંગ સોલાર પેનલ્સની હાજરીના કારણે જળાશયોમાંથી બાષ્પીભવન દરમાં ઘટાડો થાય છે, આમ જળ સંરક્ષણમાં મદદ મળે છે.
- CO2 ઉત્સર્જન ઘટાડવામાં કાર્યક્ષમ:** સોલાર મોડ્યુલની નીચે રહેલું પાણી આ પેનલ્સનું તાપમાન જાળવવામાં મદદ કરે છે, પરિણામે તેમની કાર્યક્ષમતા અને ઊર્જા ઉત્પાદનમાં વધારો થાય છે. એ દૃષ્ટિએ આ પાવર પ્લાન્ટ દ્વારા વિદ્યુત ઊર્જા મેળવવા માટે વર્ષે 1,65,000 ટન કોલસાનો વપરાશ અને 2,10,000 ટન CO2 ઉત્સર્જનને ટાળી શકાય છે.

ભારતમાં પુનઃપ્રાપ્ય ઊર્જા ક્ષેત્ર

- ભારતે COP21 ખાતે તેના રાષ્ટ્રીય નિર્ધારિત યોગદાન (NDC) ના ભાગ રૂપે વર્ષ 2030 સુધીમાં પોતાની કુલ સ્થાપિત વીજળી ક્ષમતાના

- 40% બિન-અશ્મિભૂત ઊર્જા સ્ત્રોતોમાંથી પ્રાપ્ત કરવાનું લક્ષ્ય રજૂ કર્યું હતું, જેને નવેમ્બર 2021માં જ હાંસલ કરી લેવામાં આવ્યું છે.
- નવેમ્બર, 2021 સુધીમાં ભારતની કુલ સ્થાપિત પુનઃપ્રાપ્ય ઊર્જા ક્ષમતા 150.54 GW હતી. તેમાંથી સૌર ક્ષમતા 48.55 GW, હાઈડ્રો પાવર 51.34 GW, પવન 40.03 GW અને બાયો-પાવર 10.62 GW છે.
- ભારતની પરમાણુ ઊર્જા આધારિત સ્થાપિત વીજળી ક્ષમતા 6.78 GW છે.
- આમ, કુલ બિન-અશ્મિભૂત બળતણ આધારિત સ્થાપિત ઊર્જા ક્ષમતા 157.32 GW છે જે 392.01 GW ની કુલ સ્થાપિત વીજળી ક્ષમતાનો 40.1% હિસ્સો છે.

નેશનલ થર્મલ પાવર કોર્પોરેશન (NTPC)

- પાવર મંત્રાલય હેઠળ કાર્યરત એન.ટી.પી.સી. લિમિટેડ એ જાહેર ક્ષેત્રનું સાહસ (પીએસયુ) છે.
- ભારતમાં પાવર સેક્ટરના વિકાસને વેગ આપવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે વર્ષ 1975માં તેની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી.
- વર્ષ 2010માં તેને 'મહારત્ન' કંપનીનો દરજ્જો મળ્યો હતો.

અન્ય સૌર ઊર્જા પહેલ

- સોલાર પાર્ક યોજના:** સોલાર પાર્ક યોજના હેઠળ ઘણા રાજ્યોમાં લગભગ 500 મેગાવોટની ક્ષમતા ધરાવતા સોલાર પાર્ક બનાવવાનો ઉદ્દેશ રાખવામાં આવ્યો છે.
- રૂફટોપ સોલાર સ્કીમ:** ઘરોની છત પર સોલાર પેનલ લગાવીને સૌર ઊર્જાનો ઉપયોગ કરવા સંબંધિત યોજના છે.
- અટલ જ્યોતિ યોજના (AJAY):** વર્ષ 2011ની જનગણતરી મુજબ એવા રાજ્યો જ્યાં 50% કરતાં પણ ઓછા ઘરો પાવર ગ્રીડ સાથે જોડાયેલા છે ત્યાં સોલાર સ્ટ્રીટ લાઈટિંગ (SSL) સિસ્ટમની સ્થાપના માટે સપ્ટેમ્બર 2016માં AJAY યોજના શરૂ કરવામાં આવી હતી.

ONDC અને નાબાર્ડ દ્વારા કૃષિ પર ત્રણ દિવસીય “ગ્રાન્ડ હેકાથોન”નું આયોજન કરવામાં આવ્યું

- તાજેતરમાં ઓપન નેટવર્ક ફોર ડિજિટલ કોમર્સ (ONDC) એ નાબાર્ડના સહયોગથી ત્રણ દિવસીય ‘ગ્રાન્ડ હેકાથોન’નું આયોજન કર્યું હતું.

ગ્રાન્ડ હેકાથોન વિશે

- ગ્રાન્ડ-હેકાથોન એ હાઇબ્રિડ મોડમાં મુંબઈના બોમ્બે સ્ટોક એક્સચેન્જ ખાતે યોજાઈ હતી.
- આ ગ્રાન્ડ-હેકાથોન બે શ્રેણીઓમાં વિભાજિત થયેલ છે.
- એગ્રી ગ્રાન્ડ ચેલેન્જ
- એગ્રી ઈનોવેશન હેકાથોન
- નોંધનીય છે કે એગ્રી ઈનોવેશન હેકાથોન એ કૃષિ ક્ષેત્રમાં ઈકોમર્સ અપનાવવામાં મદદ કરવા માટે નવીનતાનું પ્રદર્શન કરશે.

મહત્વ

- ONDC-NABARD ગ્રાન્ડ હેકાથોન એ જે તે સ્ટાર્ટઅપ્સ માટે કૃષિ-ક્ષેત્રમાં રહેલા પડકારો માટે નવીન ઉકેલો લાવવા તથા ONDC સાથે સાંકળવા એક સ્પ્રિંગબોર્ડ તરીકે કામ કરશે.
- તે સમગ્ર ભારતમાં ખેડૂતોને ઈ-કોમર્સ સાથે જોડીને તેમને સશક્ત બનાવશે.

ડિજિટલ કોમર્સ માટે ઓપન નેટવર્ક (ONDC)

- ઓપન નેટવર્ક ફોર ડિજિટલ કોમર્સ (ONDC) એ ભારત સરકારની એક પહેલ છે, જેનો હેતુ સમગ્ર ભારતમાં વર્તમાન ઈ-કોમર્સ ઈકોસિસ્ટમને વધુ મજબૂત બનાવવા માટે ખરીદદારો અને વેચાણકર્તાઓ માટે એક ઓપન નેટવર્ક બનાવવાનો છે.
- ઓપન સોર્સ પર આધારિત આ ડિજિટલ નેટવર્ક એ કૃષિ ક્ષેત્રે ડિજિટલ પરિવર્તનની ખાતરી કરવા માટે ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ છે.
- નાબાર્ડની મદદથી, ONDC એ સમગ્ર કૃષિ ઉત્પાદન સાંકળ જેમાં ખાસ કરીને એફપીઓ, પ્રોસેસર્સ, મંડીઓ, MSME, નિકાસકારો અને નાના રિટેલરોનો સમાવેશ થાય છે તેને, ઈ-કોમર્સ પ્લેટફોર્મ પર એકસાથે લાવવા માટે સક્ષમ હશે.
- ONDC વિવિધ પ્લેટફોર્મની આંતર-સંચાલનક્ષમતા વધારવામાં મદદ કરે છે તથા ગ્રાહકોને તેમના ઘરની નજીક જે તે ઉત્પાદનોની વધુ પસંદગી મેળવવામાં મદદ કરે છે.
- ઉપરાંત તે હિતધારકો (Stakeholders)ને લોજિસ્ટિક્સ અને ચૂકવણીના વિવિધ મોડ પ્રદાન કરે છે.

ONDC નું મહત્વ

- ONDC એ નાના વિક્રેતાઓ, વેપારીઓ અને ખેડૂતોને એમેઝોન, ફ્લિપકાર્ટ, વોલમાર્ટ જેવા મોટા ખેલાડીઓની જેમ સમાન સ્તરે બજારમાં ભાગ લેવા માટે મદદ કરશે.
- તે ડિજિટલ ટેકનોલોજીના ઉપયોગમાં નાના ખેલાડીઓ સમક્ષ રહેલી મર્યાદાના અવરોધને દૂર કરશે.

નાબાર્ડ

- વર્ષ 1982માં નેશનલ બેંક ફોર એગ્રીકલ્ચર એન્ડ રૂરલ ડેવલપમેન્ટ એક્ટ, 1981 અધિનિયમ હેઠળ એક વૈધાનિક સંસ્થા તરીકે તેની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી.
- તે એક વિકાસ બેંક છે જે મુખ્યત્વે દેશના ગ્રામીણ ક્ષેત્ર પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે. તે કૃષિ અને ગ્રામીણ વિકાસ માટે નાણાં પ્રદાન કરતી સર્વોચ્ચ બેંકિંગ સંસ્થા છે.
- તે નાના ઉદ્યોગો, કુટીર ઉદ્યોગો અને આવા અન્ય કોઈપણ ગામ અથવા ગ્રામીણ પ્રોજેક્ટના વિકાસ માટે જવાબદાર છે.
- મુખ્ય મથક:** મુંબઈ
- ચેરમેન :** ગોવિંદ રાજુલૂ ચિંતાલા

સવાલ જવાબ વિશેષ

Que. વડાપ્રધાન નરેન્દ્રભાઈ મોદીએ તાજેતરમાં કયા સ્થળેથી બુંદેલખંડ એક્સપ્રેસ-વેનું ઉદ્ઘાટન કર્યું હતું?

A. ગામ – કાઈતેરી (તા: ઓરાઈ, જિલ્લો : જાલૌન, રાજ્ય : ઉત્તરપ્રદેશ)

Que. ભારતીય એરપોર્ટ ઓથોરિટી દ્વારા કયા એરપોર્ટને ભારતના પ્રથમ કાર્બન તટસ્થ એરપોર્ટ તરીકે વિકસાવવામાં આવશે ?

A. લેહ એરપોર્ટ

Que. કયા રાજ્ય દ્વારા હાલમાં ભારતના પ્રથમ ઇ-વેસ્ટ ઇકો પાર્કની સ્થાપના કરવામાં આવી?

A. દિલ્હી

Que. ભારતના પ્રથમ એલિવેટેડ અર્બન એક્સપ્રેસવેનું નામ શું રાખવામાં આવ્યું છે?

A. દ્વારકા

વિશેષ : દ્વારકા એક્સપ્રેસવે, સુવર્ણ ચતુર્ભુજ દિલ્હી-જયપુર-અમદાવાદ-મુંબઈ એક્સપ્રેસવેના દિલ્હી-ગુરૂગ્રામ એક્સપ્રેસવેનો ભાગ છે.

Que. ભારતની કઈ જાહેર પ્રસારણકર્તા સંસ્થાએ તેના રજત જયંતી વર્ષમાં નવા લોગોનું અનાવરણ કર્યું?

A. પ્રસાર ભારતી

કેન્દ્રીય આરોગ્ય મંત્રાલય અને પંચાયતી રાજ મંત્રાલય દ્વારા આગામી વર્ષ 2025 સુધીમાં ભારતમાંથી ક્ષયરોગને સમાપ્ત કરવા માટે સમજૂતી પત્ર પર હસ્તાક્ષર

- ભારતમાં ક્ષય (Tuberculosis - TB) રોગને નાબૂદ કરવા માટે, પંચાયતી રાજ મંત્રાલય તેમજ આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલયના કેન્દ્રીય ક્ષય વિભાગ વચ્ચે તાજેતરમાં એક સમજૂતી કરાર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા.
- આ સમજૂતી કરાર આગામી વર્ષ 2025 સુધીમાં ભારતમાં ક્ષય રોગ નાબૂદ કરવાના લક્ષ્ય સાથે આંતર-મંત્રાલય સહયોગ અને વ્યૂહાત્મક ભાગીદારી સ્થાપિત કરશે.

સમજૂતીનું મહત્વ

- ક્ષય રોગ સંબંધિત કરવામાં આવેલી આ સમજૂતી ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં ક્ષય રોગ સાથે સંકળાયેલ કલંક અને ભેદભાવને સમાપ્ત કરવા માટે જનજાગૃતિને લાવવા સમન્વયિત પાયાની પહેલ માટે પથદર્શક બનશે.
- ગ્રામ્ય આરોગ્ય, સ્વચ્છતા અને પોષણ સમિતિ(Village Health, Sanitation and Nutrition Committee) સહિત સમગ્ર ભારતમાં પંચાયતી રાજ સંસ્થાઓ/ગ્રામીણ સ્થાનિક સંસ્થાઓના રાષ્ટ્રવ્યાપી નેટવર્કનો ઉપયોગ કરીને આગામી વર્ષ 2025 સુધીમાં ભારતમાંથી ક્ષય રોગ નાબૂદ કરવામાં મદદ કરશે.
- આ સમજૂતીનો મુખ્ય ઉદ્દેશ ક્ષય મુક્ત ભારત માટે બહુ ક્ષેત્રીય અને ઝડપી પ્રતિસાદની તરફેણમાં સમગ્ર મંત્રાલયોમાં નીતિ, કાર્યક્રમ અને અમલીકરણ સ્તરે સંકલન ઓછું કરી નીચેના સ્તરે વિસ્તૃતીકરણ કરવાનો છે.
- ઉપરાંત સ્વાસ્થ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલય દ્વારા વર્ષ 2025 સુધીમાં દેશમાંથી ક્ષય રોગ નાબૂદ કરવા માટે વર્ષ 2017 થી 2025 સુધી 'રાષ્ટ્રીય વ્યૂહાત્મક યોજના' (National Strategic Plan) પણ વિકસાવવામાં આવ્યો છે. આ રાષ્ટ્રીય વ્યૂહાત્મક યોજના વિવિધ મંત્રાલયો દ્વારા આવરી લેવામાં આવતી વસતી સાથે જોડાણ કરવાનો પ્રયાસ કરે છે, જેમાં કામદારો, ખાણકામ કરનારાઓ, સ્થળાંતર કરનારાઓ, આદિવાસી વસતી, મહિલાઓ, બાળકો વગેરેનો સમાવેશ થાય છે.
- કેન્દ્રીય પંચાયતી રાજ મંત્રાલય તેમજ આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલય, આ બંને મંત્રાલયો ભારતમાં 'ટીબી હારેગા, દેશ જીતેગા' અભિયાનને આગળ ધપાવશે.

ભારતમાં ક્ષય રોગ નાબૂદી માટે ઝુંબેશ

- અગાઉ વર્ષ 2018માં, પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદી દ્વારા નવી દિલ્હી ખાતે 'એન્ડ ટીબી સમિટ' (EndTB Summit)માં 'ટીબી મુક્ત

ભારત' અભિયાનની શરૂઆત કરાવવામાં આવી હતી.

- આ 'ટીબી મુક્ત ભારત' અભિયાન આગામી વર્ષ 2025 સુધીમાં ભારતમાંથી ટીબીને નાબૂદ કરવા માટે શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું, જે સંયુક્ત રાષ્ટ્રના ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યાંક(UNSDG) દ્વારા નિર્ધારિત વર્ષ 2030ના લક્ષ્યાંકથી પાંચ વર્ષ અગાઉ ભારતમાં રોગો સામે લડવાની પ્રતિબદ્ધતાને દર્શાવે છે.
- ભારતમાંથી ક્ષય રોગને નાબૂદ કરવા માટે 'ટીબી હારેગા, દેશ જીતેગા' ઝુંબેશ વર્ષ 2019માં તત્કાલીન આરોગ્ય મંત્રી શ્રી ડૉ. હર્ષવર્ધન દ્વારા શરૂ કરવામાં આવી હતી, આ ઝુંબેશનો ધ્યેય વર્ષ 2022 સુધીમાં સમગ્ર ભારતમાં ટીબી સંભાળ સેવાઓની પહોંચ વધારવાનો અને વિસ્તૃત કરવાનો છે.

ક્ષય (Tuberculosis)

- ક્ષય(Tuberculosis) એ એક વિશ્વસ્તરીય રોગચાળો છે અને તે ભારત દેશમાં આરોગ્ય માટે નોંધપાત્ર જોખમકારક રોગ છે.
- ક્ષય રોગને સામાન્ય રીતે માઈકોબેક્ટેરિયમ ટ્યુબરક્યુલોસિસ (Mycobacterium Tuberculosis) દ્વારા થતા ગંભીર બેક્ટેરિયલ ચેપી રોગ તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવે છે, જે મોટાભાગે ફેફસાંને અસર કરે છે અને પછી શરીરના વિવિધ ભાગોમાં ફેલાય છે.
- ક્ષય રોગના પ્રકારો :**
  - પલ્મોનરી ટ્યુબરક્યુલોસિસ (Pulmonary Tuberculosis)
  - એક્સ્ટ્રાપલ્મોનરી ટ્યુબરક્યુલોસિસ (Extrapulmonary Tuberculosis)

ક્ષય રોગ થવાના કારણો :

- ક્ષયરોગ એ એક ચેપી વાયુજન્ય રોગ છે, જે ચેપગ્રસ્ત વ્યક્તિના નજીકના સંપર્કથી થાય છે.
- માઈકોબેક્ટેરિયમ ટ્યુબરક્યુલોસિસ બેક્ટેરિયા આ ગંભીર ક્ષય રોગના મુખ્ય કારણોમાંનું એક છે.
- શિશુઓ અને વયોવૃદ્ધ લોકોને આ ક્ષય રોગ થવાનું જોખમ વધારે હોય છે.
- એચ.આઈ.વી., ડાયાબિટીઝને કારણે નબળી રોગપ્રતિકારક શક્તિ ધરાવતી વ્યક્તિઓ ઝડપથી આ ચેપી રોગના સંપર્કમાં આવે છે.

- વિશેષ :** ક્ષય એ ખૂબ જ પ્રાચીન રોગ છે અને તે ઈજિપ્તમાં ઇ.સ. પૂર્વે 3000 ની શરૂઆતમાં અસ્તિત્વમાં હોવાનું દસ્તાવેજીકૃત કરવામાં આવેલ છે.
- ક્ષય રોગના વિનાશક આરોગ્ય, સામાજિક અને આર્થિક પરિણામો વિશે જાગૃતિ ફેલાવવા તેમજ વૈશ્વિક સ્તરે ક્ષય રોગચાળાને સમાપ્ત કરવાના પ્રયાસો કરવા દર વર્ષે 24 માર્ચના રોજ 'વિશ્વ ક્ષય દિવસ' (World TB Day) ઉજવવામાં આવે છે.

રાજસ્થાન રાજ્ય દ્વારા કોર્ટ કેસોના ઝડપી નિકાલ માટે ભારતની પ્રથમ કૃત્રિમ બુદ્ધિમત્તા(AI) આધારિત લોક અદાલતની શરૂઆત

- રાજસ્થાન રાજ્ય કાનૂની સેવા સત્તામંડળ દ્વારા તાજેતરમાં ભારતની પ્રથમ કૃત્રિમ બુદ્ધિમત્તા આધારિત ડિજિટલ લોક અદાલતની રાજસ્થાનના જયપુરમાં યોજાયેલી રાજ્ય કાનૂની સેવા સત્તાધિકારીઓની 18મી ઓલ ઇન્ડિયા મીટ દરમિયાન શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.
- રાષ્ટ્રીય કાનૂની સેવા સત્તામંડળ (National Legal Services Authority - NALSA) ના ચેરમેન શ્રી ઉદય ઉમેશ લલિત દ્વારા આ પ્રથમ કૃત્રિમ બુદ્ધિમત્તા આધારિત લોક અદાલતની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.
- આ લોક અદાલત, રાજસ્થાન કાનૂની સેવા સત્તામંડળના ટેકનોલોજી પાર્ટનર જ્યુપીટીસ જસ્ટીસ ટેકનોલોજીસ દ્વારા ડિઝાઇન અને વિકસાવવામાં આવી હતી.
- 18મી ઓલ ઇન્ડિયા મીટનું ઉદ્ઘાટન, કાયદા અને ન્યાય મંત્રાલયના કેન્દ્રીય મંત્રી શ્રી કિરણ રિજીશૂ અને રાજસ્થાનના મુખ્યમંત્રીશ્રી અશોક ગેહલોતની હાજરીમાં ભારતના વર્તમાન મુખ્ય ન્યાયાધીશ નુથલપતિ વેંકટ રમના દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું.

કૃત્રિમ બુદ્ધિમત્તા આધારિત લોક અદાલતની શરૂઆતનું કારણ

- તાજેતરમાં, બિહારની એક જિલ્લા અદાલતે 108 વર્ષ બાદ જમીન વિવાદના કેસમાં ચૂકાદો આપ્યો, જે ભારતના સૌથી જૂના પડતર કેસોમાંનો એક કેસ બન્યો.
- ઉપરાંત નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂશન ફોર ટ્રાન્સફોર્મિંગ ઇન્ડિયા(NATI) આયોગના અહેવાલ મુજબ, ભારતમાં પેન્ડિંગ એવા તમામ કેસોના નિકાલ કરવામાં લગભગ 324 વર્ષનો સમય લાગશે અને દેશની 75 થી 97% જેટલી કાનૂની સમસ્યાઓ ક્યારેય કોર્ટ સુધી પહોંચતી જ નથી.
- આમ, ઉપરોક્ત સમસ્યાઓને લઈને દેશના નાગરિકોને ઝડપથી અને સમયસર યોગ્ય ન્યાય મળે તે હેતુથી કૃત્રિમ બુદ્ધિમત્તા આધારિત ડિજિટલ લોક અદાલતની શરૂઆત કરવામાં આવી છે.

કૃત્રિમ બુદ્ધિમત્તા આધારિત લોક અદાલતના ફાયદા

- કૃત્રિમ બુદ્ધિમત્તા આધારિત લોક અદાલતનો ઉપયોગ પેન્ડિંગ વિવાદો અથવા પ્રીલિટીગેશન સ્ટેજ પર રહેલા કેસોના વિવાદોના નિકાલ માટે કરવામાં આવશે.
- આ લોક અદાલત કેસોના સરળ મુસદ્દા તૈયાર કરવા અને અરજીઓ ફાઇલ કરવા સાથે અંતિમ વિવાદ ઉકેલવામાં પણ મદદ કરશે.
- કસ્ટમ રિપોર્ટ્સ દ્વારા લોક અદાલતની કામગીરીમાં ઊંડી સમજ મેળવવામાં મદદ કરવા માટે કૃત્રિમ બુદ્ધિમત્તા(AI) સંચાલિત વોઈસ

આધારિત ઇન્ટરેક્ટિવ ચેટબોટ અને અદ્યતન ડેટા એનાલિટિક્સ ટૂલ્સ પણ પ્રદાન કરે છે.

રાષ્ટ્રીય કાનૂની સેવા સત્તા મંડળ (NALSA)

- કાનૂની સેવા સત્તાધિકાર અધિનિયમ (Legal Services Authorities Act) – 1987 હેઠળ સમાજના નબળા વર્ગોને મફત કાનૂની સેવાઓ પૂરી પાડવા અને વિવાદોના સુખદ સમાધાન માટે લોક અદાલતોનું આયોજન કરવા માટે રાષ્ટ્રીય કાનૂની સેવા સત્તા મંડળની રચના કરવામાં આવી છે.
- રાષ્ટ્રીય કાનૂની સેવા સત્તા મંડળનું મુખ્ય મથક નવી દિલ્હી ખાતે આવેલું છે.

સવાલ જવાબ વિશેષ

Que. કયું એરપોર્ટ તાજેતરમાં પવન ઊર્જાના ઉપયોગની શક્યતા શોધવા માટે વર્ટિકલ એક્સિસ વિન્ડ ટર્બાઇન અને સોલાર ફોટોવોલ્ટેઇક હાઇબ્રિડ સોલાર મિલ શરૂ કરનાર ભારતનું પ્રથમ એરપોર્ટ બન્યું ?

A. છત્રપતિ શિવાજી મહારાજ ઇન્ટરનેશનલ એરપોર્ટ(મુંબઈ, મહારાષ્ટ્ર)

Que. તાજેતરમાં, કયા દેશ દ્વારા શાંઘાઇ કોઓપરેશન ઓર્ગેનાઇઝેશનના સભ્ય દેશોના સક્ષમ અધિકારીઓના બોર્ડર સર્વિસીસના વડાઓની 8th બેઠકનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું?

A. ભારત

Que. ઇલેક્ટ્રોનિક્સ અને ઇન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી મંત્રાલયે તાજેતરમાં કઈ સંસ્થાઓના ઇન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી(IT) સંસાધનોને 'ક્રિટિકલ ઇન્ફોર્મેશન ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર' તરીકે જાહેર કર્યા હતા?

A. ICICI બેંક, HDFC બેંક અને નેશનલ પેમેન્ટ્સ કોર્પોરેશન ઓફ ઇન્ડિયા (NPCI)

Que. યુનેસ્કો (UNESCO) એ તાજેતરમાં શિક્ષણ મંત્રાલયના શાળા શિક્ષણ વિભાગ દ્વારા સંચાલિત કઈ વ્યાપક પહેલ હેઠળ માહિતી અને સંચાર તકનીક (ICT) ના ઉપયોગને માન્યતા આપી?

A. PM e-Vidya

Que. ઇન્ડિયન ઓઇલ કોર્પોરેશન દ્વારા તેની પેટ્રોલ ધરાવતા કયા સ્વદેશી સોલાર કુકરનું તાજેતરમાં અનાવરણ કરવામાં આવ્યું હતું?

A. સૂર્ય નૂતન

Que. કઈ કંપની દ્વારા પાર્ટીનાઇટ મેટાવર્સ પ્લેટફોર્મ પર મેટાવર્સમાં ભારતનું પ્રથમ Xstream મલ્ટિપ્લેક્સ તાજેતરમાં લોન્ચ કરવામાં આવ્યું?

A. ભારતી એરટેલ

આંતરરાષ્ટ્રીય વિશેષ

48મી G7 (Group of Seven) સમિટનું જર્મની ખાતે આયોજન

- 48 મી G7 સમિટનું આયોજન તાજેતરમાં 26 થી 28 જૂન, 2022 દરમિયાન જર્મનીના બાવેરિયન આલ્બ્સ ખાતે કરવામાં આવ્યું હતું. આ સમિટમાં G7 દેશોના નેતાઓએ ભાગ લીધો હતો તેમજ આ સમિટમાં ભાગ લેવા માટે જર્મનીએ ભારત, આર્જેન્ટિના, ઈન્ડોનેશિયા, સેનેગલ અને દક્ષિણ આફ્રિકાને પણ આમંત્રણ આપ્યું હતું. ભારત તરફથી આ સમિટમાં વડાપ્રધાન નરેન્દ્રભાઈ મોદી ઉપસ્થિત રહ્યા હતાં.
- નરેન્દ્રભાઈ મોદીએ G-7 માં 'બહેતર ભવિષ્યમાં રોકાણ: જળવાયુ પરિવર્તન, એનર્જી અને હેલ્થ, અંગેના સેશનને સંબોધન કર્યું હતું. શિપર બેઠકને સંબોધતા પહેલા નરેન્દ્રભાઈ મોદીએ વિશ્વના કેટલાક નેતાઓ સાથે મુલાકાત કરી હતી અને દ્વિપક્ષીય સંબંધો અંગે ચર્ચા વિચારણા કરી હતી. તેઓએ આ શિપર સંમેલનમાં ગ્રીન ગ્રોથ, ક્લીન એનર્જી, સાતત્યપૂર્ણ જીવનશૈલી અને વૈશ્વિક સુખાકારી જેવા મુદ્દાઓ ચર્ચા હતાં.

G7 સમિટ 2022ની કેટલીક અગત્યની બાબતો

પાર્ટનરશિપ ફોર ગ્લોબલ ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર એન્ડ ઇન્વેસ્ટમેન્ટ (PGII)

- વિકાસશીલ અને મધ્યમ આવક ધરાવતા દેશોને 'ગેમ ચેન્જિંગ' અને 'પારદર્શક' ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર પ્રોજેક્ટ્સ પહોંચાડવા માટે 'પાર્ટનરશિપ ફોર ગ્લોબલ ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર એન્ડ ઇન્વેસ્ટમેન્ટ' (PGII) હેઠળ વર્ષ 2027 સુધીમાં \$ 600 બિલિયનનું રોકાણ G7 દ્વારા કરવામાં આવશે.

LiFE અભિયાન

- ભારતના વડાપ્રધાન નરેન્દ્રભાઈ મોદીએ આ સમિટ દરમિયાન ગ્લોબલ ઇનિશિયેટિવ ફોર LiFE (લાઈફસ્ટાઈલ ફોર એન્વાયર્નમેન્ટ) અભિયાનને પ્રકાશિત કર્યું હતું.
- આ અભિયાનનો ધ્યેય પર્યાવરણને અનુકૂળ જીવનશૈલીને પ્રોત્સાહિત કરવાનો છે.

બિલ્ડ બેક બેટર વર્લ્ડ (B3W) પહેલ

- G7 નેતાઓએ બિલ્ડ બેક બેટર વર્લ્ડ પહેલના પુનરુત્થાનની જાહેરાત કરી હતી, જેનો હેતુ ચીનના બેલ્ટ એન્ડ રોડ ઇનિશિયેટિવ (BRI) દ્વારા થતા ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર રોકાણોનો સામનો કરવાનો છે.

ક્લાઈમેટ ક્લબ

- G7 ગ્રૂપે ગ્લોબલ વોર્મિંગને પહોંચી વળવા વધુ મહત્વાકાંક્ષી પગલા લેવા માંગતા રાષ્ટ્રો માટે નવી ક્લાઈમેટ ક્લબ બનાવવાનું પણ વચન આપ્યું છે. ક્લબમાં સામેલ થવા વાળા દેશો પૂર્વ-ઔદ્યોગિક સમયની તુલનામાં આ સદીમાં વૈશ્વિક તાપમાનને 1.5 સેલ્સિયસથી વધારે વધવાથી રોકવાના ઉદ્દેશથી ગ્રીન હાઉસ ગેસ ઉત્સર્જનને ઓછું કરવાના સખત પગલા પર સંમત થશે.

રશિયન સોનાની આયાત પર પ્રતિબંધ

- આ તમામ દેશોના નેતાઓ રશિયન સોનાની આયાત પર પ્રતિબંધ મૂકવા અને કાળા સમુદ્ર દ્વારા યુક્રેનના અનાજના શિપમેન્ટ પર નાકાબંધી દ્વારા ખાદ્યપદાર્થોની અછતથી પ્રભાવિત દેશોને સહાય વધારવા માટે સંમત થયા હતાં.

રશિયન તેલની આયાત રોકવી

- અમેરિકાએ પહેલેથી જ રશિયન તેલની આયાતને રોકેલ છે.
- યુરોપિય સંઘ એ સમુદ્રથી આવવાવાળા 90% રશિયન તેલ પર પ્રતિબંધ લગાવવાનો નિર્ણય કર્યો છે, પરંતુ તે વર્ષના અંત સુધી અમલમાં આવશે નહીં.

G7 સમિટ 2022 દરમિયાન વિવિધ દેશના નેતાઓને વડાપ્રધાન નરેન્દ્રભાઈ મોદી દ્વારા અપાયેલ વિશિષ્ટ ભેટ

- જર્મનીમાં યોજાયેલી G-7 દેશોની બેઠકમાં વડાપ્રધાન નરેન્દ્રભાઈ મોદી તમામ દેશના નેતાઓ માટે ભારતમાંથી એક અનોખી ભેટ લઈ ગયા હતા. વડાપ્રધાનની દરેકે દરેક ભેટની ખાસ બાબત એ હતી કે તમામ ભેટ ભારતના વાસ્તુશાસ્ત્ર તથા લોકકલાના જીવંત નમૂના હતાં.

જો બાઈડેન માટે મેચિંગ બ્રોચની ભેટ

- નરેન્દ્રભાઈ મોદીએ અમેરિકાના રાષ્ટ્રપતિ જો બાઈડેનને વારાણસીની ગુલાબી મીનાકારી ધરાવતા બ્રોચની ભેટ આપી છે.
- બાઈડેન દંપતી માટે વડાપ્રધાને મેચિંગ બ્રોચ બનાવડાવ્યું હતું.

આર્જેન્ટિનાના રાષ્ટ્રપતિને છત્તીસગઢની ખાસ ભેટ

- ભારતીય વડાપ્રધાને આર્જેન્ટિનાના રાષ્ટ્રપતિ અલ્બર્ટો ફર્નાન્ડિઝને છત્તીસગઢની નંદી થીમની ડોકરા કલા ભેટ આપી હતી. આ વિશેષ કલાકૃતિ નંદી ઘ મેડિટેટિવ બુલની એક આકૃતિ છે.

કુમિયો કિશિદાને ખાસ માટીનાં વાસણોની ભેટ

- જાપાનના વડાપ્રધાન કુમિયો કિશિદાને નિઝામાબાદના ખાસ માટીના વાસણો ભેટમાં આપવામાં આવ્યા છે. આ વાસણ બનાવવામાં ખાસ ટેકનિક વપરાય છે.

દક્ષિણ આફ્રિકાના રાષ્ટ્રપતિને રામાયણ થીમની ભેટ

- દક્ષિણ આફ્રિકાના રાષ્ટ્રપતિ સિરિલ રામાફોસાને રામાયણ થીમ ધરાવતી ડોકરા કલાકૃતિની ભેટ આપી છે. આ લોકકલા પણ છત્તીસગઢની છે. ભારતમાં આ કલા ઘણા વર્ષોથી પ્રચલિત છે.

ઈમેન્યુઅલ મેકોનને ખાસ અતરની ભેટ

- ફ્રાન્સના રાષ્ટ્રપતિ ઈમેન્યુઅલ મેકોનને લખનઉના ખાસ જરદોશી બોક્સમાં અતરની બોટલો ભેટ આપવામાં આવી છે.

જરદોશી બોક્સને ફ્રાન્સના રાષ્ટ્રધ્વજના રંગોમાં ખાદી રેશમથી હાથવણાટ કરીને સજાવવામાં આવ્યું હતું.

જસ્ટિન ટુડોને કાશ્મીરી કાર્પેટની ભેટ

- કેનેડાના વડાપ્રધાન જસ્ટિન ટુડોને કાશ્મીરની હાથવણાટથી બનેલ મુલાયમ સિલ્કની કાર્પેટ ભેટમાં આપવામાં આવી છે. આ કાર્પેટ તેની કોમળતા (સોફ્ટનેસ) માટે વિશ્વભરમાં પ્રસિદ્ધ છે.

મારિયો ડ્રાઘીને આગ્રાના માર્બલ ટેબલ ટોપની ભેટ

- ઈટાલીના વડાપ્રધાન મારિયો ડ્રાઘીને ભારતીય વડાપ્રધાને ઉત્તરપ્રદેશના આગ્રાના સુપ્રસિદ્ધ માર્બલજડિત ટેબલ ટોપની ભેટ આપી છે.

G7 (Group of seven)

- G7 દેશોમાં વિશ્વની સાત સૌથી સમૃદ્ધ અર્થવ્યવસ્થાનો સમાવેશ થાય છે. સભ્ય દેશો:- કેનેડા, ફ્રાંસ, જર્મની, ઈટાલી, જાપાન, યુનાઈટેડ કિંગડમ(UK) અને યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ(US)
- દુનિયાના આવા પ્રમુખ ઔદ્યોગિક દેશોને એક મંચ પર લાવવા માટેની કલ્પના વર્ષ 1973ના તેલ સંકટ (Oil Crises) દરમિયાન કરવામાં આવી હતી.
- વાર્ષિક G7 સમિટમાં સભ્યદેશોના વડાઓ તેમજ યુરોપિયન યુનિયનના પ્રતિનિધિઓ દ્વારા ભાગ લેવામાં આવે છે.
- વર્ષ 2014 માં રશિયાને 'G8' ગ્રૂપમાંથી દૂર કરવામાં આવ્યું હતું. ત્યારબાદ 'G8' ગ્રૂપ 'G7' તરીકે ઓળખાવા લાગ્યું છે.
- 11 થી 13 જૂન, 2021 દરમિયાન 47મી વાર્ષિક G7 સમિટની અધ્યક્ષતા યુનાઈટેડ કિંગડમ(UK) દ્વારા કરવામાં આવી હતી.
- G7 ની અધ્યક્ષતા તેના સભ્યદેશો વચ્ચે વાર્ષિક ધોરણે બદલાતી રહે છે. હાલમાં તેની અધ્યક્ષતા જર્મની પાસે છે.
- વર્ષ 2023 માં G7 ની અધ્યક્ષતા જાપાન સંભાળશે.
- તમામ G7 ના દેશો અને ભારત G20 ના સભ્યો છે.
- વર્ષ 2022 સુધીમાં G7 દેશો વિશ્વની વસતીના 10%, વૈશ્વિક GDP ના 31% અને વૈશ્વિક કાર્બન ડાયોક્સાઈડ ઉત્સર્જનના 21% ધરાવે છે. G7 દેશો વૈશ્વિક વેપારમાં મહત્વપૂર્ણ યોગદાન આપે છે.

ભારત-મેક્સિકોએ અંતરિક્ષ સહયોગ માટે સમજૂતી ઉપર હસ્તાક્ષર કર્યા

- મેક્સિકોની રાજધાની મેક્સિકો શહેરમાં ભારત અને મેક્સિકો વચ્ચે તાજેતરમાં મળેલી દ્વિપક્ષીય પરામર્શ બેઠકમાં બંને દેશોએ અંતરિક્ષ ક્ષેત્રે સહયોગ માટે સમજૂતી પર હસ્તાક્ષર કર્યા હતાં.
- આ બેઠકમાં બંને દેશો વચ્ચે વેપાર આરોગ્યથી લઈને ફાર્મા સેક્ટર સુધીના મુદ્દે ચર્ચા થઈ હતી.
- વિદેશ મંત્રાલયના સચિવ સૌરભકુમારે ભારતની અંતરિક્ષ એજન્સી ઈસરો વતી તેમજ મેક્સિકોની સ્પેસ એજન્સીના નિયામક સાલ્વાડોર લેન્ડર્સને સમજૂતી પત્ર પર હસ્તાક્ષર કર્યા હતાં.
- આ સમજૂતીમાં પાક નિયમન, દુષ્કાળની સંભાવનાની સમીક્ષા અને ક્ષમતા વિસ્તાર પર ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે.
- ઈસરો અને મેક્સિકોન અંતરિક્ષ એજન્સીએ શાંતિપૂર્ણ હેતુસરના અંતરિક્ષના સહયોગ માટે ઓક્ટોબર 2014માં સમજૂતીપત્ર પર હસ્તાક્ષર કર્યા હતાં.

વિશ્વ વેપાર સંગઠનની 12th મંત્રી પરિષદનું સ્વિટ્ઝર્લેન્ડના જીનીવા ખાતે આયોજન

- તાજેતરમાં, વિશ્વ વેપાર સંગઠન (World Trade Organization - WTO) ની 12th મંત્રી પરિષદ લગભગ પાંચ વર્ષના અંતરાલ બાદ સ્વિટ્ઝર્લેન્ડ અને કઝાકિસ્તાન દ્વારા જીનીવા ખાતે વિશ્વ વેપાર સંગઠનના હેડક્વાર્ટરમાં યોજાઈ હતી. વિશ્વ વેપાર સંગઠનની આ 12th મંત્રી પરિષદની અધ્યક્ષતા કઝાકિસ્તાનના રાષ્ટ્રપતિના પ્રથમ ડેપ્યુટી ચીફ ઓફ સ્ટાફ તૈમૂર સુલેમેનોવ દ્વારા કરવામાં આવી હતી.

વિશ્વ વેપાર સંગઠનની 12th મંત્રી પરિષદ અંતર્ગત કાર્યો

- બહુપક્ષીય વેપાર પ્રણાલીની કામગીરીની સમીક્ષા કરવી, સામાન્ય નિવેદનો કરવા અને વિશ્વ વેપાર સંગઠનના ભાવિ કાર્ય પર પગલાં લેવા
- વેપાર વાટાઘાટો કરવી
- 12th મંત્રી પરિષદમાં ચર્ચાઓ અને વાટાઘાટોના મુખ્ય ક્ષેત્રોમાં રોગચાળા માટે વિશ્વ વેપાર સંગઠનનો પ્રતિસાદ, ફિશરીઝ સબસિડી સંબંધિત વાટાઘાટો, ખાદ્ય સુરક્ષા માટે જાહેર સ્ટોક હોલ્ડિંગ સહિત કૃષિ મુદ્દાઓ, વિશ્વ વેપાર સંગઠન સુધારા અને ઇલેક્ટ્રોનિક ટ્રાન્સમિશન પર કસ્ટમ ડ્યુટી સંબંધિત મોરેટોરિયમ (Moratorium) વગેરેનો સમાવેશ થાય છે.

વિશ્વ વેપાર સંગઠનની મત્સ્ય ઉદ્યોગ, ખોરાક અને Covid -19 રસી સંબંધિત સહમતી

- વિશ્વ વેપાર સંગઠન ખાદ્ય અસુરક્ષાની ચિંતાઓને પહોંચી વળવા, અયોગ્ય મત્સ્ય સબસિડીને કાબુમાં લેવા, Covid-19 રસી સંબંધિત બૌદ્ધિક સંપદાની જવાબદારીઓને અસ્થાયી રૂપે માફ કરવા, ઇ-કોમર્સ સંબંધિત સમજૂતિ, રોગચાળાને પ્રતિસાદ આપવા તેમજ વિશ્વ વેપાર સંગઠન – સંસ્થામાં સુધારો કરવા સહમતી કરવામાં આવી હતી.
- આ પરિષદ દરમિયાન વિવિધ દેશોના મંત્રીઓ વર્તમાન રોગચાળા અને ભાવિ રોગચાળા હેતુ તૈયારી માટે વિશ્વ વેપાર સંગઠનના પ્રતિસાદ અંગેની ઘોષણા પર સંમત થયા હતા જે પારદર્શિતા, સમયસર અને વ્યાપક માહિતીની વહેંચણી તેમજ નિકાસ પ્રતિબંધો લાદવા પર સંયમ માટે તેમની પ્રતિબદ્ધતાની નિશ્ચયતા દર્શાવે છે.
- ઉપરાંત આ પરિષદ દરમિયાન વિવિધ દેશોના મંત્રીઓ બૌદ્ધિક સંપદા અધિકારોના વેપાર સંબંધિત પાસાઓ (Trips Related Aspects of Intellectual Property Rights - TRIPS) સંબંધિત કરાર હેઠળ અમુક પ્રક્રિયાગત જવાબદારીઓની માફી પર સંમત થયા હતા, જે પેટન્ટ માલિકની સંમતી વિના Covid-19 રસીના ઝડપી ઉત્પાદન અને નિકાસ માટે પરવાનગી આપે છે.
- વિશ્વ વેપાર સંગઠનના સભ્યો ખાદ્ય વસ્તુ પરના ગેરવાજબી નિકાસ પ્રતિબંધોને ટાળવા તેમજ કોઈપણ નિકાસ પ્રતિબંધો પર પારદર્શિતા સુધારવા માટે પ્રતિબદ્ધ થયા છે, તેવી ખાદ્ય સુરક્ષા સંબંધિત સંયુક્ત ઘોષણા કરવામાં આવી હતી.
- આ પરિષદ અંતર્ગત ઇલેક્ટ્રોનિક ટ્રાન્સમિશન (ઇ-કોમર્સ મોરેટોરિયમ) પર કસ્ટમ ડ્યુટી પરની મોરેટોરિયમ વિશ્વ વેપાર સંગઠનની આગામી 13th મંત્રી પરિષદ સુધી લંબાવવામાં આવી હતી.

વિશ્વ વેપાર સંગઠનની 12th મંત્રી પરિષદ અંતર્ગત G33 મંત્રી સ્તરીય બેઠક

- વિશ્વ વેપાર સંગઠનની 12th મંત્રી પરિષદ અંતર્ગત આયોજિત G33 મંત્રી સ્તરીય બેઠકમાં કેન્દ્રીય મંત્રી શ્રી પીયુષ ગોયલ દ્વારા હાજરી આપવામાં આવી હતી, જેમાં ભારત મુખ્ય સભ્ય દેશ હતો.
- આ G33 મંત્રી સ્તરીય બેઠકમાં વિવિધ દેશોના મંત્રીઓએ વિકાસશીલ અને અલ્પ વિકસિત દેશોના તેમના સમકક્ષ મંત્રીઓ સાથે વ્યાપક વાટાઘાટો કરી હતી.
- G33 સભ્ય દેશોનો સમૂહ વર્તમાનમાં વિશ્વ વેપાર સંગઠન અંતર્ગત કૃષિ સંબંધિત મુદ્દાઓ બાબતે પ્રભાવક દેશોના સમૂહ તરીકે કાર્ય કરે છે.

વિશ્વ વેપાર સંગઠનની મંત્રી પરિષદ (WTO-MC)

- વિશ્વ વેપાર સંગઠનની સર્વોચ્ચ નિર્ણય લેતી સંસ્થા એ મંત્રી પરિષદ (Ministerial Conference - MC) છે, જે સામાન્ય રીતે દર બે વર્ષે આયોજિત થાય છે.
- વિશ્વભરના વિવિધ દેશોના મંત્રીઓ આ મંત્રી પરિષદનો ઉપયોગ બહુપક્ષીય વેપાર પ્રણાલીની કામગીરીની સમીક્ષા કરવા, સામાન્ય નિવેદનો કરવા તેમજ વિશ્વ વેપાર સંગઠનના ભાવિ કાર્ય સંબંધિત પગલાં લેવા માટે કરે છે.
- વિશ્વ વેપાર સંગઠન એ એકમાત્ર વૈશ્વિક આંતરરાષ્ટ્રીય સંસ્થા છે જે વિશ્વના વિવિધ દેશો વચ્ચેના વેપાર નિયમો સંબંધિત કાર્ય કરે છે.
- વિશ્વ વેપાર સંગઠનની 1st મંત્રી પરિષદ (MC1) 9 થી 13 ડિસેમ્બર, 1996ના રોજ સિંગાપોર ખાતે આયોજિત થઈ હતી, જ્યારે 11th મંત્રી પરિષદ (MC11) 10 થી 13 ડિસેમ્બર, 2017ના રોજ બ્યુનોસ આયર્સ(આર્જેન્ટિના) ખાતે આયોજિત થઈ હતી.
- વિશેષ : વિશ્વ વેપાર સંગઠનની મંત્રી પરિષદ અંતર્ગત મુખ્ય વેપાર પહેલોની શ્રેણી પર વાટાઘાટોના પરિણામોને 'જીનીવા પેકેજ' (Geneva Package) તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.

12th WTO MINISTERIAL
CONFERENCE
GENEVA 2022

CO-HOSTED BY KAZAKHSTAN

રવાંડા ખાતે 26th કોમનવેલ્થ સરકારના વડાઓની બેઠક - 2022 નું આયોજન

- તાજેતરમાં રવાંડા ખાતે 26th કોમનવેલ્થ સરકારના વડાઓની બેઠક (Commonwealth Heads of Government Meeting - CHOGM) - 2022 નું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.
- કોમનવેલ્થ દેશોના વડાઓ દ્વારા દર બે વર્ષે કોમનવેલ્થ સરકારના વડાઓની બેઠક (CHOGM)નું આયોજન કરવામાં આવે છે.
- કોમનવેલ્થ સરકારના વડાઓની બેઠક એ એક ઉચ્ચસ્તરીય અઠવાડિક કાર્યક્રમ છે, જેની અંતર્ગત મંત્રીઓની બેઠકો અને વિવિધ ફોરમ જેવી કે કોમનવેલ્થ યુથ ફોરમ, કોમનવેલ્થ વિમેન્સ ફોરમ, કોમનવેલ્થ બિઝનેસ ફોરમ અને કોમનવેલ્થ પીપલ્સ ફોરમનું આયોજન થાય છે.
- થીમ :** 'Delivering a Common Future: Connecting, Innovating, Transforming'

કોમનવેલ્થ સરકારના વડાઓની બેઠક -2022 ના પરિણામો

- વિદેશમંત્રી એસ. જયશંકરે ભારતના પ્રધાનમંત્રીનું પ્રતિનિધત્વ કરીને આ 26th કોમનવેલ્થ સરકારના વડાઓની બેઠકમાં હાજરી આપવા માટે રવાંડાની ચાર દિવસની મુલાકાત લીધી હતી અને આ બેઠકમાં ભારતીય પ્રતિનિધિમંડળનું નેતૃત્વ કર્યું હતું.
- આ બેઠકમાં વૈશ્વિક પડકારો, CHOGM સત્તાવાર યાદી; બાળ સંભાળ અને સંરક્ષણ સુધારા પર કિંગાલી ઘોષણા; ટકાઉ શહેરીકરણ અને કોમનવેલ્થ લિવિંગ લેન્ડ્સ ચાર્ટર પરની ઘોષણા: કોમનવેલ્થ કોલ ટુ એક્શન ઓન લિવિંગ લેન્ડ્સ માટે 4 પરિણામ દસ્તાવેજો કોમનવેલ્થ સભ્ય દેશોના નેતાઓ દ્વારા અપનાવવામાં આવ્યા હતાં.
- ભારતીય વિદેશમંત્રી એસ. જયશંકરે આ બેઠક દરમિયાન COVID -19 પછીની અર્થવ્યવસ્થાની પુનઃપ્રાપ્તિ, 2030 ના લક્ષ્યાંકોને હાંસલ કરવા, વૈશ્વિક સ્થિરતા, શાંતિ અને સમૃદ્ધિની સાથે સામાન્ય ભવિષ્યની સ્થિતિસ્થાપકતા તેમજ પ્રગતિ સહિત આબોહવા પરિવર્તન જેવા નિર્ણાયક પડકારોને સામુહિક રીતે સંબોધવાના મહત્વ પર ભાર મૂક્યો હતો.

ભારત-યુ.કે. દ્વારા સંયુક્ત કોમનવેલ્થ ડિપ્લોમેટિક એકેડમી કાર્યક્રમની શરૂઆત

- ભારતીય વિદેશમંત્રી એસ. જયશંકર અને યુ.કે. ના વિદેશ સચિવ લિઝ ટ્રુસ દ્વારા સંયુક્ત ભારત-યુ.કે. કોમનવેલ્થ 'ડિપ્લોમેટિક એકેડમી કાર્યક્રમ'ની સ્થાપનાની જાહેરાત કરવામાં આવી હતી, જેનો હેતુ રવાંડાના કિંગાલી ખાતે આયોજિત કોમનવેલ્થ સરકારના વડાઓની બેઠકમાં બંને દેશોના યુવા અને મહત્વકાંક્ષી રાજદ્વારીઓને તાલીમ આપવાનો છે.

- આ એકેડમી કાર્યક્રમનું આયોજન ભારતમાં નવી દિલ્હી ખાતે કરવામાં આવશે અને તેમાં વૈશ્વિક પડકારો પર કુશળતા અને તાલીમ સાથે તમામ કોમનવેલ્થ સભ્ય રાજ્યોના યુવા રાજદ્વારીઓનો સમાવેશ થાય છે.

કોમનવેલ્થ

- કોમનવેલ્થ એ વિશ્વના વિવિધ 56 દેશોનું સંગઠન છે, જેની સ્થાપના વર્ષ 1949ના રોજ કરવામાં આવી હતી.
- કોમનવેલ્થના વર્તમાન, મહાસચિવ (Secretary General) 'પેટ્રિશિયા સ્કોટલેન્ડ' છે (આ પદ વર્ષ 2008 થી 2016 સુધી એક માત્ર ભારતીય વ્યક્તિ કમલેશ શર્માએ પણ સેવા આપી હતી)
- ટેક્નિકલ સહાયતા અને ક્ષમતા નિર્માણના સંદર્ભમાં ભારત, કોમનવેલ્થમાં સૌથી મોટો ફાળો આપનાર દેશોમાંનો એક છે.
- વર્ષ 2018માં, ભારતે કોમનવેલ્થના વિકાસશીલ દેશોના વિકાસ પ્રોજેક્ટ્સ અને સહાય માટે 50 મિલિયન ડોલરના ભંડોળ દ્વારા 'કોમનવેલ્થ વિન્ડો' ની સ્થાપના કરી હતી.
- તાજેતરમાં ટોગો અને ગેબન નામના બે દેશો કોમનવેલ્થ દેશોના જૂથમાં જોડાયા છે.

સવાલ જવાબ વિશેષ

Que. તાજેતરમાં આયોજિત ઓસ્ટ્રેલિયન ગ્રાન્ડ પ્રિક્સ - 2022માં વિજેતા કોણ બન્યું?

A. ચાર્લ્સ લેકલેર્ક

Que. ઇન્ટરપોલના બાળ જાતીય શોષણ ડેટાબેઝમાં જોડાનાર ભારત તાજેતરમાં કેટલામો દેશ બન્યો?

A. 68

Que. શ્રીલંકાના રાષ્ટ્રપતિ ગોટાબાયા રાજપાક્સે દેશ છોડીને ભાગી જતા શ્રીલંકાના કાર્યકારી રાષ્ટ્રપતિ તરીકે કોની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી?

A. રાનિલ વિક્રમસિંહ

Que. ટાઇમ મેગેઝિન દ્વારા વર્ષ 2022ના 'હરવા-ફરવા માટેના 50 અસાધારણ સ્થળો' (50 Extraordinary Destinations to Explore) માં ભારતના કયા બે સ્થળોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે?

A. કેરળ અને અમદાવાદ

Que. ભારત દ્વારા કયા દેશ સાથે તાજેતરમાં ટેલી એજ્યુકેશન માટે સમજૂતિ પત્ર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા?

A. મેડાગાસ્કર

Que. કઈ યુનિવર્સિટી દ્વારા બેઇજિંગમાં 10th 'વિશ્વ શાંતિ મંચ' (World Peace Forum)નું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું?

A. સિંધુ યુનિવર્સિટી

પ્રથમ I2U2 વર્ચ્યુઅલ શિખર સંમેલનનું આયોજન

- ભારત, ઈઝરાયેલ, સંયુક્ત આરબ અમીરાત (UAE) અને સંયુક્ત રાજ્ય અમેરિકા(USA) વચ્ચે તાજેતરમાં પ્રથમ વર્ચ્યુઅલ સંમેલનનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. જેને 'I2U2' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.
- જેમાં ભારતના વડાપ્રધાન નરેન્દ્રભાઈ મોદી, ઈઝરાયેલના કાર્યવાહક વડાપ્રધાન યાયર લેપિડ, યુએઈના રાષ્ટ્રપતિ મોહમ્મદ બિન જાયેદ અલ નાહ્યાન અને અમેરિકાના રાષ્ટ્રપતિ જો બાઈડેન વર્ચ્યુઅલ ઉપસ્થિત રહ્યા હતાં.

I2U2

- I2U2 નો અર્થ - 'ઈન્ડિયા-ઈઝરાયેલ-યુએઈ-યુએસએ' છે, જે આ તમામ દેશો વચ્ચેનું રાજદ્વારી જૂથ છે.
- આ સમૂહની પરિકલ્પના 18 ઓક્ટોબર, 2021 ના રોજ ચારેય દેશોના વિદેશ મંત્રીઓની બેઠકમાં રજૂ કરાઈ હતી.
- સપ્ટેમ્બર 2020 માં યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સની મધ્યસ્થીથી ઈઝરાયેલ, UAE અને બહેરીન વચ્ચે 'અબ્રાહમ એકોર્ડ્સ' પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતાં.
- આ કરાર એ ઈઝરાયેલ અને આરબ વિશ્વના દેશો વચ્ચે સંબંધો સામાન્ય બનાવવાનો પ્રયત્ન છે.
- I2U2ની રચના આમ તો 'અબ્રાહમ એકોર્ડ્સ' ને પગલે દરિયાઈ સુરક્ષા, ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર અને પરિવહનને લગતા મુદ્દાઓ સાથે મોટાભાગે વ્યવહાર કરવા માટે કરવામાં આવી હતી.
- I2U2 ને 'પશ્ચિમ એશિયન ક્વોર્ડ' (West Asian Quad) તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.

ઉદ્દેશ

- તેનો ઉદ્દેશ 6 મહત્વપૂર્ણ ક્ષેત્રોમાં સંયુક્ત રોકાણને પ્રોત્સાહિત કરવાનો છે જે નીચે મુજબ છે:
  1. પાણી
  2. ઊર્જા
  3. પરિવહન
  4. અવકાશ
  5. આરોગ્ય અને
  6. ખાદ્ય સુરક્ષા

I2U2 વર્ચ્યુઅલ શિખર સંમેલનની મહત્વપૂર્ણ બાબતો

- (1) સંયુક્ત આરબ અમીરાતે (UAE) સમગ્ર દેશમાં ફૂડ પાર્ક વિકસાવવા ભારતમાં \$ 2 બિલિયનનું રોકાણ કરવાની જાહેરાત કરી છે.
- ભારત આ પ્રોજેક્ટ માટે યોગ્ય જમીન પ્રદાન કરશે અને ફૂડ પાર્કમાં

ખેડૂતોના એકીકરણની સુવિધા આપશે.

- વિશેષ : સંયુક્ત આરબ અમીરાત એ ઇન્ટરનેશનલ રિન્યૂએબલ એનર્જી એજન્સી (IRENA)નું ઘર છે અને તે વર્ષ 2023 માં COP-28 ની મેજબાની કરશે.
- (2) પ્રથમ I2U2 શિખર વર્ચ્યુઅલ સંમેલન દરમિયાન અમેરિકાએ ગુજરાતના દ્વારકામાં એક હાઈબ્રિડ રિન્યૂએબલ એનર્જી (RE) પરિયોજનાને આગળ વધારવાની જાહેરાત કરી છે. જેમાં 300 મેગાવોટ(MW) પવન અને સૌરઊર્જાનો સમાવેશ થાય છે અને તેની સાથે બેટરી એનર્જી સ્ટોરેજ ટેકનોલોજી પણ પૂરક છે.
- (3) ખાનગી ક્ષેત્રમાં રહેલી વિપુલ સંભાવનાઓ પર ભાર મૂકવા ઈઝરાયેલ અને અમેરિકાએ સંયુક્ત આરબ અમીરાત અને ભારત સાથે સહયોગ કરવાની યોજના બનાવી છે.
- (4) તમામ દેશોના નેતાઓએ ખાદ્ય સુરક્ષા અને ટકાઉ ખાદ્ય પ્રણાલીઓને વધારવા માટે વધુ નવીન, સમાવિષ્ટ અને વિજ્ઞાન આધારિત ઉકેલો શોધવા માટે સુસ્થાપિત બજારોનો લાભ લેવાનો નિર્ધાર વ્યક્ત કર્યો હતો. નેતાઓએ એગ્રિકલ્ચર ઇનોવેશન મિશન ફોર ક્લાઈમેટ ઇનોવેટિવ (AIM ફોર ક્લાઈમેટ)માં યુએસએ, યુએઈ અને ઈઝરાયેલ સાથે જોડાવા માટે ભારતની રૂચિને આવકારી હતી.

સવાલ જવાબ વિશેષ

Que. વિશ્વ બેંક દ્વારા તાજેતરમાં માર્ગ સલામતીમાં સુધારો કરવા માટે ભારત સરકારના કયા પ્રોજેક્ટને સમર્થન આપવા હેતુ 250 મિલિયન ડોલરના ધિરાણને મંજૂરી આપવામાં આવી છે?

A. ઈન્ડિયા સ્ટેટ સપોર્ટ પ્રોગ્રામ ફોર રોડ સેફ્ટી

વિશેષ : આ પ્રોજેક્ટ સાત રાજ્યો જેવા કે આંધ્રપ્રદેશ, ગુજરાત, ઓડિશા, તમિલનાડુ, તેલંગાણા, ઉત્તરપ્રદેશ અને પશ્ચિમ બંગાળમાં લાગુ કરવામાં આવશે. વિશ્વ બેંકના અભ્યાસ મુજબ, માર્ગ અકસ્માતોના લીધે ભારતીય અર્થતંત્રને દર વર્ષે તેની GDPના 5% થી 7% જેટલું નુકશાન થાય છે.

ઇન્ડોનેશિયાના બાલી ખાતે 3rd G - 20 નાણામંત્રી અને સેન્ટ્રલ બેંક ગવર્નર મીટિંગ - 2022નું આયોજન

- તાજેતરમાં, G - 20 સમૂહના નાણા મંત્રીઓ અને સેન્ટ્રલ બેંકના ગવર્નરોએ ઇન્ડોનેશિયાના બાલી ખાતે આયોજિત 3rd G - 20 નાણા મંત્રી અને સેન્ટ્રલ બેંક ગવર્નર મીટિંગ - 2022માં હાજરી આપી હતી.
- આ G - 20 નાણામંત્રી અને સેન્ટ્રલ બેંક ગવર્નર મીટિંગ - 2022નો ઉદ્દેશ અસંખ્ય નવી મુશ્કેલીઓનો સામનો કરીને સંકલિત વૈશ્વિક આર્થિક પુનઃપ્રાપ્તિને સરળ બનાવવાનો છે.
- આ મીટિંગમાં G - 20 સમૂહના સભ્ય દેશોએ હાજરી આપી હતી, જેમાં 407 વિદેશી પ્રતિનિધિમંડળો હાજર રહ્યા હતા અને અન્ય 120 વર્ચ્યુઅલ રીતે આમંત્રિત દેશો (યુકેન સહિત)ના પ્રતિનિધિઓ તેમજ આંતરરાષ્ટ્રીય અને પ્રાદેશિક સંગઠનોએ પણ હાજરી આપી હતી. આ ઉપરાંત 19 દેશોના નાણામંત્રીઓ અને 11 સેન્ટ્રલ બેંકના ગવર્નરો પણ આ બેઠકમાં રૂબરૂ હાજર રહ્યા હતાં.

નાણામંત્રી નિર્મલા સીતારમન દ્વારા G - 20 કોમન ફ્રેમવર્કની અસરકારકતા વધારવાની જરૂરિયાત પર ભાર

- આ મીટિંગ દરમિયાન કેન્દ્રીય નાણામંત્રી નિર્મલા સીતારમને ઇન્ડોનેશિયાના બાલીમાં ઇન્ટરનેશનલ ફાઇનાન્શિયલ આર્કિટેક્ચરના ત્રીજા સત્રમાં હાજરી આપી હતી.
- તેણીએ ક્લાઇમેટ ટ્રાન્ઝિશન ફોરમ માટે સસ્ટેનેબલ ફાઇનાન્સમાં હાજરી આપતી વખતે G - 20 કોમન ફ્રેમવર્કની અસરકારકતા વધારવાની જરૂરિયાત પર ભાર આપ્યો હતો. ઉપરાંત તેણીએ ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યાંકને પહોંચી વળવા માટે લીવરેજ્ડ ખાનગી ધિરાણ અને મિશ્રિત ફાઇનાન્સની આવશ્યકતા પર પણ ભાર મૂક્યો હતો.

મહત્વની બાબતો

- નિર્મલા સીતારમને બહુપક્ષીય વિકાસ બેંક (Multilateral Development Bank)ના નિષ્ણાત પેનલના કાર્યની પ્રશંસા કરી અને તેના સૂચનોને અમલમાં મૂકવા માટે રોડમેપ બનાવવાની ભલામણ કરી હતી.
- તેણીએ ભારતની દ્વિ-પક્ષીય ઉર્જા પ્રસારણ યોજનાની આ મિટિંગ દરમિયાન ચર્ચા કરી હતી, જે સમગ્ર ઉર્જા સ્ત્રોતોમાં પુનઃપ્રાપ્ય ઉર્જા સ્ત્રોતોના ઉપયોગને પ્રોત્સાહન આપે છે તેમજ ઉર્જા સુરક્ષા અને કાર્યક્ષમતામાં સુધારો કરવા માટે નવીન નીતિ ઉકેલો આપે છે.
- આ ઉપરાંત, તેણીએ G - 20 નાણા મંત્રી અને સેન્ટ્રલ બેંક ગવર્નર મીટિંગ - 2022ના આરોગ્ય કાર્યસૂચિની ચર્ચામાં ભાગ લીધો હતો, જેમાં રોગચાળાની તૈયારી અને પ્રતિભાવ વ્યૂહરચનાનો સમાવેશ થતો હતો.

- તેણીએ વિશ્વ આરોગ્ય સંસ્થા(WHO) સાથે વૈશ્વિક સંકલન પદ્ધતિની સ્થાપનાની પણ માંગ કરી હતી.
- ભારતીય રિઝર્વ બેંક અને બેંક ઓફ ઇન્ડોનેશિયા એ આ મીટિંગ દરમિયાન પેમેન્ટ સિસ્ટમમાં સહકાર વિસ્તૃત કરવા સહમતી કરી હતી. જેમાં ચૂકવણી પ્રણાલીઓ, ચૂકવણી સેવાઓમાં ડિજિટલ નવીનતા તેમજ મની લોન્ડરિંગ અને આતંકવાદને આપવામાં આવતા ધિરાણ સામે લડવા માટે નિયમનકારી અને સુપરવાઇઝરી ફ્રેમવર્કનો સમાવેશ થાય છે.

G - 20 સમૂહ

- એશિયન નાણાકીય કટોકટી બાદ, G - 20 ની સ્થાપના વર્ષ 1999માં 20 મોટા વિકસિત અને વિકાસશીલ દેશોના નાણામંત્રીઓ અને કેન્દ્રીય બેંકોને એક મંચ પ્રદાન કરવા હેતુથી કરવામાં આવી હતી.
- G - 20 દેશોનો સમૂહ વિશ્વની મુખ્ય વિકસિત અને વિકાસશીલ અર્થવ્યવસ્થાઓને જોડતા વ્યૂહાત્મક અને બહુપક્ષીય પ્લેટફોર્મ તરીકે સેવા આપે છે.
- G - 20 દેશોના સમૂહમાં યુરોપિયન યુનિયન તેમજ 19 દેશો જેવા કે આર્જેન્ટિના, ઓસ્ટ્રેલિયા, બ્રાઝિલ, કેનેડા, ચીન, જર્મની, ફ્રાન્સ, ભારત, ઇન્ડોનેશિયા, ઇટાલી, જાપાન, મેક્સિકો, રશિયન ફેડરેશન, સાઉદી અરેબિયા, દક્ષિણ આફ્રિકા, દક્ષિણ કોરિયા, તુર્કી (વર્તમાન નામ તુર્કીયે), યુ.કે. અને અમેરિકાનો સમાવેશ થાય છે.

સવાલ જવાબ વિશેષ

Que. યુનાઇટેડ નેશન્સ ઓશન કોન્ફરન્સ-2022નું તાજેતરમાં કેન્યા અને પોર્ટુગલની સરકાર દ્વારા કયાં આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું ?

A. લિસ્બન અલ્ટીસ એરેના કન્વેન્શન સેન્ટર (લિસ્બન, પોર્ટુગલ)

Que. તાજેતરમાં, અમેરિકાની સ્પેસ એજન્સી નાસા (NASA) દ્વારા 27 વર્ષ બાદ કયા દેશના સ્પેસ સ્ટેશન ખાતેથી રોકેટ લોન્ચ કરવામાં આવ્યું ?

A. ઓસ્ટ્રેલિયા

Que. તાજેતરમાં, કયા બે આફ્રિકન દેશો કોમનવેલ્થ ગ્રુપ ઓફ નેશન્સમાં જોડાયા ?

A. ગેબોન અને ટોગો (અનુક્રમે 55th અને 56th મા સભ્ય તરીકે જોડાયા)

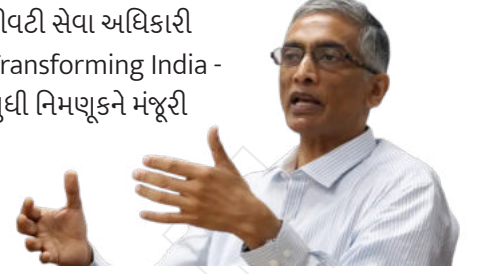
Que. તાજેતરમાં યોજાયેલી યુરોપની સૌથી મોટી સ્ટાર્ટઅપ કોન્ફરન્સ 'વિવાટેક 2020' માં કયા દેશને 'Country of the year' તરીકે માન્યતા આપવામાં આવી છે ?

A. ભારત

નીતિ આયોગના નવા મુખ્ય કારોબારી અધિકારી તરીકે પરમેશ્વરન અચ્ચરની નિમણૂક

- તાજેતરમાં, કેન્દ્રીય કેબિનેટની નિમણૂક સમિતિ દ્વારા ઉત્તરપ્રદેશ કેડરના વર્ષ 1981 બેચના ભારતીય વહીવટી સેવા અધિકારી પરમેશ્વરન અચ્ચરની નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂશન ફોર ટ્રાન્સફોર્મિંગ ઇન્ડિયા (National Institution for Transforming India - NITI) આયોગના મુખ્ય કારોબારી અધિકારી (CEO) તરીકે આગામી 2 વર્ષ અથવા આગળના આદેશ સુધી નિમણૂકને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.
- પરમેશ્વરન અચ્ચરે, અમિતાભ કાંતના અનુગામી તરીકે નીતિ આયોગના નવા મુખ્ય કારોબારી અધિકારીનો કાર્યભાર સંભાળ્યો છે. આ અગાઉ અમિતાભ કાંત નીતિ આયોગની સ્થાપનાથી લઈને જૂન, 2022 એમ 6 વર્ષ સુધી આ પદ પર હતાં.

પરમેશ્વરન અચ્ચર

- પરમેશ્વરન અચ્ચરે તેમની 17 વર્ષની સેવા પૂરી કર્યા બાદ વર્ષ 2009માં ભારતીય વહીવટી સેવા (IAS)માંથી સ્વૈચ્છિક નિવૃત્તિ લીધી હતી. તેમણે સ્વૈચ્છિક નિવૃત્તિ બાદ વિશ્વ બેંક સાથે પાણી અને સ્વચ્છતા નિષ્ણાત તરીકે પણ કાર્ય કર્યું હતું.
- વર્ષ 2016 માં તેઓની પેયજળ અને સ્વચ્છતા મંત્રાલયના સચિવ તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી હતી. તેમણે ગ્રામીણ ભારતમાં 90 મિલિયનથી વધુ શૌચાલયોનું નિર્માણ કરીને ખુલ્લામાં શૌચક્રિયાને નાબૂદ કરવાના હેતુથી સ્વચ્છ ભારત અભિયાનમાં મુખ્ય ભૂમિકા ભજવી હતી.

નીતિ આયોગ

- 1 જાન્યુઆરી, 2015 ના રોજ કેન્દ્રીય કેબિનેટના ઠરાવ દ્વારા નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂશન ફોર ટ્રાન્સફોર્મિંગ ઇન્ડિયા (નીતિ) આયોગની રચના કરવામાં આવી હતી, જેણે 65 વર્ષ કરતા પણ વધારે વર્ષોનો વારસો ધરાવતા આયોજન પંચ (Planning Commission)નું સ્થાન લીધું છે.
- નીતિ આયોગ એ ભારત સરકારની અગ્રણી નીતિ નિર્માણ સંસ્થા છે, જે દરેક રાજ્યોને રાષ્ટ્રીય હિત માટે એક સાથે કાર્ય કરવા પ્રોત્સાહિત કરે છે તેમજ તેના દ્વારા સહકારી સંઘવાદને પ્રોત્સાહન આપે છે.
- નીતિ આયોગ એ બિન-બંધારણીય સંસ્થા છે અર્થાત્ તેની રચના બંધારણ દ્વારા અથવા સંસદના અધિનિયમ દ્વારા કરવામાં આવી નથી.

નીતિ આયોગના કેન્દ્રો

- ટીમ ઇન્ડિયા કેન્દ્ર : જે રાજ્યો અને સંઘ વચ્ચે ઇન્ટરફેસ તરીકે કાર્ય કરે છે. જ્ઞાન અને નવીનીકરણીય કેન્દ્ર : નીતિ આયોગના થિંક-ટેન્ક કૌશલનું નિર્માણ કરે છે.
- નીતિ આયોગ દ્વારા ભાવિ આયોજન માટે નીચે મુજબના ત્રણ દસ્તાવેજોની રજૂઆત કરવામાં આવી છે :
  - (1.) 3 વર્ષનો એક્શન એજન્ડા
  - (2.) 7 વર્ષની મધ્યમ - ગાળાની વ્યૂહરચના
  - (3.) 15 વર્ષનો વિઝન દસ્તાવેજ

નીતિ આયોગનું વહીવટી માળખું

- અધ્યક્ષ : ભારતના પ્રધાનમંત્રી
- ઉપાધ્યક્ષ : ભારતના પ્રધાનમંત્રી દ્વારા નિયુક્ત કરવામાં આવશે. (વર્તમાન ઉપાધ્યક્ષ : શ્રી સુમન બેરી, જુલાઈ 2022ની સ્થિતિએ)
- સંચાલક પરિષદ (Governing Council) : તમામ રાજ્યના મુખ્યમંત્રીઓ અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોના લેફ્ટનન્ટ ગવર્નરો.
- પ્રાદેશિક પરિષદ (Regional Council) : ચોક્કસ પ્રાદેશિક મુદ્દાઓને સંબોધવા માટેની પરિષદ, જેમાં પ્રધાનમંત્રી અથવા તેમના નામાંકિતની અધ્યક્ષતામાં મુખ્યમંત્રીઓ અને લેફ્ટનન્ટ ગવર્નરોનો સમાવેશ થાય છે.
- તદર્થ સભ્યપદ (Ad hoc Membership) : રોટેશનલ ધોરણે અગ્રણી સંશોધન સંસ્થાઓમાંથી મહત્તમ 2 સભ્યોનો સમાવેશ.
- હોદ્દાની રૂએ સભ્યપદ (Ex - Officio Membership) : કેન્દ્રીય મંત્રી પરિષદમાંથી વધુમાં વધુ ચાર સભ્યો પ્રધાનમંત્રી દ્વારા નામાંકિત કરવામાં આવશે.
- મુખ્ય કારોબારી અધિકારી (CEO) : ભારત સરકારના સચિવના હોદ્દા પર રહેલ વ્યક્તિ કે જેની નિશ્ચિત કાર્યકાળ માટે પ્રધાનમંત્રી દ્વારા નિમણૂક.
- ખાસ આમંત્રિતો (Special Invitees) : પ્રધાનમંત્રી દ્વારા નામાંકિત કોઈ ચોક્કસ ક્ષેત્રના વિશેષજ્ઞો અને નિષ્ણાતોનો સમાવેશ.

નીતિ આયોગના ઉદ્દેશો

- રાજ્યોની સક્રિય ભાગીદારી સાથે રાષ્ટ્રીય વિકાસની પ્રાથમિકતાઓ, ક્ષેત્રો અને વ્યૂહરચનાઓની સહિયારી દૃષ્ટિ વિકસાવવી.
- મજબૂત રાજ્યો મજબૂત રાષ્ટ્ર બનાવે છે તે ઓળખીને સતત ધોરણે રાજ્યો સાથે માળખાગત સમર્થિત પહેલો અને પ્રણાલીઓ દ્વારા સહકારી સંઘવાદને પ્રોત્સાહન આપવું.
- ગ્રામ્ય સ્તરે વિશ્વસનીય યોજનાઓ ઘડવા અને સરકારના ઉચ્ચ સ્તરે તેને એકીકૃત કરવા માટેની પદ્ધતિ વિકસાવવી.

જાપાનના ભૂતપૂર્વ વડાપ્રધાન શિન્ઝો આબેની હત્યા

- તાજેતરમાં (8 જુલાઈ, 2022ના રોજ) પશ્ચિમ જાપાનમાં આવેલા નારા શહેરમાં જાપાનની આગામી ચૂંટણી માટે પ્રચાર કરી રહેલા જાપાનના 67 વર્ષીય ભૂતપૂર્વ વડાપ્રધાન શિન્ઝો આબેની ગોળી મારીને હત્યા કરવામાં આવી હતી. વર્તમાનપત્રો અનુસાર તેત્સુયા યામાગામી નામના એક ભૂતપૂર્વ લશ્કરી માણસે પોતાના ઘરે બનાવેલી ડબલ બેરલ શોટગન બંદૂકથી શિન્ઝો આબે પર હુમલો કરી તેમની હત્યા કરી હતી.
- ઉલ્લેખનીય છે કે 26 ફેબ્રુઆરી 1936માં જાપાનના ભૂતપૂર્વ વડાપ્રધાન તાકાહાશી કોરેકિયોની હત્યા બાદ કોઈ જાપાની વડાપ્રધાનની હત્યાની આ પ્રથમ ઘટના હતી. ભારત સહિત ઘણા દેશોના નેતાઓ અને વ્યક્તિઓ દ્વારા તેમની સિદ્ધિઓની પ્રશંસા કરી તેમને શ્રદ્ધાંજલિ આપવામાં આવી હતી, તેમજ 9 જુલાઈના રોજ સમગ્ર ભારતમાં રાષ્ટ્રીય શોક મનાવવામાં આવ્યો હતો.

શિન્ઝો આબે : પરિચય, શિક્ષણ અને રાજનૈતિક સફર

- તેઓનો જન્મ 21 સપ્ટેમ્બર 1954ના રોજ ટોક્યોના શિંજુકું વિસ્તારમાં એક રાજકીય પરિવારમાં થયો હતો.
- તેમણે પ્રાથમિક અને માધ્યમિક કક્ષાનું શિક્ષણ સેઈફેઈ એલિમેન્ટરી અને જુનિયર-સિનિયર હાઈસ્કૂલમાંથી લીધું તથા ઈ.સ. 1977માં સેઈફેઈ યુનિવર્સિટીમાંથી જ રાજનીતિ શાસ્ત્રમાં સ્નાતકની ડિગ્રી પ્રાપ્ત કરી હતી.
- યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સમાં આવેલી યુનિવર્સિટી ઓફ સર્ધન કેલિફોર્નિયાની સ્કૂલ ઓફ પોલિસી, પ્લાનિંગ એન્ડ ડેવલપમેન્ટમાં જાહેરનીતિનો અભ્યાસ કર્યો હતો.
- શિન્ઝો આબે અને તેમના પત્ની અકી આબે નિઃસંતાન દંપતી હતા.
- તેમની પહેલાં તેમના નાના નોબુસુકે કિશી (જાપાનના વડાપ્રધાન 1957 થી 1960) અને દાદા કાન આબે (જાપાની સંસદના સભ્ય 1937 થી 1946) પણ રાજનૈતિક કારકિર્દી ધરાવતા હતા.
- શિન્ઝો આબે બીજા વિશ્વયુદ્ધ પછી જન્મેલા પ્રથમ અને સૌથી યુવા જાપાની વડાપ્રધાન હતા.
- તેમણે વર્ષ 2005-2006 દરમિયાન મુખ્ય કેબિનેટ સચિવ તરીકે અને વર્ષ 2006-2007 દરમિયાન જાપાનના વડાપ્રધાન તરીકે સેવા આપી હતી.
- તેઓ વર્ષ 2012માં વિપક્ષના નેતા અને વર્ષ 2012-2020 દરમિયાન પુનઃ જાપાનના વડાપ્રધાન બન્યા હતા, પરંતુ બાદમાં તેમના સ્વાસ્થ્ય સંબંધિત સમસ્યા (અલ્સેરેટિવ કોલાઈટિસ)ના કારણે તેમણે વડાપ્રધાન પદેથી ઔપચારિક રાજીનામું આપ્યું તથા યોશિહિદે સુગા તેમના અનુગામી વડાપ્રધાન બન્યા હતા.
- ઉલ્લેખનીય છે કે જાપાનના ઇતિહાસમાં સૌથી લાંબા સમય સુધી વડાપ્રધાન તરીકે સેવા આપનાર શિન્ઝો આબેએ તેમની લિબરલ ડેમોક્રેટિક પાર્ટી (LDP) ના પ્રમુખ તરીકે પણ સેવા આપી હતી.

શિન્ઝો આબે : ભારત-જાપાન સંબંધો

અંગત મુલાકાતો

- વર્ષ 2006-07માં તેમના પ્રથમ કાર્યકાળ દરમિયાન આબેએ ભારતની મુલાકાત લીધી અને ભારતીય સંસદમાં સંબોધન કર્યું હતું.
- તેમણે વડાપ્રધાન તરીકેના પોતાના બીજા કાર્યકાળ (વર્ષ 2012-2020) માં જાન્યુઆરી 2014, ડિસેમ્બર 2015 અને સપ્ટેમ્બર 2017 એમ કુલ ત્રણ વખત ભારતની મુલાકાત લીધી હતી.
- જાપાનના અન્ય કોઈ વડાપ્રધાને ભારતની આટલી મુલાકાત લીધી નથી, આમ આ બાબત ભારત અને જાપાનના રાજદ્વારી તથા શિન્ઝો આબેના ભારત સાથેના અંગત સંબંધોનું સૂચન કરે છે.
- નોંધનીય છે કે વર્ષ 2014માં ભારતના પ્રજાસત્તાક દિવસની પરેડમાં મુખ્ય અતિથિ બનેલા તેઓ પ્રથમ જાપાની વડાપ્રધાન હતા.

દ્વિપક્ષીય વાટાઘાટો

- જાપાન-ભારત વચ્ચે વૈશ્વિક ભાગીદારી માટેનો પાયો વર્ષ 2001માં નાખવામાં આવ્યો અને વર્ષ 2005માં બંને દેશો વાર્ષિક દ્વિપક્ષીય સમિત માટે સંમત થયા હતા. બાદમાં આબેએ વર્ષ 2012થી આ ગતિને વેગ આપ્યો હતો.
- ઓગસ્ટ 2007માં, જ્યારે આબે વડાપ્રધાન તરીકે પ્રથમ વખત ભારતની મુલાકાતે આવ્યા, ત્યારે સંસદીય સંબોધનમાં તેમણે પ્રસિદ્ધ 'કન્ફ્લુઅન્સ ઓફ ટુ સીઝ' (Confluence of two Seas) ભાષણ આપ્યું હતું-જે તેમના ઈન્ડો-પેસિફિકના ખ્યાલનો પાયો રજૂ કરે છે.
- વર્તમાન સમયમાં તો ઈન્ડો-પેસિફિકનો ખ્યાલ મુખ્ય પ્રવાહમાં ભળી ગયો છે, જે ભારત-જાપાન સંબંધોના મુખ્ય સ્તંભોમાંનો એક છે.

ન્યુક્લિયર ડીલ અને અન્ય ભાગીદારી

- સપ્ટેમ્બર 2014માં નરેન્દ્ર મોદી અને શિન્ઝો આબે બંને દેશો વચ્ચેના દ્વિપક્ષીય સંબંધોને "વિશેષ વ્યૂહાત્મક અને વૈશ્વિક ભાગીદારી" ધરાવતા સંબંધોમાં અપગ્રેડ કરવા સંમત થયા હતા.
- આ અપગ્રેડેશનના અનુસંધાને જ બંને દેશો વચ્ચે નાગરિક પરમાણુ ઉર્જા ઉપયોગથી લઈ દરિયાઈ સુરક્ષા, એક્ટ ઈસ્ટ પોલિસીથી લઈને ઈન્ડો-પેસિફિક વ્યૂહરચના અને બુલેટ ટ્રેનથી લઈ ગુણવત્તાયુક્ત

ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરના વિકાસ સુધીના વિવિધ મુદ્દાઓ વિકસ્યા છે.

- ભારતે બિન પરમાણુ પ્રસાર સંધિ (Non-Nuclear Proliferation Treaty) પર હસ્તાક્ષર કર્યા નથી, આથી જ્યારે નરેન્દ્ર મોદી વર્ષ 2014માં જાપાન ગયા ત્યારે ભારત-જાપાન પરમાણુ કરાર હજુ પણ અનિશ્ચિત હતો. બાદમાં શિન્ઝો આબેએ વર્ષ 2016માં ભારત-જાપાન પરમાણુ કરાર પર હસ્તાક્ષર કરવા માટે જાપાનમાં રહેલા પરમાણુ વિરોધી ઘળોને સમજાવ્યા અને બંને દેશો વચ્ચે પરમાણુ કરાર કરાયા હતા.

સંરક્ષણ સહયોગ

- બંને દેશો વચ્ચે સુરક્ષા કરાર વર્ષ 2008થી અમલમાં હતો, પરંતુ શિન્ઝો આબેની આગેવાની હેઠળ બંને દેશોએ વિદેશ અને સંરક્ષણ પ્રધાનોની બેઠક (2+2 ડાયલોગ) યોજવાનું પણ નક્કી કર્યું હતું.
- આ ડાયલોગ હેઠળ જ એક્વિઝિશન અને ક્રોસ-સર્વિસિંગ એગ્રીમેન્ટ પર વાટાઘાટો શરૂ કરી હતી જે એક પ્રકારનો લશ્કરી લોજિસ્ટિક્સ સપોર્ટ કરાર છે. ઉલ્લેખનીય છે કે પ્રથમ 2+2 ડાયલોગ નવેમ્બર 2019માં નવી દિલ્હી ખાતે યોજાયો હતો.
- વર્ષ 2015માં સંરક્ષણ સાધનો અને ટેકનોલોજીના ટ્રાન્સફર માટેના કરાર પર પણ હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા.

ઈન્ડો-પેસિફિક વૃત્તાંત

- શિન્ઝો આબેના કાર્યકાળ દરમિયાન જ ભારત અને જાપાન બંને ઈન્ડો-પેસિફિક સંબંધિત બાબતોમાં આટલા નજીક આવ્યા છે.
- આબેએ તેમના 2007ના ભાષણમાં “કન્ફ્લુઅન્સ ઓફ ધ ટુ સીઝ” વાત રજૂ કરી તેમાં પેસિફિક અને હિન્દ મહાસાગરને જોડવાના વિઝન પર પ્રકાશ પાડવામાં આવ્યો હતો.
- બાદમાં ચીને પેસિફિક મહાસાગર, હિન્દ મહાસાગર અને ભારતની સરહદે આવેલા ડોકલામ વિસ્તાર પર આક્રમક વલણ દાખવ્યું ત્યારે, આ મહાસાગરોને એકબીજા સાથે જોડવાના વિઝનના અનુસંધાને જ ઓક્ટોબર 2017માં “ક્વાડ ગ્રૂપ” (QUAD)ની રચના થઈ તેમ કહી શકાય. આ QUADના વિઝનને પુનર્જીવિત કરવાનો વિચાર શિન્ઝો આબે એ જ રજૂ કર્યો હતો.

વિકાસ સહકાર

- વર્ષ 2015માં શિન્ઝો આબેની મુલાકાત દરમિયાન જ ભારતે શિંકનસેન સિસ્ટમ (બુલેટ ટ્રેન) દાખલ કરવાનું નક્કી કર્યું હતું.
- શિન્ઝો આબેના નેતૃત્વ હેઠળ જ ભારત અને જાપાને “એક્ટ ઈસ્ટ ફોરમ”ની રચના કરી હતી અને તેના દ્વારા ભારતના ઉત્તરપૂર્વમાં હાથ ધરવામાં આવેલા પ્રોજેક્ટ્સ પર ચીન દ્વારા સતત નજર રાખવામાં આવી રહી છે.
- ચીનના વધતાં જતાં પ્રભાવ અને આક્રમક વલણનો સામનો કરવા માટે બંને દેશોએ માલદીવ અને શ્રીલંકામાં સંયુક્ત પ્રોજેક્ટ્સનું આયોજન પણ કર્યું હતું.

ચીન સામેનું વલણ

- વર્ષ 2013થી ભારતીય અને ચીની સૈનિકો વચ્ચે જગજાહેર હોય તેવા ચાર ઘર્ષણો થયાં છે, જેમાં એપ્રિલ 2013, સપ્ટેમ્બર 2014, જૂન-ઓગસ્ટ 2017 અને મે 2020થી હાલમાં પણ ચાલુ છે તે સ્ટેન્ડ-ઓફનો સમાવેશ થાય છે.
- આ દરેક ઘટનાઓ દરમિયાન શિન્ઝો આબે અને જાપાન હંમેશા ભારતની પડખે રહ્યાં છે.
- પ્રખ્યાત ડોકલામ કટોકટી અને વર્તમાન સ્ટેન્ડ ઓફ દરમિયાન જાપાને આ સ્ટેન્ડ-ઓફ અગાઉની યથાસ્થિતિ બદલવા માટે ચીન વિરુદ્ધ નિવેદનો પણ આપ્યા હતા.

શિન્ઝો આબે : એક એવા નેતા જેને ભારત હંમેશા યાદ રાખશે

- G-8 માંથી રશિયાને દૂર કરાયું પછી G-7 પુનઃઅસ્તિત્વમાં આવ્યું હતું. આ જૂથની સમિટ મિટિંગો દરમિયાન વ્યૂહાત્મક, આર્થિક અને રાજકીય બાબતો પર હંમેશા ભારતનું સમર્થન કરીને શિન્ઝો આબે ભારત માટે અગત્યના G-7 નેતા પુરવાર થયા હતા.
- તેમણે ચામાનાશી ખાતેના પોતાના પૈતૃક ઘરે વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીની યજમાની કરેલી, આ પ્રથમ વખત હતું જ્યારે જાપાની વડાપ્રધાન દ્વારા કોઈ વિદેશી નેતાને આ પ્રકારનું સન્માન આપવામાં આવ્યું હોય. આથી જ સપ્ટેમ્બર 2017ની ભારત મુલાકાત દરમિયાન શિન્ઝો આબેને અમદાવાદ ખાતેના રોડ શોમાં સન્માનિત કરવામાં આવ્યા હતા.
- નોંધનીય છે કે ભારત સરકારે જાન્યુઆરી 2021માં શિન્ઝો આબેને દેશનું દ્વિતીય ક્રમનું સર્વોચ્ચ નાગરિક સન્માન પદ્મ વિભૂષણ એનાયત કરવાની જાહેરાત કરી હતી.

વિશેષ

જાપાનમાં વર્તમાન સમયે પણ રાજાશાહી પ્રવર્તે છે.

- 3 નવેમ્બર 1946ના રોજ અપનાવવામાં આવેલા જાપાનના બંધારણમાં સરકારની સંસદીય પ્રણાલીની જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી, જેમાં જાપાનના સમ્રાટને “રાજ્ય અને લોકોની એકતાના પ્રતીક” તરીકે કોઈપણ સત્તા અને સાર્વભૌમત્વ વિના માત્ર ઔપચારિક પદ આપવામાં આવ્યું હતું.
- વર્તમાન સમયે (જુલાઈ 2022ની સ્થિતિએ) જાપાનના 126માં સમ્રાટ હિરોનોમિયા નરુહિતો (મો) છે.
- જાપાનનું ચલણ :** જાપાનીઝ યેન
- જાપાનની રાજધાની :** ટોક્યો

“રાજ્ય અને

નીતિન ગુપ્તા ને CBDT ના નવા ચેરમેન તરીકે નિયુક્ત કરાયા

- તાજેતરમાં જ કેબિનેટની નિમણૂક સમિતિએ IRS અધિકારી નીતિન ગુપ્તાની સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ ડાયરેક્ટ ટેક્સીસ (CBDT) ના નવા અધ્યક્ષ તરીકેની નિમણૂકને મંજૂરી આપી હતી.

મહત્વની બાબતો

- નીતિન ગુપ્તા એ 1986 ની બેચના ભારતીય રેવન્યુ સર્વિસ (IRS) અધિકારી છે.
- તેઓ CBDT બોર્ડમાં સભ્ય તરીકે સેવા આપી રહ્યા છે તથા 2023 માં સપ્ટેમ્બર માસમાં નિવૃત્ત થવાના છે.
- તેઓ સંગીતા સિંહનું સ્થાન લેશે જેઓ CBDT ના ચેરમેન તરીકે વધારાનો હોદ્દો સંભાળતા હતાં.

સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ ડાયરેક્ટ ટેક્સીસ (CBDT)

- સ્થાપના : 1963 ; મુખ્યાલય : નવી દિલ્હી
- ચેરમેન : નીતિન ગુપ્તા ; મંત્રાલય : નાણા મંત્રાલય
- CBDT એ આવકવેરા વિભાગની એક વૈદ્યાનિક અને વહીવટી સંસ્થા છે, જેની સ્થાપના સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ રેવન્યુ એક્ટ, 1963 હેઠળ કરવામાં આવી હતી.
- તે ભારતનું સત્તાવાર નાણાકીય એક્શન ટાસ્ક ફોર્સ યુનિટ છે.
- બોર્ડનું સંચાલન 'નાણા મંત્રાલય' હેઠળ 'મહેસૂલ વિભાગ' દ્વારા કરવામાં આવે છે.
- શરૂઆતી તબક્કે તેની રચના આવકવેરા વિભાગની સર્વોચ્ચ સંસ્થા તરીકે કરવામાં આવી હતી, જે સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ રેવન્યુ તરીકે ઓળખાતી હતી.
- બાદમાં 1964 માં આ સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ રેવન્યુને બે વિભાગમાં વિભાજિત કરાયું જેમાં ;
  - 1) સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ ડાયરેક્ટ ટેક્સીસ અને
  - 2) સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ એક્સાઈઝ એન્ડ કસ્ટમ્સનો સમાવેશ થાય છે.

CBDT માળખું

- CBDT ના અધ્યક્ષ તેના કાર્યકારી વડા છે, જેને સહાયતા માટે વિશેષ સચિવના હોદ્દા પર હોય તેવા છ સદસ્યોની નિમણૂક કરવામાં આવે છે.

CBDT ના કાર્યો

- CBDT એ ડાયરેક્ટ ટેક્સ વસૂલવા અને એકત્રિત કરવા સંબંધે કાર્યરત છે. તે સમગ્ર આવકવેરા વિભાગની દેખરેખ રાખે છે.
- ઘણીવાર ડાયરેક્ટ ટેક્સ સંબંધિત કાયદાઓમાં કોઈ કાયદાકીય ફેરફારો કરવાનું સૂચન કરે છે.
- વિવિધ ટેક્સના દરોમાં ફેરફારો સૂચવવા ઉપરાંત, તે સરકારની વિવિધ નીતિઓ અનુસાર કરવેરા માળખામાં ફેરફારોની દરખાસ્ત કરે છે.

સંયુક્ત રાષ્ટ્રમાં ભારતના કાયમી પ્રતિનિધિ તરીકે ડ્રિચિરા કમ્બોજની નિમણૂક

- ન્યૂયોર્કમાં સંયુક્ત રાષ્ટ્રમાં ભારતના કાયમી પ્રતિનિધિ તરીકે તાજેતરમાં વરિષ્ઠ રાજદ્વારી ડ્રિચિરા કમ્બોજની નિમણૂક કરવામાં આવી છે.
- ડ્રિચિરા કમ્બોજ 1987ની બેચના ઈન્ડિયન ફોરેન સર્વિસિસ (IFS) ના અધિકારી છે અને હાલમાં (26 જૂન, 2022ની સ્થિતિએ) ભૂટાન ખાતે ભારતના રાજદૂત તરીકે ફરજ બજાવે છે. તેઓ સંયુક્ત રાષ્ટ્રમાં ભારતના કાયમી પ્રતિનિધિ ટી. એસ. તિરૂમૂર્તિનું સ્થાન લેશે.

ડ્રિચિરા કમ્બોજ

- ડ્રિચિરા કમ્બોજ વર્ષ 1987 બેચના ઈન્ડિયન ફોરેન સર્વિસ (IFS) અધિકારી છે તેમજ તેઓ વર્ષ 1987ની સિવિલ સર્વિસ બેચના ઓલ ઈન્ડિયા મહિલા ટોપર હતા.
- વર્ષ 1989-91 દરમિયાન તેઓએ ફ્રાન્સ ખાતે આવેલા ભારતીય દૂતાવાસમાં ત્રીજા સચિવ તરીકે સેવાઓ આપી હતી.
- તેઓ પેરિસમાં યુનેસ્કોમાં ભારતના કાયમી પ્રતિનિધિ, દક્ષિણ આફ્રિકામાં ભારતીય હાઈકમિશનર અને નવી દિલ્હી ખાતે ચીફ ઓફ પ્રોટોકોલ રહી ચૂક્યા છે.
- વર્ષ 2006-2009 દરમિયાન તેઓએ દક્ષિણ આફ્રિકાના કેપટાઉન ખાતે રાજદૂત તરીકે સેવાઓ આપી હતી.
- વર્ષ 2011-2014 દરમિયાન તેઓ ભારતના ચીફ ઓફ પ્રોટોકોલ હતા, જે ભારત સરકારમાં અત્યાર સુધીના પ્રથમ અને એકમાત્ર મહિલા રાજદ્વારી હતા કે જેઓએ આ પદ સંભાળ્યું હતું.

સંયુક્ત રાષ્ટ્રમાં ભારતના કાયમી પ્રતિનિધિ

- સંયુક્ત રાષ્ટ્રમાં ભારતના કાયમી પ્રતિનિધિ સંયુક્ત રાષ્ટ્રમાં ભારતના અગ્રણી રાજદ્વારી પ્રતિનિધિ હોય છે.
- સંયુક્ત રાષ્ટ્રમાં ભારતના કોઈ મિશનના વડા તરીકે ભારતના કાયમી પ્રતિનિધિ કાર્યરત હોય છે.
- વિશેષ : સંયુક્ત રાષ્ટ્રમાં ભારતના કાયમી પ્રતિનિધિ તરીકે ટી. એસ. તિરૂમૂર્તિની નિમણૂક મે, 2020માં થઈ.

ટી. રાજા કુમાર ફાઈનાન્શિયલ એક્શન ટાસ્ક ફોર્સ(FATF)ના નવા પ્રમુખ બન્યા

- તાજેતરમાં જ ભારતીય મૂળના સિંગાપોરના નાગરિક ટી. રાજા કુમારની એન્ટી મની લોન્ડરિંગ વોયડોગ- ફાઈનાન્શિયલ એક્શન ટાસ્ક ફોર્સ (FATF) ના પ્રમુખ તરીકે નિયુક્તિ કરવામાં આવી હતી. તેઓ FATFના વડા તરીકે ડૉ. માર્કસ પ્લેયરનું સ્થાન લેશે અને બે વર્ષ સુધી આ પદ સંભાળશે.

ટી. રાજા કુમાર

- ટી. રાજા કુમારે સિંગાપોરની નેશનલ યુનિવર્સિટીમાંથી LLB (ઓનર્સ) ડિગ્રી અને કેમ્બ્રિજ યુનિવર્સિટીમાંથી ફિલોસોફી (ફિલિનોલોજી અને લૉ)માં માસ્ટરની ડિગ્રી પ્રાપ્ત કરી હતી.
- તેમણે 35 વર્ષથી પણ વધુ સમયથી સિંગાપોરના ગૃહ મંત્રાલય અને સિંગાપોર પોલીસ ફોર્સમાં અનેક વરિષ્ઠ હોદ્દાઓ પર ફરજો બજાવી છે.
- તેઓ ભૂતપૂર્વ નાયબ પોલીસ કમિશનર (પોલિસી), પોલીસ ગુપ્તચર વિભાગના ડિરેક્ટર અને વાણિજ્યિક બાબતોના વિભાગના વરિષ્ઠ નાયબ નિયામક પણ રહી ચૂક્યા છે.
- તેમણે કેસિનો રેગ્યુલેટરી ઓથોરિટીના અગ્રણી ચીફ એક્ઝિક્યુટિવ તરીકે સેવા આપી હતી અને સિંગાપોરમાં નવા કેસિનો માટે એક મજબૂત નિયમનકારી માળખું અમલમાં મૂક્યું હતું.
- હાલમાં, તેઓ સિંગાપોર દેશના ગૃહ મંત્રાલયમાં વરિષ્ઠ સલાહકાર (આંતરરાષ્ટ્રીય) તરીકે સેવા આપે છે. આ પહેલા, તેઓ જાન્યુઆરી 2015 થી જુલાઈ 2021 સુધી મંત્રાલયમાં ડેપ્યુટી સેક્રેટરી હતા અને સાથે સાથે 2014 થી 2018 દરમિયાન હોમ ટીમ એકેડમીના ચીફ એક્ઝિક્યુટિવ તરીકે કાર્યરત હતા.
- ઉલ્લેખનીય છે કે જુલાઈ 2018 થી તેઓ FATFના પ્રમુખને સલાહ આપતાં સ્ટીયરિંગ ગ્રુપના સભ્ય રહી ચૂક્યા છે.

ફાઈનાન્શિયલ એક્શન ટાસ્ક ફોર્સ

- વર્ષ 1989માં પેરિસ ખાતે મળેલી G7 સમિટ દરમિયાન ફાઈનાન્શિયલ એક્શન ટાસ્ક ફોર્સની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી.
- તે એક આંતર-સરકારી સંસ્થા છે, જેના દ્વારા વિવિધ ગેરકાયદેસર પ્રવૃત્તિઓ અને તેનાથી સમાજને થતા નુકસાનને રોકવા માટે વિવિધ આંતરરાષ્ટ્રીય ધોરણો નક્કી કરવામાં આવ્યા છે.
- FATF દ્વારા એક નીતિ-નિર્માણકર્તા સંસ્થા તરીકે, મની લોન્ડરિંગ અને ટેરર ફાઈનાન્સિંગ જેવા વિભિન્ન ક્ષેત્રોમાં રાષ્ટ્રીય સ્તરે કાયદાકીય અને નિયમનકારી સુધારાઓ લાવવા માટે જરૂરી રાજકીય ઇચ્છાશક્તિ ઊભી કરવામાં આવે છે.
- મુખ્ય મથક: પેરિસમાં ઓર્ગનાઈઝેશન ફોર ઇકોનોમિક કોઓપરેશન એન્ડ ડેવલપમેન્ટ (OECD)ના મુખ્યાલયમાં આવેલું છે.
- સભ્ય દેશો: FATFમાં હાલમાં બે પ્રાદેશિક સંગઠનો-યુરોપિયન કમિશન અને ગલ્ફ કોઓપરેશન કાઉન્સિલ સહિત 39 સભ્યો છે.
- ભારત પણ FATFનું સભ્ય છે.

FATFનાં કાર્યો

- તે મની લોન્ડરિંગ, આતંકવાદી ધિરાણ, માનવ તસ્કરી અને આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાકીય સિસ્ટમની અખંડિતતા સંબંધિત અન્ય જોખમો સામે લડવા માટે ધારા-ધોરણો નક્કી કરવા તેમજ કાનૂની, નિયમનકારી અને ઓપરેશનલ પગલાંના અસરકારક અમલીકરણને પ્રોત્સાહન આપવાનું કાર્ય કરે છે.
- તે જેતે દેશોના એન્ટી-મની લોન્ડરિંગ અને એન્ટી ટેરર ફાઈનાન્સિંગ ફ્રેમવર્કની મજબૂતાઈનું મૂલ્યાંકન કરે છે, પરંતુ કોઈપણ વ્યક્તિગત કેસોને ધ્યાનમાં લેતું નથી.
- ઉપરાંત FATF એ સામૂહિક વિનાશના શસ્ત્રો (Weapons of Mass Destruction-WMD) માટે રોકવામાં આવતા ભંડોળ વિરુદ્ધ પણ કામ કરે છે.
- FATF દ્વારા તેના ધોરણોના ઉલ્લંઘન કરતાં દેશોને નીચે મુજબની બે સૂચિઓમાં મૂકવામાં આવે છે;
  1. Jurisdictions under Increased Monitoring (ગ્રે લિસ્ટ)
  2. High-Risk Jurisdictions subject to a Call for Action (બ્લેક લિસ્ટ).

FATF પ્રમુખ

- FATF પ્રમુખ એ FATF પ્લેનરી દ્વારા તેના સભ્યોમાંથી નિયુક્ત કરાયેલા વરિષ્ઠ અધિકારી હોય છે. (FATFના તમામ નિર્ણયો આ FATF પ્લેનરી દ્વારા લેવામાં આવે છે, જેની બેઠક વર્ષમાં ત્રણ વખત મળે છે.)
- એપ્રિલ 2019માં રજૂ કરવામાં આવેલા એક આદેશ અનુસાર FATF પ્રમુખની મુદતને બે વર્ષ સુધી લંબાવવામાં આવી હતી, જેના અનુસાર તેમનો કાર્યકાળ 1 જુલાઈથી શરૂ થાય છે અને પદ સંભાળ્યાના બે વર્ષ પછી 30 જૂને સમાપ્ત થાય છે.
- રાષ્ટ્રપતિ FATF પ્લેનરી અને સ્ટીયરિંગ ગ્રૂપની બેઠકો બોલાવે છે અને તેની અધ્યક્ષતા કરે છે તથા FATF સચિવાલયની દેખરેખ રાખે છે.
- તેઓ FATFના મુખ્ય પ્રવક્તા છે અને આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે FATFનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે.

FATF હેઠળ યાદીઓ

ગ્રે લિસ્ટ

- જે દેશોને ટેરર ફંડિંગ અને મની લોન્ડરિંગને ટેકો આપવા માટે સુરક્ષિત આશ્રયસ્થાન માનવામાં આવે છે તેમને FATF ગ્રે લિસ્ટમાં મૂકવામાં આવ્યા છે.
- આ લિસ્ટમાં સમાવેશ થવો એ જે તે દેશ માટે ચેતવણી તરીકે કામ કરે છે કે તે દેશ બ્લેક લિસ્ટમાં દાખલ થઈ શકે છે.
- હાલમાં (જુલાઈ 2022ની સ્થિતિએ) નીચે આપેલા દેશોનો FATF ગ્રે લિસ્ટમાં સમાવેશ થાય છે:
અલ્બેનિયા, બાર્બાડોસ, બુર્કિના ફાસો, કંબોડિયા, કેમેન ટાપુઓ, જીબ્રાલ્ટર, હૈતી, જમૈકા, જોર્ડન, માલી, મોરોક્કો, મ્યાનમાર, નિકારાગુઆ, પાકિસ્તાન, પનામા, ફિલિપાઈન્સ, સેનેગલ, દક્ષિણ સુદાન, સીરિયા, તુર્કી, યુગાન્ડા, સંયુક્ત આરબ અમીરાત અને યમન.

બ્લેક લિસ્ટ

- નોન-કોઓપરેટિવ કન્ટ્રીઝ / ટેરિટરીઝ (NCCTs) તરીકે ઓળખાતા દેશોને બ્લેકલિસ્ટમાં મૂકવામાં આવ્યા છે.
- આવા દેશો ટેરર ફંડિંગ અને મની લોન્ડરિંગ પ્રવૃત્તિઓને સમર્થન આપે છે.
- FATF દ્વારા બ્લેક લિસ્ટમાં નિયમિતપણે સુધારો કરવામાં આવે છે.
- હાલમાં, (જુલાઈ 2022ની સ્થિતિએ) ઈરાન અને ડેમોક્રેટિક પીપલ્સ રિપબ્લિક ઓફ કોરિયા (North Korea) ઉચ્ચ જોખમના અધિકારક્ષેત્ર અથવા બ્લેક લિસ્ટ હેઠળ છે.
- જ્યારે કોઈ દેશનો સમાવેશ આ યાદીમાં કરવામાં આવે છે, ત્યારે તેને નીચે મુજબની ઘણી સમસ્યાઓનો સામનો કરવો પડે છે :

યાદીઓમાં સૂચિબદ્ધ થવાની અસરો

- IMF, વિશ્વ બેંક, ADB વગેરે જેવી આંતરરાષ્ટ્રીય સંસ્થાઓ અને દેશો તરફથી આર્થિક પ્રતિબંધો લાદવામાં આવે છે. આંતરરાષ્ટ્રીય સંસ્થાઓ અને દેશો પાસેથી લોન મેળવવામાં સમસ્યા ઊભી થાય છે. યાદીમાં સમાવિષ્ટ દેશોના આંતરરાષ્ટ્રીય વેપારમાં એકંદરે ઘટાડો થાય છે, જેથી તેમના અર્થતંત્ર પર માઠી અસરો જોવા મળે છે. આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે આવા દેશોનો બહિષ્કાર કરવામાં આવે છે.

‘જાહેર ક્ષેત્રના સાહસોના પિતા’ તરીકે જાણીતા ડૉ. વી. કૃષ્ણમૂર્તિનું તાજેતરમાં અવસાન

- તમિલનાડુના તિરૂવરૂર જિલ્લાના કરૂવેલી ખાતે જન્મેલા ડૉ. વી. કૃષ્ણમૂર્તિનું તાજેતરમાં અવસાન થયું હતું.
- તેમણે IIM – અમદાવાદ અને બેંગલોરના અધ્યક્ષ તરીકે હોદ્દો સંભાળ્યો હતો. આ ઉપરાંત IIT- દિલ્હી અને ઝેવિયર ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ મેનેજમેન્ટ (મુવનેશ્વર), સેન્ટ્રલ યુનિવર્સિટી ઓફ તમિલનાડુ અને ઇન્ડિયન મેરીટાઇમ યુનિવર્સિટીના ચાન્સેલર તરીકે પણ સેવા આપી હતી. આમ, તેઓને વ્યાપકપણે ‘જાહેર ક્ષેત્રના સાહસો(Public Sector Undertakings - PSUs)ના પિતા’ અને વ્યવસાયમાં અગ્રણી વ્યક્તિઓના માર્ગદર્શક તરીકે ગણવામાં આવે છે.
- ડૉ. વી. કૃષ્ણમૂર્તિએ ભારત હેવી ઇલેક્ટ્રીકલ્સ લિમિટેડ (BHEL), સ્ટીલ ઓથોરિટી ઓફ ઇન્ડિયા (SAIL) અને મારૂતી ઉદ્યોગ (વર્તમાન મારૂતી સુઝુકી) જેવા જાહેર ક્ષેત્રના સાહસોના અધ્યક્ષ તરીકે પણ સ્થાન શોભાવ્યું હતું.
- આ ઉપરાંત તેમણે ભારત સરકાર માટે ઉદ્યોગ સચિવ, આયોજન પંચના સભ્ય અને ઘણીબધી પ્રધાનમંત્રી સમિતિઓમાં પણ સેવા આપી હતી તેમજ તેમની સેવાઓ માટે તેમને પદ્મશ્રી, પદ્મભૂષણ, પદ્મવિભૂષણ જેવા સન્માનોથી પણ નવાજવામાં આવ્યા હતાં.

મહારાષ્ટ્રના મુખ્યમંત્રીપદે એકનાથ શિંદેના હોદ્દા અને ગુપ્તતાના શપથ

- 1 જુલાઈ, 2022ના રોજ શિવસેના નેતા એકનાથ શિંદેએ મહારાષ્ટ્રના 20મા મુખ્યમંત્રી તરીકે હોદ્દા અને ગુપ્તતાના શપથ લીધા હતા, જ્યારે ભારતીય જનતા પાર્ટી (BJP)ના નેતા દેવેન્દ્ર ફડનવીસે નાયબ મુખ્યમંત્રી તરીકે શપથ લીધા હતા.
- મહારાષ્ટ્રના રાજ્યપાલ ભગતસિંહ કોશિયારીએ મુંબઈમાં આવેલા રાજભવન ખાતે તેઓને શપથ લેવડાવ્યા હતાં.
- મહારાષ્ટ્રના અગાઉના મુખ્યમંત્રી ઉદ્ધવ ઠાકરેએ તેમના શિવસેના પક્ષમાં બળવો થવાને કારણે મુખ્યમંત્રી પદેથી રાજીનામું આપ્યું હતું.

એકનાથ શિંદે

- એકનાથ સંભાજી શિંદે હાલમાં મહારાષ્ટ્રના 20મા મુખ્યમંત્રી તરીકે સેવા આપી રહ્યા છે. તેઓ સતારાના જાવલી તાલુકાના વતની છે.
- તેમણે 2014-2019 દરમિયાન મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય સરકારમાં જાહેર બાંધકામ અને શહેરી વિકાસના કેબિનેટ મંત્રી તરીકે સેવા આપી હતી.
- તેઓ મહારાષ્ટ્રના થાણેના કોપરી – પચપાખડી મતવિસ્તારમાંથી વિધાનસભાના સભ્ય છે.

દિવસ વિશેષ

1 જુલાઈ : રાષ્ટ્રીય ડૉક્ટર દિવસ (National Doctors Day)

- ઈન્ડિયન મેડિકલ એસોસિએશન (IMA) દ્વારા દર વર્ષે 1 જુલાઈના રોજ 'રાષ્ટ્રીય ડૉક્ટર દિવસ'ની રાષ્ટ્રવ્યાપી ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- આ દિવસ, પશ્ચિમ બંગાળના પૂર્વ મુખ્યમંત્રી ડૉ. બિધાનચંદ્ર રોયની જન્મજયંતી અને પુણ્યતિથિ નિમિત્તે ઉજવવામાં આવે છે.
- પોતાનું જીવન જોખમમાં મૂકીને લોકોની સેવા કરી રહેલા ડૉક્ટરો અને આરોગ્ય સંભાળ કાર્યકરો માટે આ દિવસ સમર્પિત છે.
- વર્ષ 2022ના 'રાષ્ટ્રીય ડૉક્ટર દિવસ' ની થીમ 'Family Doctors on the front line' છે.
- IMA દ્વારા સૌપ્રથમ વખત આ દિવસની ઉજવણી વર્ષ 1991માં કરવામાં આવી હતી.

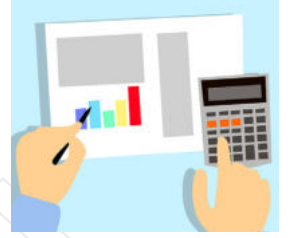
ડૉ. બિધાનચંદ્ર રોય

- ડૉ. બિધાનચંદ્ર રોયનો જન્મ 1 જુલાઈ, 1882ના રોજ તત્કાલીન બંગાળ પ્રેસિડેન્સીના બાંકીપુર ખાતે થયો હતો.
- તેઓનું નિધન 1 જુલાઈ, 1962ના રોજ પશ્ચિમ બંગાળના કોલકાતા ખાતે થયું હતું.
- ડૉ. બિધાનચંદ્ર રોય એ એક પ્રખ્યાત ચિકિત્સક, શિક્ષણશાસ્ત્રી, સમાજસેવક, સ્વતંત્રતા સેનાની અને રાજનેતા હતાં.
- તેઓએ પશ્ચિમ બંગાળના બીજા મુખ્યમંત્રી તરીકે સેવાઓ આપી હતી.
- તેઓએ વર્ષ 1928 માં ઈન્ડિયન મેડિકલ એસોસિએશન(IMA) તથા વર્ષ 1934માં મેડિકલ કાઉન્સિલ ઓફ ઈન્ડિયા (MCI) ની સ્થાપનામાં મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવી હતી.
- પાંચ પ્રતિષ્ઠિત શહેરો જેવા કે દુર્ગાપુર, કલ્યાણી, બિધાનનગર, અશોકનગર અને હાબરા ઉપરાંત કેટલીક અતિ મહત્વની સંસ્થાઓની સ્થાપનામાં તેમની ભૂમિકાને કારણે તેઓ 'આધુનિક બંગાળના નિર્માતા' તરીકે ઓળખાય છે.
- 4 ફેબ્રુઆરી, 1961ના રોજ તેમને ભારતના સર્વોચ્ચ નાગરિક સન્માન 'ભારત રત્ન'થી સન્માનિત કરવામાં આવ્યા હતાં.

1 જુલાઈ : રાષ્ટ્રીય ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ દિવસ (National Chartered Accountant Day)

- ભારતમાં દર વર્ષે 1 જુલાઈના રોજ 'રાષ્ટ્રીય ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ દિવસ' અથવા 'CA ડે' નું આયોજન કરવામાં આવે છે.
- તેને ICAI ફાઉન્ડેશન દિવસ તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.
- આ દિવસ 1 જુલાઈ, 1949ના રોજ ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ્સ ઓફ ઈન્ડિયા (ICAI)ની સ્થાપનાની યાદમાં ચિહ્નિત કરવામાં આવે છે.
- વર્ષ 2022માં 74માં નેશનલ ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ્સ દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવી રહી છે.

ભારત 21 મા WCOAની મેજબાની કરશે

- નવેમ્બર 2022માં ભારત પ્રથમ વખત 21મા વર્લ્ડ કોંગ્રેસ ઓફ એકાઉન્ટન્ટ્સ (WCOA) ની મેજબાની કરશે.
- WCOA 2022નું આયોજન 'Building Trust Enabling Sustainability' ની થીમ અંતર્ગત કરવામાં આવશે.

ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ્સ ઓફ ઈન્ડિયા (ICAI)

- ICAI એ ભારતની પ્રથમ વ્યાવસાયિક એકાઉન્ટિંગ સંસ્થા છે અને તેની સ્થાપના ભારતીય સંસદ દ્વારા ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ્સ એક્ટ, 1949 અંતર્ગત વૈધાનિક સંસ્થા (Statutory body) તરીકે કરવામાં આવી હતી.
- આ સંસ્થા કેન્દ્ર સરકારના કોર્પોરેટ બાબતોના મંત્રાલયના વહીવટી નિયંત્રણ હેઠળ કાર્ય કરે છે.
- ICAI એ ભારતમાં નાણાકીય ઓડિટ અને એકાઉન્ટન્સીની એકમાત્ર લાઈસન્સિંગ કમ રેગ્યુલેટિંગ બોડી છે.
- ICAI એ વિશ્વમાં ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ્સની બીજી સૌથી મોટી વ્યાવસાયિક સંસ્થા છે.
- સ્થાપક :** 1 જુલાઈ, 1949
- અધ્યક્ષ :** ડૉ. દેબાશિસ મિત્રા
- વડુંમથક :** નવી દિલ્હી

2 જુલાઈ : આંતરરાષ્ટ્રીય સહકારી દિવસ (International Day of Cooperatives)

- દર વર્ષે જુલાઈ મહિનાના પ્રથમ શનિવારના રોજ સંયુક્ત રાષ્ટ્ર દ્વારા 'આંતરરાષ્ટ્રીય સહકારી દિવસ' (International Day of Cooperatives) ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- આ અંતર્ગત વર્ષ 2022માં આ દિવસની ઉજવણી 2 જુલાઈના રોજ કરવામાં આવી હતી. સહકારિતા ચળવળને પ્રોત્સાહિત કરવા 'Coops Day' એ મહત્વપૂર્ણ ઉજવણી છે.
- આ દિવસ 'ઇન્ટરનેશનલ કો-ઓપરેટિવ એલાયન્સ' (ICA) ની સ્થાપનાની યાદમાં પણ ઉજવવામાં આવે છે. ICAએ સહકારી સંસ્થાઓનું પ્રતિનિધિત્વ કરતું બિન-સહકારી સંઘ છે.
- 19 ઓગસ્ટ, 1895ના રોજ ઈંગ્લેન્ડના લંડન ખાતે ICAની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી.
- વર્ષ 2022ના 'આંતરરાષ્ટ્રીય સહકારી દિવસ' ની થીમ - 'Cooperatives Build a Better World' છે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- વૈશ્વિક સહકારી ચળવળના રૂપમાં આંતરરાષ્ટ્રીય સહકારી દિવસની ઉજવણી સમગ્ર વિશ્વમાં વર્ષ 1923થી જુલાઈ મહિનાના પ્રથમ શનિવારે કરવામાં આવે છે.
- પ્રથમ સહકારી દિવસની ઉજવણી 7 જુલાઈ, 1923ના રોજ કરવામાં આવી હતી. વર્ષ 2022માં 100માં આંતરરાષ્ટ્રીય સહકારી દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવી છે.

ભારતમાં ઉજવણી

- 4 જુલાઈ, 2022ના રોજ કેન્દ્રીય સહકાર મંત્રાલય અને નેશનલ કો-ઓપરેટિવ યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા (NCUI) દ્વારા સંયુક્તરૂપથી નવી દિલ્હીના વિજ્ઞાનભવન ખાતે 100માં આંતરરાષ્ટ્રીય સહકારી દિવસની ઉજવણી માટેના કાર્યક્રમનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.
- આ પ્રસંગે કેન્દ્રીય ગૃહમંત્રી અમિતભાઈ શાહ મુખ્ય અતિથિ તરીકે ઉપસ્થિત રહ્યા હતા.
- NCUI એ ભારતમાં સહકારી ચળવળનું સર્વોચ્ચ સંગઠન છે જે સહકારી શિક્ષણ અને તાલીમ પર ધ્યાન કેન્દ્રીત કરે છે.
- આ ઇવેન્ટની ઉજવણી - 'Cooperatives Build an Atmanirbhar Bharat and Better World' ની થીમ અંતર્ગત કરવામાં આવી હતી.
- તાજેતરમાં કેન્દ્રીય કેબિનેટે Primary Agricultural Credit Societies (PACS) ની કાર્યક્ષમતા વધારવા, તેમની કામગીરીમાં પારદર્શિતા અને જવાબદારી લાવવાના ઉદ્દેશ સાથે PACS ના કમ્પ્યુટરાઇઝેશનને મંજૂરી આપીને PACSને તેમના વ્યવસાયમાં વિવિધતા લાવવા અને હદુવિધ પ્રવૃત્તિઓ/સેવાઓ હાથ ધરવા માટે સુવિધા આપવા સહકારી ક્ષેત્રને વધુ મજબૂત બનાવવાનો મહત્વનો નિર્ણય લીધો છે.
- ICAનું વડુંમથક બેલ્જિયમના બ્રુસેલ્સ ખાતે આવેલું છે.

2 જુલાઈ : વિશ્વ UFO દિવસ

- અજાણી ઉડતી વસ્તુઓ (Unidentified Flying Object - UFO) વિશે જાગૃકતા લાવવા માટે દર વર્ષે સમગ્ર વિશ્વમાં 2 જુલાઈએ 'વિશ્વ UFO દિવસ' ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- આ દિવસ ખાસ કરીને અન્ય કોઈ ગ્રહ પરના બહારની દુનિયાના જીવો અથવા એલિયન્સના અસ્તિત્વને માનતા લોકો દ્વારા ઉજવવામાં આવે છે.
- વિશેષ : અજાણી ઉડતી વસ્તુઓ માટે 'UFO' શબ્દ અમેરિકાના એરફોર્સ ઓફિસર એડવર્ડ રૂપેલ્ટ દ્વારા સૌપ્રથમ આપવામાં આવ્યો હતો.

6 જુલાઈ : વિશ્વ ઝૂનોસિસ દિવસ (World Zoonosis Day)

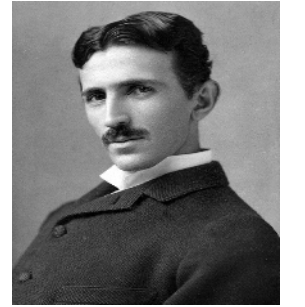
- પ્રાણીઓમાંથી મનુષ્યોમાં ફેલાતા રોગો (Zoonotic Disease) વિશે જાગૃતિ લાવવા દર વર્ષે 6 જુલાઈએ સમગ્ર વિશ્વમાં 'વિશ્વ ઝૂનોસિસ દિવસ'ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- 6 જુલાઈ, 1885ના રોજ ફ્રેન્ચ જીવવિજ્ઞાની લુઈસ પાશ્ચરે ઝૂનોટિક રોગ હડકવા સામે પ્રથમ રસીકરણનો ડોઝ આપ્યો હતો.

7 જુલાઈ : વિશ્વ ચોકલેટ દિવસ (World Chocolate Day)

10 જુલાઈ : નિકોલા ટેસ્લા દિવસ (Nikola Tesla Day)

- નિકોલા ટેસ્લા દિવસની ઉજવણી દર વર્ષે 10 જુલાઈએ કરવામાં આવે છે.
- 10 જુલાઈએ વિશ્વના સુપ્રસિદ્ધ વૈજ્ઞાનિક નિકોલા ટેસ્લાનો જન્મ થયો હોવાથી તેઓના માનમાં આ દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.

નિકોલા ટેસ્લા

- નિકોલા ટેસ્લાનો જન્મ 10 જુલાઈ, 1858 ના રોજ તત્કાલીન ઓસ્ટ્રિયા(વર્તમાનના ક્રોએશિયા)માં થયો હતો.
- તેઓનું નિધન 7 જાન્યુઆરી, 1943ના રોજ અમેરિકાના ન્યૂયોર્ક ખાતે થયું હતું.
- નિકોલા ટેસ્લા આધુનિક A.C. Current પ્રણાલીમાં તેમણે આપેલા યોગદાન માટે પ્રસિદ્ધ છે.
- વિદ્યુત ચુંબકીય ક્ષેત્રમાં તેમણે કરેલા ક્રાંતિકારી કાર્યો 'માઈકલ ફેરાડે'ના સિદ્ધાંતો પર આધારિત હતાં.

10 જુલાઈ : રાષ્ટ્રીય મત્સ્ય ખેડૂત દિવસ (National Fish Farmer's Day)

- મત્સ્ય ખેડૂતો, જલીય ઉદ્યમીઓ, માછીમારો તેમજ મત્સ્યપાલન સાથે સંકળાયેલા અન્ય વ્યક્તિઓને સન્માનિત કરવા માટે દર વર્ષે 10 જુલાઈના રોજ કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા 'રાષ્ટ્રીય મત્સ્ય ખેડૂત દિવસ'ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- નેશનલ ફિશરીઝ ડેવલપમેન્ટ બોર્ડ (NFDB)ના સહયોગથી મત્સ્યોદ્યોગ વિભાગ, મત્સ્યોદ્યોગ મંત્રાલય અને પશુપાલન તેમજ ડેરી ઉદ્યોગ વિભાગ દ્વારા દર વર્ષે આ દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- 10 જુલાઈ, 1957ના રોજ ભારતીય વૈજ્ઞાનિકો ડો. કે.એચ. અલીકુન્હી અને ડૉ. એચ.એલ. ચૌધરી દ્વારા બ્રીડિંગ ટેકનોલોજી (હાઈપોફિજેશન) રજૂ કરવામાં આવી હતી. તેની યાદમાં દર વર્ષે આ દિવસ ઉજવવામાં આવે છે.
- આ વર્ષે 22મા રાષ્ટ્રીય મત્સ્ય ખેડૂત દિવસની રાષ્ટ્રવ્યાપી ઉજવણી કરવામાં આવી હતી.
- આ દિવસને નેશનલ ફિશરીઝ ડેવલપમેન્ટ બોર્ડ (NFDB)ના સ્થાપના દિવસના રૂપમાં પણ મનાવવામાં આવે છે. વર્ષ 2022માં 16 મો NFDB સ્થાપના દિવસ છે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- વર્ષ 2001માં કેન્દ્ર સરકારે દર વર્ષે 10 જુલાઈએ રાષ્ટ્રીય મત્સ્ય ખેડૂત દિવસના રૂપમાં ઉજવવા અંગે જાહેરાત કરી હતી.
- આ દિવસની સૌપ્રથમ વખત ઉજવણી વર્ષ 2001માં ઈન્ડિયન કાઉન્સિલ ઓફ એગ્રિકલ્ચર રિસર્ચ(ICAR) – સેન્ટ્રલ ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ફિશરીઝ એજ્યુકેશન (CIFE), મુંબઈ દ્વારા કરવામાં આવી હતી.

રાષ્ટ્રીયકક્ષાની ઉજવણી

- રાષ્ટ્રીય મત્સ્ય ખેડૂત દિવસ 2022ની રાષ્ટ્રીય કક્ષાની ઉજવણીનું આયોજન NFDB દ્વારા હૈદરાબાદ, તેલંગાણા ખાતે કરવામાં આવ્યું હતું.
- વિશેષ : ભારત વિશ્વનો મત્સ્યપાલન દ્વારા માછલીનું ઉત્પાદન કરતો બીજો મોટો દેશ છે. ભારત વિશ્વમાં માછલીનો ચોથો સૌથી મોટો નિકાસકાર દેશ છે, તે વૈશ્વિક માછલી ઉત્પાદનમાં 7.7% ફાળો આપે છે.

મત્સ્યપાલનક્ષેત્ર સાથે સંકળાયેલી કેન્દ્ર સરકારની કેટલીક પહેલો

ભૂરી ક્રાંતિ (Blue Revolution)

- વર્ષ 1985-1990માં સાતમી પંચવર્ષીય યોજના દરમિયાન ખેડૂતોની આવક બમણી કરવા મત્સ્ય પાલનને વિકસિત કરવા, વ્યવસ્થાપન કરવા અને પ્રોત્સાહન આપવાના ઉદ્દેશથી 'ભૂરી ક્રાંતિ' શરૂ કરવામાં આવી હતી.

પ્રધાનમંત્રી મત્સ્ય સંપદા યોજના (PMMSY)

- વડાપ્રધાન નરેન્દ્રભાઈ મોદીએ વર્ષ 2020 દરમિયાન રૂ. 20,050 કરોડથી વધુના બજેટ સાથે 5 વર્ષના સમયગાળા માટે 'પ્રધાનમંત્રી મત્સ્ય સંપદા યોજના'(PMMSY) લોન્ચ કરી હતી.
- ઉદ્દેશ: PMMSYનો ઉદ્દેશ વર્ષ 2024-25 સુધીમાં વર્તમાન 13.76 MMTમાંથી 22 MMT મત્સ્ય ઉત્પાદન હાંસલ કરવાનો અને મત્સ્ય ઉદ્યોગ દ્વારા લગભગ 55 લાખ લોકોને વધારાની રોજગારીની તકો ઉપલબ્ધ કરાવવાનો છે.

ફિશરીઝ એન્ડ એકવાલ્ચર ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર ડેવલપમેન્ટ ફંડ (FIDF) સ્કીમ

- વર્ષ 2018-19માં વિશેષરૂપથી રૂ. 7,522.48 કરોડના બજેટ સાથે સમુદ્રી અને અંતર્દેશીય મત્સ્યપાલન બંનેમાં મત્સ્યઉદ્યોગ માળખાકીય સુવિધાઓના નિર્માણ માટે FIDFની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.

મરિન પ્રોડક્ટ્સ એક્સપોર્ટ ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી (MPEDA)

- MPEDA એ એક નોડલ કોઓર્ડિનેટિંગ, રાજ્યની માલિકીની એજન્સી છે જે મત્સ્ય ઉત્પાદન અને સંલગ્ન પ્રવૃત્તિઓ સાથે સંકળાયેલ છે.
- તેની સ્થાપના વર્ષ 1972માં મરિન પ્રોડક્ટ્સ એક્સપોર્ટ ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી એક્ટ (MPEDA)1972 અંતર્ગત કરવામાં આવી હતી.

11 જુલાઈ : વિશ્વ વસતી દિવસ (World Population Day)

- વૈશ્વિક વસતીના મુદ્દાઓ અંગે જાગૃક્તા લાવવા માટે દર વર્ષે સંયુક્ત રાષ્ટ્ર દ્વારા 11 જુલાઈના રોજ 'વિશ્વ વસતી દિવસ' (World Population Day)ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.

- આ દિવસની ઉજવણીની શરૂઆત યુનાઈટેડ નેશન્સ ડેવલપમેન્ટ પ્રોગ્રામ(UNDP)ની ગવર્નિંગ કાઉન્સિલ દ્વારા વર્ષ 1989માં કરવામાં આવી હતી.
- 11 જુલાઈ, 1987ના રોજ વિશ્વની વસતી લગભગ 5 અબજને પાર કરી ગઈ હતી.
- આ દિવસની સૌપ્રથમ વખત ઉજવણી 11 જુલાઈ, 1990 ના રોજ કરવામાં આવી હતી.
- આ દિવસની ઉજવણી અંગેની ભલામણ વિશ્વ બેંકના તત્કાલીન ડેમોગ્રાફર ડૉ. કે.સી. ઝાયરિયા દ્વારા કરવામાં આવી હતી.
- **થીમ :** 'A world of 8 Billion : Towards a resilient future for all – Harnessing opportunities and ensuring rights and choices for all'

વસતી વિષયક વલણ

- સંયુક્ત રાષ્ટ્રના ડેટા અનુસાર વૈશ્વિક વસતી વર્ષ 2011માં 7 અબજ સુધી પહોંચી ગઈ હતી અને 2021માં તે લગભગ 7.9 અબજ સુધી પહોંચી ગઈ હતી તેમજ વર્ષ 2022ના અંત સુધીમાં તે 8 અબજ સુધી પહોંચી જશે.

વર્ષ	વિશ્વની વસતી
1804	1 અબજ
1927	2 અબજ
1959	3 અબજ
1974	4 અબજ
1987	5 અબજ
1998	6 અબજ
2011	7 અબજ
2022	8 અબજ

- સંયુક્ત રાષ્ટ્રના ડિપાર્ટમેન્ટ ઓફ ઇકોનોમિક એન્ડ સોશિયલ અફેયર્સના વર્લ્ડ પોપ્યુલેશન પ્રોસ્પેક્ટ્સ 2022 અનુસાર ભારત વર્ષ 2023માં વસતીની બાબતમાં ચીનથી આગળ નીકળી જશે.
- વર્ષ 2000 થી 2020ની વચ્ચે વૈશ્વિક વસતી 1.2% પ્રતિવર્ષના દરથી વધી હતી.
- વિશ્વની વસતી વર્ષ 2030માં લગભગ 8.5 અબજ, 2050માં 9.7 અબજ અને 2100 માં લગભગ 10.9 અબજ સુધી વધવાની શક્યતા છે.
- તાજેતરના થોડા વર્ષોમાં પ્રજનન દર (fertility rate) અને આયુષ્ય (life expectancy)માં મોટા ફેરફારો જોવા મળ્યા છે.
- 1970ના દાયકાની શરૂઆતમાં પ્રજનન દર પ્રતિ મહિલા 4.5નો હતો જે વર્ષ 2015માં ઘટીને પ્રતિ મહિલા 2.5 બાળકોનો થયો છે.
- 1990ના દાયકાની શરૂઆતમાં સરેરાશ વૈશ્વિક આયુષ્ય 64.6 વર્ષનું હતું. જે વર્ષ 2019માં વધીને 72.6 વર્ષ થયું છે.

12 જુલાઈ : મલાલા દિવસ (Malala Day)

- પાકિસ્તાનના સામાજિક કાર્યકર મલાલા યુસુફઝઈના માનમાં દર વર્ષે 12 જુલાઈએ 'મલાલા દિવસ'ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- મલાલા યુસુફઝઈ વિશ્વભરમાં મહિલાઓના શિક્ષણના

અધિકાર માટે કામ કરે છે.

- વર્ષ 2013થી દર વર્ષે 12 જુલાઈએ 'મલાલા દિવસ'ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.

મલાલા યુસુફઝઈ

- મલાલા યુસુફઝઈનો જન્મ 12 જુલાઈ, 1997ના રોજ પાકિસ્તાનના મિન્ગોરા ખાતે થયો હતો.
- તેણી બાળકોના અધિકાર જેમાં પણ ખાસ કરીને કન્યા કેળવણીના અધિકાર સાથે કાર્યરત મહિલા છે.
- પાકિસ્તાનમાં સ્વાત જિલ્લામાં આવેલી શાળાઓમાં કન્યા શિક્ષણ પર તાલીબાનીઓએ પ્રતિબંધ ફરમાવ્યો હતો. તે વખતે મલાલાએ તેનો વિરોધ કરીને પોતાનો અવાજ ઉઠાવ્યો હતો.
- તાલીબાનીઓના અત્યાચારના વિરોધમાં તેણીએ BBC ઉર્દૂ સમાચાર સેવા માટે 'ગુલમકદઈ' ઉપનામથી બ્લોગ લખવાનું ચાલુ કર્યું હતું. ઓક્ટોબર, 2012માં તેણી પોતાના ઉદારવાદી પ્રયત્નોને કારણે આતંકવાદી હુમલાનો શિકાર બન્યા હતા.

પુરસ્કારો અને સન્માનો

- વર્ષ 2013 માં 'ટાઈમ મેગેઝીન' દ્વારા 'પર્સન ઓફ ધ યર'નો એવોર્ડ તેણીને આપવામાં આવ્યો હતો.
- વર્ષ 2014માં કૈલાસ સત્યાર્થી સાથે તેણીને 'શાંતિ' માટેનો નોબેલ પ્રાઈઝ એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો. આ સાથે જ તેણી 17 વર્ષની સૌથી નાની ઉંમરે નોબેલ પ્રાપ્ત કરનાર વ્યક્તિ બન્યા હતાં.
- મધર ટેરેસા એવોર્ડ – 2012
- સખારોવ પ્રાઈઝ – 2013
- તેણીના સન્માનમાં એક એસ્ટેરોઈડનું નામ '316201-મલાલા' રાખવામાં આવ્યું છે.
- 'I Am Malala' નામની આત્મકથાનું મલાલા યુસુફઝઈએ બ્રિટિશ પત્રકાર ક્રિસ્ટિના લેમ્બ સાથે મળીને સહ-લેખન કાર્ય કર્યું છે.

15 જુલાઈ : વિશ્વ યુવા કૌશલ્ય દિવસ (World Youth Skills Day)

- યુવાનોને યોગ્ય પ્રશિક્ષણ પ્રદાન કરવા, સારા કાર્ય, રોજગાર અને ઉદ્યમિતા માટે કૌશલ્ય પ્રાપ્ત કરવા માટે સંયુક્ત રાષ્ટ્ર દ્વારા દર વર્ષે 15 જુલાઈએ 'વિશ્વ યુવા કૌશલ્ય દિવસ'(World Youth Skills Day)ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- તકનીકી, વ્યાવસાયિક શિક્ષણ, તાલીમ તેમજ સ્થાનિક અને વૈશ્વિક અર્થતંત્ર સંબંધિત અન્ય કુશળતાઓના વિકાસ માટે આ દિવસ જાગરૂકતા ફેલાવવાનું કામ કરે છે.

- થીમ : 'Transforming youth skills for the future' છે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- વર્ષ 2014માં યુનાઈટેડ નેશન્સ જનરલ એસેમ્બલી (UNGA) દ્વારા 15 જુલાઈને 'વિશ્વ યુવા કૌશલ્ય દિવસ' તરીકે ઉજવવા અંગે જાહેરાત કરવામાં આવી હતી.
- આ અંતર્ગત સૌપ્રથમ વખત આ દિવસની ઉજવણી 15 જુલાઈ, 2015ના રોજ કરવામાં આવી હતી.
- કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા 15 જુલાઈ, 2015ના રોજ 'સ્કિલ ઇન્ડિયા મિશન'ની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.

કૌશલ્ય વિકાસને પ્રોત્સાહન આપવા માટે કેન્દ્ર સરકારના કેટલાંક પ્રયાસો

- કેન્દ્ર સરકારે ભારતમાં કૌશલ્ય વિકાસને પ્રોત્સાહન આપવા માટે ઘણાં વિકાસાત્મક પગલાંઓ લીધાં છે, જે નીચે મુજબ છે:

(a) સ્કિલ ઇન્ડિયા :

- 'સ્કિલ ઇન્ડિયા' અથવા 'નેશનલ સ્કિલ્સ ડેવલપમેન્ટ મિશન ઓફ ઇન્ડિયા'નું લોન્ચિંગ વડાપ્રધાન નરેન્દ્રભાઈ મોદી દ્વારા 15 જુલાઈ, 2015ના રોજ કરવામાં આવ્યું હતું.
- વર્ષ 2022 સુધીમાં ભારતમાં 40 કરોડથી વધુ લોકોને જુદી-જુદી કુશળતા માટે તાલીમ આપવાનો હેતુ આ અભિયાન અંતર્ગત રાખવામાં આવ્યો છે.
- આ અભિયાનનું સંચાલન 'નેશનલ સ્કિલ્સ ડેવલપમેન્ટ કોર્પોરેશન ઓફ ઇન્ડિયા' દ્વારા કરવામાં આવી રહ્યું છે તેમજ તેનું સંચાલન કેન્દ્રીય કૌશલ્ય વિકાસ અને ઉદ્યોગ સાહસિકતા મંત્રાલય અંતર્ગત કરવામાં આવી રહ્યું છે.
- યુનાઈટેડ કિંગડમ ભારત સાથે સ્કિલ ઇન્ડિયા પ્રોગ્રામ અંતર્ગત ભાગીદારી કરી છે.

(b) એડવાન્સ વોકેશનલ ટ્રેનિંગ સ્કીમ (AVTS) :

- તે અમુક પસંદ કરેલા ક્ષેત્રોમાં ટૂંકી મુદતના મોડ્યુલર અભ્યાસક્રમોના માધ્યમથી પ્રશિક્ષણ પ્રદાન કરે છે જેની અવધિ 1 થી 6 અઠવાડિયા જેટલી હોય છે.

(c) સ્કિલ સ્ટ્રેન્થ ફોર ઇન્ડસ્ટ્રીયલ વેલ્યુ એન્હાન્સમેન્ટ (STRIVE) :

- STRIVE સરકારી યોજના વિશ્વ બેંકની મદદથી શરૂ કરવામાં આવી છે.

17 જુલાઈ : આંતરરાષ્ટ્રીય ન્યાય માટે વિશ્વ દિવસ (World Day for International Justice)

- 'આંતરરાષ્ટ્રીય ન્યાય માટે વિશ્વ દિવસ'ને અન્ય 'આંતરરાષ્ટ્રીય અપરાધિક ન્યાય દિવસ' અથવા 'આંતરરાષ્ટ્રીય ન્યાય દિવસ' તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.
- આંતરરાષ્ટ્રીય ગુનાહિત કૃત્યો સામે ઉભરતી આધુનિક ન્યાય પ્રણાલીની મજબૂતાઈને ચિહ્નિત કરવા માટે દર વર્ષે 17 જુલાઈના રોજ 'આંતરરાષ્ટ્રીય ન્યાય માટેના વિશ્વ દિવસ'ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- થીમ : 'Achieving social Justice through formal employment' છે.
- 17 જુલાઈ એ 'ઇન્ટરનેશનલ ક્રિમિનલ કોર્ટ' (ICC)ને માન્યતા આપતી 'રોમની સંધિ'ની વર્ષગાંઠ છે.
- વિશેષ : ઇન્ટરનેશનલ ક્રિમિનલ કોર્ટનું વડુંમથક નેધરલેન્ડના હેગ ખાતે આવેલું છે.

17 જુલાઈ : વિશ્વ ઇમોજી દિવસ (World Emoji Day)

- ઇમોજી એ આપણા રોજિંદા-વ્યવહારનો એક ભાગ બની ગઈ છે.
- દર વર્ષે 17 જુલાઈએ વોટ્સએપ, ઇન્સ્ટાગ્રામ, ફેસબુક અને ટ્વિટર જેવાં ડિજિટલ પ્લેટફોર્મ્સ પર ઇમોજીઓના વપરાશને પ્રોત્સાહન આપવા માટે 'વિશ્વ ઇમોજી દિવસ'ની ઉજવણી થાય છે.
- ઇમોજી એ જાપાની શબ્દ છે. જેનો અર્થ 'ચિત્ર શબ્દ' એવો થાય છે.
- ઇમોજીપીડિયાના સ્થાપક 'જેરેમી બર્ગ' દ્વારા આ દિવસની ઉજવણીની શરૂઆત કરાવવામાં આવી હતી.
- પ્રથમ ઇમોજી વર્ષ 1999માં જાપાનના શિગેટાકા કુરિટા દ્વારા વિકસાવવામાં આવી હતી.

18 જુલાઈ : નેલ્સન મંડેલા આંતરરાષ્ટ્રીય દિવસ (Nelson Mandela International Day)

- સંયુક્ત રાષ્ટ્ર (UN) દ્વારા દર વર્ષે 18 જુલાઈના રોજ 'નેલ્સન મંડેલા આંતરરાષ્ટ્રીય દિવસ'ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- આ દિવસે દક્ષિણ આફ્રિકાના ભૂતપૂર્વ રાષ્ટ્રપતિ નેલ્સન મંડેલાનો જન્મ દિવસ છે. આથી, તેઓના સન્માનમાં સંયુક્ત રાષ્ટ્ર દ્વારા આ

- દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- નેલ્સન મંડેલા દિવસ ગરીબી, અસમાનતા, સામાજિક અને સાંસ્કૃતિક અન્યાય સામેની લડત માટે વિશ્વભરમાં ઉજવવામાં આવે છે.
- આ દિવસને અન્ય 'મંડેલા દિવસ' તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.
- થીમ :** 'Do what you can, with what you have, where you are'
- આ વર્ષે નેલ્સન મંડેલાની 104મી જન્મજયંતી ઉજવવામાં આવી છે.

પૃષ્ઠભૂમિ

- સંયુક્ત રાષ્ટ્ર દ્વારા નવેમ્બર, 2009માં આ દિવસ ઉજવવા અંગે જાહેરાત કરવામાં આવી હતી.
- તેમજ સર્વપ્રથમ વખત આ દિવસની ઉજવણી 18 જુલાઈ, 2010ના રોજ કરવામાં આવી હતી.

નેલ્સન મંડેલા (મદિબા)

- નેલ્સન મંડેલાનો જન્મ 18 જુલાઈ, 1918ના રોજ દક્ષિણ આફ્રિકાના વેઝો ખાતે થયો હતો.
- તેમજ તેઓનું નિધન 5 ડિસેમ્બર, 2013ના રોજ દક્ષિણ આફ્રિકાના જોહાનિસબર્ગ ખાતે થયું હતું.
- ઉપનામ: મદિબા
- તેઓ દક્ષિણ આફ્રિકાના રંગભેદ વિરોધી કાર્યકર હતા. જેઓએ વર્ષ 1994 થી 1999 દરમિયાન દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રથમ અશ્વેત પ્રમુખ તરીકે સેવાઓ આપી હતી.
- દક્ષિણ આફ્રિકાના તેઓ 'રાષ્ટ્રપિતા' છે.
- સંયુક્ત રાષ્ટ્ર સામાન્ય સભા (UNGA)એ કેદીઓ સાથે વ્યવહાર કરવા માટે સંયુક્ત રાષ્ટ્રના ધોરણો અનુસાર લઘુત્તમ નિયમો અપનાવ્યા છે. નેલ્સન મંડેલાના સન્માનમાં આ નિયમોને 'નેલ્સન મંડેલા રૂલ્સ' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.
- UNGA એ વર્ષ 2019 થી 2028 સુધીના સમયગાળાને 'નેલ્સન મંડેલા શાંતિના દાયકા' તરીકે માન્યતા આપેલ છે.

પુરસ્કારો અને સન્માનો

- તેઓને વર્ષ 1979માં આંતરરાષ્ટ્રીય દૂરંદેશી બદલ જવાહરલાલ નહેરુ પારિતોષિક, વર્ષ 1990માં ભારતનો સર્વોચ્ચ પુરસ્કાર 'ભારત રત્ન' અને વર્ષ 1993માં 'નોબેલ શાંતિ પુરસ્કાર' આપવામાં આવ્યો હતો. તેઓની આત્મકથા - 'Long walk to freedom' છે.
- 'I am prepared to die' તેઓનું વક્તવ્ય છે જે 20 મી સદીના મહાન વક્તવ્યોમાંનું એક માનવામાં આવે છે.

20 જુલાઈ : આંતરરાષ્ટ્રીય ચંદ્ર દિવસ (International Moon Day)

- સંયુક્ત રાષ્ટ્ર (UN) દ્વારા હવેથી દર વર્ષે 20 જુલાઈના રોજ 'આંતરરાષ્ટ્રીય ચંદ્ર દિવસ'ની ઉજવણી કરવામાં આવશે.
- આંતરરાષ્ટ્રીય ચંદ્ર દિવસ એપોલો 11 ચંદ્ર મિશનના ભાગરૂપે ચંદ્ર પર મનુષ્ય દ્વારા પ્રથમ ઉતરાણની વર્ષગાંઠને ચિહ્નિત કરે છે.
- 20 જુલાઈ, 2022 ના રોજ પ્રથમવાર આંતરરાષ્ટ્રીય ચંદ્ર દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવી.
- થીમ : 'Lunar Exploration Coordination & Sustainability'

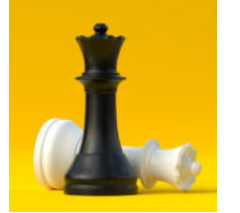

એપોલો 11 દ્વારા ચંદ્ર પર ઉતરાણ

- 20 જુલાઈ, 1969ના રોજ અમેરિકન અવકાશયાત્રીઓ કમાન્ડર નીલ આર્મસ્ટ્રોંગ અને લુનાર મોડ્યુલ પાયલટ બજ એલ્ડ્રિને ચંદ્ર પર એપોલો 11 લુનાર મોડ્યુલ (LM) 'ઈગલ' લેન્ડ કર્યું હતું અને તેઓએ મુનવોક કર્યું હતું. તેઓ ચંદ્રની સપાટી પર પગ મૂકનાર પ્રથમ માનવ બન્યા હતા.

20 જુલાઈ : વિશ્વ ચેસ દિવસ (World Chess Day)

- દર વર્ષે 20 જુલાઈના રોજ સંયુક્ત રાષ્ટ્ર (UN) દ્વારા 'વિશ્વ ચેસ દિવસ' (World Chess Day)ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- આ જ દિવસે વર્ષ 1924માં ઈન્ટરનેશનલ ચેસ ફેડરેશન (FIDE)ની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી.
- આ દિવસની ઉજવણી અંગેનો પ્રસ્તાવ સર્વપ્રથમ વખત UNESCO દ્વારા મૂકવામાં આવ્યો હતો અને પ્રથમ વખત આ દિવસની ઉજવણી વર્ષ 1966માં કરવામાં આવી હતી.
- એક થિયરી એવી છે કે 'ચતુરંગા' નામની 'શતરંજ'(Chess) જેવી રમત ગુપ્તકાળ(ઈ.સ. 319 – 543) દરમિયાન ઉત્તર ભારતીય ઉપમહાદ્વિપમાં શરૂ થઈ હતી અને તે સિલ્ક રોડની સાથે પશ્ચિમમાં પર્શિયા સુધી ફેલાઈ હતી.

ઈન્ટરનેશનલ ચેસ ફેડરેશન (FIDE)

- 'ઈન્ટરનેશનલ ચેસ ફેડરેશન' અથવા 'વર્લ્ડ ચેસ ફેડરેશન' ની સ્થાપના 20 જુલાઈ, 1924 ના રોજ થઈ હતી.
- આ આંતરરાષ્ટ્રીય સંગઠન આંતરરાષ્ટ્રીય ચેસ સ્પર્ધાના સંચાલક મંડળ તરીકે કાર્ય કરે છે.
- વડુંમથક:-** લૌસાને, સ્વિટ્ઝર્લેન્ડ
- અધ્યક્ષ:-** આર્કીડી ડ્વોર્કોવિચ

તમને ખાખી પહેરાવવા માટે આવી રહી છે
ગુજરાતની સર્વશ્રેષ્ઠ ફેકલ્ટી ટીમ

PSI/ASI (PRE+ MAINS)

Date **24-01-2023**

Time **8:30 to 10:30**

Fees **30000** (~~40000~~)

(Offer Valid till 24 January)

Address : 1st Floor, Ashwamegha Complex, Sargasan Cross Roads,
KH-0 Circle, Gandhinagar, Gujarat - 382421

 77788 98734 | 90549 03902 | 96249 43920 | 90549 06546

22 જુલાઈ : π એપ્રોક્સિમેશન દિવસ (Pi Approximation Day)

23 જુલાઈ : રાષ્ટ્રીય પ્રસારણ દિવસ (National Broadcasting Day)

- 23 જુલાઈ, 1927થી ભારતમાં નિયમિત રેડિયો પ્રસારણની શરૂઆત મુંબઈથી થઈ હતી. આથી, 23 જુલાઈએ દર વર્ષે “રાષ્ટ્રીય પ્રસારણ દિવસ”ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.

ભારતમાં રેડિયો પ્રસારણનો ઇતિહાસ

- ભારતમાં રેડિયો પ્રસારણની શરૂઆત 1920ના દસકામાં થઈ હતી.
- પ્રથમ કાર્યક્રમ વર્ષ 1923માં મુંબઈમાં રેડિયો ક્લબ દ્વારા પ્રસારિત કરવામાં આવ્યો હતો.
- ત્યારબાદ વર્ષ 1927માં મુંબઈ અને કોલકાતાની ખાનગી ક્ષેત્રની માલિકી ધરાવતા બે ટ્રાન્સમીટરોની મદદથી પ્રસારણ સેવાની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.
- વર્ષ 1930માં સરકાર દ્વારા આ ટ્રાન્સમીટરો પર પોતાનું નિયંત્રણ કરવામાં આવ્યું હતું અને ‘ભારતીય પ્રસારણ સેવા’ એવા નામથી તેનું પ્રસારણ શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું.
- વર્ષ 1936માં તેનું નામ બદલીને ‘ઓલ ઇન્ડિયા રેડિયો’ કરવામાં આવ્યું હતું અને વર્ષ 1957થી તેને ‘આકાશવાણી’ નામથી ઓળખવામાં આવે છે.
- ઓલ ઇન્ડિયા રેડિયોનું સૂત્ર – ‘બહુજન હિતાય : બહુજન સુખાય’ છે.

પ્રસાર ભારતી

- સ્થાપના :** 1997
- વડુંમથક :** નવી દિલ્હી
- CEO :** મયંક કુમાર અગ્રવાલ

26 જુલાઈ : મેન્ગ્રોવ ઇકોસિસ્ટમના સંરક્ષણ માટેનો આંતરરાષ્ટ્રીય દિવસ (International Day for the Conservation of the Mangrove Ecosystem)

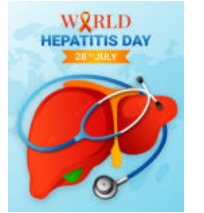
26 જુલાઈ : કારગિલ વિજય દિવસ (વિજય દિવસ)

- ભારતમાં દર વર્ષે 26 જુલાઈના રોજ ‘કારગિલ વિજય દિવસ’ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- કારગિલ યુદ્ધમાં શહીદ થયેલ જવાનોના સન્માનમાં આ દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- ભારત અને પાકિસ્તાનની સેનાઓ વચ્ચે વર્ષ 1999માં કારગિલનું યુદ્ધ થયું હતું અને 26મી જુલાઈએ સમાપ્ત થયું હતું. જેમાં ભારતનો વિજય થયો હતો.
- આ યુદ્ધમાં પાકિસ્તાનને જવાબ આપવા માટે ભારત દ્વારા ‘ઓપરેશન વિજય’ શરૂ કરાયું હતું.
- ઈ.સ. 1999માં કારગિલ વિજય પછી ભારતના તત્કાલીન વડાપ્રધાન અટલ બિહારી વાજપેયીએ આ દિવસને ‘કારગિલ વિજય દિવસ’ તરીકે જાહેર કર્યો હતો.

28 જુલાઈ : વિશ્વ હિપેટાઈટીસ દિવસ (World Hepatitis Day)

- વર્લ્ડ હેલ્થ ઓર્ગેનાઈઝેશન (WHO) દ્વારા દર વર્ષે 28 જુલાઈના રોજ હિપેટાઈટીસ વિષે વૈશ્વિક જાગૃકતા લાવવા માટે ‘વિશ્વ હિપેટાઈટીસ દિવસ’ (World Hepatitis Day)ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- હિપેટાઈટીસ માટે ચેપી રોગોનું જૂથ હિપેટાઈટીસ A, B, C, D અને E તરીકે ઓળખાય છે.
- હિપેટાઈટીસ એ યકૃત (Liver)ને લગતો રોગ છે.
- ‘વિશ્વ હિપેટાઈટીસ દિવસ’એ વર્લ્ડ હેલ્થ ઓર્ગેનાઈઝેશનના અધિકૃત પબ્લિક હેલ્થ કેમ્પેઈન પૈકીનું એક છે.
- વર્ષ 2022ના ‘વિશ્વ હિપેટાઈટીસ દિવસ’ની થીમ – ‘Bringing Hepatitis Care Closer to You’ છે.
- નોબેલ પ્રાઈઝ વિજેતા વૈજ્ઞાનિક ડૉ. બરૂચ બ્લુમબર્ગનો જન્મ દિવસ 28 જુલાઈના રોજ હોવાથી તેઓના માનમાં આ દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- તેઓએ હિપેટાઈટીસ-B વાઈરસ (HBV)ની શોધ કરી હતી.

28 જુલાઈ : વિશ્વ પ્રકૃતિ સંરક્ષણ દિવસ (World Nature Conservation Day)

29 જુલાઈ : આંતરરાષ્ટ્રીય વાઘ દિવસ (International Tiger Day)

- વાઘ સંરક્ષણ બાબતે વૈશ્વિક જાગૃતિ ફેલાય તે માટે દર વર્ષે 29 જુલાઈએ 'આંતરરાષ્ટ્રીય વાઘ દિવસ'ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- 29 જુલાઈ, 2010ના રોજ રશિયાના સેન્ટ પીટર્સબર્ગ ખાતે 'ટાઈગર સમિત'નું આયોજન થયું હતું. તેને વાઘ સંરક્ષણ અંગેના 'સેન્ટ પીટર્સબર્ગ ડિક્લેરેશન' તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.
- સેન્ટ પીટર્સબર્ગ ડિક્લેરેશન અંતર્ગત બધા દેશો વર્ષ 2022 સુધીમાં વાઘોની સંખ્યા બમણી કરવા પ્રતિબદ્ધ થયા હતા.
- ભારતે વર્ષ 2022 અગાઉ જ આ લક્ષ્ય પ્રાપ્ત કરી લીધું છે.
- વિશ્વમાં સૌથી વધુ વાઘ ભારતમાં જોવા મળે છે.
- વિશ્વના 70% વાઘ એકલા ભારતમાં જોવા મળે છે.

30 જુલાઈ : વ્યક્તિઓની તસ્કરી સામે વિશ્વ દિવસ (World Day Against Trafficking in Persons)

- સંયુક્ત રાષ્ટ્ર દ્વારા દર વર્ષે 30 જુલાઈએ 'વ્યક્તિઓની તસ્કરી સામે વિશ્વ દિવસ'ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- માનવ તસ્કરી એ એક ગુનો છે જે બળજબરીથી ઘણાં હેતુઓ માટે મહિલાઓ, બાળકો અને પુરુષોનું શોષણ કરે છે.
- વર્ષ 2022ના આ દિવસની થીમ - 'Use and abuse of technology' છે.

29 જુલાઈ : મોહન બાગાન દિવસ (Mohun Bagan Day)

- વર્ષ 2001થી દર વર્ષે 29 જુલાઈએ 'મોહન બાગાન દિવસ' ઉજવવામાં આવે છે.
- આ દિવસે ભારતમાં ક્રીકેટ ક્ષેત્રનો 'મોહન બાગાન એવોર્ડ' આપવામાં આવે છે.
- વર્ષ 2022નો મોહન બાગાન રત્ન એવોર્ડ ઉત્તરાખંડના 'શ્યામ થાપા'ને એનાયત કરવામાં આવ્યો છે.
- સૌપ્રથમ વર્ષ 2001માં આ એવોર્ડ 'સૈલન મન્ના'ને એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો.

30 જુલાઈ : મિત્રતાનો આંતરરાષ્ટ્રીય દિવસ (International Day of Friendship)

- સંયુક્ત રાષ્ટ્ર (UN) દ્વારા દર વર્ષે 30 જુલાઈના રોજ 'મિત્રતાના આંતરરાષ્ટ્રીય દિવસ'ની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
- થીમ : 'Sharing the human spirit through friendship' છે.

ગુજરાત વિશેષ

Q.1 વંદે ગુજરાત વિકાસયાત્રાનો રાજ્યવ્યાપી પ્રારંભ મુખ્યમંત્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલે ક્યાંથી કરાવ્યો હતો?

A. અમદાવાદ (સાબરમતી રિવરફ્રન્ટ)

વિશેષ : રાજ્યમાં છેલ્લા બે દશકમાં થયેલા જનહિત કામો, લોકકલ્યાણ યોજનાઓ અને વિકાસની ગાથા પ્રજાજનો સુધી પહોંચાડવા વંદે ગુજરાત વિકાસયાત્રા 5 થી 19 જુલાઈ, 2022 દરમિયાન રાજ્યભરમાં યોજાઈ હતી.

આ અંતર્ગત 82 વંદે ગુજરાત વિકાસ રથોએ 5 થી 19 જુલાઈ, 2022 દરમિયાન રાજ્યના 33 જિલ્લાઓ, 8 મહાનગરપાલિકાઓ અને તમામ ગામડા-વોર્ડમાં પરિભ્રમણ કર્યું હતું.

Q.2 ગુજરાતના મુખ્યમંત્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલે તાજેતરમાં ગુજરાતના સૌપ્રથમ વેસ્ટ ટુ એનર્જી પ્લાન્ટનું ઇ-લોકાર્પણ કર્યું હતું, તેની સ્થાપના ગુજરાતમાં ક્યાં કરવામાં આવી છે?

A. જામનગર

વિશેષ : જામનગરમાં રૂ. 90 કરોડની રકમથી સાકાર થયેલો ગુજરાતનો સર્વપ્રથમ અત્યાધુનિક અને પી.પી.પી. બેઈઝ આધારિત વેસ્ટ ટુ એનર્જી પ્લાન્ટ દૈનિક 450 મેટ્રિક ટનની કેપેસિટી ધરાવે છે. આ વેસ્ટ ટુ એનર્જી પ્લાન્ટ મારફતે દૈનિક 7.5 મેગાવોટ વીજળી ઉત્પન્ન થશે અને પર્યાવરણ જાળવણી પણ થશે.

Q.3 તાજેતરમાં કયા શહેરની પોલીસ દ્વારા પોલીસ જવાનોને સ્ટ્રેસ મેનેજમેન્ટ, કાયદા – નિયમો, બિહેવિયરલ ટ્રેનિંગ જેવા વિષયો પર તાલીમ આપવાનો નવતર અભિગમ અપનાવી એક દિવસીય સેમિનાર 'પહેલ'નું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું?

A. અમદાવાદ

વિશેષ : મુખ્યમંત્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલે આ પ્રસંગે અમદાવાદ શહેર ટ્રાફિક નિયમન સરળતાથી થાય અને લોકોને વાહન ચાલનમાં વધુ સગવડતા મળે તે માટે અમદાવાદ શહેરમાં પોલીસે ઘડેલી 'એરીયા એડોપ્શન સ્કીમ' લોન્ચ કરી હતી. આ સ્કીમ અમદાવાદ શહેરના વિવિધ વિસ્તારોમાં તબક્કાવાર લોન્ચ કરાશે. આ એરીયા એડોપ્શન સ્કીમ શરૂ થવાથી જે – તે સ્થાનિક વિસ્તારના જન સહયોગ અને સૂચનોથી ટ્રાફિક સમસ્યા નિવારી શકાશે.

પુરસ્કાર વિશેષ

Q.4 તાજેતરમાં કયા મહાનુભાવોને સૌપ્રથમ 'કેમ્બેગૌડા ઈન્ટરનેશનલ એવોર્ડ' માટે પસંદ કરવામાં આવ્યા છે?

A. નારાયણ મુર્તિ, પ્રકાશ પાદુકોણ, એસ.એમ. કૃષ્ણ

વિશેષ : તાજેતરમાં જ કર્ણાટકના ભૂતપૂર્વ મુખ્યમંત્રી એસ એમ કૃષ્ણ, ઈન્ફોસીસના સ્થાપક એન. આર. નારાયણ મૂર્તિ અને ભૂતપૂર્વ બેડમિન્ટન ખેલાડી પ્રકાશ પાદુકોણને સૌપ્રથમ 'કેમ્બેગૌડા ઈન્ટરનેશનલ એવોર્ડ' માટે પસંદ કરવામાં આવ્યા હતા. આ એવોર્ડમાં તકતી સાથે 5 લાખ રૂપિયાનો રોકડ પુરસ્કાર આપવામાં આવે છે.

કર્ણાટકના મુખ્યમંત્રી બસવરાજ બોમ્માઈના હસ્તે બેંગલુરુ શહેરના આર્કિટેક્ટ કેમ્બેગૌડાની 513મી જન્મજયંતિની ઉજવણી દરમિયાન પ્રાપ્તકર્તાઓને પુરસ્કારો અર્પણ કરાશે.

Q.5 અમેરિકન કેનેડિયન લેખિકા અને ફિલ્મ નિર્માતા રૂથ ઓઝેકીને તાજેતરમાં તેમની કઈ નવલકથા માટે 'વુમન્સ પ્રાઇઝ ફોર ફિક્શન – 2022' એનાયત કરવામાં આવ્યું હતું?

A. ઇ બુક ઓફ ફોર્મ એન્ડ એમ્પ્ટીનેસ

(The Book of Form & Emptiness)

Q.6 ઓકિસિંજન સપોર્ટ વગર તાજેતરમાં માઉન્ટ એવરેસ્ટ સર કરનાર પ્રથમ ભારતીયનું નામ જણાવો

A. પિયાલી બસાક (પશ્ચિમ બંગાળ)

Q.7 હૈદરાબાદ સ્થિત કઈ કંપની તેની સ્વદેશી ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ કરીને બનાવેલા 21,700 સિલિન્ડ્રલ NMC811 લિથિયમ કોષો માટે બ્યુરો ઓફ ઈન્ડિયન સ્ટાન્ડર્સ (BIS) પ્રમાણપત્ર મેળવનારી ભારતની પ્રથમ કંપની બની?

A. GODI ઈન્ડિયા પ્રાઇવેટ લિમિટેડ

Q.8 કેન્દ્રીય મંત્રી શ્રી ડૉ. જિતેન્દ્ર સિંઘ દ્વારા જાહેર વહીવટ શ્રેણી અંતર્ગત કયા પુરસ્કારની જાહેરાત કરવામાં આવી હતી?

A. ડૉ. રાજેન્દ્રપ્રસાદ મેમોરિયલ પુરસ્કાર

Q.9 દિલ્હી સ્થિત કઈ અગ્રણી ડ્રોન એન્ટરપ્રાઇઝ પ્લેટફોર્મ કંપનીને એર વર્ડ્સ (Air words) દ્વારા 'શ્રેષ્ઠ ડ્રોન ઓર્ગેનાઇઝેશન – સ્ટાર્ટઅપ કેટેગરી'થી તાજેતરમાં સન્માનિત કરવામાં આવી હતી?

A. IG ડ્રોન્સ

વિશેષ : IG ડ્રોન્સ કંપનીને પ્રાકૃતિક આફતો અને હોનારત દરમિયાન સ્થાનિક સમુદાયોને મદદ કરવા અને વિવિધ હિસ્સેદારોને ટેકનોલોજી સુધી પહોંચ સુનિશ્ચિત કરવાના તેના અભિગમ માટે આ એવોર્ડ માટે પસંદગી કરવામાં આવી હતી.

Q.10 તાજેતરમાં, કયા રાજ્યને તેની વિવિધ વિકાસલક્ષી પહેલોના આધારે MSME ક્ષેત્રના પ્રોત્સાહન અને વિકાસમાં ઉત્કૃષ્ટ યોગદાન માટે રાજ્યો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોને રાષ્ટ્રીય MSME પુરસ્કાર- 2022' શ્રેણીમાં પ્રથમ પુરસ્કાર એનાયત કરવામાં આવ્યો?

A. ઓડિશા

Q.11 અમેરિકાના વોશિંગ્ટન ખાતે યોજાયેલ મિસ ઇન્ડિયા વર્લ્ડ વાઇડ 2022 નો ખિતાબ તાજેતરમાં કોણે જીત્યો છે?

A. ખુશી પટેલ

વિશેષ : ભારતીય મૂળના ગુજરાતી યુવતી ખુશી પટેલ મેડિકલ અભ્યાસક્રમના વિદ્યાર્થીની છે અને હાલ તેઓ બ્રિટનના રહેવાસી છે.

Q.12 તાજેતરમાં, કોને ઇન્ટરનેશનલ ટેનિસ હોલ ઓફ ફેમ અને ઇન્ટરનેશનલ ટેનિસ ફેડરેશન દ્વારા વર્ષ 2021ના 'ગોલ્ડન અચીવમેન્ટ એવોર્ડ' વડે સન્માનિત કરવામાં આવ્યા હતા?

A. વિજય અમૃતરાજ

અહેવાલ/સૂચકાંક વિશેષ

Q.13 વર્લ્ડ ગોલ્ડ કાઉન્સિલના 'ગોલ્ડ રિફાઇનિંગ એન્ડ રિસાયકલિંગ' (Gold Refining and Recycling) શીર્ષક ધરાવતા અહેવાલ અનુસાર ભારત વિશ્વમાં કેટલામાં ક્રમનો સૌથી મોટો સોનાનો રિસાયકલર દેશ છે?

A. 4th

યોજના વિશેષ

Q.14 તાજેતરમાં, કયા રાજ્યએ 'વન નેશન વન રેશન કાર્ડ' (ONORC) યોજના લાગુ કરી?

A. આસામ

વિશેષ : આસામ રાજ્ય દ્વારા આ યોજના લાગુ કરવાથી, ભારતના તમામ 28 રાજ્યો અને 8 કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોમાં વન નેશન વન રેશન કાર્ડ યોજના સફળતાપૂર્વક અમલમાં આવી છે.

ગ્રાહક બાબતો, ખાદ્ય અને જાહેર વિતરણ મંત્રાલય દ્વારા વર્ષ 2019માં પ્રાયોગિક ધોરણે ચાર રાજ્યોમાં વન નેશન વન રેશન કાર્ડ યોજનાની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.

Q.15 કેન્દ્રીય આવાસ અને શહેરી બાબતોના મંત્રીશ્રી હરદીપસિંઘ પુરી દ્વારા તાજેતરમાં નિર્માણ કામદારોના ઉચ્ચ કૌશલને પ્રોત્સાહન આપવા માટે કયા કાર્યક્રમની શરૂઆત કરવામાં આવી?

A. નિર્માણ કામદારોના ઉચ્ચ કૌશલને પ્રોત્સાહન આપવા માટેની રાષ્ટ્રીય પહેલ (National Initiative for Promoting Upskilling of Nirman Workers - NIPUN)

વિશેષ : NIPUN એ દીનદયાળ અંત્યોદય યોજના - રાષ્ટ્રીય શહેરી આજીવિકા મિશન (DAY - NULM) અંતર્ગતની મુખ્ય યોજના હેઠળ આવાસ અને શહેરી બાબતોના મંત્રાલયની એક પહેલ છે. આ પહેલ એક લાભથી વધુ બાંધકામ કામદારોને, નવા કૌશલ અને ઉચ્ચ કૌશલ કાર્યક્રમો દ્વારા તાલીમ આપે છે અને તેમને વિદેશમાં પણ કામની તકો પુરી પાડે છે.

Q.16 સેરોગેટ માતાઓના લાભ માટે સરકાર દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલ સેરોગેટી નિયમન અધિનિયમ - 2021ના સંદર્ભમાં નવા સેરોગેટી નિયમન નિયમો - 2022 મુજબ, સેરોગેટી દ્વારા માતા-પિતા બનવા માંગતા દંપતીઓએ સેરોગેટ માતાઓ માટે કેટલા વર્ષની સ્વાસ્થ વીમા યોજનાઓ ખરીદવી આવશ્યક છે?

A. 3 વર્ષ (36 મહિના)

Q.17 પ્રધાનમંત્રી સ્ટ્રીટ વેન્ડર આત્મનિર્ભર નિધિ (PM SVANidhi) યોજનાની બીજી વર્ષગાંઠ નિમિત્તે, આવાસ અને શહેરી બાબતોના મંત્રીશ્રી હરદીપસિંઘ પુરીએ કયા મહોત્સવની શરૂઆત કરાવી હતી?

A. સ્વનિધિ મહોત્સવ

Q.18 આવાસ અને શહેરી બાબતોના મંત્રાલયે પ્રધાનમંત્રી આવાસ યોજના-શહેરી (PMAY - U) ની 7 વર્ષ પૂર્ણ થયાની ઉજવણી કરવા માટે એક વર્ચ્યુઅલ ઇવેન્ટનું આયોજન કર્યું હતું. આ પ્રસંગે કઈ ઇ-બુકનું વિમોચન કરવામાં આવ્યું હતું?

A. 'PMAY - U 2015 થી 2022 ના 7 વર્ષ'

વિશેષ : આ બુકમાં પ્રધાનમંત્રી આવાસ-યોજના-શહેરીની શરૂઆત અને સિદ્ધિઓનું સંકલન કરવામાં આવ્યું છે.

બંધારણ અને રાજ્ય વ્યવસ્થા વિશેષ

Q.19 ઇ-વાહનોમાં આગ લાગવાની ઘટનાઓને ધ્યાને લઈ તાજેતરમાં કઈ સંસ્થા દ્વારા ઇલેક્ટ્રિક વાહનોની બેટરી માટે જરૂરી માપદંડો જારી કર્યા છે?

A. બ્યૂરો ઓફ ઇન્ડિયન સ્ટાન્ડર્ડ (BIS)

અર્થતંત્ર વિશેષ

Q.20 સંરક્ષણ મંત્રાલય દ્વારા તાજેતરમાં ખાનગી ક્ષેત્રની ત્રણ બેંકોને વિદેશમાંથી સૈન્ય ઉપકરણોની ખરીદી માટે નાણાકીય સહાયની ઓફર કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી. આ બેંકોમાં કોનો સમાવેશ થાય છે?

A. ICICI બેંક, AXIS બેંક HDFC બેંક

Q.21 તાજેતરમાં, કયા દેશે યુનિફાઇડ પેમેન્ટ ઇન્ટરફેસ(UPI) અને Rupay કાર્ડ સેવાને અપનાવવા ભારત સાથે સમજૂતિ કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા ?

A. ફ્રાન્સ

વિશેષ : અત્યાર સુધીમાં સિંગાપોર, સંયુક્ત આરબ અમીરાત(UAE), ભૂતાન અને નેપાળ જેવા દેશો દ્વારા ભારતની યુનિફાઇડ પેમેન્ટ ઇન્ટરફેસ(UPI) સિસ્ટમને અપનાવવામાં આવી છે.

Q.22 કયું રાજ્ય તાજેતરમાં દેશમાં સૌથી વધુ માઇક્રોફાઇનાન્સ લોન ધિરાણકર્તાના સંદર્ભમાં પ્રથમ સ્થાને રહ્યું હતું?

A. તમિલનાડુ

વિશેષ : માઇક્રોફાઇનાન્સ ઇન્સ્ટિટ્યૂશન્સ નેટવર્ક (MFIN) દ્વારા તાજેતરમાં પ્રકાશિત ત્રિમાસિક અહેવાલ મુજબ માઇક્રોફાઇનાન્સ લોન ધિરાણકર્તાના સંદર્ભમાં દ્વિતિય ક્રમે બિહાર અને તૃતીય ક્રમે પશ્ચિમ બંગાળનો સમાવેશ થાય છે.

Q.23 સરકારી સેવામાં બિનકાર્યક્ષમતા અથવા ભ્રષ્ટાચાર માટે બરતરફ કરાયેલા અધિકારીઓની રજૂઆતની તપાસ કરવા માટે તાજેતરમાં કયા મંત્રાલય દ્વારા ત્રણ સભ્યોની સમિતિની પુનઃરચના કરવામાં આવી હતી?

A. કર્મચારી, જાહેર ફરિયાદ અને પેન્શન મંત્રાલય

Q.24 કોફીના પાક માટે આબોહવા પ્રતિરોધક જાતો વિકસાવવા માટે 'કોફી બોર્ડ' દ્વારા કઈ સંસ્થા સાથે સમજૂતિપત્ર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા?

A. ભારતીય અવકાશ સંશોધન સંસ્થા(ISRO)

Q.25 કેન્દ્ર સરકારે તાજેતરમાં ક્યાં સુધી અમુક ચીજવસ્તુઓ અને સર્વિસિસ પર GST કમ્પેન્સેશન સેસ ચાલુ રાખવા નિર્ણય કર્યો છે?

A. 31 માર્ચ, 2026

વિશેષ : આ GST કમ્પેન્સેશન સેસની વસૂલાત 30 જૂનનાં રોજ પૂરી થતી હતી પણ હવે તેને વધુ 4 વર્ષ ચાલુ રાખવા કેન્દ્ર સરકારે નિર્ણય લીધો છે. કેન્દ્રનાં નાણા મંત્રાલયે જાહેર કરેલા નોટિફિકેશન મુજબ હવે 1 જુલાઈ, 2022 થી 31 માર્ચ, 2026 સુધી આ સેસ વસૂલવાનું ચાલુ રખાશે.

Q.26 વસ્તુ અને સેવા કર (Goods and services tax - GST) અમલમાં આવ્યો તેના તાજેતરમાં કેટલા વર્ષ પૂર્ણ થયા છે?

A. 5 વર્ષ

વિશેષ : વસ્તુ અને સેવા કર અધિનિયમ ભારતમાં 1 જુલાઈ, 2017 થી અમલમાં આવ્યો હતો.

Q.27 વર્ષ 2022 ના 'સૂક્ષ્મ, નાના અને મધ્યમ કદના ઉદ્યોગોને સમર્પિત દિવસ' (MSME Day) ની થીમ જણાવો?

A. Resilience and Rebuilding: MSMEs for sustainable Development

Q.28 વર્ષ 2022 ના 'રાષ્ટ્રીય સાંખ્યિકી દિવસ' (National Statistics Day) ની થીમ જણાવો?

A. Data for sustainable Development

Q.29 નાણા મંત્રાલય દ્વારા 'વસ્તુ અને સેવા કર(GST) રાજ્યોને વળતર અધિનિયમ - 2017' અંતર્ગત 28% ટેક્સ સ્લેબ હેઠળ સેસની વસૂલાત માટેનો સમયગાળો ક્યાં સુધી વધારવામાં આવ્યો છે?

A. 31 માર્ચ, 2026

વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી વિશેષ

Q.30 મુસાફરોને તેમના સામાનના સ્થાન વિશે વાસ્તવિક સમયની માહિતી આપવા હેતુ, કયા એરપોર્ટ દ્વારા ભારતમાં સૌપ્રથમ વખત રેડિયો ફ્રિક્વન્સી આઇડેન્ટિફિકેશન (RFID) સક્ષમ બેગેજ ટેગ્સ રજૂ કરવામાં આવ્યા?

A. ઇન્દિરા ગાંધી ઇન્ટરનેશનલ એરપોર્ટ (દિલ્લી)

Q.31 તાજેતરમાં કઈ કંપનીએ વિશ્વની પ્રથમ મેટાવર્સ હોસ્પિટલ સ્થાપશે, એ અંગે જાહેરાત કરી છે?

A. થમ્બે ગ્રૂપ (સંયુક્ત આરબ અમિરાત)

સંરક્ષણ વિશેષ

Q.32 યુનિક આઇડેન્ટિફિકેશન ઓથોરિટી ઓફ ઇન્ડિયા(UIDAI) એ આધાર ફેસ ઓથેન્ટિકેશન કરવા માટે તાજેતરમાં કઈ મોબાઇલ એપ્લિકેશન લોન્ચ કરી?

A. AadhaarFaceRd

Q.33 નાસકોમ (Nasscom) દ્વારા મહિલા ખેડૂતોને તેમના વ્યવસાયને આગળ વધારવા માટે મદદ કરવા બિન-લાભકારી સંસ્થા 'ઇન્ડિયન સોસાયટી ઓફ ઓગ્રીબિઝનેસ પ્રોફેશનલ્સ'(ISAP) ના સહયોગથી 'ડિજિવાણી (DigiVani) કોલ સેન્ટર' સ્થાપવા કોની સાથે સહયોગ કરવામાં આવ્યો?

A. ગૂગલ (Google)

Q.34 તાજેતરમાં કઈ કંપની દ્વારા વિશ્વની સૌથી ઝડપી ગ્રાફિક્સ 'ડાયનેમિક રેન્ડમ - એક્સેસ મેમરી'(DRAM) ચિપ બનાવવામાં આવી?

A. સેમસંગ

Q.35 ઇન્ડિયન ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ટેકનોલોજી - મદ્રાસના સંશોધકો દ્વારા મનુષ્યમાં કેન્સર પેદા કરતા જનીનોની આગાહી કરી શકે તેવું કૃત્રિમ બુદ્ધિમતા(AI) આધારિત કયું સાધન વિકસાવવામાં આવ્યું છે?

A. PIVOT

Q.36 બેંગલુરુમાં બોશ ઓટોમોટિવ ઇલેક્ટ્રોનિક્સના પ્લાન્ટમાં કઈ કંપની દ્વારા ભારતના પ્રથમ 5G ખાનગી નેટવર્કનું સફળતાપૂર્વક પરિક્ષણ કરવામાં આવ્યું હતું?

A. ભારતી એરટેલ

Q.37 નવી દિલ્હી ખાતે આવેલ રાજીવ ગાંધી કેન્સર ઇન્સ્ટિટ્યૂટ એન્ડ રિસર્ચ સેન્ટરમાં ભારતની સૌપ્રથમ કઈ મેડ ઇન ઇન્ડિયા સર્જિકલ રોબોટિક સિસ્ટમની સ્થાપના કરવામાં આવી છે?

A. SSI - મંત્ર

Q.38 ઓગમેન્ટેડ રિયાલિટી (AR) અનુભવ ધરાવતું ભારતનું પ્રથમ રેલવે સ્ટેશન તાજેતરમાં કયું બન્યું?

A. છત્રપતિ શિવાજી મહારાજ ટર્મિનલ (મુંબઈ)

Q.39 દૂરસંચાર વિભાગના સંશોધન અને વિકાસ વિભાગ એવા સેન્ટર ફોર ડેવલપમેન્ટ ઓફ ટેલીમેટિક્સ (C-DOT) દ્વારા 5G રેડિયો એક્સેસ નેટવર્ક (RAN) ઉત્પાદનો અને ઉકેલોના સ્વદેશી વિકાસને પ્રોત્સાહન આપવા કઈ કંપની સાથે સમજૂતિ પત્ર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા ?

A. ગેલોર નેટવર્ક્સ (Galore Networks)

Q.40 ભારતીય નૌકાદળ દ્વારા તાજેતરમાં હવામાનશાસ્ત્ર અને સમુદ્રશાસ્ત્રમાં 'સંખ્યાત્મક મોડલ આધારિત એપ્લિકેશન'(Numerical Model Based Application) પર સહકાર માટે કઈ સંસ્થા સાથે સમજૂતિ પત્ર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા?

A. નેશનલ સેન્ટર ફોર મિડિયમ રેન્જ વેધર ફોરકાસ્ટિંગ (પૃથ્વી વિજ્ઞાન મંત્રાલયની સંસ્થા)

Q.41 તાજેતરમાં, કોના દ્વારા સંરક્ષણ જમીન (Defence Land) ને સુરક્ષિત રાખવા માટે સ્વદેશી કૃત્રિમ બુદ્ધિમતા (AI) આધારિત સોફ્ટવેર વિકસાવવામાં આવ્યું ?

A. ડિરેક્ટોરેટ જનરલ ડિકેન્સ એસ્ટેટ (DGDE)

Q.42 ભારત સરકારની સંરક્ષણ મંત્રાલય હેઠળના જાહેર ક્ષેત્રના એકમ 'ભારત ઇલેક્ટ્રોનિક્સ લિમિટેડ'(BEL) દ્વારા એરબોર્ન ડિકેન્સ સ્યુટની સપ્લાય માટે કયા દેશની કંપની સાથે સમજૂતિ પત્ર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા?

A. બેલારૂસ

Q.43 ભારતીય કોસ્ટ ગાર્ડ (ICG) દ્વારા તાજેતરમાં કઈ નવી એર સ્કવોડ્રનની ચેન્નાઈ ખાતે સ્થાપના કરવામાં આવી હતી?

A. 840 એર સ્કવોડ્રન

વિશેષ : ભારતીય કોસ્ટ ગાર્ડ દ્વારા સ્થાપના કરવામાં આવેલ નવી 840 એર સ્કવોડ્રનમાં પ્રથમ એરક્રાફ્ટ તરીકે એડવાન્સ્ડ લાઇટ હેલિકોપ્ટર માર્ક - III નો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.

Q.44 ચીન દ્વારા તેના કયા સંપૂર્ણપણે સ્થાનિક રીતે બનાવેલા ત્રીજા એરક્રાફ્ટ કેરિયરનું તાજેતરમાં લોન્ચિંગ કરવામાં આવ્યું હતું?

A. ફુજિયન (Fujian)

Q.45 રાષ્ટ્રીય રાજધાની દિલ્હીમાં આવેલ વિજ્ઞાન ભવન ખાતે તાજેતરમાં કયા મંત્રાલય દ્વારા 'સાયબર સલામતી અને રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા' પર રાષ્ટ્રીય પરિષદનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું?

A. ગૃહ મંત્રાલય

વિશેષ : આ રાષ્ટ્રીય પરિષદ સાયબર ક્રાઇમ નિવારણ અંગે જનજાગૃતિ વધારવાના દેશના પ્રયાસોનો એક ભાગ છે.

Q.46 કોના દ્વારા તાજેતરમાં ઉત્તર-પૂર્વ ભારતમાં પ્રથમ પર્વતીય યુદ્ધ તાલીમ સુવિધાની સ્થાપના કરવામાં આવી છે?

A. ઇન્ડો-તિબેટીયન બોર્ડર પોલીસ(ITBP)

પર્યાવરણ વિશેષ

Q.47 તાજેતરમાં રાજસ્થાનના ચાર રણમાંથી મળી આવેલ જમ્પિંગ સ્પાઈડરની નવી પ્રજાતિનું નામ શું રાખવામાં આવ્યું ?

A. સ્યુડોમોગ્રસ સુધી (pseudomogrus sudhii)

Q.48 'ગ્રીન હાઇડ્રોજનનો ઉપયોગ: ભારતમાં ડીપ ડીકાર્બોનાઇઝેશન માટેની તકો' (Harnessing Green Hydrogen: Opportunities for Deep Decarbonisation in India) શીર્ષક ધરાવતો અહેવાલ કોના દ્વારા રજૂ કરવામાં આવ્યો છે?

A. નીતિ આયોગ અને રોકી માઉન્ટેન ઈન્સ્ટિટ્યૂટ

Q.49 'આંતરરાષ્ટ્રીય એસ્ટેરોઇડ દિવસ' 2022ની ઉજવણી કઈ થીમ અંતર્ગત કરવામાં આવી હતી?

A. Small is beautiful

Q.50 તાજેતરમાં, ક્યાંથી વિશ્વના સૌથી મોટા બેક્ટેરિયા મળી આવ્યા છે?

A. કેરેબિયન મેન્ગ્રોવ કળણભૂમિ

વિશેષ : વૈજ્ઞાનિકોના મત મુજબ, મળી આવેલા આ વિશ્વના સૌથી મોટા બેક્ટેરિયાનું કદ માનવ આંખની પાંપણના કદ જેટલું છે અને તે નરી આંખે જોઈ શકાય છે. આ બેક્ટેરિયાનું નામ 'થિયોમાર્ગારિટા મેગ્નિફિકા' (Thiomargarita Magnifica) રાખવામાં આવ્યું છે.

રમત-ગમત વિશેષ

Q.51 તાજેતરમાં કઈ ભારતીય મહિલા બેડમિન્ટન ખેલાડીએ સિંગાપોર ઓપન -2022 સુપર 500 ટાઇટલ જીત્યું ?

A. પી.વી. સિંધુ

Q.52 કયા દેશની મહિલા ટીમ દ્વારા તાજેતરમાં કિર્ગિસ્તાનની રાજધાની બિશકેક ખાતે આયોજિત U-17 એશિયન ચેમ્પિયનશિપનો ખિતાબ જીતવામાં આવ્યો હતો?

A. ભારત

વિશેષ : ભારતની મહિલા ફુસ્તી ટીમ આ ઈવેન્ટમાં કુલ 8 ગોલ્ડ મેડલ, 1 સિલ્વર મેડલ અને 1 બ્રોન્ઝ મેડલ જીતી પ્રથમ ક્રમાંક પર રહી હતી, જ્યારે જાપાનની ટીમ દ્વિતીય અને મોંગોલિયાની ટીમ તૃતીય ક્રમાંક પર રહી હતી.

Q.53 ઓલ ઇન્ડિયા ફૂટબોલ ફેડરેશન (AIFF)ની રોજીંદી બાબતોનું સંચાલન કરવા ભારતની સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા નિયુક્ત પ્રશાસકોની સમિતિને મદદ કરવા માટે સલાહકાર સમિતિના અધ્યક્ષ તરીકે હાલમાં કોની નિમણૂક કરવામાં આવી ?

A. રણજીત બજાજ

Q.54 કોના દ્વારા તાજેતરમાં નવી દિલ્હીના ઇન્ડિરા ગાંધી સ્ટેડિયમ ખાતે 44th ચેસ ઓલિમ્પિયાડ માટે ઐતિહાસિક મશાલ લોન્ચ કરવામાં આવી છે?

A. પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદી

વિશેષ : આ વર્ષે (વર્ષ 2022માં) પ્રથમ વખત, આંતર-રાષ્ટ્રીય ચેસ ફેડરેશન દ્વારા આ ચેસ ઓલિમ્પિયાડ મશાલની સ્થાપના કરવામાં આવી છે, જે ઓલિમ્પિક પરંપરાનો એક ભાગ છે. ચેસ ઓલિમ્પિયાડ મશાલ રિલે ધરાવનાર ભારત વિશ્વનો પ્રથમ દેશ છે.

Q.55 એથ્લેટિક્સ ફેડરેશન ઓફ ઇન્ડિયા દ્વારા તાજેતરમાં કરવામાં આવી જાહેરાત મુજબ, આગામી 'કોમનવેલ્થ ગેમ્સ'માં 37 સભ્યોની ભારતીય એથ્લેટિક્સ ટીમનું નેતૃત્વ કોના દ્વારા કરવામાં આવશે?

A. નીરજ ચોપરા

Q.56 ફ્રાન્સના પેરિસમાં પેસેન્જર ટર્મિનલ એકસ્પો ખાતે આયોજિત 'સ્કાયટ્રેક્સ - 2022 વર્લ્ડ એરપોર્ટ એવોર્ડ્સ'માં કયા એરપોર્ટને સતત બીજા વર્ષે વિશ્વનું શ્રેષ્ઠ એરપોર્ટ જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું?

A. હમાદ ઇન્ટરનેશનલ એરપોર્ટ (કતાર)

વિશેષ : આ એવોર્ડમાં કેમ્પેગૌડા ઇન્ટરનેશનલ એરપોર્ટ (બેંગલુરુ)ને ભારત અને દક્ષિણ એશિયામાં શ્રેષ્ઠ પ્રાદેશિક એરપોર્ટ તરીકે સન્માનિત કરવામાં આવ્યું હતું.

Q.57 કાંતાર બ્રાન્ડ્ઝ (Kantar Brandz)-2022 ના 'મોસ્ટ વેલ્યુએબલ ગ્લોબલ બ્રાન્ડ્ઝ રિપોર્ટ' મુજબ કઈ ચાર ભારતીય કંપનીઓનો ટોચની 100 વૈશ્વિક સૌથી મોટી બ્રાન્ડ્ઝમાં સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો?

A. તાતા કન્સલ્ટન્સી સર્વિસ, HDFC બેંક, ઈન્ફોસીસ લિમિટેડ અને ભારતીય જીવન વીમા નિગમ (LIC)

વિશેષ : આ રિપોર્ટ મુજબ એપલ (Apple) કંપની પ્રથમ સ્થાને ત્યારબાદ ગૂગલ, એમેઝોન અને માઈક્રોસોફ્ટનો ક્રમ આવે છે.

Q.58 શિક્ષણ મંત્રાલયના શાળા શિક્ષણ અને સાક્ષરતા વિભાગ હેઠળ રાષ્ટ્રીય શૈક્ષણિક સંશોધન અને તાલીમ પરિષદ (NCERT) ના એકમ એવા 'સેન્ટ્રલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ એજ્યુકેશન ટેકનોલોજી' ને વર્ષ 2021 માટેના શિક્ષણ હેતુ કયો આંતરરાષ્ટ્રીય પુરસ્કાર એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો?

A. યુનેસ્કો કિંગ હમદ બિન ઈસા અલ ખલીફા પુરસ્કાર

Q.59 તાજેતરમાં કયા ભારતીય ફૂટબોલર એશિયન કપ-2023 ક્વોલિફાયર મેચ દરમિયાન હોંગકોંગ સામે તેનો 84th ગોલ કરી વિશ્વના 5th સૌથી વધુ ગોલ કરનાર ખેલાડી બન્યા હતા?

A. સુનિલ છેત્રી (ભારતીય ફૂટબોલ કેપ્ટન)

Q.60 એથલેટિક્સ ફેડરેશન ઓફ ઇન્ડિયા (AFI) દ્વારા ભારતમાં એથલેટિક્સની સર્વગ્રાહી વૃદ્ધિને સક્ષમ કરવા માટે કઈ કંપની સાથે લાંબા ગાળાની સમજૂતિ કરવામાં આવી?

A. રિલાયન્સ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડ

Q.61 તાજેતરમાં સુપ્રસિદ્ધ ક્રિકેટર બેન સ્ટોકસે વન ડે ક્રિકેટમાંથી સન્યાસની જાહેરાત કરી છે, તેઓ કયા દેશનું પ્રતિનિધિત્વ કરતા હતાં?

A. ઈંગ્લેન્ડ

Q.62 વર્લ્ડ એથલેટિક્સ ચેમ્પિયનશિપની મેન્સ લોન્ગ જમ્પ ઇવેન્ટની ફાઇનલ માટે ક્વોલિફાય કરનાર પ્રથમ ભારતીય ખેલાડીનું નામ જણાવો?

A. મુરલી શ્રીશંકર

Q.63 ઓલિમ્પિક ગોલ્ડ મેડલ જીત્યાના 110 વર્ષ બાદ તાજેતરમાં કોને ચેમ્પિયન જાહેર કરવામાં આવ્યા છે?

A. જિમ થોર્પે (અમેરિકા)

વિશેષ : અમેરિકાના જિમ થોર્પેને 1912 ના સ્ટોકહોમ ઓલિમ્પિકમાં ટ્રેક એન્ડ ફિલ્ડની પેન્ટાથ્લોન અને ડેકાથ્લોન સ્પર્ધાના એકમાત્ર વિજેતા જાહેર કરવામાં આવ્યા છે. 110 વર્ષ પહેલાં જિમ થોર્પે પાસેથી આ ગોલ્ડ મેડલ રમતોના બિન વ્યાવસાયિક પ્રકૃતિના આકરા નિયમોને કારણે છીનવી લેવામાં આવ્યા હતાં.

Q.64 આંતરરાષ્ટ્રીય વેઇટલિફ્ટિંગ ફેડરેશન (International Weightlifting Federation) ના નવા પ્રમુખ તરીકે તાજેતરમાં કોની પસંદગી કરવામાં આવી?

A. મોહમ્મદ જલુદ (ઈરાક)

Q.65 વર્લ્ડ FIFA રેન્કિંગ 2022 અનુસાર ભારત તાજેતરમાં કેટલામાં રેન્ક પર રહ્યું છે?

A. 104 મા ક્રમાંકે

વિશેષ : વર્લ્ડ ફિફા રેન્કિંગ 2022માં ટોચના ક્રમાંકે બ્રાઝિલ દેશ રહ્યો છે.

Q.66 કઈ ભારતીય મહિલા ડિસ્ક્સ થ્રોઅર દ્વારા કઝાકિસ્તાનના અલ્માટી ખાતે આયોજિત 'કોસાનોવ મેમોરિયલ- 2022 એથલેટિક્સ મીટ' માં ગોલ્ડ મેડલ જીતવામાં આવ્યો હતો?

A. નવજોત ધિલ્લોન

Q.67 કઈ ભારતીય મહિલા તાજેતરમાં 200 મી. ની દોડમાં ત્રીજી સૌથી ઝડપી ભારતીય મહિલા બની?

A. એસ. ધનલક્ષ્મી.

વિશેષ : 200 મી. ની દોડમાં 22.82 સેકન્ડ સાથે સરસ્વતી સાહા સૌથી ઝડપી ભારતીય મહિલા તરીકે પ્રથમ ક્રમાંકે છે, જ્યારે 22.88 સેકન્ડ સાથે હિમા દાસ દ્વિતીય ક્રમાંકે છે

Q.68 19માં FINA વર્લ્ડ ચેમ્પિયનશિપ 2022નું આયોજન તાજેતરમાં કયાં કરવામાં આવ્યું હતું?

A. બુડાપેસ્ટ(હંગેરી)

વિશેષ : 'Federation Internationale de Nation' (FINA) ની સ્થાપના 19 જુલાઈ, 1908ના રોજ લંડન ખાતે કરવામાં આવી હતી. તેનું વડુંમથક સ્વિટ્ઝર્લેન્ડના લૌસાને ખાતે આવેલું છે.

Q.69 રૂમેલી ધાર એ કઈ રમત સાથે સંકળાયેલા છે?

A. ક્રિકેટ

વિશેષ : મિતાલી રાજ બાદ હવે ભારતીય વિમેન્સ ક્રિકેટની ભૂતપૂર્વ સુકાની રૂમેલી ધારે પણ રમતની તમામ ફોર્મેટમાંથી નિવૃત્તિ લઈ લીધી છે.

આંતરરાષ્ટ્રીય ક્રિકેટમાં તેણીએ વર્ષ 2003માં ઈંગ્લેન્ડ સામે પદાર્પણ કર્યું હતું.

Q.70 તાજેતરમાં ભારતના પ્રખ્યાત રમતવીર વરિન્દરસિંહનું નિધન થયું છે, તેઓ કઈ રમત સાથે સંકળાયેલા હતા?

A. હોકી

વિશેષ : ઓલિમ્પિક અને વર્લ્ડ કપ વિજેતા ટીમના સભ્ય રહેલા હોકી ખેલાડી વરિન્દરસિંહનું જલંધર ખાતે નિધન થયું હતું. 1975 માં કુઆલાલુમ્પુર ખાતે મેન્સ હોકી વર્લ્ડકપમાં ગોલ્ડ મેડલ જીતનાર ભારતીય ટીમના તેઓ સભ્ય હતાં.

વરિન્દરસિંહને વર્ષ 2007 માં બહુપ્રતિષ્ઠિત ધ્યાનચંદ લાઈફટાઈમ એચીવમેન્ટ એવોર્ડથી સન્માનિત પણ કરવામાં આવ્યા હતા. તેઓ 1972 મ્યૂનિચ ઓલિમ્પિકમાં બ્રોન્ઝ મેડલ જીતનાર ટીમના સભ્ય હતાં.

Q.71 બર્મિંગહામ ખાતેની કોમનવેલ્થ ગેમ્સમાં ક્રિકેટનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે, સૌ પ્રથમ વખત ક્રિકેટનો ક્યારે કોમનવેલ્થ ગેમ્સમાં સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો?

A. 1998 માં કુઆલાલુમ્પુર (મલેશિયા) ખાતે

વિશેષ : બર્મિંગહામ ખાતેની કોમનવેલ્થ ગેમ્સમાં મહિલા T-20નો જ સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. જ્યારે કુઆલાલુમ્પુર ખાતેની કોમનવેલ્થમાં ગેમ્સમાં પુરૂષોની 50 ઓવરની ટૂર્નામેન્ટનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

Q.72 વન-ડે આંતરરાષ્ટ્રીય ક્રિકેટ મેચમાં સૌથી ઝડપી 150 વિકેટ લેનાર ભારતીય બોલર તાજેતરમાં કોણ બન્યું?

A. મોહમ્મદ શમી

Q.73 તાજેતરમાં, કયો ભારતીય ક્રિકેટ ખેલાડી સતત 13 T20 મેચ જીતનાર પ્રથમ કેપ્ટન બન્યો?

A. રોહિત શર્મા

Q.74 યુરોને ચલણ તરીકે અપનાવનાર તાજેતરમાં 20th દેશ કયો બન્યો?

A. કોએશિયા

Q.75 કઈ કંપની દ્વારા તાજેતરમાં ભારતના પ્રથમ સ્વદેશ નિર્મિત લિથિયમ આયન સેલનું અનાવરણ કરવામાં આવ્યું હતું?

A. ઓલા ઈલેક્ટ્રિક

કલા અને સંસ્કૃતિ વિશેષ

Q.76 તાજેતરમાં ભારતના કયા વિસ્તારમાંથી 4,000 વર્ષ જૂના તાંબાના હથિયારો મળી આવ્યા છે?

A. મૈનપુરી (ઉત્તરપ્રદેશ)

Q.77 સંગીત નાટક અકાદમીએ આઝાદી કા અમૃત મહોત્સવના ભાગ રૂપે અને વિશ્વ સંગીત દિવસના અવસરે શેરી કલાકારો અને ટ્રેનમાં મનોરંજન કરનારાઓ સહિત દેશભરમાંથી દુર્લભ સંગીતના સાધનોની પ્રતિભાને ઉજાગર કરવા માટે કયા ઉત્સવનું આયોજન કર્યું હતું?

A. જ્યોતિર્ગમ્ય ઉત્સવ

વિશેષ : આ જ્યોતિર્ગમ્ય ઉત્સવનો ઉદ્દેશ દુર્લભ સંગીતના સાધનોના ઉત્પાદન અને વગાડવા બંનેને સાચવવાની જરૂરિયાત અંગે લોકોમાં જાગૃતિ લાવવાનો છે.

Q.78 રાષ્ટ્રીય રાજધાની દિલ્હીમાં પુરાના કિલ્લા ખાતે સાંસ્કૃતિક મંત્રાલયે કોની ભાગીદારીથી તાજેતરમાં આંતરરાષ્ટ્રીય યોગ દિવસ - 2022 ઉજવણીના ભાગ રૂપે 'યોગ મહોત્સવ'નું આયોજન કર્યું હતું?

A. ભારતીય પુરાતત્ત્વ સર્વેક્ષણ (ASI)

Q.79 તાજેતરમાં કેન્દ્રીય શિક્ષણમંત્રીશ્રી ધર્મેન્દ્ર પ્રધાન દ્વારા નવી દિલ્હી ખાતે 'રાષ્ટ્રીય યોગ ઓલિમ્પિયાડ - 2022' (National Yoga Olympiad - 2022) અને ક્વિઝ સ્પર્ધાનું ઉદ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું. આ ઓલિમ્પિયાડનું આયોજન કોના દ્વારા સંયુક્ત રીતે કરવામાં આવ્યું હતું?

A. શિક્ષણ મંત્રાલય તેમજ રાષ્ટ્રીય શૈક્ષણિક સંશોધન અને તાલીમ પરિષદ (NCERT)

Q.80 કયા ભારતીય શૂટર દ્વારા ISSF વર્લ્ડ કપની પુરૂષોની સ્કીટ ઇવેન્ટમાં ગોલ્ડ મેડલ જીતનાર પ્રથમ વ્યક્તિ બનીને ઇતિહાસ રચવામાં આવ્યો છે?

A. મેરાજ અહેમદ ખાન

રાષ્ટ્રીય વિશેષ

Q.81 પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદી દ્વારા તાજેતરમાં રામ બહાદુર રાયના કયા પુસ્તકનું વિમોચન કરવામાં આવ્યું હતું?

A. ભારતીય સંવિધાન: અનકહી કહાની

Q.82 પ્રવાસન મંત્રાલય દ્વારા નવી દિલ્હી ખાતે આયોજિત ટકાઉ અને જવાબદાર પ્રવાસન સ્થળોના વિકાસ પરની રાષ્ટ્રીય સમિટમાં કઈ રાષ્ટ્રીય વ્યૂહરચનાની શરૂઆત કરવામાં આવી?

A. ટકાઉ પ્રવાસન અને જવાબદાર પ્રવાસી અભિયાન (Sustainable Tourism and Responsible Traveller Campaign)

Q.83 તાજેતરમાં કયા વિભાગ દ્વારા USOF પ્રોજેક્ટ્સને ફંડ આપવા માટે ITI અને BSNL સાથે કરાર કરાયા હતા?

A. ડિપાર્ટમેન્ટ ઓફ ટેલિકોમ્યુનિકેશન્સ

વિશેષ : તાજેતરમાં સંચાર મંત્રાલય હેઠળના ડિપાર્ટમેન્ટ ઓફ ટેલિકોમ્યુનિકેશન્સ વિભાગે યુનિવર્સલ સર્વિસ ઓબ્લિગેશન ફંડ (USOF) પ્રોજેક્ટ્સને ફંડ આપવા માટે ઈન્ડિયન ટેલિફોન ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર (ITI) અને BSNL સાથે કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા હતા.

DoT, BSNL અને ITI લિમિટેડ દ્વારા E-band, Long-Term Evolution (LTE) તેમજ 4G-5G પ્રોટોટાઇપના પાયલોટ પ્રોજેક્ટ્સને ફંડ પૂરું પડશે.

ઉલ્લેખનીય છે કે યુનિવર્સલ સર્વિસ ઓબ્લિગેશન ફંડ એ ભારતના ગ્રામીણ અને દૂરના વિસ્તારોમાં કનેક્ટિવિટી પ્રદાન કરવા માટે ઊભું કરવામાં આવેલું રૂ. 55,000 કરોડનું રિઝર્વ ફંડ છે.

Q.84 તાજેતરમાં, કઈ ભારતીય સંસ્થા દ્વારા કેરીની નિકાસને પ્રોત્સાહન આપવા માટે બહેરીન ખાતે આઠ દિવસીય 'કેરી મહોત્સવ' (Mango Festival) નું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું?

A. એગ્રીકલ્ચર એન્ડ પ્રોસેસ ફૂડ પ્રોડક્ટ્સ એક્સપોર્ટ ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી (APEEDA)

Q.85 રાષ્ટ્રીય કૃષિ અને ગ્રામીણ વિકાસ બેંક (NABARD) દ્વારા કૃષિ ક્ષેત્રમાં ઇ-કોમર્સને સક્રિય કરવા માટે કઈ સંસ્થા સાથે તાજેતરમાં સમજૂતિ કરવામાં આવી?

A. ઓપન નેટવર્ક ફોર ડિજિટલ કોમર્સ (ONDC)

Q.86 કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા સમગ્ર દેશમાં 'સિંગલ-યુઝ પ્લાસ્ટિક', ખાસ કરીને પોલિસ્ટીયરીનથી બનેલા પ્લાસ્ટિકનો ક્યારથી દેશભરમાં ઉત્પાદન, આયાત, સ્ટોક, વિતરણ, વેચાણ અને ઉપયોગ પર સંપૂર્ણપણે પ્રતિબંધ મૂકવામાં આવ્યો છે?

A. 1 જુલાઈ, 2022

Q.87 આંધ્રપ્રદેશ, કર્ણાટક, કેરળ, ઓડિશા, તમિલનાડુ અને તેલંગાણા એમ 6 ભારતીય રાજ્યોના મહિલા અને બાળ કલ્યાણ પ્રતિનિધિઓ દ્વારા માનવ તરસ્કરીનો સામનો કરવા માટે સહયોગમાં કામ કરવાના હેતુથી તાજેતરમાં આંતરરાજ્ય ઘોષણા પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા. આ ઘોષણાને કયા નામે ઓળખવામાં આવે છે ?

A. હૈદરાબાદ ઘોષણા

Q.88 તાજેતરમાં, ગ્રીનકો ગ્રુપ દ્વારા કોની સાથે ભારતની સૌપ્રથમ 'ગ્રીનકો સ્કૂલ ફોર સસ્ટેનેબલ સાયન્સ એન્ડ ટેકનોલોજી'ની શરૂઆત કરવા માટે સમજૂતી પત્ર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા ?

A. ઈન્ડિયન ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ટેકનોલોજી- હૈદરાબાદ

Q.89 કોના દ્વારા તાજેતરમાં 'બાજરી પરની રાષ્ટ્રીય પરિષદ' (National Conference on Millets)નું ઉદ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું હતું?

A. શ્રી પ્રહલાદસિંહ પટેલ

(ખાદ્ય પ્રસંસ્કરણ ઉદ્યોગના કેન્દ્રીય રાજ્ય મંત્રી)

વિશેષ : નવી દિલ્હી ખાતે આયોજિત આ કોન્ફરન્સની થીમ 'ધ ફ્યુચર સુપર ફુડ ફોર ઈન્ડિયા' (The Future Super Food for India) છે, જેનું આયોજન ઉદ્યોગ સંસ્થા ASSOCHAM દ્વારા ખાદ્ય પ્રસંસ્કરણ ઉદ્યોગ મંત્રાલયના સમર્થનથી કરવામાં આવ્યું હતું.

આ પરિષદનું ખાદ્ય અને પોષક સુરક્ષા સુનિશ્ચિત કરવાની તકો અને પડકારો અંગે ચર્ચા કરવા માટે આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

ભારતના મુખ્ય બાજરી ઉત્પાદક રાજ્યોમાં હરિયાણા, ઉત્તરપ્રદેશ, છત્તીસગઢ, ગુજરાત, રાજસ્થાન, મધ્યપ્રદેશ, મહારાષ્ટ્ર, આંધ્રપ્રદેશ, કર્ણાટક, તમિલનાડુ અને તેલંગાણાનો સમાવેશ થાય છે.

Q.90 તાજેતરમાં, કયું એરપોર્ટ હાઇડ્રો અને સોલાર ઊર્જા દ્વારા સંપૂર્ણપણે સંચાલિત ભારતનું પ્રથમ એરપોર્ટ બન્યું?

A. ઈન્દિરા ગાંધી ઈન્ટરનેશનલ એરપોર્ટ (દિલ્હી)

વિશેષ : ઈન્દિરા ગાંધી ઈન્ટરનેશનલ એરપોર્ટની આ પહેલ, આગામી વર્ષ 2030 સુધીમાં 'ચોખ્ખા શૂન્ય કાર્બન ઉત્સર્જન એરપોર્ટ' (Net Zero Carbon Emission Airport) ના લક્ષ્યાંકને હાંસલ કરવામાં મદદરૂપ બનશે.

Q.91 કયા દેશ ખાતે તાજેતરમાં એશિયન ટ્રેક સાયકલિંગ ચેમ્પિયનશિપ - 2022 ની 41st સિનિયર, 28th જૂનિયર એશિયન અને 10th પેરા ટ્રેક સાયકલિંગ ચેમ્પિયનશિપનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું?

A. ભારત

વિશેષ : એશિયન ટ્રેક સાયકલિંગ ચેમ્પિયનશિપ(ATCC) એ એશિયન સાયકલિંગ ફેડરેશનની મુખ્ય સ્પર્ધા છે.

સાયકલિંગ ફેડરેશન ઓફ ઈન્ડિયા દ્વારા નવી દિલ્હીના ઈન્દિરા ગાંધી ઈન્ડોર સ્ટેડિયમ ખાતે આ ઈવેન્ટનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. આ ઈવેન્ટમાં ભારતીય સાયકલિંગ ટીમ 2 ગોલ્ડ, 6 સિલ્વર અને 15 બ્રોન્ઝ મેડલ સહિત કુલ 23 મેડલ સાથે પાંચમા સ્થાને રહી હતી.

જ્યારે, જાપાન કુલ 27 મેડલ સાથે (સિનિયર, જુનિયર અને પેરા સંયુક્ત ઈવેન્ટ) પ્રથમ ક્રમે, દક્ષિણ કોરિયા દ્વિતીય ક્રમે અને કઝાકિસ્તાન તૃતીય ક્રમે રહ્યું હતું.

Q.92 તાજેતરમાં, કોના દ્વારા ભારત ન્યૂ કાર એસેસમેન્ટ પ્રોગ્રામ (BHARAT NCAP) રજૂ કરવા માટેના ડ્રાફ્ટ GSR નોટિફિકેશનને મંજૂરી આપવામાં આવી છે, જેમાં ભારતમાં ઓટોમોબાઇલને કેશ ટેસ્ટમાં તેમના પ્રદર્શનના આધારે સ્ટાર રેટિંગ્સ આપવામાં આવશે ?

A. નીતિન ગડકરી

(કેન્દ્રીય માર્ગ પરિવહન અને ધોરીમાર્ગ મંત્રી)

વિશેષ : આ ભારત ન્યૂ કાર એસેસમેન્ટ પ્રોગ્રામ ઉપભોક્તા કેન્દ્રીત પ્લેટફોર્મ તરીકે સેવા આપશે જે ગ્રાહકોને તેમના સ્ટાર - રેટિંગ્સના આધારે સુરક્ષિત કાર પસંદ કરવાની મંજૂરી આપશે, તેમજ ભારતમાં ઓરિજનલ ઈક્વિપમેન્ટ ઉત્પાદકો વચ્ચે સુરક્ષિત વાહનોનું ઉત્પાદન કરવા હેતુ તંદુરસ્ત સ્પર્ધાને પ્રોત્સાહન આપશે.

Q.93 સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ સેકન્ડરી એજ્યુકેશન (CBSE) દ્વારા તેની પરીક્ષાના પરિણામો, નમૂના પેપર્સ અને અન્ય વિગતોને એક જ પોર્ટલમાં સુવ્યવસ્થિત કરવા માટે કયા પોર્ટલની શરૂઆત કરવામાં આવી?

A. પરીક્ષા સંગમ (Pariksha Sangam)

વિશેષ : પરીક્ષા સંગમ એ સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ સેકન્ડરી એજ્યુકેશનનું બીજું પોર્ટલ છે, જ્યાં વિદ્યાર્થીઓ ધોરણ-10 અને 12ના બોર્ડના પરિણામો સરળતાથી ચકાસી શકશે.

પરીક્ષા સંગમ પોર્ટલને ત્રણ મુખ્ય વિભાગોમાં વહેંચવામાં આવ્યું છે, જે નીચે મુજબ છે :

- શાળાઓ (ગંગા)
- પ્રાદેશિક કચેરીઓ (યમુના)
- મુખ્ય કાર્યાલય (સરસ્વતી)

Q.94 પ્રધાનમંત્રીશ્રી નરેન્દ્રલાલ મોદી દ્વારા સ્વાતંત્ર્ય સેનાની અલ્લુરી સીતારામ રાજુની 125મી જન્મજયંતિ પર 30 કુટની ઉંચી પ્રતિમાનું અનાવરણ ક્યાં કરવામાં આવ્યું?

A. ભીમાવરમ (આંધ્રપ્રદેશના પૂર્વ ગોદાવરી જિલ્લા ખાતે આવેલ)

Q.95 કયા રાજ્યની સરકાર દ્વારા આગામી સમયમાં તેની વિધાનસભામાં ભારતનું પ્રથમ 'આરોગ્ય અધિકાર બિલ' (Right to Health Bill) 2022 રજૂ કરવામાં આવશે?

A. રાજસ્થાન

વિશેષ : આ બિલનો ઉદ્દેશ સરકારી અને ખાનગી આરોગ્ય સંભાળ પ્રદાતાઓ દ્વારા વધારે પડતા ખર્ચ વગર ગુણવત્તાયુક્ત અને સસ્તી આરોગ્યસંભાળ સેવાઓ પ્રદાન કરવાનો છે.

Q.96 ઓપન નેટવર્ક ફોર ડિજિટલ કોમર્સ (ONDC) પ્લેટફોર્મ સાથે એક જિલ્લો એક ઉત્પાદન (One District one Product - ODOP) માર્કેટને જોડનાર ભારતનું પ્રથમ રાજ્ય કયું બન્યું ?

A. ઉત્તરપ્રદેશ

Q.97 તાજેતરમાં, વિદેશ મંત્રી શ્રી એસ. જયશંકરે નવી દિલ્હી ખાતે આવેલા સુખા સ્વરાજ ભવનમાં ભારતના સોફ્ટ પાવર સ્ટ્રેન્થના વિવિધ પાસાઓ પરના નિબંધોનો કયો કાવ્યસંગ્રહ લોન્ચ કર્યો?

A. કનેક્ટિંગ થુ કલ્ચર

Q.98 ભારતના કયા રાજ્યમાં સૌપ્રથમ વખત મંકીપોક્સ રોગનો પ્રથમ કેસ નોંધાયો હતો?

A. કેરળ

વિશેષ : મંકીપોક્સ એ ઝૂનોટિક રોગ(પ્રાણીઓમાંથી મનુષ્યમાં ફેલાતો રોગ) છે. મંકીપોક્સ વાઈરસનો ચેપ ખિસકોલી, ગેમ્બિયન શિકારી ઉંદરો અને વાંદરાઓની પ્રજાતિના લીધે લાગે છે.

Q.99 તાજેતરમાં, કયું રાજ્ય પોતાની ઇન્ટરનેટ સેવાઓ ધરાવતું ભારતનું પ્રથમ અને એકમાત્ર રાજ્ય બન્યું છે?

A. કેરળ

Q.100 ખાદી અને ગ્રામોદ્યોગ આયોગ (KVIC) દ્વારા તાજેતરમાં ખાદી સંસ્થાઓને ડિઝાઇન દિશાઓ પ્રદાન કરવા માટે નોલેજ પોર્ટલની શરૂઆત કરવામાં આવી, આ પોર્ટલ કોના દ્વારા વિકસાવવામાં આવ્યું હતું?

A. સેન્ટર ઓફ એક્સલન્સ ફોર ખાદી (CoEK)

વિશેષ : ખાદી સંસ્થાઓને ટેકો આપવા માટે નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ફેશન ટેકનોલોજી (NIIFT) - દિલ્હી ખાતે સૂક્ષ્મ, લઘુ અને મધ્યમ ઉદ્યોગ મંત્રાલયના ખાદી અને ગ્રામોદ્યોગ આયોગ દ્વારા સેન્ટર ઓફ એક્સલન્સ ફોર ખાદીની સ્થાપના કરવામાં આવી છે.

Q.101 તાજેતરમાં, કયા સંગ્રહાલયોના આપત્તિ વ્યવસ્થાપન (Disaster Management of Museum) પર બે દિવસીય તાલીમનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું?

A. રાષ્ટ્રપતિ ભવન

Q.102 'નેશનલ ઇન્ટરનેટ એક્સચેન્જ ઓફ ઇન્ડિયા' દ્વારા તાજેતરમાં કયા ઇન્ટરનેટ એક્સચેન્જની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી?

A. દુર્ગાપુર અને વર્ધમાન (પશ્ચિમ બંગાળ)

Q.103 કયું રાજ્ય આગામી સમયમાં એક વિશિષ્ટ સંશોધન અને વિકાસ (R & D) નીતિ સ્થાપિત કરનાર ભારતનું પ્રથમ રાજ્ય બનશે?

A. કર્ણાટક

Q.104 મલ્ટિ - એજન્સી મેરિટાઇમ સિક્યુરિટી ગ્રૂપ (MAMSG) ની તાજેતરમાં મળેલી પ્રથમ બેઠકની અધ્યક્ષતા કોના દ્વારા કરવામાં આવી હતી?

A. નિવૃત્ત વાઈસ એડમિરલ જી. અશોકકુમાર

વિશેષ : જી. અશોકકુમાર એ ભારતના પ્રથમ નેશનલ મેરિટાઇમ સિક્યુરિટી કોઓર્ડિનેટર(NMSC) છે.

Q.105 ઇન્ડિયન સ્પેસ પ્રમોશન એન્ડ ઓથોરાઇઝેશન સેન્ટર (INSPACE) દ્વારા કઈ બે ભારતીય ખાનગી કંપનીઓને તેમના પેલોડ આવકાશમાં લોન્ચ કરવા માટે અધિકૃત કરવામાં આવી?

A. ધ્રુવ સ્પેસ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ (હૈદરાબાદ) અને દિગંતરા રિસર્ચ એન્ડ ટેકનોલોજી પ્રાઇવેટ લિમિટેડ (બેંગલુરુ)

Q.106 તાજેતરમાં નેતાજી સુભાષચંદ્ર બોઝ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ટેકનોલોજી ખાતે આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ(AI) સેન્ટરનું ઉદ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું, આ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ કયાં આવેલું છે?

A. નવી દિલ્હી

Q.107 ભારતનું પ્રથમ ફ્લોટિંગ LNG ટર્મિનલ વર્ષ 2022ના અંત સુધીમાં કયાં કાર્યરત થશે?

A. જયગઢ (મહારાષ્ટ્ર)

વિશેષ : આ સાથે જાફરાબાદ(અમરેલી) ખાતે પણ બીજું ફ્લોટિંગ LNG ટર્મિનલ પણ વર્ષ 2022ના અંત સુધીમાં કાર્યરત થશે.

વર્તમાનમાં, ભારત પાસે છ કાર્યરત પ્રવાહીકૃત કુદરતી ગેસ (Liquefied Natural Gas- LNG) ઇમ્પોર્ટ ટર્મિનલ છે, જેમાં દહેજ, હજીરા, મુદ્રા(ગુજરાત), દાભોલ(મહારાષ્ટ્ર), કોચી(કેરળ) અને એન્નોર (તમિલનાડુ)નો સમાવેશ થાય છે.

Q.108 કોના દ્વારા તાજેતરમાં ભારત ખાતે 'સ્ટાર્ટઅપ સ્કૂલ ઇન્ડિયા' પહેલની શરૂઆત કરવામાં આવી છે?

A. ગૂગલ(Google)

વિશેષ : ગૂગલ દ્વારા શરૂ કરવામાં આવેલી આ પહેલનો હેતુ ભારતના વિવિધ શહેરોમાં 10,000 સ્ટાર્ટઅપ્સને મદદ કરવા માટે એક પદ્ધતિસરના અભ્યાસક્રમમાં સ્ટાર્ટઅપ બિલ્ડિંગ પર સંબંધિત માહિતી એકત્રિત કરવાનો છે.

Q.109 નેશનલ મોન્યુમેન્ટ્સ ઓથોરિટીના અધ્યક્ષ શ્રી તરૂણ વિજયના નેતૃત્વમાં નેશનલ મોન્યુમેન્ટ્સ ઓથોરિટીની એક ટીમ દ્વારા આઝાદી કા અમૃત મહોત્સવના વર્ષમાં રાજસ્થાન રાજ્યની કઇ ટેકરીને 'રાષ્ટ્રીય મહત્વના સ્મારક' તરીકે જાહેર કરવામાં આવશે?

A. માનગઢ ટેકરી

Q.110 આગામી વર્ષ 2023 માં કયા રાજ્ય દ્વારા ભારતના સૌથી મોટા 'શોપિંગ ફેસ્ટિવલ'નું આયોજન કરવામાં આવશે?

A. દિલ્હી

Q.111 નવી શિક્ષણ નીતિ - 2020ને અમલમાં મુકવા માટે પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદી દ્વારા કયા કાર્યક્રમની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી?

A. અખિલ ભારતીય શિક્ષણ સમાગમ

વિશેષ : અખિલ ભારતીય શિક્ષણ સમાગમ કાર્યક્રમનું આયોજન શિક્ષણ મંત્રાલય દ્વારા યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશન અને બનારસ હિન્દુ વિશ્વવિદ્યાલયના સહયોગથી કરવામાં આવી રહ્યું છે.

આ ત્રણ દિવસીય કાર્યક્રમમાં જાહેર અને ખાનગી યુનિવર્સિટીઓના 300 થી વધુ વાઈસ-ચાન્સેલરો અને ડિરેક્ટરો, શિક્ષણવિદો, નીતિ ઘડવૈયાઓ તેમજ ઉદ્યોગના પ્રતિનિધિઓ પણ ભાગ લેશે.

અખિલ ભારતીય શિક્ષણ સમાગમ કાર્યક્રમની મુખ્ય વિશેષતા એ છે કે તેમાં ઉચ્ચ શિક્ષણ પરની 'વારાણસી ઘોષણા'ને અપનાવવામાં આવશે, જે ઉચ્ચ શિક્ષણ પ્રણાલીના લક્ષ્યોને હાંસલ કરવામાં મદદ કરવા માટે ભારતની વિસ્તૃત દ્રષ્ટિ અને નવી પ્રતિબદ્ધતા દર્શાવે છે.

Q.112 કયું રાજ્ય તાજેતરમાં દેશનું 13 એક્સપ્રેસ વે ધરાવતું ભારતનું પ્રથમ રાજ્ય બન્યું?

A. ઉત્તરપ્રદેશ

આંતરરાષ્ટ્રીય

Q.113 જળવાયુ પરિવર્તન સંબંધિત યુવા સંસદ સભ્યો (Young Parliamentarians) ની 8th વૈશ્વિક પરિષદનું આયોજન તાજેતરમાં કયાં કરવામાં આવ્યું હતું?

A. શર્મ અલ શેખ શહેર(ઈજિપ્ત)

વિશેષ : આ પરિષદનું આયોજન હાઉસ ઓફ રિપ્રેઝન્ટેટિવ્ઝ અને ઈન્ટર-પાર્લામેન્ટરી યુનિયન (વિશ્વના વિવિધ દેશોની સંસદોનું વૈશ્વિક સંગઠન) દ્વારા સંયુક્ત રીતે કરવામાં આવ્યું હતું.

નાગાલેન્ડની રાજ્યસભાના સંસદ સભ્ય તરીકે ચૂંટાયેલા પ્રથમ મહિલા એસ. ફાંગોન કોન્યાકે આ પરિષદમાં ભારતનું પ્રતિનિધિત્વ કર્યું હતું. તેણી, ભારતના અન્ય બે યુવા લોકસભા સાંસદો સાથે 'Young MPs for Climate Actions' પર તેમના વિચારો રજૂ કરશે.

Q.114 તાજેતરમાં, કયો દેશ પ્રથમ વખત 'નાટો સમિટ' (NATO SUMMIT) માં ભાગ લેશે?

A. જાપાન

વિશેષ : જાપાનના વર્તમાન પ્રધાનમંત્રી ફ્યુમિયો કિશિદા આગામી સમયમાં મેડ્રિડ ખાતે આયોજિત નાટો સમિટમાં ભાગ લેશે, આમ તે ટ્રાન્સએટલાન્ટિક જોડાણની ટોચની બેઠકમાં જોડાનાર જાપાન દેશના પ્રથમ નેતા બનશે.

Q.115 તાજેતરમાં, કયા દેશના દરિયાકિનારાના છીછરા પાણીમાંથી વિશ્વના સૌથી મોટા જીવંત છોડની ઓળખ કરવામાં આવી?

A. ઓસ્ટ્રેલિયા

વિશેષ : પોસિડોનિયા ઓસ્ટ્રેલિસ તરીકે ઓળખાતો આ વિશ્વનો સૌથી મોટો જીવંત છોડ, શાર્ક ખાડીમાં 112 મીટર(180 ફિટ)ની ઊંચાઈ પર ફેલાયેલો છે અને તે વિસ્તાર વર્લ્ડ હેરિટેજ સાઈટ તરીકે સુરક્ષિત છે.

Q.116 ભારતીય મૂળના કયા પ્રથમ મહિલા અર્થશાસ્ત્રીને તાજેતરમાં આંતરરાષ્ટ્રીય નાણા ભંડોળ (IMF) ના 'ભૂતપૂર્વ મુખ્ય અર્થશાસ્ત્રીઓની દિવાલ' (Wall of Former Chief Economist) પર દર્શાવ્યાનું બહુમાન પ્રાપ્ત થયું છે?

A. ગીતા ગોપીનાથ

વિશેષ : ગીતા ગોપીનાથ આ સન્માન મેળવનાર પ્રથમ મહિલા અને બીજા ભારતીય વ્યક્તિ છે.

અગાઉ, આ સન્માન હાંસલ કરનાર પ્રથમ ભારતીય વ્યક્તિ 'રઘુરામ રાજન' હતા.

Q.117 તાજેતરમાં, કયા બે દેશો દ્વારા બ્રાઝિલ, રશિયા, ઈન્ડિયા, ચીન અને દક્ષિણ આફ્રિકાને સમાવતા બ્રિક્સ(BRICS) જૂથમાં સભ્ય બનવા માટે અરજી કરવામાં આવી છે ?

A. ઈરાન અને આર્જેન્ટિના

Q.118 વિશ્વ આરોગ્ય સંસ્થા (WHO) અનુસાર તાજેતરમાં મંડીપોક્સના કારણે વિશ્વમાં પ્રથમ મોત કયા દેશમાં નોંધાયું હતું?

A. નાઈજીરિયા

Q.119 તાજેતરમાં કયા દેશની સુપ્રીમ કોર્ટે મહિલાના ગર્ભપાતના અધિકારને રદ કરતો ચુકાદો આપ્યા પછી ત્યાં ઠેરઠેર વિરોધ જોવા મળ્યો હતો?

A. અમેરિકા

Q.120 ઇન્ટરનેશનલ મેથેમેટિકલ યુનિયન (IMU) દ્વારા એનાયત કરવામાં આવતા ફિલ્ડ્સ મેડલ – 2022 જીતનારી વિશ્વની બીજી મહિલા કોણ બની?

A. મેરીના વિઆઝોવસ્કા (યુક્રેન)

વિશેષ : ફિલ્ડ્સ મેડલ-2022ના અન્ય વિજેતા ગણિતશાસ્ત્રીઓ: હ્યુગો ડુમિનિલ કોપિન(ફ્રાન્સ), જૂન હુહ(અમેરિકા) અને જેમ્સ મેનાર્ડ (બ્રિટન).

ફિલ્ડ્સ મેડલને ‘ગણિતના નોબેલ પુરસ્કાર’ તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.

આ અગાઉ એક માત્ર મહિલા ગણિતશાસ્ત્રી મરિયમ મિઝાબાની(ઇરાન)ને વર્ષ 2014નો ફિલ્ડ્સ મેડલ એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો.

ફિલ્ડ્સ મેડલ સત્તાવાર રીતે ‘ગણિતમાં ઉત્કૃષ્ટ શોધ માટે આંતરરાષ્ટ્રીય ચંદ્રક’ (International Medal for Outstanding Discoveries in Mathematics) તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.

Q.121 તાજેતરમાં કયા સ્થળે પ્રથમ આંતરરાષ્ટ્રીય જેલ રેડિયો સંમેલન યોજાયું હતું ?

A. ઓસ્લો (નોર્વે)

વિશેષ : ભારતના અગ્રણી જેલ સુધારક અને મીડિયા શિક્ષક ડૉ. વર્તિકા નંદાએ આ સંમેલનમાં ભારતનું પ્રતિનિધિત્વ કર્યું હતું.

નોર્વેના સુધારા સેવાના નિર્દેશાલયના સહયોગથી પ્રિઝન રેડિયો એસોસિએશન દ્વારા આ પ્રથમ આંતરરાષ્ટ્રીય જેલ રેડિયો સંમેલનનું આયોજન થયું હતું. માનવીકરણ અને કેદીઓના પુનર્વાસમાં જેલ રેડિયોની ક્ષમતા પર વૈશ્વિક જ્ઞાન અને અનુભવના આદાન પ્રદાનના હેતુ સાથે સંમેલનનું આયોજન થયું હતું.

તિનકા – તિનકા ફાઉન્ડેશનના સંસ્થાપક ડૉ. વર્તિકા નંદાએ તત્વાવધાનમાં 100 થી વધુ કેદીઓને RJ ના રૂપમાં પ્રશિક્ષણ આપ્યું હતું.

Q.122 વર્લ્ડ એથલેટિક્સ કાઉન્સિલ દ્વારા વર્ષ 2025 માટેના વર્લ્ડ એથલેટિક્સ ચેમ્પિયનશિપની મેજબાની માટે કયા દેશની પસંદગી કરવામાં આવી છે?

A. જાપાન

વિશેષ : ઉપરાંત વર્ષ 2024ની વર્લ્ડ એથલેટિક્સ ક્રોસ કન્ટ્રી ચેમ્પિયનશિપ ક્રોએશિયાના મેડ્યુલિન અને પુલામાં તેમજ વર્ષ 2026 વર્લ્ડ એથલેટિક્સ ક્રોસ કન્ટ્રી ચેમ્પિયનશિપ તલ્લાહસી(ફ્લોરિડા)માં યોજવામાં આવશે.

અક્તિ વિશેષ

Q.123 બ્રિક્સ (BRICS) દેશોની ન્યુ ડેવલપમેન્ટ બેંક (NDB) દ્વારા તેની ગિફ્ટ સિટી (ગાંધીનગર) ખાતે આવેલી ઇન્ડિયા રિજનલ ઓફિસના ડિરેક્ટર જનરલ તરીકે તાજેતરમાં કોની નિમણૂક કરવામાં આવી?

A. ડૉ. ડી. જે. પાંડિયન

Q.124 તાજેતરમાં, કોલંબિયા દેશના પ્રથમ ડાબેરી રાષ્ટ્રપતિ કોણ બન્યા?

A. ગુસ્તાવો પેટ્રો

Q.125 સેલ્યુલર ઓપરેટર્સ એસોસિએશન ઓફ ઇન્ડિયા(COAI) દ્વારા તેના એસોસિએશનના વર્ષ 2022-23 માટેના નવા અધ્યક્ષ તરીકે કોની નિમણૂક કરવામાં આવી ?

A. પ્રમોદ કે. મિતલ

(રિલાયન્સ જિયો ઇન્ફોકોમના પ્રમુખ)

Q.126 પ્રેસ કાઉન્સિલ ઓફ ઇન્ડિયા (PCI)ના આગામી વડા તરીકે તાજેતરમાં કોની નિમણૂક કરવામાં આવી ?

A. રંજના પ્રકાશ દેસાઈ (ભૂતપૂર્વ ન્યાયાધિશ)

વિશેષ : રંજના પ્રકાશ દેસાઈએ તાજેતરમાં જમ્મુ અને કાશ્મીરના સીમાંકન આયોગના અધ્યક્ષ તરીકે સેવા આપી હતી, આ સીમાંકન આયોગની સ્થાપના કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોની વિધાનસભાના મતવિસ્તારોની ફરીથી આકારણી કરવા હેતુ કરવામાં આવી હતી.

Q.127 તાજેતરમાં, કયા જાણિતા ઉર્દૂ વિદ્વાન, ભાષાશાસ્ત્રી, સિદ્ધાંતવાદી, સાહિત્ય વિવેચક અને સાહિત્ય અકાદમીના ભૂતપૂર્વ અધ્યક્ષનું 91 વર્ષની વયે અવસાન થયું હતું?

A. ગોપીચંદ નારંગ

વિશેષ : ગોપીચંદ નારંગને વર્ષ 2004માં પદ્મ ભૂષણ અને વર્ષ 1995માં સાહિત્ય અકાદમી પુરસ્કારથી સન્માનિત કરવામાં આવ્યા હતાં.

Q.128 તાજેતરમાં, કોની ફેડરેશન ઓફ ઇન્ટરનેશનલ ક્રિકેટર્સ એસોસિએશન (FICA) સંગઠનના પ્રથમ મહિલા પ્રમુખ તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી છે?

A. લિસા સ્થલેકર (ઓસ્ટ્રેલિયાની ભૂતપૂર્વ ક્રિકેટર)

Q.129 તાજેતરમાં ગેઇલ (ઇન્ડિયા) લિમિટેડના નવા ચેરમેન તરીકે કોની જાહેરાત કરવામાં આવી?

A. સંદીપ કુમાર ગુપ્તા

વિશેષ : તાજેતરમાં ઈન્ડિયન ઓઈલ કોર્પોરેશનના ફાઈનાન્સ ડિરેક્ટર સંદીપ કુમાર ગુપ્તાને ભારતની સૌથી મોટી ગેસ યુટિલિટી ગેઈલ (ઇન્ડિયા) લિમિટેડના વડા તરીકે પસંદ કરવામાં આવ્યા છે.

તેઓ મનોજ જૈનનું સ્થાન લેશે, જેઓ 31 ઓગસ્ટે નિવૃત્ત થવાના છે.

Q.130 તાજેતરમાં ઇઝરાયલના નવા (14મા) પ્રધાનમંત્રી કોણ બન્યા?

A. યાયર લેપિડ

વિશેષ : તાજેતરમાં યશ એટીડ પાર્ટીના નેતા અને ભૂતપૂર્વ પત્રકાર યાયર લેપિડે ઇઝરાયલના પ્રધાનમંત્રી તરીકે પદગ્રહણ કર્યું હતું. તેમણે સત્તાવાર રીતે ઇઝરાયલના 14મા વડાપ્રધાન તરીકે નફતાલી બેનેટનું સ્થાન લીધું હતું.

નોંધનીય છે કે ઇઝરાયલની આગામી ચૂંટણી 1 નવેમ્બરના રોજ યોજવાની છે તેથી યાયર લેપિડનો કાર્યકાળ ખુબજ ટૂંકો હશે.

ઇઝરાયલ રાજધાની : જેરૂસલેમ ;

ઇઝરાયલ ચલણ : ન્યૂ શેકલ ;

ઇઝરાયલ પ્રમુખ : આઈઝેક હરઝોગ.

Q.131 રિલાયન્સ જિયોના નવા ચેરમેન તરીકે તાજેતરમાં કોની નિમણૂક કરવામાં આવી છે?

A. આકાશ અંબાણી

Q.132 કેબિનેટની નિમણૂક સમિતિએ તાજેતરમાં કોની રાષ્ટ્રીય તપાસ એજન્સી (National Investigation Agency - NIA) ના મહાનિર્દેશક (Director General) તરીકે નિમણૂક કરી?

A. દિનકર ગુપ્તા

(પંજાબના ભૂતપૂર્વ પોલીસ મહાનિર્દેશક)

Q.133 ભારતના કયા ભૂતપૂર્વ વિદેશ સચિવની ' ઇન્ડિયા ઇન્ટરનેશનલ સેન્ટર ' નું નેતૃત્વ કરવા માટે તાજેતરમાં પસંદગી કરવામાં આવી ?

A. શ્યામ સરન

Q.134 કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા ઇન્ટેલિજન્સ બ્યુરો (IB) ના નિયામક (Director) તરીકે હાલમાં કોની નિમણૂક કરવામાં આવી ?

A. તપનકુમાર ડેકા (વરિષ્ઠ IPS અધિકારી)

Q.135 તાજેતરમાં, ભારતીય ઓલિમ્પિક એસોસિએશન (IOA) ના કાર્યાલયક અધ્યક્ષ તરીકે કોની નિમણૂક કરવામાં આવી ?

A. અનિલ ખન્ના

Q.136 અદાણી ગ્રુપના સ્થાપક અને અધ્યક્ષ ગૌતમ અદાણીનું જીવનચરિત્ર 'Gautam Adani: The Man Who Changed India' પુસ્તક કોના દ્વારા લખવામાં આવ્યું છે?

A. આર. એન. ભાસ્કર (બિઝનેસ જર્નાલિસ્ટ)

વિશેષ : આ પુસ્તક પેંગ્વિન બિઝનેસ ઇમ્પ્રિન્ટ દ્વારા પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યું છે.

ઉપરાંત આર. એન. ભાસ્કર 'Game India: Seven Strategies that could steer India to wealth' (વર્ષ 2019માં પ્રકાશિત) પુસ્તકના પણ લેખક છે.

Q.137 ભારતના પરિવર્તનકારી નેતાઓમાંના એક અને ભૂતપૂર્વ કેન્દ્રીય મંત્રી શ્રી જ્યોર્જ ફર્નાન્ડિસ પર આધારિત અને રાહુલ રામાગુંડમ દ્વારા લિખિત કયું જીવનચરિત્ર તાજેતરમાં પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યું?

A. 'ધ લાઈફ એન્ડ ટાઈમ્સ ઓફ જ્યોર્જ ફર્નાન્ડિસ'

Q.138 ગુજરાત હાઈકોર્ટના જસ્ટિસનું નામ જણાવો કે જેઓની તાજેતરમાં ગુવાહાટી (આસામ) હાઈકોર્ટના ચીફ જસ્ટિસ તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી છે?

A. જસ્ટિસ આર. એમ. છાયા

વિશેષ : અગાઉ મે મહિનામાં સુપ્રીમ કોર્ટની કોલેજિયમ દ્વારા તેમના નામની ભલામણ કરવામાં આવી હતી. વર્ષ 2011માં તેઓ ગુજરાત હાઈકોર્ટમાં જજ તરીકે જોડાયા હતા.

Q.139 તાજેતરમાં, કઈ ભારતીય મહિલા દક્ષિણ પોલેન્ડના ક્રેકોવ શહેર ખાતે આવેલ એનાલોગ એસ્ટ્રોનર ટ્રેનિંગ સેન્ટરમાંથી એનાલોગ એસ્ટ્રોનર કાર્યક્રમ પૂર્ણ કરનાર સૌથી નાની વયની વ્યક્તિ બની?

A. જાનવી સિંગેલી

Q.140 જાહેર સાહસોના પસંદગી મંડળ દ્વારા રેઇલટેલ કોર્પોરેશન ઓફ ઇન્ડિયા લિમિટેડ (RCIL)ના ચેરમેન અને મેનેજિંગ ડિરેક્ટરના પદ માટે કોની પસંદગી કરવામાં આવી છે ?

A. સંજય કુમાર

Q.141 જાપાન અને ભારત વચ્ચેના આર્થિક સંબંધોને મજબૂત કરવા માટેના યોગદાન બદલ જાપાન સરકાર દ્વારા કયા ભારતીયને 'ઓર્ડર ઓફ ધ રાઈઝિંગ સન, ગોલ્ડ એન્ડ સિલ્વર સ્ટાર' એવોર્ડ એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો ?

A. નારાયણ કુમાર (સનમાર ગ્રુપના વાઈસ ચેરમેન)

Q.142 BCCના એથિક્સ ઓફિસર તથા લોકપાલ તરીકે તાજેતરમાં કોની નિમણૂક કરવામાં આવી છે?

A. વિનીત સરન (સુપ્રીમ કોર્ટના ભૂતપૂર્વ જજ)

Q.143 નેશનલ સ્ટોક એક્સચેન્જ (NSE)ના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર અને CEO તરીકે તાજેતરમાં કોની નિમણૂક થઈ છે?

A. આશિષકુમાર ચૌહાણ

વિશેષ : આશિષકુમાર ચૌહાણે વિક્રમ લિમિટેડનું સ્થાન લીધું છે. તેમના નામની મંજૂરી સિક્યોરિટીઝ એન્ડ એક્સચેન્જ બોર્ડ ઓફ ઇન્ડિયા (SEBI) દ્વારા આપવામાં આવી છે.

Q.144 ભારતના ભૂતપૂર્વ ક્રિકેટ ટીમ કેપ્ટન અને વર્તમાન ભારતીય ક્રિકેટ કંટ્રોલ બોર્ડ (BCCI) ના અધ્યક્ષ સૌરવ ગાંગુલીને કઈ સંસદ દ્વારા તાજેતરમાં સન્માનિત કરવામાં આવ્યા હતા?

A. બ્રિટિશ સંસદ

Q.145 વિદેશ સંચાર નિગમ લિમિટેડ (VSNL)ના ભૂતપૂર્વ ચેરમેન અને ભારતીય ઇન્ટરનેટના પિતા(Father of Indian Internet) તરીકે ઓળખાતા કયા વ્યક્તિનું તાજેતરમાં નિધન થયું હતું?

A. બ્રિજેન્દ્ર કે. સિંગલ

Q.146 'યુવા શ્રમિક રાયથુ કોંગ્રેસ' (YSRC) પાર્ટી દ્વારા કોની તેના 'આજીવન પ્રમુખ' તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી?

A. વાય.એસ. જગનમોહન રેડ્ડી (આંધ્રપ્રદેશ રાજ્યના વર્તમાન મુખ્યમંત્રી)

Q.147 તાજેતરમાં, કોની નેશનલ હાઇ-સ્પીડ રેલ કોર્પોરેશન લિમિટેડ (NHSRCL)ના વહીવટી નિયામક (MD) તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી?

A. રાજેન્દ્ર પ્રસાદ

Q.148 આંતરરાષ્ટ્રીય કૃષિ વિકાસ ભંડોળ (International Fund for Agricultural Development - IFAD) ની સંચાલક પરિષદ (Governing Council) દ્વારા તેના પ્રમુખ તરીકે કોની નિયુક્તિ કરવામાં આવી?

A. અલ્વારો લારિયો

વિશેષ: આંતરરાષ્ટ્રીય કૃષિ વિકાસ ભંડોળ(IFAD)ની સ્થાપના ડિસેમ્બર, 1977 માં ઈટાલીના રોમ ખાતે કરવામાં આવી હતી.

Q.149 તાજેતરમાં, કોની ભારતના નાયબ ચૂંટણી કમિશનર તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી?

A. આર.કે. ગુપ્તા

Q.150 તાજેતરમાં, અંગોલા દેશના કયા ભૂતપૂર્વ રાષ્ટ્રપતિનું નિધન થયું હતું.

A. જોસ એડ્યુઆર્ડો ડોસ સાન્તોસ

Q.151 તાજેતરમાં, કોની લઘુમતી બાબતોના કેન્દ્રીય મંત્રી તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી હતી?

A. સ્મૃતિ ઈરાની

વિશેષ : ઉપરાંત જ્યોતિરાદિત્ય સિંઘિયાની સ્ટીલ મંત્રાલયના કેન્દ્રીય મંત્રી તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી હતી.

Q.152 તાજેતરમાં, કયા ભારતીય વ્યક્તિની દક્ષિણ સુદાનમાં સંયુક્ત રાષ્ટ્ર(UN) મિશનના ફોર્સ કમાન્ડર તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી?

A. લેફ્ટનન્ટ જનરલ મોહન સુબ્રમણ્યમ

Q.153 તાજેતરમાં કોની 'એસોસિએશન ઓફ ઇન્ડિયન યુનિવર્સિટી'ના પ્રમુખ તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી હતી?

A. સુરંજન દાસ

Q.154 વર્ષ 2022-23 માટે ભારતીય ઉદ્યોગ સંઘના પ્રમુખ તરીકે તાજેતરમાં કોની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી?

A. આર. દિનેશ

Q.155 તાજેતરમાં, કયા ભારતીય વ્યક્તિની G-20 શેરપા તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી?

A. અમિતાભ કાંત (નીતિ આયોગના ભૂતપૂર્વ CEO)

Q.156 વિશ્વના સૌથી મોટા સ્ટોક એક્સચેન્જ એવા 'બોમ્બે સ્ટોક એક્સચેન્જ' (BSE) ના ચેરમેન તરીકે હાલમાં કોની નિમણૂક કરવામાં આવી ?

A. એસ. એસ. મુન્દ્રા

Q.157 રૂરલ ઇલેક્ટ્રિફિકેશન કોર્પોરેશન લિમિટેડ (REC Limited) ના ટેકનિકલ ડિરેક્ટર તરીકે તાજેતરમાં કોની નિમણૂક કરવામાં આવી?

A. વી.કે.સિંહ

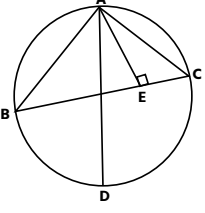
Q.158 ખાદી અને ગ્રામોદ્યોગ કમિશન (KVIC)ના નવા અધ્યક્ષ તરીકે તાજેતરમાં કોની નિમણૂક કરવામાં આવી?

A. મનોજ કુમાર

વિશેષ : ખાદી અને ગ્રામોદ્યોગ કમિશનના ભૂતપૂર્વ અધ્યક્ષ વિનય કુમાર સક્સેનાની દિલ્હીના લેફ્ટનન્ટ ગવર્નર તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી છે.

Maths Practice Questions

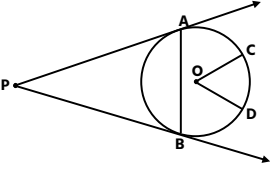
1:

આપેલી આકૃતિમાં ABC એક ત્રિકોણ છે. તેમાં $AB = 10\text{ cm}$, $AC = 6\text{ cm}$ અને $AE = 4\text{ cm}$ છે. જો AD એ વર્તુળનો વ્યાસ હોય તો વર્તુળની ત્રિજ્યા જણાવો?

- (A) 9 cm (B) 7.5 cm
(C) 12 cm (D) 15 cm

2:

આપેલી આકૃતિમાં $AB = 6\sqrt{3}\text{ cm}$, ત્રિજ્યા = 6 cm , $PA \parallel OC$ અને $PB \parallel OD$ તો $\angle COD = ?$

- (A) 30 (B) 60°
(C) 45 (D) 75

3 : એક મેદાન કે જેની લંબાઈ અને પહોળાઈ 20 m અને 14 m છે. આ મેદાનના એક ખૂણામાં 6 m લાંબો, 3 m પહોળો અને 2.5 m ઊંડો ખાડો ખોદવામાં આવેલ છે. આ ખાડામાંથી નીકળેલી માટી મેદાનના બાકીના ભાગમાં ફેલાવવાની છે. જો આપડે મેદાનની ઊંચાઈ 30 cm વધારવી હોય તો હજી કેટલી માટી વધારે જોઈશે?

- (A) 29.8 m³ (B) 31 m³
(C) 30.2 m³ (D) 33.6 m³

4 : 9 cm ત્રિજ્યા અને 16 cm ઊંચાઈ ધરાવતા નળાકારને 3 જગ્યાએથી કાપવામાં આવે છે અને 4 સમાન ટુકડા કરવામાં આવે છે. તો તેના કુલ પૃષ્ઠફળમાં કેટલા ટકાનો ફેરફાર થાય ?

- (A) 72% (B) 108%
(C) 144% (D) 96%

5 : એક શંકુ આકાર તંબુનું ઘનફળ 1232 cm³ છે. જો તેના આધારનું ક્ષેત્રફળ 154 cm² છે. જો તંબુના કાપડની પહોળાઈ 2m છે, તો કાપડની લંબાઈ શોધો ?

- (A) 255 m (B) 265 m
(C) 275 m (D) 225 m

6 : 10.5 cm ત્રિજ્યા અને 120° કેન્દ્રીય કોણીય ધરાવતા વૃતખંડોની ટોચને ભેગી કરીને એક શંકુ બનાવવામાં આવે છે. આ શંકુનું ઘનફળ શોધો?

- (A) $\frac{343\sqrt{3}\pi}{12}\text{ cm}^3$ (B) $\frac{343\sqrt{3}\pi}{6}\text{ cm}^3$
(C) $\frac{343\sqrt{2}\pi}{12}\text{ cm}^3$ (D) $\frac{343\sqrt{2}\pi}{6}\text{ cm}^3$

7 : એક શંકુનું કુલ પૃષ્ઠફળ એક ગોળાના ક્ષેત્રફળ જેટલું છે તથા બંનેના આધારની ત્રિજ્યા સમાન છે તો શંકુની ત્રિજ્યા અને તેની ઊંચાઈનો ગુણોત્તર શોધો?

- (A) 1 : 2 $\sqrt{2}$ (B) 2 $\sqrt{2}$: 9
(C) 1 : 3 (D) 2 : 2 $\sqrt{3}$

8 : જો $(4x - 3)^3 + (2x + 5)^3 + (5x - 7)^3 = (4x - 3)(6x + 15)(5x - 7)$ જો $x \neq 5/11$ તો $x = ?$

- (A) 3 (B) 4
(C) 11/5 (D) -5

9 : જો $x + y + z = 19$, $x^2 + y^2 + z^2 = 133$ અને $xz = y^3$ હોય તો x અને z નો તફાવત શોધો.

- (A) 5 (B) 3
(C) 6 (D) 4

10 : જો $\frac{\cos \theta}{1 + \sin \theta} + \frac{\cos \theta}{1 - \sin \theta} = 4$, તો $\tan \theta + \operatorname{cosec} \theta = ?$
 $0^\circ < \theta < 90^\circ$

- (A) $\frac{5\sqrt{2}}{2}$ (B) $\frac{5\sqrt{3}}{3}$
(C) $\frac{4\sqrt{3}}{3}$ (D) $\frac{5\sqrt{2}}{3}$

1 - B, 2 - B, 3 - D, 4 - B, 5 - C, 6 - C, 7 - A, 8 - B, 9 - A, 10 - B

Reasoning Practice Questions

1 : વિધાન : બધા ટેબલ પેન્સીલ છે, બધી પેન્સીલ બારી છે, બધી બારી દરવાજાઓ છે, બધા દરવાજા દિવાલ છે.

નિષ્કર્ષ : (I) કેટલીક દિવાલો બારીઓ છે.
(II) બધા ટેબલએ દરવાજાઓ છે.
(III) કેટલીક બારીઓ દરવાજાઓ છે.
(IV) કોઈ દરવાજા દિવાલ નથી.

- (A) માત્ર (I), (II) અને (III) અનુસરે છે.
(B) માત્ર (II), (III) અને (IV) અનુસરે છે.
(C) માત્ર (I), (III) અને (IV) અનુસરે છે.
(D) માત્ર (I), (II) અને (IV) અનુસરે છે.

2 : વિધાન : કેટલીક ચેઈન એ વીટીઓ છે, કેટલીક વીટીઓ એ બંગડીઓ છે, કેટલીક બંગડીઓ એ હાથ છે, કેટલાક હાથ એ કાન છે.

નિષ્કર્ષ : (I) કેટલાક કાન એ બંગડીઓ છે.
(II) કેટલીક બંગડીઓ એ ચેઈન છે.
(III) કેટલાક હાથ એ વીટીઓ છે.
(IV) કોઈ પણ ચેઈન બંગડી નથી.

- (A) એકપણ નહીં (B) માત્ર (II) અનુસરે છે.
(C) માત્ર (IV) અનુસરે છે. (D) માત્ર (II) અથવા (IV) અનુસરે છે.

પ્રશ્ન નં. 3 થી 7 માટે : નીચેની માહિતીને ધ્યાનથી વાંચો અને આપેલા પ્રશ્નોનાં જવાબ આપો.

A, B, C, D, E, F, G અને H એક વર્તુળ આકારે કેન્દ્ર તરફ મુખ રાખીને બેઠા છે.

C એ A ની ડાબી બાજુથી ત્રીજો અને E ની જમણી બાજુથી બીજો છે.

B એ C ની જમણી બાજુએ બીજો છે.

D એ F ની જમણી બાજુએ બીજો છે અને F એ A ની જમણી બાજુએથી બીજો છે.

G એ C નો પડોશી નથી.

3 : C ની તરત જ જમણે કોણ બેઠું છે?

- (A) H (B) G
(C) D (D) માહિતી અધુરી છે.

4 : H ની તરત જ જમણે કોણ બેઠું છે?

- (A) D (B) G
(C) A (D) એકપણ નહીં

5 : D ની તરત જ ડાબી બાજુએ કોણ બેઠું છે?

- (A) C (B) H
(C) F (D) E

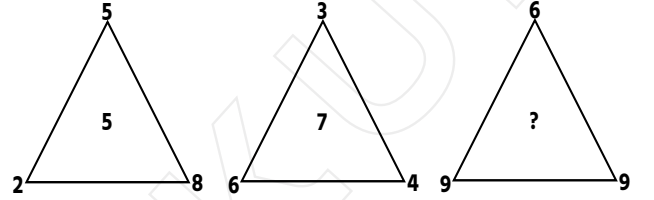
6 : D ની જમણી બાજુએથી ત્રીજો કોણ બેઠો છે?

- (A) C (B) H
(C) E (D) એકપણ નહીં

7 : G ની જમણી બાજુએથી બીજો કોણ બેઠો છે?

- (A) A (B) D
(C) E (D) B

8 :

- (A) 10 (B) 9
(C) 12 (D) 11

9 : રાજુ પોતાની કારમાં ઓફિસ જવા નીકળ્યો. તે ઉત્તર તરફ 15 km ગયો અને પશ્ચિમ તરફ વળ્યો અને 10 km ગયો. ત્યારબાદ દક્ષિણ તરફ વળ્યો અને 5 km ગયો. ત્યારબાદ તે પૂર્વ તરફ વળ્યો અને 8 km ગયો. અંતમાં તે જમણે વળ્યો અને 10 km ચાલ્યો. તે પોતાના પ્રારંભિક સ્થાનથી કઈ દિશામાં અને કેટલે દૂર હશે?

- (A) 2 km, પશ્ચિમ (B) 2 km, પૂર્વ
(C) 3 km, ઉત્તર (D) 6 km, ઉત્તર

10 : નીચે આપેલ વિધાન અને તેને અનુલક્ષીને ધારણાઓ આપેલી છે. ધ્યાનથી અભ્યાસ કરો અને યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરો.

વિધાન : ચ્યવનપ્રાંશ કફ અને શર્દી-ઝુકામ (coryza)ની બીમારી માટે સ્વાસ્થ્યપૂર્ણ છે.

ધારણા :

(I) સામાન્ય રૂપે જ્યારે લોકો કફ અને કોરીઝા બીમારીથી અસરગ્રસ્ત થયા હોય ત્યારે તેઓ આ બીમારીઓથી મુક્ત થવા ઈચ્છતા હોય છે.

(II) આ પ્રકારની માહિતી (Instruction) લોકોને મૂર્ખ બનાવવા માટે હોય છે.

- (A) માત્ર ધારણા (I) લાગુ પડે છે.
(B) માત્ર ધારણા (II) લાગુ પડે છે.
(C) ધારણા (I) અને (II) બંને લાગુ પડે છે.
(D) (I) અને (II) બંને લાગુ પડતી નથી.

1 - A, 2 - B, 3 - A, 4 - D, 5 - D, 6 - D, 7 - C, 8 - C, 9 - A, 10 - A

English : Prepositions

Verb	Prepositions	Example
Apologize	For	I apologize for being late.
Ask	For	I asked for some coffee.
Care	For	I cared for him when he was sick.
Protect (someone)	From	Parents protect their children from problem.
Suffer	From	She suffered from high fever.
Believe	In	I believe in you!
Save (Someone)	From	I saved a kitten from fire!
Approve	Of	I don't approve of this behavior.
Smell	Of	This cake smells of strawberries.
Concentrate	On	I need to concentrate on my homework!
Agree	On / with	We agree on almost everything. I agree with you.
Introduce (someone)	To	I introduce him to my parents.
Advise	To	I advised my friend to buy a car.
Depend	On	It depends on the weather.
Spend	On	I spend a lot of money on gas.
Participate	In	Let's Participate in this contest.
Punish	For	His parents punished him for smoking.
Distinguish	From	How can you Distinguish a dog from a cat?
Apply	For	I applied for a new job.
Escape	From	I need to escape from this place!
Forgive	For	She forgave him for cheating.
Rely	On	Do you rely on yourself or on other in times of need?
Afraid	Of	I'm afraid of spiders.
Aware	Of	I'm aware of the situation.
Addicted	To	Is he addicted to smoking?

Verb	Prepositions	Example
Excited	About	I'm so excited about the holidays.
Capable	Of	I'm capable of learning all these prepositions.
Familiar	With	Are you familiar with our rules?
Pleased	With	I'm pleased with your performance.
Married	To	He's married to Julia.
Dedicated	To	Is this book dedicated to his teachers?
Disappointed	With	I'm disappointed with the test results.
Proud	Of	I'm proud of my kids.
Guilty	Of	Is he guilty of murder?
Close	To	Is this apartment close to your work?
Responsible	For	I'm responsible for my kids.
Polite	To	You should be polite to colleagues.
Made	Of / from	It's made of wood.
Connected	To	Is this connected to the topic?

ગુજરાતી વ્યાકરણ - સમાનાર્થી અને વિરુદ્ધાર્થી શબ્દો

સમાનાર્થી શબ્દો

અનુમોદન : સમર્થન
 આકલન : કળવું, પામવું, સમજવું
 અનુપમ : અનોખું, અદ્વિતીય, અપૂર્વ, અતુલ
 અનોખું : વિલક્ષણ, અપૂર્વ
 અપમાન : અનાદર, અવમાનના, અવહેલના, ઉપેક્ષા, તિરસ્કાર
 અભિમાન : ગર્વ, અહંકાર, અહમ્, દર્પ, ઘમંડ
 અભૂતપૂર્વ : અનન્ય, અજોડ, અદ્વિતીય, બેનમૂન
 અર્વાચીન : આધુનિક
 અસુર : રાક્ષસ, દૈત્ય, દાનવ, નિશાચર
 આસપાસ : ચોપાસ, આજુબાજુ
 આળ : તહોમત, આક્ષેપ
 ઈચ્છા : કામના, સ્પૃહા, આકાંક્ષા, એષણા, અભિલાષા
 ઉપકાર : આભાર, અહેસાન, કૃતજ્ઞતા, ઉપકૃતિ, પાડ
 ઉર : હૃદય, દિલ, હૈયું, અંતઃકરણ
 ઉન્નતિ : વિકાસ, ઉત્કર્ષ, અભ્યુદય, ચડતી, ઉત્થાન, પ્રગતિ
 ઉપવન : ઉદ્યાન, વાટિકા, બાગ, બગીચો
 આંબો : માકંદ, આમ્રતુર, રસાલ
 અરીસો : મુકુર, ચાટલું, દર્પણ
 શિકારી : આહેડી, વ્યાઘ, આખેટક, પારઘી
 કાછિયો : બકાલ, પસ્તાગિયો, કાછી
 બાળક : ફરજંદ, ડિંભ, બચ્ચું, અપત્ય, શિશુ, અર્ભક
 ઘરડો : જરઠ, વયાતીત, પ્રૌઢ, વયોવૃદ્ધ
 વીજળી : સૌદામિની, દામિની, ક્ષણપ્રભા, તડિત, ઘનવલ્લિકા
 દીવો : દીપક, દીપ
 દેહ : શરીર, કાયા, વપુ, ગાત્ર, તન
 દુષ્ટ : નીચ, અધમ, પામર, કુટિલ, ધૂર્ત
 દ્રવ્ય : ઘન, દોલત, સંપત્તિ, વિત્ત, અર્થ
 દુશ્મન : શત્રુ, અરિ, રિપુ, વેરી
 દેવું : લેણું, કરજ, ઋણ
 બક્ષિસ : ભેટ, ઉપહાર, પુરસ્કાર, નજરાણું, ઈનામ
 ચાકર : નોકર, સેવક, પરિચર, કિંકર
 કાળજી : ચીવટ, તકેદારી, સાવચેતી, સંભાળ
 કાળું : કૃષ્ણ, અસિત, શ્યામ, શ્યામલ, શામળું
 કામદાર : મજૂર, શ્રમજીવી, શ્રમિક

કાવ્ય : કવિતા, પદબંધ, પદ્ય
 કુદરતી : સહજ, સ્વાભાવિક, પ્રાકૃતિક, નૈસર્ગિક
 કોમળ : મૃદુ, સુકુમાર, મસૃણ, મુલાયમ, નાજુક, કુમળું
 કૌશલ : દક્ષતા, પટુતા, પ્રાવીણ્ય, ચતુરાઈ, નિપુણતા
 કર્મ : કરમ, કામ, કાર્ય
 ક્રોધ : ક્રોપ, રોષ, ગુસ્સો, આક્રોશ, અમર્ષ
 કોચલ : કોકિલ, કોકિલા, પિક, વનપ્રિય, પરભૂતા
 કૃપા : અનુગ્રહ, અનુકંપા, કરુણા, દયા, મહેરબાની
 ઊપજ : આવક, મળતર, નફો, પેદાશ, નીપજ, ઉત્પન્ન
 ઔષધ : દવા, ઓસડ
 કમળ : પંકજ, નીરજ, અરવિંદ, ઉત્પલ, રાજીવ, પદ્મ, નલિન
 કજિયો : ઝઘડો, કંકાસ, તકરાર, ટંટો
 કાપડ : વસ્ત્ર, અંબર, વસન, દુકૂલ, ચિર
 કિરણ : રશ્મિ, અંશુ, મયૂખ, મરીચિ, કર
 ક્ષણ : ઘડી, પળ
 શ્વેત : સફેદ, ઘોળું, ઘવલ, શુકલ
 ગિરિ : પર્વત, પહાડ, અદ્રિ
 અખિલ : આખું, બધું, સળંગ, સઘળું, સમગ્ર, સકલ, નિખિલ, સર્વ,
 નિ:શેષ, પૂરું, અખંડ
 અતિથિ : અભ્યાગત, પરોણો, મહેમાન
 અમૃત : અમી, પીયૂષ, સુધા
 અનન્ય : અનેરું, અદ્વિતીય, અસાધારણ, અજોડ, બેનમૂન,
 અભૂતપૂર્વ
 આભૂષણ : આભરણ, અલંકાર, ઘરેણું
 આલેખન : લેખન, નિરુપણ, ચિત્રણ
 ગૃહ : ભુવન, સદન, નિકેતન, સન્ન, આવાસ
 ગણપતિ : ગજાનન, વિનાયક, ગૌરીસુત, એકદંત, લંબોદર, ગણેશ,
 ગણનાયક, ગણાધિપ.
 બ્રહ્મા : સૃષ્ટા, વિદ્યાતા, વિદિ, પ્રજાપતિ, પિતામહ
 પરાક્રમ : શૌર્ય, બહાદુરી, શૂરાતન, વીરતા, વિક્રમ
 પતાવટ : પતવણી, સમાધાન, સમજૂતિ, મનમેળ, સુલેહ, સંધિ
 બુદ્ધિ : મતિ, પ્રજ્ઞા
 ચાકર : નોકર, સેવક, પરિચર, કિંકર

વિરુદ્ધાર્થી શબ્દો

અખંડ × ખંડિત	અમૂર્ત × મૂર્ત	ઉદાર × જમા
અગમબુદ્ધિ × પરચમબુદ્ધિ	અવેતન × સવેતન	ઉન્નતિ × અવનતિ
અજ્ઞા × પ્રજ્ઞ (સુજ્ઞ)	અસલ × નકલ	ઉપકાર × અપકાર
અજ્ઞાત × જ્ઞાત	અસ્ત × ઉદય	ઉત્તમોત્તમ × અધમાધમ
અચલ × ચલ	આવડત × અણઆવડત	ઉત્તરાયણ × દક્ષિણાયન
અતડું × મળતાવડું (મિલનસાર)	આવિર્ભાવ × નિરોભાવ	ઉપયોગી × નિરુપયોગી
અતિવૃષ્ટિ × અનાવૃષ્ટિ	અનુગામી × પુરોગામી	ઊખર × ફળદ્રુપ
અહંકારી × નિરહંકારી	આકર્ષણ × અપાકર્ષણ	ઊગવું × અથમવું
અંત × આરંભ (આદિ)	આગેફૂચ × પીછેહઠ	ઐહિક × પારલૌકિક (આમુષ્મિક)
અંતરંગ × બહિરંગ	આબાદી × બરબાદી	કબૂલાત × ઈનકાર
અંતર્ગોળ × બહિર્ગોળ	આત્મલક્ષી × પરલક્ષી	કંકોત્રી × કાળોત્રી
અંશ × છેદ	માન્ય × અમાન્ય	કીર્તિ × અપકીર્તિ
અધોગતિ × ઉર્ધ્વગતિ	અફળ × સફળ	કુટિલ × સરળ
અધોબિંદુ × શિરોબિંદુ	અભિમાની × નિરભિમાની	કુપિત × પ્રસન્ન
અધ્યયન × અનધ્યયન	અભદ્ર × ભદ્ર	કાયમી × કામચલાઉ (હંગામી)
અનાથ × સનાથ	આકાશ × પાતાળ	કાયર × શૂરવીર
અગવડ × સગવડ	આઘાત × પ્રત્યાઘાત	કાળજી × બેકાળજી (નિષ્કાળજી)
અગોચર × ગોચર	આચાર × અનાચાર	કોમળ × કઠોર
અગ્રજ × અનુજ	અમાન્ય × માન્ય	કૌતુકપ્રિય × સૌષ્ઠવપ્રિય
આકર્ષક × અનાકર્ષક	આનંદી × ઉદાસીન	ફૂર × દયાળુ (કરુણાળુ)
અદબ × બેઅદબ	આસ્થા × અનાસ્થા	ફુલીન × ફુલહીન (અફુલીન)
અદ્યતન × પુરાતન	આશિષ × શાપ	ફુંવારી × વિવાહિતા
અધમ × ઉત્તમ	આદર્શ × વ્યવહાર	કૃતજ્ઞ × કૃતઘ્ન
અધિક × ન્યૂન	આદાન × પ્રદાન	કૃપા × અવકૃપા
અનુકૂળ × પ્રતિકૂળ	આધ્યાત્મિક × આધિભૌતિક	ક્ષણિક × શાશ્વત
અનાવશ્યક × આવશ્યક	આર્ય × અનાર્ય	ક્ષય × વૃદ્ધિ
અન્યાય × ન્યાય	ઈનકાર × સ્વીકાર	ખાનગી × જાહેર
અરુચિકર × રુચિકર	ઈલાજ × નાઈલાજ	ખુશબો × બદબો
અલ્પોક્તિ × અત્યુક્તિ	ઈચ્છા × અનિચ્છા	ખોફ × મહેર
આસક્ત × અનાસક્ત	ઈષ્ટ × અનિષ્ટ	ખંડન × મંડન
આસુરી × દૈવી	ઈહલોક × પરલોક	ખૂબસૂરત × બદસૂરત
અનુચિત × ઉચિત	ઉગ્ર × સૌમ્ય	ગર્વ × નમ્રતા
અપરાધી × નિરપરાધી	ઉત્કર્ષ × અપકર્ષ	ગદ × પદ
આપકર્મા × બાપકર્મા	ઉત્તમોત્તમ × અધમાધમ	ગ્રામીણ × શહેરી
આયાત × નિકાસ	ઉત્થાન × પતન	ગમન × આગમન
આરોહ × અવરોહ	ઉમેદ × નાઉમેદ	ગમો × અણગમો
આર્દ્ર × શુષ્ક	ઉષા × સંધ્યા	ગૌણ × પ્રધાન (મુખ્ય)
અમીર × મુફલિસ (ગરીબ)	ઉત્તરાવસ્થા × પૂર્વાવસ્થા	ઘટિત × અઘટિત

તલાટી પ્રેક્ટિસ પ્રશ્નપત્ર

(1) સમગ્ર ભારતીય પ્રદેશ માટે સમાન નાગરિક ધારો (Uniform Civil Code) ઘડવા માટે ભારતના બંધારણના કયા અનુચ્છેદમાં જણાવાયું છે?

- (A) અનુચ્છેદ - 45 (B) અનુચ્છેદ - 44
(C) અનુચ્છેદ - 16 (D) અનુચ્છેદ - 14

(2) 'દીઠાં હેતે સ્મૃતિપડ બધાં ઊકલ્યાં આપ ઝડાં...' - છંદ ઓળખાવો.

- (A) શિખરિણી (B) પૃથ્વી
(C) મંદાકાન્તા (D) અનુષ્ટુપ

(3) કેન્દ્ર સરકારની નવી રાષ્ટ્રીય શિક્ષા નીતિ 2020 (NEP 2020) ને પ્રાથમિક સ્તર પર લાગુ કરવા વાળુ ભારતનું પ્રથમ રાજ્ય કયું બન્યું છે

- (A) હિમાચલ પ્રદેશ (B) ગોવા
(C) કેરળ (D) ઉત્તરાખંડ

(4) પ્રથમ 20 વિષમ સંખ્યાઓની સરાસરી કેટલી થાય ?

- (A) 19 (B) 20
(C) 22 (D) 17

(5) I am riding my scooter, you ride.....

- (A) your's (B) yours
(C) mine (D) my

(6) આ ખુલ્લી જગ્યામાં એક જ બંદીવાન ચાલતો હતો. - નિપાત શોધો.

- (A) આ (B) હતો
(C) જ (D) એક

(7) એક પુસ્તકની છાપેલી કિંમત 600 છે તેના પર 15% વળતર મળે છે તો પુસ્તક ખરીદવા કેટલા રૂપિયા ચૂકવવા પડે?

- (A) 690 (B) 510
(C) 609 (D) 591

(8) 'ભટ્ટનું ભોપાળું' નાટક કોણે લખ્યું છે?

- (A) નર્મદ (B) નંદશંકર મહેતા
(C) નવલરામ પંડ્યા (D) મૂળજી ભટ્ટ

(9) Gijon Chess Masters 2022 નો ખિતાબ કોણે જીતેલ છે?

- (A) આર. પ્રજ્ઞાનંદ (B) એલેક્સ ડોબોલેટ્ટા
(C) ડી. ગુકેશ (D) એક પણ નહીં

(10) રાજ્ય સભામાં ગૃહનું કામકાજ હાથ ધરવા કેટલા સભ્યોની હાજરી જરૂરી છે?

- (A) 1/8 (B) 1/10
(C) 1/2 (D) 1/4

(11) The dog's bark is ..... than its bite

- (A) bad (B) baddest
(C) worse (D) worst

(12) લીપ વર્ષમાં 53 રવિવાર આવવાની સંભાવના કેટલી છે?

- (A) 1/7 (B) 2/7
(C) 3/7 (D) 4/7

(13) 'ભૂલો ભલે બીજું બધું મા-બાપને ભૂલશો નહિ.' - છંદ પ્રકાર જણાવો.

- (A) મંદાકાન્તા (B) હરિગીત
(C) સવૈયા (D) મનહર

(14) જો $3x + y = 19$ અને $x + 3y = 1$ હોય તો y ની કિંમત શોધો.

- (A) 7 (B) -7
(C) 2 (D) -2

(15) એક ટ્રેનની લંબાઈ 200 મીટર છે. તે 69 કિમી / કલાકની ઝડપે ગતિ કરે છે, તો તે ટ્રેનની જ દિશામાં 9 કિમી / કલાકની ઝડપે દોડતા માણસને પસાર કરતાં ટ્રેનને કેટલો સમય લાગશે?

- (A) 9 સેકન્ડ (B) 10 સેકન્ડ
(C) 11 સેકન્ડ (D) 12 સેકન્ડ

(16) એટર્ની જનરલના હોદ્દાની મુદત કેટલી હોય છે?

- (A) રાષ્ટ્રપતિની મરજી હોય ત્યાં સુધી
(B) પાંચ વર્ષ
(C) છ વર્ષ
(D) ત્રણ વર્ષ

(17) તાજેતરમાં નવા પ્રકારના હેલીકોપ્ટર એન્જિન વિકસિત કરવા માટે 'હિન્દુસ્તાન એરોનોટીકલ લિમિટેડ (HAL)' કોની સાથે કરાર કર્યા છે?

- (A) લિયોનાર્ડો - ફિનમૈકેનિકો (ઈટલી)
(B) સ્પેન્કા એયરો સાબ (સ્વીડન)
(C) ઘ બોઈંગ કંપની (અમેરિકા)
(D) સૈફરોન હેલીકોપ્ટર ઈજન્સ (ફ્રાંસ)

(18) આદિલ મન્સૂરીનું પૂરું નામ જણાવો.

- (A) મહમ્મદ ફકીર ગુલામનબી મન્સૂરી
(B) ગુલામનબી મહમ્મદ ફકીર મન્સૂરી
(C) ફકીર મહમ્મદ ગુલામનબી મન્સૂરી
(D) ગુલામનબી ફકીર મહમ્મદ મન્સૂરી

(19) ગામ x ની વસ્તી 78000 છે, જે 1200 પ્રતિ વર્ષના દરથી ઘટી રહી છે; જ્યારે ગામ y ની વસ્તી 52000 છે, જે 800 પ્રતિ વર્ષના દરથી વધી રહી છે. કેટલા વર્ષે બંને ગામોની વસ્તી એકસરખી હશે?

- (A) 16 (B) 12
(C) 14 (D) એકપણ નહીં

(20) He was..... punished for his crime.

- (A) justify (B) just
(C) justifying (D) justly

(21) 'પતીજ'નો સમાનાર્થી દર્શાવો.

- (A) ખાતરી (B) શૂલી
(C) મદ (D) રિવાજ

(22) "રાજ્યસભાની રચનામાં માન. રાષ્ટ્રપતિ 12 સભ્યોની નિયુક્તિ કરી શકે છે." આ જોગવાઈ કયા આર્ટિકલમાં દર્શાવવામાં આવેલી છે?

- (A) 76 (B) 77
(C) 79 (D) 80

(23) Ravi could not ..... a single word.

- (A) speaks (B) speaking
(C) spoke (D) speak

(24) કઈ સાહિત્યિક કૃતિમાં મુંજ, તૈલપ, મૃણાલવતી વગેરે પાત્રો છે?

- (A) જય સોમનાથ (B) ચૌલાદેવી
(C) ગુજરાતનો નાથ (D) પૃથિવીવલ્લભ

(25) $(15.01)^2 \times \sqrt{730}$ ની આશરે કિંમત કેટલી થશે?

- (A) 6125 (B) 6075
(C) 6025 (D) 5975

(26) કયા બંધારણીય સુધારાથી ભારતના બંધારણમાં મૂળભૂત ફરજોનો સમાવેશ કરવામાં આવેલ છે?

- (A) 42મી (B) 43મી
(C) 44મી (D) 45મી

(27) I ..... rather go for a walk than sleep at home.

- (A) could (B) would
(C) can (D) will

(28) નીચે દર્શાવેલ જોડકા યોગ્ય રીતે જોડો.

a) પ્રેમાનંદ	1. ભૂત નિબંધ
b) શામળ	2. બરાસ કસ્તુરી
c) કવિ દલતપરામ	3. સાક્ષરજીવન
d) ગોવર્ધનરામ ત્રિપાઠી	4. રણયજ્ઞ
- (A) b-2, a-4, c-1, d-3 (B) b-4, c-2, d-3, a-1
(C) a-3, b-2, d-1, c-4 (D) d-1, c-2, b-4, a-3

(29) 'સલવટ' શબ્દનું શિષ્ટરૂપ લખો.

- (A) સાલ્લો (B) કરચલી
(C) નશો (D) છેડો

(30) કયા દેશના પૂર્વ પ્રધાનમંત્રી શિન્જો આબેનું તાજેતરમાં નિધન થયેલ છે?

- (A) અલ્બાનિયા (B) અંગોલા
(C) જાપાન (D) બેલ્જિયમ

(31) પાણિયા વન્યજીવ અભયારણ્ય ક્યાં આવેલું છે?

- (A) જૂનાગઢ (B) ભાવનગર
(C) અમરેલી (D) પોરબંદર

(32) યુગમૂર્તિ વાર્તાકાર રમણલાલ દેસાઈનું જન્મસ્થળ જણાવો.

- (A) શિયાણી (B) રાજપીપળા
(C) શિનોર (D) નડિયાદ

(33) નીચેમાંથી કયો 'અરિ' નો વિરુદ્ધાર્થી શબ્દ છે?

- (A) દોસ્ત (B) તુચ્છ
(C) શૌર્ય (D) પવિત્ર

(34) નીચેમાંથી કયો 'અશ્વત્થ'નો પર્યાય છે?

- (A) હાથી (B) પીપળો
(C) ઘોડો (D) ઘોડેસવાર

(35) એક લંબચોરસની લંબાઈમાં 20% જેટલો વધારો કરવામાં આવે અને તેની પહોળાઈમાં 20% જેટલો ઘટાડો કરવામાં આવે તો તેનું ક્ષેત્રફળ 192 ચો. સે.મી થાય છે. તો મૂળ લંબચોરસનું ક્ષેત્રફળ કેટલું હશે?

- (A) 180 ચો. સે.મી.
(B) 190 ચો.સેમી.
(C) 200 ચો.સેમી.
(D) ઉપરના પૈકી કોઈ નહીં

(36) 'ઈર્ષાદ ગઢ' કોનો કાવ્ય સંગ્રહ છે?

- (A) મણિશંકર ભટ્ટ (B) મકરંદ દવે
(C) બ.ક.ઠાકોર (D) ચિનુ મોદી

(37) માંડવીની ટેકરીઓનું ઊંચામાં ઊંચું શિખર કયું છે?

- (A) ગિરનાર (B) દાતાર
(C) તારંગા (D) ચોટીલા

(38) "વૈશંભપાયન" કયા સાહિત્યકારનું તખલ્લુસ છે?

- (A) શિવાનંદ અધ્વર્યુ (B) હરીન્દ્ર દવે
(C) કરશનદાસ માણેક (D) ત્રિભુવન ત્રિવેદી

(39) A, B અને C ત્રણેય સાથે 18 દિવસમાં રૂ. 3,240 કમાઈ શકે છે. A અને C સાથે 10 દિવસમાં રૂ. 1,200, જ્યારે B અને C સાથે 14 દિવસમાં રૂ. 1,820 કમાઈ શકે છે. તો B ની રોજિંદી કમાણી કેટલી હશે?

- (A) 70 રૂ. (B) 60 રૂ.
(C) 80 રૂ. (D) 50 રૂ.

(40) 'પિત્રાર્થ'ની સાચી સંધિ છોડો.

- (A) પિત્ર + અર્થ (B) પિતા + અર્થ
(C) પિતૃ + અર્થ (D) પિત્રા + અર્થ

(41) જો રમેશ 7 કિમી / કલાકની ઝડપે ચાલે તો તે શાળામાં 9 મિનિટ મોડો પહોંચે છે. પણ જો તે 8 કિમી / કલાકની ઝડપે ચાલે તો 6 મિનિટ વહેલો પહોંચે છે. શાળા કેટલી દૂર હશે?

- (A) 14 કિમી (B) 21 કિમી
(C) 16 કિમી (D) 28 કિમી

(42) એથીય વધારે કર્ણપ્રિય અવાજ દૂરથી બોલતા કોઈ પંખીનો છે. - નિપાત દર્શાવો.

- (A) કોઈ (B) ય
(C) થી (D) છે

(43) The child is ..... Clever for his age.

- (A) hardly (B) rather
(C) fairly (D) justly

(44) તે પ્રમાણે વર્તવાનો પ્રયત્ન એક કરતાં વધારે વાર કર્યો હતો. - કૃદંત પ્રકાર દર્શાવો.

- (A) ભવિષ્ય કૃદંત (B) હેતુવર્થ કૃદંત
(C) વર્તમાન કૃદંત (D) વિધ્યર્થ કૃદંત

(45) ચેરના વૃક્ષોનો સૌથી વધુ વિસ્તાર કયા જિલ્લામાં આવેલો છે?

- (A) કચ્છ (B) જામનગર
(C) ભાવનગર (D) અમદાવાદ

(46) 'સરોવર'ની સાચી સંધિ દર્શાવો.

- (A) સર્ + ઓવર (B) સરો + વર
(C) સર: + વર (D) એકેય નહિ

(47) b ના a % + a ના b % = _____

- (A) b ના 2a % (B) 2a ના 2a %
(C) 2b ના 2a % (D) 2b ના 2b %

(48) પ્રસિદ્ધ દરિયાઈ દરગાહ આવેલી તેવું સ્થળ વીરપુર કયાં આવેલું છે?

- (A) રાજકોટ (B) અમદાવાદ
(C) મહિસાગર (D) આણંદ

(49) Gandhiji also gave..... importance to behavior.

- (A) much (B) many
(C) more (D) most

(50) નીચેની શ્રેણીમાં બંધબેસતી ન હોય તેવી સંખ્યા કઈ છે?

1, 2, 9, 44, 267, 1854, ...

- (A) 2 (B) 9
(C) 44 (D) 267

(51) 'ના શિક્ષાનાં કથન કથવાં યુક્ત તારા સમીપે.' - છંદ ઓળખાવો.

- (A) શિખરિણી (B) પૃથ્વી
(C) મંદાકાન્તા (D) અનુષ્ટુપ

(52) હિમાલય કેવા પ્રકારનો પર્વત છે?

- (A) ખંડ પર્વત (B) જવાળામુખીકૃત
(C) અવશિષ્ટ (D) ગેડપર્વત

(53) Rabindranath Tagore was one of the .....poets of modern India.

- (A) greater (B) great
(C) more great (D) greatest

(54) કંપનીના અંતિમ ગવર્નર જનરલ અને ભારતના પ્રથમ વાઈસરોય કોણ બન્યું હતું?

- (A) લોર્ડ કેનિંગ (B) લોર્ડ મિન્ટો
(C) લોર્ડ ચેમ્સફોર્ડ (D) લોર્ડ રીપન

(55) આરઝી હકુમતના કમાન્ડ-ઈન-ચીફ કોણ હતા?

- (A) નરેન્દ્ર નથવાણી (B) મણિલાલ દોશી
(C) રતુભાઈ અદાણી (D) શામળદાસ ગાંધી

(56) We saw many horses at the .....

- (A) kennel (B) stable
(C) hutch (D) den

(57) 'ન્યૂન' શબ્દનો સાચો સંઘિવિગ્રહ દર્શાવો.

- (A) નય્ + ઊ + અન (B) નય્ + અન
(C) નિ+ ઊન (D) ન્ + યુન

(58) અમદાવાદમાં હોમરૂલ લીગની સ્થાપના ક્યારે થઈ?

- (A) ઈ.સ.1925 (B) ઈ.સ.1910
(C) ઈ.સ.1916 (D) ઈ.સ.1920

(59) 'મને બોલાવે ઓ ગિરિવર તણાં મોન શિખરો.' - છંદ ઓળખાવો.

- (A) મંદાકાન્તા (B) પૃથ્વી
(C) શિખરિણી (D) હરિગીત

(60) ભારતીય રાષ્ટ્રીય કોંગ્રેસ (INC)ની સ્થાપના ક્યારે થઈ?

- (A) ઈ.સ.1885 (B) ઈ.સ.1995
(C) ઈ.સ.1893 (D) ઈ.સ.1985

(61) I am reading a book ..... by shri Pannalal Patel.

- (A) was written (B) writing
(C) to be written (D) written

(62) હું ખાતરીપૂર્વક કહી શકું છું કે ભૌતિક રીતે અને સાંકેતિક રીતે મારું બાળપણ પૂરું સલામત રહ્યું હતું. - સંયોજક દર્શાવો.

- (A) કહી (B) રીતે
(C) બાળપણ (D) કે

(63) મહાવીર સ્વામીને કયા વૃક્ષની નીચે કેવલ્યજ્ઞાન પ્રાપ્ત થયું હતું?

- (A) સાલ (B) પીપળ
(C) વડ (D) લીમડા

(64) 'યા હોમ કરીને પડો, ફતેહ છે આગે.' આ પંક્તિ કયા કવિ દ્વારા રચવામાં આવી છે?

- (A) નહાનાલાલ (B) ઉમાશંકર જોશી
(C) ઝવેરચંદ મેઘાણી (D) નર્મદ

(65) 'મિતાક્ષરી' ગ્રંથની રચના કોણે કરી હતી?

- (A) કવિ બિલ્હણે (B) ત્રિવિક્રમ ભટ્ટે
(C) નૃપતુંગને (D) ચંદબરદાઈએ

(66) 'મહામલ્લવ' બિરુદ કયા રાજાએ ધારણ કરેલું છે?

- (A) નરસિંહવર્મન પ્રથમ
(B) નાગભટ્ટ પ્રથમ
(C) ચંદ્રદેવ
(D) દંતીદુર્ગ

(67) 'છાયા તો વડલા જેવી, ભાવ તો નદના સમ, દેવોના ધામના જેવું, હૈડું જાણે હિમાલય.' - છંદ ઓળખાવો.

- (A) દોહરો (B) શાદૂલવિક્રિડીત
(C) મનહર (D) અનુષ્ટુપ

(68) એક લિપ વર્ષનો પહેલો દિવસ રવિવાર છે. તો તે વર્ષમાં કેટલા સોમવાર હશે?

- (A) 51 (B) 52
(C) 53 (D) 50

(69) A troop of children was walking to school.....

- (A) leisurly (B) leisurely
(C) easily (D) leisure

(70) 'જ્યાં જ્યાં વસે એક ગુજરાતી, ત્યાં ત્યાં સદાકાળ ગુજરાત' - આ કોની પંક્તિ છે?

- (A) નર્મદ (B) ઉમાશંકર જોશી
(C) બોટાદકર (D) ખબરદાર

(71) આઝાદી સમયે સૌરાષ્ટ્ર રાજ્ય કયા વર્ગમાં મૂકવામાં આવ્યું હતું?

- (A) B વર્ગ (B) C વર્ગ
(C) D વર્ગ (D) A વર્ગ

(72) "હિમાલયનો પ્રવાસ" કોના દ્વારા લખાયેલ છે?

- (A) તેનસીંગ (B) સ્વામી સચ્ચિદાનંદજી
(C) ગુણવંત શાહ (D) કાકા કાલેલર

(73) You must help your brother, ...?

- (A) must you (B) might you
(C) mustn't you (D) mustn't they

(74) આઝાદી સમયે સૌરાષ્ટ્રની રાજધાની કઈ હતી?

- (A) ભાવનગર (B) રાજકોટ
(C) જામનગર (D) સોરઠ

(75) સાહિત્યકાર અને સાહિત્ય સ્વરૂપનું કયું જોડકું ખોટું છે?

- (A) ન્હાનાલાલ - સોલન શૈલી (B) અખો - આખ્યાન
(C) ગિજુભાઈ - બાળસાહિત્ય (D) દયારામ - ગરબી

(76) He.....not.....from the market yet.

- (A) had, returned (B) does, returned
(C) has, returned (D) did, return

(77) પોંડીચેરીની સ્થાપના કયા વ્યક્તિ દ્વારા કરવામાં આવી?

- (A) ફ્રાન્સિસ માર્ટિન (B) માર્ટિન લોકિંગ્સ
(C) આક્લાઝ ડોકિઝ (D) એકપણ નહીં

(78) આધુનિક રેફ્રિજરેટરો સામાન્ય રીતે કયું રેફ્રિજરન્ટ વાપરે છે?

- (A) ફ્રેઓન (B) HFC-134a
(C) હેલોન્સ (D) એમોનીયા

(79) 'મારી આંખે કંકુના સૂરજ આથમ્યા' કાવ્ય પંક્તિના કવિ કોણ છે?

- (A) રાવજી પટેલ (B) ઝવેરચંદ મેઘાણી
(C) પ્રહલાદ પારેખ (D) રાજેન્દ્ર શાહ

(80) આયોડિનની ઉણપના કારણે શું થાય છે?

- (A) બેરીબેરી (B) સ્કર્વી
(C) ગોઈટર (D) પેલાગ્રા

(81) સુક્તાન રોગ (Rickets) કયા વિટામિનની ઉણપના લીધે થાય છે?

- (A) વિટામિન - A (B) વિટામિન - B
(C) વિટામિન - C (D) વિટામિન - D

(82) If the sky is clear, you can see the stars.....night.

- (A) on (B) during
(C) at (D) in

(83) 'લીત ભૂલવી' રૂઢિપ્રયોગનો અર્થ દર્શાવો.

- (A) ઘર ભૂલવું. (B) દીવાલ શોધવી.
(C) દીવાલે અથડાવું. (D) માર્ગ ચૂકવો.

(84) માનવ જઠરમાં કુદરતી રીતે કયો એસિડ ઉપલબ્ધ હોય છે?

- (A) હાઈડ્રોક્લોરીક એસિડ (B) લેક્ટિક એસિડ
(C) સલ્ફ્યુરિક એસિડ (D) ફોર્મિક એસિડ

(85) વિટામીન C નું રાસાયણિક નામ ..... છે.

- (A) સાઈટ્રીક એસીડ (B) એસ્કોર્બિક એસીડ
(C) ઓક્ઝેલીક એસીડ (D) નાઈટ્રીક એસીડ

(86) બેડમિન્ટન ટુર્નામેન્ટ 'મલેશિયા માસ્ટર્સ 2022'માં મહિલા એકલનો ખિતાબ કોણે જીતેલ છે?

- (A) એન- સે- યંગ (દ.કોરિયા)
(B) ઈગા સ્વિટેક (પોલેન્ડ)
(C) પી.વી. સિંધુ (ભારત)
(D) આર્યના અબલેકા (બેલારૂસ)

(87) Modemનું પૂરું નામ શું છે?

- (A) Modul Demodul
(B) Modular Demodular
(C) Modulator Demodulator
(D) Modulation Demodulation

(88) GUIનું પુરું નામ શું છે?

- (A) Graphical User Interface
(B) Graphical User Internal
(C) Graphical Uniform Interface
(D) Graphical Universal Interface

(89) યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી શ્રેણી પૂરી કરો.

3, 4, 9, 6, 27, 8, ...

- (A) 64 (B) 10
(C) 81 (D) 54

(90) 'ઉબરે ઊભી સાંભળું રે બોલ વાલમના' - આ જાણીતું ગીત કોણે લખ્યું છે?

- (A) તુષાર શુક્લ (B) હરિન્દ્ર દવે
(C) પ્રિયકાન્ત મણિયાર (D) મણિલાલ દેસાઈ

(91) જોગનો ધોધ એટલે જોગનો ધોધ. - ક્યો અલંકાર છે?

- (A) શ્લેષ (B) વ્યતિરેક
(C) ઉત્પ્રેક્ષા (D) અનન્વય

(92) 'એક જ દે ચિનગારી' કાવ્યના કવિ કોણ?

- (A) નાથાલાલ દવે (B) હરિહર ભટ્ટ
(C) મુકુલ ચોક્સી (D) મનોહર ત્રિવેદી

(93) 'ઘોંસરી ઉપાડવી' રૂઢિપ્રયોગનો સાચો અર્થ આપો.

- (A) ગભરામણ થવી (B) પાંદડા બે થવાં
(C) ધંધો ચાલવો (D) જવાબદારી લેવી

(94) At present, I am busy. I will watch the TV.....

- (A) later (B) yours
(C) leter (D) lerrer

(95) 'સત્યમેવ જયતે' સૂત્ર કયા ગ્રંથમાંથી લેવામાં આવ્યું છે?

- (A) ઈશોપનિષદ (B) બ્રહ્મસુત્ર
(C) ઉત્તર મીમાંસા (D) માહુક્ય ઉપનિષદ

(96) આંતરરાષ્ટ્રીય ક્રિકેટમાં (T-20) 500 ડોટ બોલ ફેંકવાવાળો દુનિયાનો પ્રથમ બોલર કોણ બન્યો છે

- (A) મિચેલ સ્ટાર્ક (ઓસ્ટ્રેલિયા)
(B) ભુવનેશ્વર કુમાર (ભારત)
(C) ટીમ સાઉદી (ન્યૂઝીલેન્ડ)
(D) એક પણ નહી

(97) રવીન્દ્રનાથ ટાગોરના કયા પુસ્તકને નોબેલ પ્રાઈઝ મળેલું છે?

- (A) ગીતા-ગૂર્જરી (B) ગીતમાધુરી
(C) ગીત-ગુર્જરી (D) ગીતાંજલિ

(98) આપણી ધ્રાણેન્દ્રિય સાબદી રહી છે ખરી? - નિપાત દર્શાવો.

- (A) રહી (B) ખરી
(C) સાબદી (D) આપણી

(99) એક સ્ત્રીએ પુરૂષને આંગળી ચીંધીને કહ્યું કે તેના ભાઈનો પિતા એ મારા દાદાનો એક માત્ર પુત્ર છે. તો સ્ત્રીનો પુરૂષ સાથે શો સંબંધ હશે?

- (A) પુરૂષની બહેન છે. (B) પુરૂષની મા છે.
(C) પુરૂષની દીકરી છે. (D) પુરૂષની દાદી છે.

(100) Interpol ના ચીન શોષણના ડેટાબેઝમાં સામેલ થવાવાળો ભારત કયા નંબરનો દેશ બન્યો છે

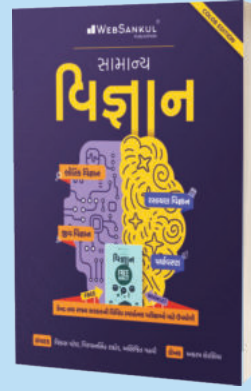
- (A) 65 (B) 73
(C) 54 (D) 68

1008 ટેબલ્સ

- સામાન્ય જ્ઞાન સાથે અંગ્રેજી, ગુજરાતી વ્યાકરણ અને ગણિત જેવા વિષયોની કોષ્ટકરૂપે સરળ રજૂઆત
- કેન્દ્ર તથા રાજ્ય સરકારની વિવિધ સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓ માટે ઉપયોગી

Scan to
Download
Demo Copy

સામાન્ય વિજ્ઞાન

- GPSC (Class 1-2), Dy. So, નાયબ મામલતદાર, STI, GSSSB, પોલીસ ભરતી બોર્ડ (PSI-કોન્સ્ટેબલ) તથા ગુજરાત સરકાર દ્વારા યોજાતી દરેક સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષા માટે ઉપયોગી

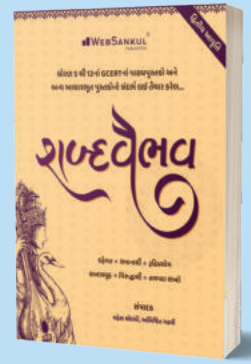
Scan to
Download
Demo Copy

ગુજરાતના જિલ્લા

- ગુજરાતનો ઇતિહાસ, સાંસ્કૃતિક વારસો, આર્થિક અને પ્રાદેશિક ભૂગોળ, જિલ્લાઓનો રાજકીય ઇતિહાસ વગેરે મુદ્દાઓનું રસસભર વર્ણન

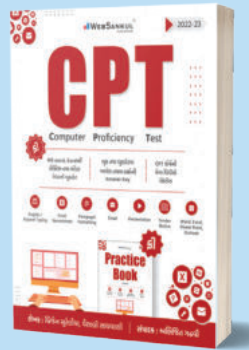
Scan to
Download
Demo Copy

શબ્દવૈભવ - દ્વિતીય આવૃત્તિ

- બિનસચિવાલય, તલાટી-કમ-મંત્રી, PSI/ASI મુખ્ય પરીક્ષા, જુનિયર ક્લાર્ક, સિનિયર ક્લાર્ક, હેડ ક્લાર્ક, ફોરેસ્ટ ગાર્ડ, મહા નગરપાલિકા ક્લાર્કની પરીક્ષા, TET/TATની પરીક્ષા, GPSCની મુખ્ય પરીક્ષાના ગુજરાતી વિષય માટે ઉપયોગી પુસ્તક

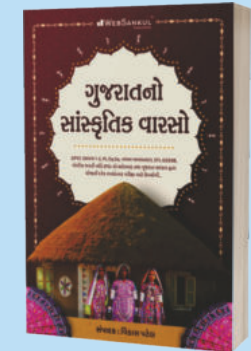
Scan to
Download
Demo Copy

CPT

- GSSSB દ્વારા લેવામાં આવતી બીજા તબક્કાની કમ્પ્યુટરની પરીક્ષાઓ જેવી કે બિન સચિવાલય ક્લાર્ક, ATDO, સિનિયર ક્લાર્ક જેવી વર્ગ 3 ની સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષા માટે ઉપયોગી

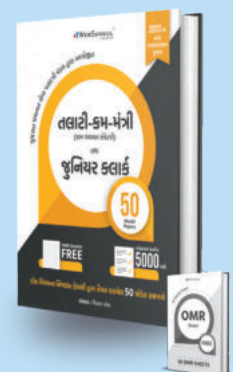
Scan to
Download
Demo Copy

ગુજરાતનો સાંસ્કૃતિક વારસો

- ગુજરાતની લોકસંસ્કૃતિ, કળા-કસબ, શિલ્પ અને સ્થાપત્યકળા, નાટ્યકળા, રંગમંચ, ચિત્રકળા, આદિવાસી સંસ્કૃતિ અને પરંપરાઓનું શબ્દરૂપે તલસ્પર્શી ચિત્રણ.

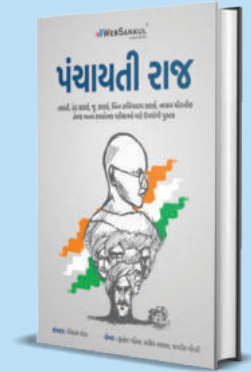
Scan to
Download
Demo Copy

તલાટી કમ મંત્રી તથા જુ. ક્લાર્ક

- તલાટી-કમ-મંત્રી અને જુનિયર ક્લાર્કની પરીક્ષાને ધ્યાનમાં રાખીને તૈયાર કરેલ પ્રશ્નપત્રોનું પુસ્તક
- નવા અભ્યાસક્રમ મુજબ તૈયાર થયેલ 50 પ્રશ્નપત્રો

Scan to
Download
Demo Copy

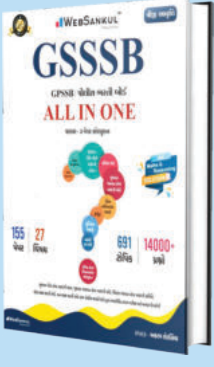

પંચાયતી રાજ

- NCERT, GCERT, સરકારી વેબસાઇટોનો સંદર્ભ લઈને તૈયાર કરાયેલ પુસ્તક. નવી પદ્ધતિ અનુસાર તથ્યાત્મક માહિતીનો સમાવેશ.

Scan to
Download
Demo Copy

GSSSB

- 2011 થી 2021 સુધીના પ્રશ્નોપત્રો નું વિષયવાદસ, તેમજ ટોપિક વાદસ સોલ્યુશન
- બિન સચિવાલય, તલાટી-કમ-મંત્રી, કોન્સ્ટેબલ, PSI / ASI, જુનિયર ક્લાર્ક, સિનિયર ક્લાર્ક, હેડ ક્લાર્ક, ફોરેસ્ટ ગાર્ડ વગેરે માટે ઉપયોગી પુસ્તક

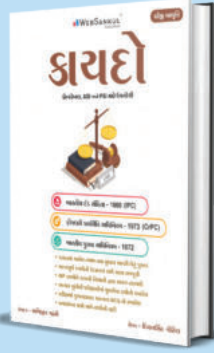
Scan to
Download
Demo Copy

કમ્પ્યુટર

- GSSSB+GPSSB+પોલીસ ભરતી બોર્ડમાં પૂછાયેલા 800+ પ્રશ્નોનો ચેપ્ટરવાઈઝ સમાવેશ
- બિનસચિવાલય, જુનિયર ક્લાર્ક, સિનિયર ક્લાર્ક, હેડ ક્લાર્ક, કોન્સ્ટેબલ, PSI / ASI માટે ઉપયોગી પુસ્તક

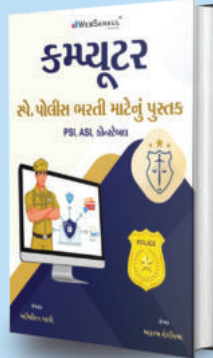
Scan to
Download
Demo Copy

કાયદો

- PSI / ASI ની મુખ્ય પરીક્ષા તથા કોન્સ્ટેબલની પરીક્ષા માટે કાયદાની વિસ્તૃત તૈયારી કરવામાં અતિ ઉપયોગી એવું પુસ્તક

Scan to
Download
Demo Copy

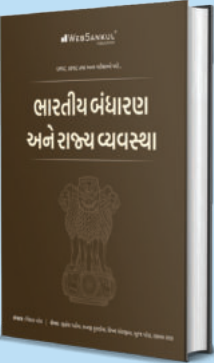

કમ્પ્યુટર

(સ્પે. પોલીસ ભરતી માટે)

- કોન્સ્ટેબલ અને PSI/ASI ની પરીક્ષાઓના અભ્યાસક્રમને ધ્યાનમાં લઈને સંક્ષિપ્તમાં અને મહત્વની બાબતો સમાવીને તૈયાર કરેલું પુસ્તક

Scan to
Download
Demo Copy

ભારતીય બંધારણ અને રાજ્ય વ્યવસ્થા

- પ્રાથમિક અને મુખ્ય પરીક્ષાના સમગ્ર અભ્યાસક્રમને આવરી લેતું પુસ્તક
- 100 થી વધુ ટેબલ અને ચાર્ટના ઉપયોગ દ્વારા માહિતીની સરળ સમજૂતી

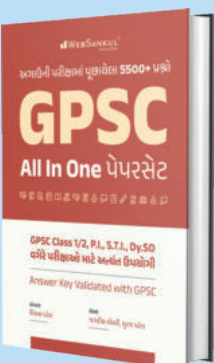
Scan to
Download
Demo Copy

પર્યાવરણ

- UPSC, GPSC, RFO, ACF, PI, Dy.SO., STI અને GSSSB જેવી સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષા માટે અતિમહત્વપૂર્ણ પુસ્તક

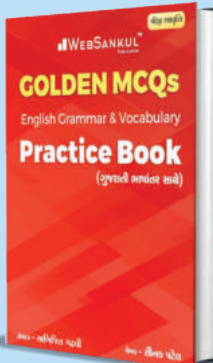
Scan to
Download
Demo Copy

All in One પેપર સેટ

- વર્ષ 2016થી અત્યાર સુધીમાં GPSC દ્વારા લેવાયેલ સિવિલ સેવાની પ્રાથમિક પરીક્ષાઓના 5500+ પ્રશ્નો
- GPSC Class 1/2, P.I., S.T.I., Dy.SO વગેરે પરીક્ષા માટે અત્યંત ઉપયોગી

Scan to
Download
Demo Copy

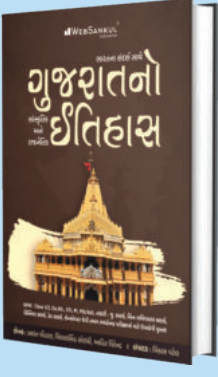

English Golden MCQ

- બિન સચિવાલય, તલાટી-કમ-મંત્રી, PSI/ASI, કોન્સ્ટેબલ, જુનિયર ક્લાર્ક, સિનિયર ક્લાર્ક, હેડ ક્લાર્ક, મહા નગરપાલિકાની પરીક્ષા વગેરે માટે English Grammarની પ્રેક્ટિસ કરવા માટે ખૂબ જ ઉપયોગી પુસ્તક

Scan to
Download
Demo Copy

ગુજરાત ઇતિહાસ

- ગુજરાતના ઇતિહાસની ભારતીય ઇતિહાસના સંદર્ભ સાથે સુવ્યવસ્થિત રજૂઆત
- GPSC Class 1/2, Dy. So, PI, PSI/ASI, તલાટી, જુ. ક્લાર્ક, બિન સચિવાલય ક્લાર્ક, સિનિયર ક્લાર્ક, હેડ ક્લાર્ક, કોન્સ્ટેબલ માટે ઉપયોગી

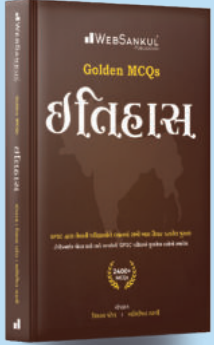
Scan to Download Demo Copy

ભૂગોળ (Golden MCQ)

- GPSC ની 2017 થી અત્યાર સુધી 2021 લેવાયેલ, Class 1-2, DySO, STI, PI, RFO વગેરેના ભૂગોળ વિષયના પ્રશ્નોનું ટોપીકવાઈઝ/વિષયાનુસાર સોલ્યુશન

Scan to Download Demo Copy

ઇતિહાસ(Golden MCQ)

- GPSC ની 2017 થી અત્યાર સુધી 2021લેવાયેલ, Class 1-2, DySO, STI, PI, RFO વગેરેના ઇતિહાસ વિષયના પ્રશ્નોનું ટોપીકવાઈઝ/વિષયાનુસાર સોલ્યુશન

Scan to Download Demo Copy

ભારતીય બંધારણ અને રાજ્ય વ્યવસ્થા (Golden MCQ)

- GPSC ની 2017 થી અત્યાર સુધી 2021 લેવાયેલ, Class 1-2, DySO, STI, PI, RFO વગેરેના બંધારણ વિષયના પ્રશ્નોનું ટોપીકવાઈઝ/વિષયાનુસાર સોલ્યુશન

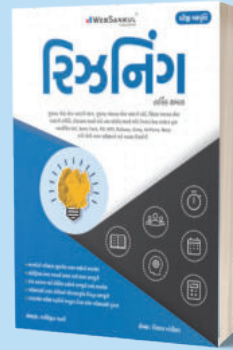
Scan to Download Demo Copy

Maths

- ગુજરાતમાં પ્રથમ વખત સૌથી વધુ (60+) પ્રકરણનો સમાવેશ કરતું સંપૂર્ણ પુસ્તક
- 3200+ પ્રેક્ટિસ પ્રશ્નોનો સોલ્યુશન સાથે સમાવેશ

Scan to Download Demo Copy

રિઝનિંગ

- બિન સચિવાલય, તલાટી-કમ-મંત્રી, PSI/ASI, કોન્સ્ટેબલ, જુનિયર ક્લાર્ક, સિનિયર ક્લાર્ક, હેડ ક્લાર્ક, મહાનગરપાલિકાની વિવિધ પરીક્ષા, ફોરેસ્ટ ગાર્ડ, GPSC દ્વારા લેવાતી વિવિધ પ્રાથમિક પરીક્ષાઓ માટે

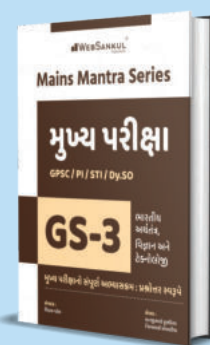
Scan to Download Demo Copy

GS 1

- GS-1 ના સમગ્ર અભ્યાસક્રમને આવરી લેતું પુસ્તક.
- GPSC દ્વારા લેવામાં આવતી DySO, STI, ચીફ ઓફિસર, ક્લાસ 1 & 2 ની પરીક્ષા તથા તકનીકી પોસ્ટના મુખ્ય પરીક્ષાના સામાન્ય અભ્યાસ વિષયની તૈયારી માટે ઉપયોગી પુસ્તક

Scan to Download Demo Copy

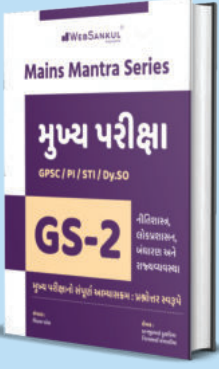

GS 3

- GS - 3 ના સમગ્ર અભ્યાસક્રમને આવરી લેતું પુસ્તક.
- GPSC દ્વારા લેવામાં આવતી DySO, STI, ચીફ ઓફિસર, ક્લાસ 1 & 2 તથા તકનીકી પોસ્ટની મુખ્ય પરીક્ષા માટે ઉપયોગી પુસ્તક

Scan to Download Demo Copy

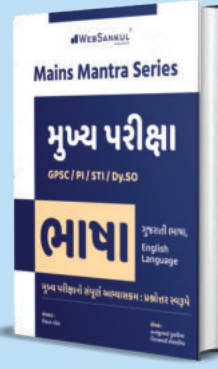

GS 2

- GS - 2 ના સમગ્ર અભ્યાસક્રમને આવરી લેતું પુસ્તક.
- ભારતીય રાજ્યવ્યવસ્થા અને બંધારણના અગત્યના મુદ્દાઓ જેમ કે, સંઘવાદ, મૂળભૂત અધિકાર, DPSP, રાષ્ટ્રપતિ, રાજ્યપાલ, કેન્દ્ર અને રાજ્ય સરકારો, વિવિધ સંસ્થાઓ વગેરેનો સમાવેશ.

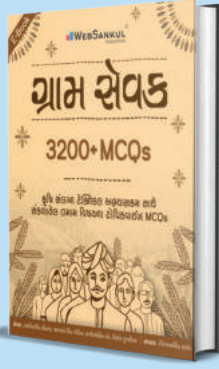
Scan to
Download
Demo Copy

મુખ્ય પરીક્ષા ભાષા

- GPSC દ્વારા લેવાતી DySO, STI, ચીફ ઓફિસર, ક્લાસ 1 & 2 તથા તકનીકી પોસ્ટની મુખ્ય પરીક્ષાઓમાં ગુજરાતી અને English વિષયોની તૈયારી કરતાં ઉમેદવારોને ઉપયોગી થાય તેવું પુસ્તક

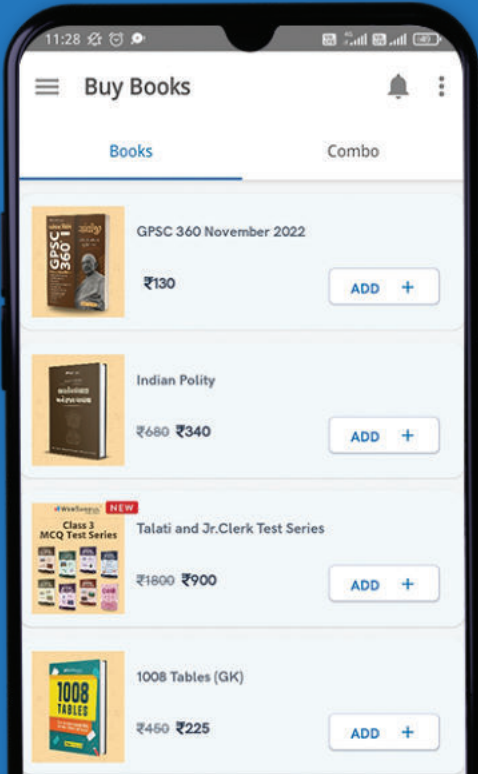
Scan to
Download
Demo Copy

ગ્રામ સેવક (E-Book)

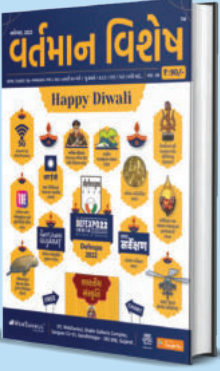
- કૃષિ નિષ્ણાંતો દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલ અતિ મહત્વના 3000+ MCQ
- ખેતી, બાગાયત અને પશુપાલન વિષયના અગત્યના તમામ પ્રશ્નોનું સંકલન

Scan to
Download
Demo Copy

બુક ઓર્ડર કરવા
આજે જ ડાઉનલોડ કરો
વેબસંકુલ એપ્લિકેશન

વર્તમાન વિશેષ નવેમ્બર

વર્ગ 3 અને GPSC ની તમામ પરીક્ષાઓ માટે ઉપયોગી એવું મલ્ટિકલર મેગેઝિન ભારતીય સંસ્કૃતિ (ચાર્ટ ફી)

Scan to
Download
Demo Copy

વર્તમાન વિશેષ ઓક્ટોબર

વર્ગ 3 અને GPSC ની તમામ પરીક્ષાઓ માટે ઉપયોગી એવું મલ્ટિકલર મેગેઝિન

Dy.so / ACF 555 આદર્શ પ્રશ્નો (બુકલેટ ફી)

Scan to
Download
Demo Copy

વર્તમાન વિશેષ સપ્ટેમ્બર

વર્ગ 3 અને GPSC ની તમામ પરીક્ષાઓ માટે ઉપયોગી એવું મલ્ટિકલર મેગેઝિન આઝાદીના લડવૈયા ભાગ-2 (ફી બુકલેટ)

Scan to
Download
Demo Copy

વર્તમાન વિશેષ ઓગસ્ટ

વર્ગ 3 અને GPSC ની તમામ પરીક્ષાઓ માટે ઉપયોગી એવું મલ્ટિકલર મેગેઝિન

આઝાદીના લડવૈયા ભાગ - 1 (બુકલેટ ફી)

Scan to
Download
Demo Copy

વર્તમાન વિશેષ જુલાઈ

વર્ગ 3 અને GPSC ની તમામ પરીક્ષાઓ માટે ઉપયોગી એવું મલ્ટિકલર મેગેઝિન પર્યાવરણ વિશેષ બુકલેટ ફી

Scan to
Download
Demo Copy

વર્તમાન વિશેષ જૂન

વર્ગ 3 અને GPSC ની તમામ પરીક્ષાઓ માટે ઉપયોગી એવું મલ્ટિકલર મેગેઝિન

ભારતનું બંધારણ : એક નજર

Scan to
Download
Demo Copy

વર્તમાન વિશેષ મે

વર્ગ 3 અને GPSC ની તમામ પરીક્ષાઓ માટે ઉપયોગી એવું મલ્ટિકલર મેગેઝિન કરંટ સુપરફાસ્ટ (છેલ્લા 3 મહિનાનું)

Scan to
Download
Demo Copy

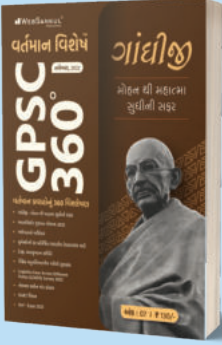
વર્તમાન વિશેષ એપ્રિલ

વર્ગ 3 અને GPSC ની તમામ પરીક્ષાઓ માટે ઉપયોગી એવું મલ્ટિકલર મેગેઝિન

વિશેષ મુદ્દો – ગુજરાતનું વાવસ્થાપત્ય

Scan to
Download
Demo Copy

GPSC 360° નવેમ્બર

GPSC દ્વારા લેવાતી તમામ પરીક્ષાઓ માટે ઉપયોગી વર્તમાન પ્રવાહોનું 360°એનાલિસિસ

Scan to
Download
Demo Copy

GPSC 360° ઓક્ટોબર

GPSC દ્વારા લેવાતી તમામ પરીક્ષાઓ માટે ઉપયોગી વર્તમાન પ્રવાહોનું 360°એનાલિસિસ

Scan to
Download
Demo Copy

GPSC 360° સપ્ટેમ્બર

GPSC દ્વારા લેવાતી તમામ પરીક્ષાઓ માટે ઉપયોગી વર્તમાન પ્રવાહોનું 360°એનાલિસિસ

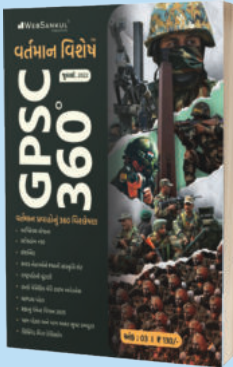
Scan to
Download
Demo Copy

GPSC 360° ઓગસ્ટ

GPSC દ્વારા લેવાતી તમામ પરીક્ષાઓ માટે ઉપયોગી વર્તમાન પ્રવાહોનું 360°એનાલિસિસ

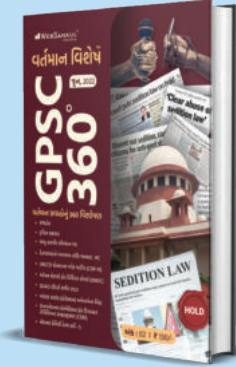
Scan to
Download
Demo Copy

GPSC 360° જુલાઈ

GPSC દ્વારા લેવાતી તમામ પરીક્ષાઓ માટે ઉપયોગી વર્તમાન પ્રવાહોનું 360°એનાલિસિસ

Scan to
Download
Demo Copy

GPSC 360° જૂન

GPSC દ્વારા લેવાતી તમામ પરીક્ષાઓ માટે ઉપયોગી વર્તમાન પ્રવાહોનું 360°એનાલિસિસ

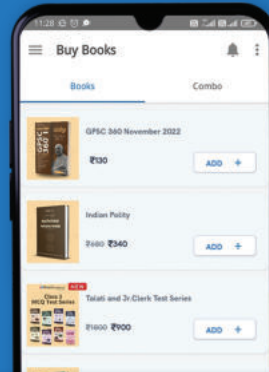
Scan to
Download
Demo Copy

GPSC 360° મે

GPSC દ્વારા લેવાતી તમામ પરીક્ષાઓ માટે ઉપયોગી વર્તમાન પ્રવાહોનું 360°એનાલિસિસ

Scan to
Download
Demo Copy

બુક ઓર્ડર કરવા
આજે જ ડાઉનલોડ કરો
વેબસંકુલ એપ્લિકેશન

Scan QR